

Срещи с Божественото

Б.Р. Шридхара Махарадж

Срещи с божественото

(По пътеката на предаността)

от Свами Б. Р. Шридхар

ПРЕДГОВОР

Дълг на ученика е да се гмурне надълбоко в нектарните напътствия на своя Гурумахарадж и да разчита насоките му навред. Както например в историята за Ауробиндо Гхош, известен писател, който се укривал от полицията по време на движението за независимостта на Индия в началото на двадесети век, но бил разкрит от един умен прокурор, който разпознал стила му на писане въпреки използвания псевдоним, тъй като видял същата същина, макар и в друга форма.

Понякога ученикът може да не разпознава преките думи на своя духовен учител или пък да открива настроението и *сиддханта* на своя Гурумахарадж в написаното от друг добре обучен следовник на ученията на неговия гуру. В тази връзка някои предани изразяват мнението, че становищата на Шрила Шридхара Махарадж в книгата „Следвай ангелите“ не са показателни за неговите учения. Ала онези, които познават ученията на Шрила Шридхара Махарадж (особено преките ученици на Негова Божествена Милост) лесно ще видят последователната линия на мисълта и ясното ударение във всички беседи и творби на Шрила Шридхара Махарадж – всичките му наставления са проникателни и съответстващи на традицията. Те са несравними по обхвата на проникновенията му и по дълбината на познаването му на *Гаудия ваишнавската сиддханта*. В една от по-ранните си творби, „Златния вулкан на божествената любов”¹, Шрила Шридхара Махарадж казва:

„Разбира се, тези трансцендентални теми са много възвишени и не бива да ги подхващаме нехайно, защото ако проектираме светски характеристики върху повисшата равнина, това ще увреди бъдещите ни реализации. Земният ни опит ще ни тегли надолу, затова трябва да пристъпваме с внимание. Онова, което си мислим понастоящем, няма място в равнината на забавленията на Кришна – тя е много повисша сфера на съществуване от областта на нашата опитност. Нашето виждане е замърсено. Разполагаме само с опорочено разбиране за истинското нещо. Нека го имаме предвид и с това опасение да подхождаме към тези теми внимателно.”

Нашето лично преживяно мнение е, че беседите на Шрила Шридхара Махарадж на неговата веранда в Шри Чайтаня Сарасват Матх (по които са съставени всичките му книги) са верни на ортодоксалния му подход към всички аспекти на Кришна съзнание. Тези теми са обсъдени много подробно в раздела „За автора”.

Бихме искали да изразим своята благодарност към Шрипад Б.Г. Нарасингха Махарадж за насърчителните му думи и за неизменната му подкрепа в усилието да представим в писмен вид затрогващите осъзнавания на Шрила Шридхара Махарадж; без тях този проект не би бил осъществен. Уверени сме, че нашите читатели ще бъдат неимоверно благодарни от този озаряващ поглед върху *Гаудия ваишнавската сиддханта*. Имайки достъп до почти неизчерпаемата съкровищница със записани беседи на Шрила Шридхара Махарадж, ние планираме редовно да съставяме още книги в поредицата „По пътеката на предаността”.

Триданди Свами Бхакти Бхавана Вишну

¹ Бел. пр. Преведена на български под заглавието „Златния Аватар”

ВЪВЕДЕНИЕ

Да имаме дори най-лекия досег с божественото е нашето най-голямо духовно богатство. Това е възможно когато човек се натъкне на *садху*, представител на Всевишния. В тази публикация „Срещи с божественото”, авторът Шрила Б.Р. Шридхар Дев Госвами Махарадж ни довежда в съприкосновение с божественото разбиране, божественото ръководство, божественото проявление и божественото разкритие. Няма как да не изразим скромното си мнение, че неговите читатели наистина са най-големите късметлии, докосвайки се до това рядко и вдъхновяващо духовно съкровище.

В Част Първа, „Божественото разбиране”, Шрила Шридхар Махарадж ни отвежда назад във времето, разказвайки ни как неговият гуру, Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур, е поставил началото на проповедническата си мисия Гаудия Матх. Описва се също и как Шрила Шридхара Махарадж за първи път е влязъл в досег със своя гуру и как Гаудия Матх обявява война на *мая* в благородния си стремеж да установи разбирането за Кришна в универсален мащаб.

В Част Втора, „Божественото ръководство”, Шрила Шридхара Махарадж представя по свойствения за него жизнерадостен начин духа на Кришна съзнание, както и визията за гуру, позицията на *шастра*, на *садху*, на *ири мурти* и множество други скъпоценни насоки, помагачи ни да развием вярното разбиране за онтологичните истини на Кришна съзнание.

В Част Трета, „Божественото проявление”, той разкрива много бисери на Гаудия *сиддханта*, обяснявайки позицията на Шри Чайтаня, възвишеността на *гоура-лила*, образа на Бог Джаганнатх, обожанието на *говардхана-шила*, появяването на Екадаши и множество други сладостни и привлекателни проявления на Кришна съзнание.

В Част Четвърта, „Божественото разкритие”, Шрила Шридхара Махарадж разбулва най-фините и висши аспекти от вътрешния кръг на вечните придружители на Върховния, водени от Шри Рупа Госвами, както и постепенното встъпване на душата в свръхсубективната сфера на божествената *лила*. Чувствата на предания в раздялата с Кришна, единението в раздяла, раздялата с преданията на Бога също са разкрити в тази част на „Срещи с божественото”, като специално се набляга кой е най-свидният предан на Върховния Бог.

В „Срещи с божественото” ние се оказваме не само доведени в досег с божествеността, но намираме и някои от най-възвишените преживявания на Шрила Шридхара Махарадж в неговите лични срещи с божественото. Словата на Шрила Шридхара Махарадж действително не се различават от Върховния Бог, тъй като са боговдъхновени в най-истинския смисъл на тази дума.

Нашата най-смирена молба е Шрила Шридхар Махарадж и неговите читатели милостиво да извинят всяка грешка, която може да сме допуснали в опита си да им служим.

Свами Б.Г. Нарасингха
Нандотсава, 28 август 2005

ЗА АВТОРА

За да запознаем читателя с автора, нека разкрием част от дивната му слава. Величието на човека си личи по делата, които е извършил и по приноса му в обществото. Славните дела на Шрила Шридхара Махарадж са много и всичките са дълбоки като океан от неземан нектар.

Шрила Шридхара Махарадж не работеше за светско добруване, търсец да въздигне телесното състояние на някой окаян човек, нито на мнозина окаяни и болни люде. Тъкмо напротив – приносът на Шрила Шридхар Махарадж бе да извиси цялото човечество до одухотвореното ниво на съзнанието за Кришна, за Бога, а това наистина е рядък принос.

Словата на Шрила Шридхара Махарадж – както на аудио записи, така и под формата на книги – са може би едно от най-големите теософски съкровища на двадесети век. Когато неземната вибрация от неговите устни влезе в сърцето на искрено търсеция истината, той незабавно усеща, че най-съкровеният му сърдечен копнеж е удовлетворен – а ние искаме Кришна и нищо друго.

Да се даде пълен списък на славата на Шрила Шридхара Махарадж е невъзможно, но да поговорим за това, което е казал и написал е пречистващо и просветляващо преживяване.

„Шри Шри Прабхупада-падма Ставака”

„Шри Шри Прабхупада-падма Ставака” е песен от единадесет куплета, съставена от Шрила Шридхара Махарадж, възхваляваща трансценденталната личност на Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур Прабхупад. Тази песен е толкова почитана и ценена от учениците на Сарасвати Тхакур и от техните ученици, че се пее като ежедневна *садхана* във всички храмове на Гаудия Матх.

Последният ред във всичките единадесет куплета: *пранамами сада прабхупада-падам* („Завинаги поднасям своите поклони на прекрасното сияние, струящо от лъчистите лотосови пръсти на нозете на Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур Прабхупад) е толкова сладостен, че е станал отличителният знак за помненето на този велик *ачария* в небосвода на Гаудия.

„Шримад Бхактивинода-вираха Дашакам”

Десетте куплета на „Шримад Бхактивинода-вираха Дашакам” („Чувството на дълбока раздяла с Шрила Бхактивинода Тхакура) бе много високо ценена от Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур Прабхупад, който отбелязва, че „Шридхара Махарадж е накарал Тхакур Бхактивинод да се появи в тези стихове.” Един от най-любимите сред десетте куплета на „Шримад Бхактивинода-вираха Дашакам” е деветият, представящ онтологичната линия на съкровената същина на Кришна съзнание.

„Онова, което бе донесъл Шри Чайтаня Махапрабху при спускането си, познаваше в дълбочина само Шри Сварупа Дамодар Госвами. Санатана Госвами, по-големият брат на Рупа Госвами, се отнасяше с голямо внимание към тази божествена истина, а самият Рупа Госвами предаде същата истина на преданите със собствените си ръце. Рагхунатх Дас Госвами вкусваше сладостта ѝ, добавяйки и нещичко от себе си към нейния вкус, подпомаган от Рагхунатх Бхатта Госвами и Гопал Бхатта Госвами. Онова, което раздаваше и вкусваше Рагхунатх Дас, бе съхранено от Шри Джива Госвами, който подкрепи божествеността му с доказателства от писанията. За вкуса на тази божествена истина копнеят Шри Шукадева Госвами, бог Шива и бог Брахма, които ѝ отдават почитания отдалеч с най-голямо уважение. Каква е тази невъобразима амброзия? Най-пиквият нектар на сладостта, изпитвана от служенето в светите лотосови нозе на Шримати Радхарани. О, Бхактивинод Тхакур, в този свят ти наистина притежаваш способността да ни дариш този необикновен нектар.”

„Шри Шри Према-дхама-дева Стотрам”

„Шри Шри Према-дхама-дева Стотрам” е кратко описание на *лилата* на Шри Чайтаня Махапрабху, съставена на санскрит в метриката *тунака*, която изразява танцуващия ритъм на духовната наслада. Стиховете на „Према-дхама-дева Стотрам” са въз основата на „Чайтаня Чаритамрита” и други авторизирани творби за Шри Чайтаня. Тя описва Шри Чайтаня като Шри Кришна – божествената истина във върховния ѝ аспект на личност – проникнат с настроението (*бхава*) и обагрен в цвета (*канти*) на Неговата най-висша енергия на насладата, Шримати Радхарани. Шри Чайтаня е обрисуван като безмерен океан от екстатична любов по Кришна.

Тази *стотра* описва някои от най-преобладаващите аспекти на божествеността на Шри Чайтаня: Неговите трансцендентални характеристики (*апракрита-ваишишта*), качества (*гуна*), красота (*рупа*), очарование (*акаришана*), състрадание (*каруна*), щедрост (*аударя*), могъщество (*теджас*), опрощаващ нрав (*кишама-шилата*), великодушие (*махаттва*), мъдрост (*прагяна*), увереност (*вишваса*), решителност (*дридха-санкалпа*), себеудовлетвореност в екстатичната любов към Кришна (*свану-бхавананда*), всеобхватна любяща доброта към другите (*сарва-дживе дая*), безпределна екстатична любов по Кришна (*кришна-према-дхама-рупа*) и състраданието, с което споделя тази божествена екстазна любов с останалите (*маха-вадана-кришна-према-прадатритва*).

„Према-дхама-дева Стотрам” е високо ценена заради своето *сиддхантика* съдържание, и особено заради зрялата сладост, пренасяща слушащия в царството на любящото предано служене към Шри Чайтаня Махапрабху. Парамахамса Шри Нишкинчана Кришна Дас Бабаджи Махарадж, скъп приятел и духовен брат на Шрила Шридхара Махарадж, казваше за тази *стотра*, че в нея открива самото присъствие на Шри Рупа Госвами Прабхупад, водача на нашата *сампрадая*.

„Шри Шри Прапанна-дживанамритам”

„Шри Шри Прапанна-дживанамритам”, както посочва заглавието, е жизненият нектар на отдадените души и отвежда читателите си в позитивното и прогресивно безсмъртие. Във въведението на Шрила Шридхара Махарадж четем следното:

„Същината, изразена в десетте глави на тази свята книга, наречена „Прапанна Дживанамритам”, дава живот на отдадените души, осигурявайки им неспирен напредък и духовна храна. Тя е панацея за сърцето и за одухотворените сетива, дарявайки на тези посветени предани споделеното щастие чрез вечно-нарастващата, все нова и нова игра на свръхземна радост (*апракрита-раса*). Бог Кришна и Неговите спътници са обрисувани в техните естествени отношения на раздяла и единение, и е хвърлена светлина върху пътеката на безусловната отдаденост, така както е завещана от писанията и светците.”

Доктрината за *шаранагати* (отдадеността) е в самата сърцевина на *Гаудия ваишнализма* – наистина, тя е насыщната нужда в живота на предания. В „Прапанна Дживанамритам”, Шрила Шридхара Махарадж е събрал антология от стихове в главата „Нектарните слова на преданите”, очертавайки шестте процеса на отдаването. Озарени са *анукуляся-санкалпах* (приемане на благотворното), *пратикуля-виварджанам* (отхвърляне на неблагоприятното), *ракишиятити-вишвасах* (увереност в Божията закрила), *гоптритве-варанам* (приемане на Божията закрила), *атма-никшепах* (пълна отдаденост) и *карпаням* (отдаденост в смирение).

„Прапанна Дживанамритам” включва и главата „Нектарните слова на Върховния Бог”. Шрила Шридхара Махарадж казва: „Тук, събрани от свещените писания, начело с „Шримад Бхагаватам” и „Бхагавад Гита”, са представени нектарните думи, идващи пряко от лотосовата уста на Върховния Бог. Този нектар отмива всяка скръб и всеки мрак от душите, отдали се в лотосовите нозе на Шри Кришна, както и от онези, които се стремят към изключителна любов по Кришна. Той подхранва живота на преданите и радва сърцата им, сбъдвайки всичките им лелеяни желания за предано служене.”

В заключението на „Прапанна Дживанамритам”, Шрила Шридхара Махарадж пише: „В тази книга е поднесен върховният плод, даряващ живот на преданите и наслада на сърцата им. Той е съставен от пет вида нектар (*панчамритам*), респективно наречени *Унакрамамритам* („Прелюдия към доближаването на нектара”), *Шри-Шастра-вачанамритам* („Нектарните слова на духовните писания”), *Шри Бхакта-вачанамритам* („Нектарните слова на преданите”), *Шри Бхагавад-вачанамритам* („Нектарните слова на Върховния Бог”) и *Авашешамритам* („Остатъчни капчици нектар”).”

„Шри Шри Гаятри-нигудхартха”

В „Гаруда Пурана” се казва:

*артхо 'ям брахма-сутранам бхаратартха-винирнаях
гаятри-бхашия-рупо' сау ведартха-парибримхитах*

„Значението на „Веданта Сутра” присъства в „Шримад Бхагаватам”. Пълният смисъл на „Махабхарата” също е там. Коментарът към *брахма-гаятри* също е там, напълно разгърнат в цялото *ведическо* знание.”

В коментара си на санскрит върху *брахма-гаятри* („Шри Гаятри-нигудхартха”), Шрила Шридхара Махарадж разкрива стъпките, отвеждащи *гаятри-мантрата* до „Шримад Бхагаватам”. Заключението е:

гаятри-муралища-киртана-дханам радха-падам дхимахи

„Гаятри, избликлана от звука на флейтата на Шри Кришна, пее единствено за славата на Шримати Радхарани.”

гаятри-гадитам махапрабху-матам радха-падам дхимахи

„Най-възвишената и най-съкровена заръка на Шри Чайтаня Махапрабху е да се заемеш със служене в лотосовите нозе на Шримати Радхарани посредством *санкиртана*. Нека Нейните лотосови нозе са твоята непрестанна медитация.”

Четейки „Гаятри-нигудхартха” на Шрила Шридхара Махарадж, Шрила Бхакти Прамод Пури Госвами казва: „Тълкуванието на *брахма-гаятри*, майката на всички Веди, указващо преданото служене към Шримати Радхарани, (обяснението *шри радханудхяна-пара*), разкрито в дълбините на реализацията на Пуджяпад Шридхар Дев Госвами Махарадж, обладаващ божествената благословия на Парамарадхя Шри Шрила Прабхупад (Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур) над главата си, е дълбоко ценено от онези щастливи и интелигентни предани, които съзнават сладостната красота на чистото предано служене.”

С трансценденталната поява на „Шри Гаятри-нигудхартха” от чистото сърце на Шрила Шридхара Махарадж, *ваишнавският* свят на чистите предани ликува и танцува в огромен екстаз.

„Закрилникът на предаността”

Санньяс името на Шрила Шридхара Махарадж „Бхакти Ракшак” означава „Закрилник на предаността” и именно това е нещото, което Шрила Шридхара Махарадж възплъщаваше във всеки смисъл на думата. От личен опит откровено можем да кажем, че ако не бе присъствието на Шрила Шридхара Махарадж след напускането на нашия Гурумахарадж, Шрила А.Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупад, целият свят би бил изгубен в мрак завинаги.

След напускането на Шрила Прабхупад, множество неразбирателства и лъжовни практики плъзнаха сред учениците на нашия Гурумахарадж. В това време на силен смут и объркване, Шрила Шридхара Махарадж се разкри пред очите ни като Закрилник на предаността, повеждайки преданите по пътя към най-голямата им сполука.

Като пазител на хазната на най-голямото съкровище в живота, Шрила Шридхара Махарадж сподели с нас безмерното богатство на Кришна съзнание, разкривайки пред очите ни множество сияйни бисери (ненадминатите концепции на *Гаудия сиддханта*), които бе наследил. Много от тези скъпоценни теософски концепции са представени в неговите книги, превръщайки се с времето в *сутри* (простички фрази с дълбок философски смисъл) на английски език. Някои от тези *сутри* са: „В търсене на Шри Кришна – Красивата Реалност” (Най-висшата цел на живота), „Радха Дасям” (Служенето към Шри Радха), „Школата на Шри Рупа” (Онтологичната позиция на Шри Рупа Госвами), „Златният вулкан на божествената любов” (Екстатичното проявление на Шри Чайтаня Махапрабху като раздаващ любовта към Кришна), „Търсейки с обич

изгубения слуга” (Кришна с любов търси Своя отдавна изгубен слуга) и *пуджала-рага-патха гаурава бханге* (мотото на следовниците на Шрила Бхактидидхантa Сарасвати Тхакур Прабхупад, разкриващо позицията, която следва да заеме предания по отношение на Абсолюта).

„Шримад Рупа-пада-раджах Прартхана-дашакам”

Тъкмо преди да се оттегли от проявените си забавления, Шрила Бхактисиддхантa Сарасвати Тхакур Прабхупад предаде Шрила Шридхара Махарадж в светите лотосови нозе на Шри Рупа Госвами, като го накара да изпее молитвата „Шри Рупа-манджари-пада”. Онтологичната позиция на Шрила Шридхара Махарадж стана на пазител на съкровищницата, таяща най-големия дар на живота – позицията на слуга, на слуга на слугата, слуга в групата на Шри Рупа Манджари (*ши-рупануга-варга*). Непосилното му желание за прахта под лотосовите нозе на Шри Рупа Госвами е красиво изразено в неговата молитва „Шримад Рупа-пада-раджах прартхана-дашакам”.

Шрила Шридхара Махарадж смирено се считаше за пазач пред дверите на най-възвишената концепция за *ши-рупануга-бхаджана* и през целия си живот неотклонно се стремеше да бъде верен на идеала и ученията на своя божествен учител, Шрила Бхактисиддхантa Сарасвати Тхакур Прабхупад.

Свами Б.Г. Нарасингха

ВСТЪПИТЕЛЕН НЕКТАР

(лекция на Шрила Б.Р. Шридхара Махарадж на церемонията при откриването на Маяпур Чандродая Мандир, ИСКОН, 1973)

Този *аишрам* отваря врати днес. Каква е неговата позиция? В „Шримад Бхагаватам” четем:

*ванам ту саттвико васо грамо раджаса учяте
тамасам дьота-саданам ман-никетам ту ниргунам*

„Да живееш в гората е в *гуната* на доброто, са живееш в града е в *гуната* на страстта, да живееш в казино е в *гуната* на невежеството, а да живееш където съм аз (Богът) е отвъд *гуните*.” („Бхагаватам” 11.25.25)

Вана-васа означава семпъл живот с минимум материални неща, това е *вана-васа*. Семпъл живот, прост живот и висше мислене, ала ние сме господарите на този семпъл живот, *саттвика-васа*. Той е най-благоприятен за нашата религиозност. В него липсва великолепието на материалните наслади. Това е *саттвика-васа* или *вана-васа*.

Раджаса-васа е живот, в който човек е зает с различни дейности за издигне на обществото, света и цивилизацията. Това е *раджаса*, където максимално количество енергия се влага в подобряване на условията и удобствата на живот.

Тамаса-васа дьота-саданам е когато нехаеш за никакъв обществен живот, а единственото, което те интересува, е да получаваш максимално сетивна наслада, давайки минимално на останалите и на обществото. Това е неразумен живот, като да живееш в клуб или в хотел – нещо такова е. Безотговорен живот - *тамаса-васа дьота-саданам*.

Ман-никетам ту ниргунам – ако прекарваме живота си с Бога, дори да живеем сред най-голям разкош, това все пак е *ниргуна*, защото не сме господари там, а слуги.

Във *вана-васа* водим съвсем простичък живот, обграждаме се с минимум неща, необходими ни за да живеем, ала все пак ние сме господарите, които командват другите. А тук всички сме слуги – всичко е, за да му служим. Каквото и да зърнем, всяко нещо наоколо, дори дърво, растение или даже прашина – трябва да му служим, а не да му се наслаждаваме или да го отричаме. Това е живот на обожание, живот на преданост. Да радваме не само Бога, но и всичко, което Му принадлежи; да виждаме, че всички тези неща също служат на Върховния. Тази идея – да бъдем служещ фактор сред изпълненото със служене обкръжение на Бога – това е *ман-никетам ту ниргунам*.

И така, дошли сме тук, в живота *ниргуна*, прекосявайки всякакви относителни нива в този материален свят, всевъзможни съществуващи разбирания, за да научим фундаменталната истина, дадена в „Ишопанишад”

ишавасям идам сарвам – че всичко тук е присъствието на Върховното Същество, на Бога. С такова разбиране нека заживеем всред това тренировъчно поле.

Казаха ми, че в „Обратно при Бога“ един господин е писал, че тъй наречените университети, колежи и училища са кланици. Много ми харесва тази идея. Да. Те не са друго, освен кланици, а този вид институция, на каквато нашият Гурумахарадж (Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур Прабхупад) постави начало в този свят, служи, за да въздигне нас и всички *дживи*, насочвайки ни към обожанието и любящото служене на Всевишния. Всеки такъв *ашрам* е като оазис всред пустиня. Това са живото-даряващи, а не ласкателни институции, като толкова много образователни заведения, каквито има.

Са вигя маммате джая – откъдето идва този вид обучение, насочено към центъра, към реалността, към красотата, към хармонията, към развързването на житейския възел, към даряващия нектар живот – такива институции са единствено благотворни и необходими.

Веднъж Мадана Мохана Малавия, известен лидер в близката история на Индия, дойде да посети нашия Гурумахарадж и след като изслуша словата му, каза: „Във всяко село трябва да има по един център на Ваша Божествена Милост.“ Но нашият Гурумахарадж му отвърна: „Аз искам да превърна всекиго в храм на Бога, всяко човешко същество, всяко човешко тяло да бъде храм, не просто селата.“ Такава беше неговата идея.

притхивите аче ята нагаради-грама, сарватра працара хаибе мора нама

С тази идея той постави начало на своята мисия, Гаудия Матх, Мисията Гаудия. И виждаме, че по неговата милост Свами Махарадж (Шрила А.Ч. Бхактиведанта Свами Прабхупад) съумя да я разпространи из Индия и в различни страни по целия свят. Много сме щастливи да видим сред нас нови лица, готови да проповядват и да разпространяват ученията на Шри Бхактисиддханта Сарасвати Прабхупад, Шри Бхактивинод Тхакур и Шриман Махапрабху, и визията за Шри Кришна и Неговата любима.

Има такива, които се стремят към издигане; има такива, които се стремят към отречение; ала ние се стремим да служим. *Гехам джушам апи мансий удият сада нах* – верни на пресечната точка между небесата и сърцето. Манастирът и сърцето, познанието за тях е, че сърцата изграждат манастира. *Гопи-бхаджана* превръща сърцето в манастир. Не е така, че манастирът е на някакво отделно място. Сърцето е манастирът, и това е възможно единствено в разбирането на Бога като Кришна. Всичко трябва да бъде цялостно преобърнато, всяко ъгълче и кътче. Нищо не бива да остане отвън. Не бива да остава празнота за никаква друга цел, освен всичко да бъде посветено на Всевишния, с вярност докрай. Нищо не бива да бъде забравено. Това е възможно единствено в Кришна концепцията за Бога (*акхила расамрита мурти*) Всички видове екстаз, щастие и всичко подобно е възможно в божествената си форма, когато открием Шри Кришна като Върховния Бог и никъде другаде.

Един господин от Запада каза, че съществуват множество религиозни концепции в различни части на света, обаче не откриваме такава, където може да

се посвещават по двадесет и четири часа от денонощието в служене към Върховния Бог. Не само в неделя, не само два пъти или три пъти на ден, а всеки час и секунда да са посветени в служба към Всевишния, без да си оставяме нищичко. Такъв вид служене е възможен единствено в *киртания сада хари* и в *аща-калия-лила* на самия Шри Кришначандра в *мадхуря-раса*.

Шри Чайтанядева се спусна в този свят да проповядва това, дарявайки този нектарен живот на всекиго. *Нриматрасй-адхикарита* – приеете името на Бога и един ден ще се окажете в обкръжението Му. За религията не са нужни пари, не са нужни големи количества физическа енергия, нито други помощни средства. Нужно е единствено да приеете името искрено. То трябва да се добие чрез верния проводник, инак ще бъде примесено със смущения. Тук и там въртят търговия в одеждите на религия; трябва да се избавим от подобни затруднения чрез следването на автентичен път.

ЧАСТ ПЪРВА

БОЖЕСТВЕНО РАЗБИРАНЕ

Бхактивинод Тхакур подтикнал Прабхупад (Шрила Бхактисиддханта Сарасвати) да се заеме с проповядване за Махапрабху. Прабхупад отначало не искал, мислел да продължи с личния си живот на *бхаджан* и вътрешно култивиране, на четене на свещените книги и писане. Така би прекарал живота си. Но Бхактивинод Тхакур го умолявал и гълчал: „Мислиш ли, че Махапрабху се нуждае от твоето наслаждение? Нехаяйки за служенето към Махапрабху, нима искаш да си просто отреченик? Това би било *маявада*, затова недей да се увличаш по такива неща; това е безразличие към словото на Махапрабху.” Такава била насоката на Бхактивинод Тхакур.

Бхактивинод Тхакур си отишъл, Гоура Кишор Дас Бабаджи си отишъл, а Прабхупад усещал да му тежат думите на Бхактивинод. „Моите учители не искаха просто да продължавам да изучавам философията, да се занимавам с книги и да мълвя името. Те искаха да върша някакво служене към обществото, да служа на школата на Махапрабху, да показвам на хората какво да правят.” Тогава Прабхупад започнал да се моли на Бога, на Махапрабху: „Какъв вид проповядване желаяш от мен?” Когато наклонността да проповядва бликнала неустойимо в сърцето му, той се замислил: „Какво трябва да направя?”

Тогава намерил едно парче хартия, което вятърът довял пред него. Било откъсната страница от „Шри Чайтаня Чаритамрита”, на която Махапрабху молел Санатана Госвами да се заеме с тези четири вида *сева* (служене):

*кришна-бхакти, кришна-према-сева-правартана
лупта-тиртха-уддхара, араваирагя-шикишана*

„Също трябва да обясняваш преданото служене към Кришна, да създаваш центрове за култивиране на любовта към Кришна, да разкриваш изгубените свети места за поклонение и да учиш хората как да преминават в ордена на отречението.” („Чайтаня Чаритамрита”, Антя 4.80)

Раждането на Гаудия Матх

Приел това за божествена подредба: „Значи и аз трябва да последвам заръката, която Чайтанядев дава на Санатана.” Оттогава насетне вложил усилията си в тези четири посоки. „Бхактивинод Тхакур, Бабаджи Махарадж, Махапрабху – всички те искат да се заема с тези четири задачи и да продължавам и занапред с тях.” Ала след това си помислил: „Как да превода всичко това на практика?”

Сакхи Чаран Бабу ми разказа, че Прабхупад почти бил приключил тогава в Чайтаня Матх. Когато Сакхи Бабу и Кунджа Бабу (който по-късно стана Бхакти Вилас Тиртха Махарадж) отишли да го видят след напускането на неговия Гурудев, Гоура Кишор Дас Бабаджи, Сакхи бабу каза, че той правел всичко по силите си да накара някого да го разбере. Лицето му било цялото почервено – разбира се, той говорел на *бенгали* и те също били бенгалци, ала не могли да проумеят какво им говори. Сакхи

Бабу каза: „Говореше много емоционално, лицето му гореше, от време на време удряше по масата и ние чувствахме, че иска да ни каже нещо неотменно. Но не го разбрахме правилно поради безчувствената си грубост; той обаче не се отказваше и продължаваше в силния си изблик на чувства.”

По-късно, в Калкута, през 1933 година, аз също забелязах този червеникав оттенък на тялото и лицето му, докато диктуваше няколко встъпителни есета за списание „Хармонист” на редактора, професор Шанял. Стори ми се, че ликът му наподобява бяло-ален лотос. Оживеният му начин на изразяване караше кръвообращението му да кипи така, че лицето му се обагреше в червено като листенцата на лотос.

И така, когато Кунджа Бабу се присъединил, Прабхупад видял в него божествен пратеник. „Аз съм човек с философски ум, не съм по практическите взаимоотношения със светски хора. Навярно този човек е изпратен, за да създаде мост между философския ми ум и ума на публиката.” Кунджа Бабу на практика изпълнявал тази функция. Довеждал образовани слушатели при Прабхупад и се грижел за тях. А Прабхупад изнасял лекция за философията на Махапрабху.

По този начин започнала мисията, като Кунджа Бабу поел отговорността за необходимите приготовления. Наел къща в Калкута с помощта на четирима други духовни братя. Четиримата идвали на програмите; за Прабхупад била отделена една стая на горния етаж.

Тези четирима ученици осигурявали *прасад* за Прабхупад. Това било началото на Калкута Матх, Бхактивинод Асан. Сетне постепенно се присъединили и други, а Тиртха Махарадж, ученикът на Бхактивинод Тхакур, приел *санньяс* от Прабхупад. И тогава, само с един *санньяси* и трима-четирима други – някои *грихастхи*, други *брахмачари* – проповядването започнало. Още отпреди Прабхупад и Бхактивинод Тхакур подготвяли ежемесечното издание „Саджана Тошани” и Прабхупад продължил да го издава, като междуременно започнал и списанието „Гаудия”. След това една след друга се появявали публикациите на „Надия Пракаша”, „Парамартхи”, „Бхагавата”, „Киртана”, „Хармонист”. Много партиди били изпратени насам и натам из цялата страна, за да проповядват доктрината на Махапрабху. Така мисията Гаудия Матх растяла.

Присъединяването на Шридхара Махарадж

От пръв поглед забелязах, че Гурумахарадж е напълно безразличен към обикновения свят. „Той нехае за никого, себедостатъчен е.” Такова беше първото ми впечатление. Започнах да го посещавам и постепенно осъзнах, че искам да остана в тази компания.

Идвах от *браминско* семейство, семейство на *пандити*, много опитни и начетени в познаването на *Ману-шастра*, *Пураните*, *шрути* и т.н. Но защо изоставих това обкръжение и дойдох тук? Аз съм *брахмана*, а моят Гурумахарадж произхождаше от по-ниска каста. Имах известни колебания в началото.

Един ден се връщах от службата и на улица „Читтаранджан“ видях червен плакат: „Гаудия Матх Махотсав за един месец“. Посоченият адрес бе недалеч от храма Парешанатх. Помислих си: „Гаудия Матх навярно са последователи на Махапрабху, ще ида да видя какво е там.“

Докато следвах право, с посредничеството на Суреш Бхаттачария се срещнах с основоположника на Бхарата Севашрам, Свами Пранавананда. Той вложи цялото си старание да ме вкара в неговата мисия, обаче директно му отказах: „Сърцето ми е продадено на Махапрабху, не мога да отида никъде другаде.“ Той каза: „Аз също изпитвам голяма почит към Махапрабху Шри Чайтанядев, но смятам, че първата степен трябва да е будисткото отречение, или *ваирагя*, и безразличието към този свят. Второ – „Веданта“ на Шанкара, или *гяна*. А последното и най-висшето ще бъде *према* на Чайтаня – иначе хората ще объркат *према* с похотта.“

Отвърнах: „Да, това, което казвате, е точно така – *према-дхарма* на Шри Чайтанядев е най-висша, високо над концепциите на будистите и шанкаритите. Но Шри Чайтанядев не е казал: „Най-напред идете при будистите и практикувайте *ваирагя*, след това идете при Шанкара и добийте знание върху „Веданта“, пък едва сетне елате при Мен.“ Той е казал: „Където и да се намирате, общувайте със *садху* и приемоте святото име.“ Свами Пранавананда замълча.

Попитах го: „Ако имате някакви свръхестествени сили, ще съм ви благодарен да ми кажете къде мога да намеря своя духовен водач.“ Той даде името на някакъв господин, Харанатха, и аз тръгнах да го търся, но не можах да го намеря. Тогава видях този плакат и отидох в Гаудия Матх. Там имаше само един човек, който подреждаше външната зала – всички останали бяха отишли на *нагара-санкиртан*. Поговорих си малко с него. Бях чел нещо за Чайтанядев, както и други писания, но открих, че тези хора, представящи *матха*, имат много по-дълбоко и стабилно знание от мен. После групата се върна от *нагара-санкиртан* и аз видях Гурумахарадж най-отпред с неговата *данда*. Веднага щом дойде пред *матха*, един ученик пое *дандата* му, а след това той влезе вътре.

Имахме малко общуване в Калкута. Чаках след приемането на следобедния *прасадам*. Прабхупад се разхождаше по покривната тераса, а аз бях застанал с поглед, жадно впит в него. Само един помощник беше там. Прабхупад попита помощника: „Той е дошъл тук – може би има нещо да каже?“ *Кичху вактавя?* Помощникът дойде и ме попита: „Имаш ли нещо да кажеш?“ „Не, нямам какво да кажа.“ Той се върна при Прабхупад и му предаде: „Каза, че няма какво да каже.“ „Иска ли нещо да попита?“ Той отново дойде при мен. Отвърнах: „Не, нямам въпроси.“ Помощникът отново отиде при Прабхупад: „Не е дошъл да пита нищо.“ Тогава Прабхупад му рече: „Има ли някаква цел, с която е дошъл тук?“ Той отново се приближи и ми предаде въпроса: „Имаш ли някаква цел?“ „Да, ако съм дошъл без цел, нищо не може да се случи. Разбира се, че имам цел.“ „Каква е?“ Казах: „Дошъл съм да получа милостта ви, вашият *прасадам*. *Апнара прасанната* – дошъл съм за милостта ви.“ Прабхупад бе удовлетворен и затрогнат ме попита: „Кой си ти? Къде е домът ти?“ Последва разговор и той отбеляза: „Щастливец си, че си се родил в земите на Гаудия-мандала.“ Казах: „Да, така е.“ Тогава той ми предложи един кратък памфлет, *Гаудия Матх Ки Корена* – „Какво прави Гаудия Матх“. Казах му, че вече го имам. Тогава онзи предан рече: „Не, когато Прабхупад ти дава нещо, то вече има различна стойност.“ „Добре,“ казах, взех го, докоснах го до

челото си и го задържах. Така се създаде връзката. След това посещавах *матха* и слушах беседите им.

На следващата година бях поканен на празника за появяването на Махапрабху в Маяпур. В същото време майка ми ме беше повикала да ида да я видя преди да замине за Харидвар на Кумбха-мела. Можеше да не живее още дълго – здравето ѝ не беше добро. Замислих се, че искам да заживея с тези хора и трябва да отдам предпочитание на тях. Затова не последвах молбата на майка си, а вместо това отидох в Гаудия Матх.

Присъствах на рождественския фестивал на Махапрабху в Йогапитха. Там Прабхупад изнесе лекция, бяха дошли съдии и адвокати от Кришнагар. Те задаваха въпроси и Прабхупад отговаряше. На друго място Бхакти Прадип Тиртха Махарадж разказваше за раждането на Махапрабху. Бхакти Сваруп Парват Махарадж събираше дарения и пишеше рецепти. На едно място имаше пламенен *киртан*. По-нататък се пееха стихове от „Чайтаня Чаритамрита“. Беше кошер, гъмжащ от дейности. Почувствах атмосфера на неземно щастие – всички тези неща заплениха ума ми. Ала все още се колебаех какво да направя.

Тогава, докато слушах лекцията на Прабхупад, внезапно очите му се насочиха към мен. Прабхупад отбеляза: „О, този млад човек е дошъл от еди къде си. Трябва да му се обърне малко внимание.“ Тогава мнозина дойдоха при мен: „Кой си ти? Към какво се стремиш?“ Обърнаха ми внимание. На следващия ден след като церемонията *Гоура-джанмотсава* приключи, сутринта Прабхупад седеше в един брезентов стол, заобиколен от множество хора. Някои му отдаваха *дандавати*, сбогувайки се на път за дома. Тогава Прабхупад каза: „*Апанара амаке ванчана карибен* на – Не бива да ме мамите!“ Така каза. Аз целият бях в слух и си помислих: „За каква измама става въпрос?“

„Дойдохте при мен с разбирането, че идвате да служите на Кришна, и с тази идея аз също ви приех за мои приятели. Сега, след като присъствахте на тази церемония просто като на литургия, вие отново си отивате, връщате се в семейния си живот. Чувствам се измамен.“

„Избавете се от очарованието!“

Прабхупад продължи: „Ако казвате: „Имам неотложна работа, ще се върна, само да я приключа“ – не, не! Нищо не бива да ви задържа в семейните ви задължения. Дори ако някой каже: „Там гори пожар! Моля те, позволи ми да загася огъня и ще се върна“ – не! Това също не е необходимо. Онова, което огънят ще опожари, не ви принадлежи. Напротив, вие трябва да се избавите от очарованието на онова, което огънят опожарява. Всичко, което е вечно, е с Кришна. Съкровената нужда на вашата *атма*, душата ви, може да бъде утолена само от Кришна – от нищо друго. Там ще намерите занимание, което всецяло да изпълни душата ви; изоставете тези фалшиви заетости възможно по-скоро!“

Говореше с огромна сила и това превзе сърцето ми. „О, служенето към Кришна за нас е наложително да такава степен, че дори целият свят да стане на пепел, това да не ни повлияе!“ Всичките ни нужди могат да бъдат удовлетворени единствено от Кришна. Такава е връзката ни с Кришна. Колко крайно е изразен този факт, тази духовна

необходимост! Никъде другаде не ще чуя това, но го чух там, и то наситено с такава интензивна неизбежност относно служенето към Кришна. Така този ден взех непоколебимото решение: „Ще дойда тук и ще остана цял живот!”

„Целия си вътрешен копнеж можете да удовлетворите в светите нозе на Кришна. Кришна може да засити цялата ви съкровена жажда. А това обкръжение, на което придавате такава голяма важност, е ваш враг. То ви е държало надалеч от Кришна съзнание. Вашето истинско място, истинският ви дом, е тук.” Той го каза по такъв начин, че аз продадох живота си в служба на Кришна. Никога не бях виждал подобна степен на интензивност, никога не съм мислил, че въобще е възможно – че трябва да служим на Кришна в този свят, без да се маем дори и миг. Целият свят може да изгори на пепел, но аз не губя нищо. От друга страна, ако се измъкна от този капан, от примката на привличането, съм спасен. Всичките ми копнежи могат да бъдат осъществени до сетната подробност единствено в служенето към Кришна – цялата ми вътрешна жажда. Никога и никъде другаде не бих могъл да намеря това. Затова продадох главата си там! Продадох всичко!

Тогава ми дойде мисълта: „Какво ме спира да дойда и да остана тук?” Хвърлих поглед към дома – баща ми беше починал, майка бе жива; тримата ми по-малки братя – това нямаше да ги засегне кой знае колко много. Но съпругата ми щеше да я засегне. Не знам защо, но изведнъж си помислих: „Ако тя умре съм свободен.” Такава мисъл ми дойде. Бях привлечен от общуването в *матха* – толкова много благородни и образовани членове, при това всецяло посветени в служба на Махапрабху. Това ме привличаше най-много.

Същия този ден, като се върнах къщи видях, че жена ми е болна. След три дни тя почина. Майка ми се опита да ме накара да се ожена отново, ала не успя. След шест месеца тя също напусна тялото си в Харидвар.

Когато тя почина, аз отидох у дома, за да извърша нейната церемония *шраддха* и след приключването ѝ, в края на април, дойдох да се присъединя към *матха*. Отначало си казах: „Нека двамата ми по-малки братя да завършат училище и да си хванат занаят, пък сетне ще ги оставя и ще се присъединя.” Но Шрипад Бхарати Махарадж и останалите ми казаха, че това е голям шанс.

Те настояха: „Не, не! Кришна взе жена ти, Кришна взе майка ти. Той направи достатъчно за теб. Ако наистина пропуснеш да се възползваш от тази възможност, може да изникне някое друго препятствие и този живот ще бъде пропилян безнадеждно.” Попитах: „Какво казвате вие?” Те рекоха: „Ела незабавно.” Приех съвета им и се присъединих незабавно. Живеех заедно с двамата с братя в един хостел, те бяха дошли с мен. Но си тръгнаха разплакани, а аз останах в *матха*.

Без никакво поражение

Дойдох заради идеала, нехаейки за формата. Гаудия Матх в онези дни не притежаваше никакво величие. Началото беше в къща под наем в Калкута. Чайтаня Матх беше почти като джунгла. Много други места бяха все в наети къщи. Така че нямаше великолепието. Ала каква красота на мисълта, каква красота на идеята! Никакъв компромис с философията, никакво отпускане. Все по-нарастващ интензитет в

сериозността, дори и досега. Това е истината, целта, посоката, точката на съвършенство. Не само вътре в нас, но и отвън. Толкова много различни дискусии и противопоставяне имаше, но ние не се считахме за победени никога. Ние бяхме победители, нямаше никакво поражение. Говоря за тези неща по милостта на Гурумахарадж.

През 1926 в деня на Джанмашами отидох за пръв път в Гаудия Матх, а през 1927 на рождения ден на Махапрабху реших да хвърля себе си, съдбата си в Гаудия Матх. През април 1927 взех *хари-нама* посвещение, а през юли получих *дикша*. През септември 1930, три години по-късно, приех *саньяс*.

В началото ме помолиха да извършвам някакво служене в публикациите, но не ми се нравеше особено да правя редакции, корекции и т.н. Много повече ми харесваше проповядването, да излизам във *нагар-санкиртан* и да проповядвам. Така че бях изпратен на проповедническа обиколка. Първата спирка беше в Думурконда *матх* в Бенгал, оттам в Бенарес, а сетне във Вриндаван – понякога правехме *нагар-киртан*. След това бе основан *матха* в Делхи и вървахме от врата на врата да събираме дарения – аз отговарях за това. Проповедническият дух беше много висок по онова време. После бе създаден *матха* в Курукшетра и бях отговорник там. Курукшетра бе уединено място в ония времена. Най-напред Делхи, а сетне Курукшетра. Посещавахме и Шимла, и други места с цел проповядване. Събрахме много подаяния – по този начин прекарах две или три години. След това отново се върнах тук – всяка година се връщаме в *матха* в Калкута, за да празнуваме цял месец през август.

Повикаха ме от Уттар Прадеш да се присъединя към групата в Мадрас. Бях изпратен на юг до мястото на Рамананда Прабху край река Годавари, а после в Мадрас. Преди това името ми беше Рамендрасундар Бхатгачария, но Прабхупад го промени на Рамананда Дас и ме изпрати заедно с четирима други *бхакти* да открием мястото, където са разговаряли Рамананда и Чайтаня край Годавари. В групата бяха Бон Махарадж, аз, един нов *саньяси* Бхактисара Махарадж, Хаягрива Брахмачари (по-късно познат като Бхакти Дайита Мадхава Махарадж) и Хариджан Брахмачари, който беше готвач. Бон Махарадж беше на мнение, че лекцията, която изнесох по негова молба в Раджамундри по това време е била най-добрата ми реч дотогава – много съществена и впечатляваща.

Този дивен разговор между Рамананда и Махапрабху Шри Чайтанядева е нещо единствено по рода си в целия философски свят – революционно откровение за богатството на духовния свят. Започвайки от *варнашрама*, той разкрива постепенното развитие на влизането в досег с Бога – как да се доближим до Него стъпка по стъпка. „Това е повърхностно, това е повърхностно, това също е повърхностно – влез по-надълбоко, влез по-надълбоко.” По такъв начин е проследен процеса на теологичното разгръщане. „Да, оттук започва... върви по-нататък. Да, това също е добро... ала мини по-нататък. Да, това е удовлетворяваща позиция... но още по-нататък. Да, съгласен съм, това е най-висшето. Има ли нещо друго нататък, над него? Моля те, изложи го.” По този начин, посредством градация ни бива предадено – и това е от голяма помощ, за да разберем какво е тезимът.

Веднъж бях излязъл да събирам подаяния докато строяхме *матха* на мястото на *Рамананда-самвада*, беседата между Рамананда и Чайтаня. Някакъв човек каза: „Има един богат заминдар, който е завел дело в съда на съдия Баларам, пък той е от

Рамануджа-сампрадая. Ако съдията рече, този човек може да ви помогне значително.” Хаягрива Брахмачари и аз отидохме при съдия Баларам и казахме: „Нужни са ни пари да построим Рамананда Гаудия Матх на брега на Годавари. Излезли сме да събираме средства. Казаха ни, че един заминдар може да направи голямо дарение и ако вие любезно разговаряте с него, може да имаме успех.”

„Нима искате това от мен, Сваמידжи? Неговото дело се води в моя съд, той ще очаква нещо от мен в замяна. Съветвате ли ме да направя това, Сваמידжи?”

Отвърнах: „Да, защото във вашата *сампрадая* има такива примери за *ваишнава-сева* и *гуру-сева*. Ние твърдим, че този пост ви е даден от Бога. И ако използвате позицията си в служба на Бога, тогава няма да има лоши последствия. Във вашата *сампрадая* виждаме, че храмът Ранганатх е бил построен от разбойници дасоити и една жена, рискувайки почтеността си, е служила на *ваишнавите* и на гуру. Обичайните морални закони нямат общо със служенето към Бога. Това е *сва-джанам аря-патхам ча хитва* – прекриване на закона на държавата, и дори на обществото, за да се откликне на зова на Абсолюта, в служба на Бога.”

Тогава той рече: „Добре, ще го направя.” И този господин каза няколко думи на замндара, който направи каквото искахме. Известно време по-късно Прабхупад постави там *мурти*. Основах *пада-питха мандир*, а след това бе установен и отделен *мандир*. Сложихме там паметна плоча, на която бе изписано:

*шаке'бде 'гнигуна-гаменду-вимите годавари-гхатаке
ири чайтаня-даянидхех пада-югам бхактарчитам самвабхо
ири сиддханта сарасватиха парамо-хамсах паданкам прабхох
гаурабде нидадхе югаишрама-юге гаудия-самракишаках*

„В тази и тази година на брега на Годавари, нозете на Шри Чайтаня, който е океан от милост, са почитани от преданите. Отпечатъците от нозете на Бога са поставени от Парамахамса Шри Сиддханта Сарасвати, закрилника на Гаудия-сампрадая.”

Като се върнах от проповедническия тур край Годавари, по препоръка на Бон Махарадж аз получих *санньяс*. Бон Махарадж при завръщането си каза: „Не го бива много да агитира хората, но в проповедите е много добър. Може да говори *хари-катха* на философска основа, опирайки се на ученията на Шри Чайтаня.” И тогава Прабхупад ми даде *санньяс*.

Шридхар, Шридхар

При даването на моето *санньяс* име, Прабхупад, измисляйки името, шептеше: „Шридхар, Шридхар.” Чух това „Шридхар” – *бхактйека-ракшаках*. Джива Госвами е дал тази титла на Шридхар Свами, *бхактйека-ракшаках*. Това *бхактйека-ракшаках* е с много срички. Обичайно Прабхупад даваше името „Бхакти”, а след него име с три срички, както е например Бхакти Винода. Такова е неговото вдъхновение. Бхакти Винода, Бхакти Сиддханта – все с по три срички. А *Бхактйека-ракшаках* – твърде

много срички. *Бхактйека-ракшаках*, *Бхактйека-ракшаках* – произнесе го два, три, четири пъти така, а сетне обяви високо: „Бхакти Ракшак Шридхар”. Това име.²

Същата година, 1930, бе открит Багх Базар Матх в края на септември или началото на октомври с едномесечен фестивал. Преди това калкутският *матх* се намирал в къща под наем в Ултаданга. *Муртите* бяха преместени в новия *матх* с шествие с колесница.

След това Прабхупад продължи да поставя *пада-питха* в Мангалагири и на много други места на юг. После отново бях изпратен в района на Мадрас да проповядвам. Тогава Прабхупад обяви откриването на Мадрас Гудия Матх и ни настави в една къща под наем там. Бон Махарадж беше водачът и старши *санньяси*; така започнахме проповядването си там в продължение на три-четири години.

С времето Прабхупад почувства, че е необходимо да изпрати група, която да проповядва на запад. Докато бе жив, не можа да изпрати никого в Америка, но беше писал в списанието „Гаудия” *’маркина-лока’* – че би желал да води проповедници в Америка. Преди да изпрати групата си в Англия се посъветва с Рабиндранатх Тагор, тъй като той вече беше пътувал по света и бе спечелил Нобелова награда. Рабиндранатх считаше, че в Германия перспективата за проповядване е най-добра. „Англичаните твърде са се възгордели, че имат крал и че ние сме техни поданици. Британците като цяло имат това разбиране – че те са управляващата, кралска нация, а ние сме нацията-поданик, затова няма да обърнат особено внимание на словото ни. Америка вече е замърсена от толкова много други индийски проповедници на йога и какво ли не.”

Рабиндранатх не уважаваше особено мисиите на Вивеканада и на Рамакришна. Когато Вивекананда отишъл в Америка, той показвал много *йога-асани*, особено сред жените, затова индийските *садху* имаха лоша слава в Америка по онова време. „Американците лесно приемат нещата и показват, че ги ценят, обаче обкръжението не е благоприятно в този момент, понеже неколцина господа дойдоха от Индия и представиха по изкривен начин индийската култура – затова не ви препоръчвам да отивате там. Французите пък с лекота подемат нещо, но и също толкова лесно го захвърлят. Ако питате за моето мнение, бих ви предложил да пратите хората си в Германия, понеже германците са деликатни хора. Те като цяло ценят древната индийска култура, а каквото приемат, не го отхвърлят толкова лесно. Много по-стабилни са.” Такава бе неговата препоръка. Тъй или инак, Прабхупад успя да изпрати група, водена от Бон Махарадж, в Англия, а оттам те отпътуваха за Германия.

Когато Бон Махарадж замина за Англия, аз бях поставен за отговорник на мадраския *матх* и храмът бе построен основно тогава. Останахме там известно време и оттам аз получих дарения от *раджата* на Джайпур (Ориса) за храма в Мадрас. Това също си има история. Един нов човек бе назначен за *диван* на Джайпур, а това беше *адиваси* област (оригинално населена от примитивни обитатели), затова британците бяха въвели специален закон. *Диванът* имаше повече власт от краля. Аз пристигнах в

² Бел.ред. – Прабхупад го е удостоил с името Шри Бхакти Ракшак, което означава „Закрилник на предаността”. И отразявайки още по-нататък думите на великия *ваишнавски* наставник Шрила Джива Госвами, който в своите творби на санскрит нарича известния коментатор на „Шримад Бхагаватам” Шри Шридхар Свами *бхактйека-ракшаках* (Върховен закрилник на предаността), Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Прабхупад му е дал *триданди-санньяс* титлата Шридхар. Така той станал Шрила Бхакти Ракшак Шридхар Махарадж.)

Мадрас с някои препоръки от изпълняващия длъжността главен съдия, г-н Рамасвами, който ми даде препоръчително писмо до *раджата* на Джайпур. Тогава *раджата* обеща да заплати разносните по строителството на храма, обаче *диванът*, новият човек, каза: „Не, не, това е невъзможно.” *Раджата* винаги трябваше да получава одобрението на *дивана*: „Той ще ви плати парите, не аз. Затова идете да разговаряте с него. Аз просто поставям подписа си, но парите ще ги получите от него, така че срещнете се с него.”

Бях дочул, че *диванът* е атеист до мозъка на костите, затова се колебаех да го посетя. „Не, вие сте кралят, вие сте господарят, така че вие ще платите – така е най-добре.” Ала той бе много настоятелен: „Не, трябва да идете да се срещнете с *дивана*.” Когато отидох при *дивана*, той се възпротиви: „О, не, аз съм последният човек, който ще ви даде сумата, необходима за строежа на храма в Мадрас. Ако щяхте да го строите тук, в Джайпур, бих могъл да обмисля случая, понеже поне би имало някаква местна полза от храма. Но дори и да се сдобием с излишни пари, аз трябва да ги дам за бедните и гладуващи *адиваси* тук. Те трябва да бъдат използвани с такава цел, а не за лукс като изграждането на храм, при това в Мадрас. Вървете и събирайте дарения оттам, щом там ще строите храма си.” Такива бяха думите му. Тогава си рекох, че случаят е безнадежден, затова трябва да приложа драстично лекарство. Цитирах една *шлока* от „Бхагаватам”:

*викридитам враджа-вадхубхир идам ча вишинох
шраддханвито 'нушринуяд атха варнайед ях
бхактим парам бхагавати пратилабхя камам
хрид-рогам ашв-апахинотй ачирена дххирах*

„Всеки, който с вяра слуша или описва игривите взаимоотношения на Бога с младите *гопи* от Вриндавана ще постигне чисто предано служене към Бога. Така той бързо ще стане въздържан и ще победи похотта, която е болестта на сърцето.” („Бхагаватам” 10.33.39)

„Мислех, че искате да помогнете на *адивасите*. Аз също искам да помогна на *адивасите*. Ала вашата помощ към тях се изразява в едно, а моята – в друго. Шукадева Госвами казва в священото писание, че копнежът по нещо е болест на сърцето (*хрид-рогам*) – така е споменато в „Бхагаватам”: *камам, хрид-рогам*, „искам това, искам онова, искам хиляди, искам милиони.” Това е болест на сърцето, то не е нещо истинско. Когато бях свиня, поглъщах купчини изпражнения, но гладът ми не стихваше. Когато бях слон, унищожавах цяла гора, но гладът ми не намаляваше. Така че гладът никога не може да бъде утолен по този начин – винаги ще искам още и още. Мнозина са натрупали милиони, ала пак не са удовлетворени. Такава е болестта на сърцето. Шукадева Госвами е дал лекарството за нея в „Бхагаватам” – *викридитам*. Когато съумеем да приемем, че Абсолютът може да си играе на воля, невъзпрепятствано, че Той оползотворява и притежава всичко, всеки един атом, ако съумеем да приемем такава концепция за обкръжението и за Абсолюта, тогава можем да се избавим от тази сърдечна болест.”

Човекът бе впечатлен. Очите му се просълзиха: „*Свамиджи*, аз вярвам в Бог,” – каза той. Отвърнах: „Очите ви свидетелстват за това.” „Ще ви дам парите, но не веднага. Идете си в Мадрас, ще ви дам парите.” После той изпрати парите и храмът бе построен с тях. Така служихме там няколко години.

Моето проповядване – това не бяха думи на лъжлив агитатор, а откровенено назоваване на истината. Не прибях до ласкателства или до подмолни средства, нито ограбих човека със сладки думи – казвах нещата право в очите. Ръководех се от следното: „Защо съм дошъл тук? Какво чувство ме е довело? Трябва да сторя всичко по силите си да им представя именно него. Това е причината за проповядването – трябва високо да цените каузата. Аз я ценя и не считам, че греша.” Всеки един миг трябва да доказвам правотата на този принцип и по този начин да продължавам напред.

Европа покорена от Азия

Бе открит *матхът* в Бомбай и известно време служих там. Бон Махарадж се върна в Бомбай от проповядването си в Англия заедно с двамина господа от Германия – г-н Шулц (който по-късно стана Садананда Дас) и още един.

Този брат от Германия, г-н Шулц, бил вкаран в концентрационен лагер през Втората световна война заради националността си. По същото време и един господин от Австрия, Валтер Айдлиц, също бил взет в затвора; двамата били дълго време заедно в една килия. Този Валтер Айдлиц е описал в книгата си „Непознатата Индия” времето, прекарано по лагерите и преобръщането му във *вашинавизма*. Той чул много неща от Шулц, получил много наставления от него за *Гаудия-вашинавизма* и сърцето му се обърнало.

Когато излязъл от лагера, Шулц го завел при Бон Махарадж и той приел посвещение от него. Сетне заминал за Европа да проповядва – чух, че бил много красноречив оратор. Проповядвал надлъж и шир, особено в Италия, Норвегия и Швеция. Мисля, че се заселил в Швеция – като неутрална държава. Заживял там и проповядвал за Гоура-Нитянанда, и то така, че един господин от Бенгал, който бе присъствал на негова беседа в Италия, след като се върна тук го описа така: „Вие казвате, че целият свят ще последва *Гаудия-вашинавизма* и това не е невъзможно, защото аз с очите си видях в Италия как този господин изнасяше лекция в огромна зала и от време на време наред беседата възкликваше: „Нитай-Гоура! Гоура-Нитянанда *ки джай!*” и цялата зала му отвърщаше с вик: „Гоура-Нитянанда *ки джай!*” Със собствените си очи видях това в Италия. Затова смятам, че когато казвате, че един ден целият свят ще дойде под знамето на Гоура-Нитянанда, това може и да не е невъзможно.” Така каза този господин. Така че той умеел да говори добре, бил много енергичен човек и ето как проповядвал – чувал съм това от различни източници.

Попитах Свами Махарадж: „Ти срещна ли се с този човек, който е имал такъв плам по Гоура-Нитянанда? Дали е жив или е умрял?” Свами Махарадж отвърна: „Не съм чул за него. Навярно е умрял.” Аз вече му бях разказвал, че е бил „много енергичен, много напорист човек и че е проповядвал много искрено.” Бях получил тази информация от различни източници. Затова бях казал на Свами Махарадж: „Опитай се да го намериш и той вероятно много ще ти помогне.”

Този Садананда (Шулц) много ме обичаше. Когато дойде, аз бях в Бомбай. Бон Махарадж пристигна с двама германци – г-н Шулц, учен, който знаеше осем европейски езика, и синът на един барон.

По това време аз отговарях за бомбайския *матх*; Свами Махарадж също беше там, и Мадхусудхан Махарадж също беше там тогава. Отидох да ги посрещна на пристанището и ги съпроводи до нашия *матх*. После седнахме да се съвещаваме край една кръгла маса – Шулц, Бон Махарадж, Свами Махарадж, аз... бяхме четирима или петима. Стана дума, че „Там да си ортодоксален не върши работа. Там е друг тип земя. Ортодоксалните формалности са сляпа вяра – те не могат да бъдат налагани там. Те си имат свое разбиране, своя философия. Имат толкова много въпроси, на които не може да се отговори.” Но аз вече бях студент по философия, така че познавах философията и на атеистите, и на теистите. Бях здраво укрепен на страната на теизма, затова хвърлих ръкавицата: „Кажете какви са тези въпроси, на които не може да бъде отговорено? Дори там да са атеисти от най-лош тип, мисля, че бих могъл да отвърна на каквото и да било въпрос от страна на атеистичната класа.” Така започна спорът, но накрая противопоставянето бе победено.

Свами Махарадж високо каза: „Ето, Европа е победена от Азия!” Шулц, този германски учен, много внимателно следеше дискусията. Той някак успяваше да улови някои специални тези на *Гаудия-вайшнавизма*, а мен особено ме обичаше.

По-късно бях освободен от там и се присъединих към основната група край Прабхупада, винаги бях с Прабхупад, проповядвайки тук и там на различни места из Бенгал. Така прекарахме 1936 и 1937 година. През 1937 една сутрин Прабхупад си отиде. Преди това той искаше да ида да проповядвам в Лондон, но аз му казах: „Не съм подходящ, не мога да разбирам произношението им и не умея да общувам свободно с тях. Ала ако такава е заръката ти, ще трябва да отида.” Тогава той изпрати Госвами Махарадж вместо мен, а когато се разболя, аз служех край болничното му легло.

По това време някои от *санньясите* проявяваха голяма почит към мен. „Как така отхвърляш такъв шанс, към каквото мнозина пламенно се стремят? Пропускаш да се възползваш от предимството да си в позицията на световен проповедник? Нима не копнееш за това?” Отвърнах: „Не, Махарадж, не копнея за такава позиция. Единственият ми смирен стремеж е да бъда считан за искрен предан на Махапрабху Шри Чайтанядев. Нямам в ума си никаква друга амбиция да ставам световен проповедник и т.н. Такава ми е природата – искам истината и се надявам на милостта на *вайшнавите*, на всички вас, та да нямам никакъв друг стремеж освен да съм най-смиреният слуга на Бога и да не бъда подведен.

Шастра-нипуна

В Мадрас, във водещия ежеседмичник „Гаудия”, имаше публикуван един календар. Редакторът бе объркал рождените дни на Вишнуприя Деви и на нашия Гурумахарадж. Прабхупад се е появил на *кришна-панчами*, а Вишнуприя Деви на *шукла-панчами*. Единият ден се пада по време на намаляващата луна, а другият – на нарастващата. Вишнуприя Деви е в светлата половина на месеца, а Прабхупада – в тъмната. Но той го беше дал тъкмо на обратно. Аз каквото чета го чета внимателно. Затова го забелязах: „Какъв е този стандарт? Основата е объркана; според него *кришна-шакти* се появява в светлата половина, а *гоура-шакти* в тъмната.” Видях, че е тъкмо обратното. Показах това на Бон Махарадж: „Какво е това? Та то е диаметрално противоположно!”

Друго нещо. Прабхупад бе публикувал „Рая Рамананда“. Там се споменаваше, че когато Махапрабху отивал към Вриндаван, Рупа и Санатана се срещнали с Него по пътя. Аз знаех съвсем ясно, че Махапрабху е срещнал Рупа и Санатана на връщане. Казах: „Какво е това? Написано е от името на Прабхупад, а вие не сте го проверили? Тъкмо обратното е. Те са се срещнали когато Махапрабху се е връщал, а не когато е отивал към Вриндавана.“ Тогава редакторът каза: „Ох, аз съм пропуснал стотици грешки, ти си велик!“ Не бях споменавал за тези и други грешки пред Прабхупада, но явно е стигнало до ушите му, че Шридхар Махарадж е забелязал всички тези неща. По случай една Вяса Пуджа, Прабхупад бе отпечатал писмено приветствие, където преди името ми бе споменал „*шастра-нипуна* Шридхара Махарадж“ – т.е. „дълбоко познаващият писанията Шридхара Махарадж“.

Преди това бях съчинил една поема на санскрит за Бхактивинода Тхакура и Прабхупад бе много щастлив като я прочете. Когато му я показах, той отбеляза: „Много добре подбран стил.“ След това чух, че е казал на Шраути Махарадж: „Тази поема е толкова прекрасна! Тя не е писана от него, а от самия Бхактивинод Тхакур чрез него. Много е хубава.“ А веднъж рекъл на Апракрита Прабху (Бхакти Саранга Госвами): „Щастлив съм, че след мен ще остане онова, което дойдох да изкажа. В тази поема откривам *сиддхантата*.“

Достъп до Рупа Манджари *раса*

През октомври 1936 някои от нас отидохме в Пури и живеехме в Пурушоттама Матх на Чатака Парвата, където Гурумахарадж имаше малко бунгало. Той много обичаше да слуша поемата на Рагхунатх Дас Госвами *Ниджа никата нивасам дехи говардхана твам*. Всеки ден искаше да му я пеem, а също и *Шри рупа-манджари-пада сеи мора сампада* – нея я пееше Яявар Махарадж, който дойде и живя там известно време.

По това време Апракрита Прабху се готвеше да замине за Лондон на проповядване. На гара Кхурда, Гурумахарадж му сложи собствения си гирлянд и му каза: „Ако някой там пожелае да приеме *хари-нама*, давам ти разрешение да му дадеш.“

След месец Гурумахарадж се завърна в Калкута, а нашата група бе изпратена в Кутак да събираме дарения. Няколко дни по-сетне получихме вест, че здравето му се влошава и също заминахме за Калкута. Там стояхме край болничното му легло. Моята вахта беше от два до четири ч. сутрин.

Само ден преди да ни напусне, Прабхупада ме повика и поиска да му изпея *Шри рупа-манджари-пада*; по онова време не седях отпред. Поколебах се, но трябваше да я изпея. Другите казаха: „Прабхупад ти дава достъп до *расата* на Шри Рупа Манджари. Допуснат си до групата на *раса-сева*.“

Шри Чайтаня Сарасват Матх

След напускането на Гурумахарадж, попечителите, посочени от него, създадоха управителен съвет. На десетия ден след напускането му бе учреден управителният съвет, но се появило множество проблеми, които не можеха да бъдат разрешени, течеше съдебен процес и някои от изтъкнатите ми духовни братя бяха пратени в затвор. Не можех да си тръгна като страхливец, ала след година случаят бе разрешен и нашите духовни братя бяха освободени. Рекох си: „Стараех се всячески да пречиствам мисията в съответствие със съвестта си, но това не се случи”, така че напуснах мисията и се отстраних, стремейки се да я очистя според силите си. Такова бе намерението ми. Обаче много от видните членове казаха: „Не, ние не можем да търпим настоящата омърсена позиция на Гаудия Матх.” Останах безразличен, а те се караха.

Отидох във Вриндавана, изоставяйки общуването с *матха* – не желаех да участвам в препирни. Те се опиваха по всякакъв начин да ме задържат при себе си, но им казаха: „Не, за мен е невъзможно да оставам свързан с такива светски елементи.” Тогава заминах за Говардхан и прекарах във Вриндавама един месец, приключвайки там обета си за Картика. Взех *говардхана-шила*, дойдох тук в Навадвип и наех една къща за две *рупии* на месец. И тук заживях.

Идвайки от Вриндаван, срещнах предишния си брат Мани бабу и го помолих да предплати вместо мен десет *рупии* за няколко месеца. Той се съгласи и даде пари за два-три месеца; с тях дойдох тук. После малко по малко останалите се опитваха да открият къде съм, и накрая ме намериха. Тогава започнаха да идват и да си отиват, като понякога ми помагаша – така продължаваха нещата. Сакхи Чаран Бабу осигуряваше жилището с парите си и тъй, в тази къщичка, започнах сърдечното си служене. През 1942 в деня на Ратха Ятра влязох в тази колиба с *говардхана-шила*.

По онова време преди четиридесет години, докато живеех в колибата с тръстиков покрив, написах една поема. Написах, че някой ден знамето на Шри Чайтаня Сарасват Матх ще се развява високо горе на Гупта Говардхана, по бреговете на Надия. *Шримач-чайтаня сарасвата матхавара* – тази поема беше на корицата на „Прапанна Дживанамрита”, която бе отпечатана в дома на Свами Махарадж през 1943 или 1944 г. Сестрата на Свами Махарадж, Пишима, плати разходите по публикуването на тази книга.

*шримач-чайтаня-сарасвата-матхавара удгита-кирттир джая-шрим
бихрат самбхати ганга-тата-никата-навадвипа-коладри-радже
ятра шири-гаура-сарасвата-матанирата-гаура-гатха гринанти
шримад рупануга шири критамати-гуру-гауранга-радха-джиташа*

„На брега на Ганг в Коладвип, Навадвип, се издига и сияе Шри Чайтаня Сарасват Матх. Флагът е политнал високо, разнасяйки славата му по света. Обитателите там възпяват славата на Бог Гоуранга и копнеят да служат на Шри Шри Радха-Говинда в приемствеността на Шри Рупа.”³

³ Бел. ред. – Един ден духовният брат на Шрила Шридхара Махарадж, Сакхи Чаран Бабу, след като изслушал този стих, казал на останалите си братя: „Шридхар Махарадж няма там нищо, освен една тръстикова колиба, край която е издигнал висок бамбуков прът със знаме на върха, обаче е съчинил такава внушителна *илока!*” Шрила Шридхар Махарадж отвърнал: „Ще видиш в бъдеще какво ще се прояви тук!”

Удгита-кирттир джая-шрим бибхрат – този флаг ще политне много високо, огласявайки победата на Шри Чайтаня Сарасват Матх. Какъв е принципът, поддържан от Шри Чайтаня Сарасват Матх? Съкровеният копнеж по Радхика-Мадхава. Чайтаня Сарасват Матх е в приемствеността *рупануга*. Какъв е характерът на Чайтаня Сарасват Матх? Потокът тече от Шри Чайтаня към Сарасвати (Бхактисиддханта). Тук хората са напълно заети с култивиране на потока, започващ от Шри Чайтаня и продължаващ към Сарасвати. Основната им работа е да говорят за Шри Гоуранга и Неговото величие, за Неговото благородство и най-вече за напътствията Му. А каква е целта им? Онова, което е препоръчано и завещано от Рупа Госвами и неговите следовници. Ние сме посветени на този принцип – *радхика-мадхавасам*, както е казал Рагхунатх Дас Госвами, който е считан за *ачария* на нашето най-висше местоназначение. Рагхунатх Дас препоръчва каква трябва да бъде най-възвишената ни цел:

*нама-срецхам манум апи шачи-путрам атра сварупам
рупам тасяграджам уру-пурим матхурим гоштаватим
радха-кундам гири-варам ахо радхика-мадхавасам
прапто яся пратхита-крипая шри гурум там нато 'сми*

Аз съм изцяло задължен на моя Гурудев. Защо? Той ми е дал толкова много неща. Дал ми е най-висшата концепция за святото име на Кришна, най-висшата форма на звук, съдържащ най-висшата форма на мисъл, стремеж, идеал – всичко! А след това той ми е дал и *мантрата*. Името се намира в *мантрата*. Без името, *мантрата* е нищо. Ако името на Кришна се оттегли и бъде заменено с друго име, *мантрата* ще донесе противоположния резултат. Името на Кришна е всичко, всичко! А вътре в *мантрата*, името е изразено по специфичен начин като един вид молитва.

И така, бях посветен на този идеал от самото начало. В поемата си, която бе публикувана през '43-та или '44-та, съм обяснил позицията си, своята цел и своята кампания. И до ден днешен съм слуга на тази идея. Гурумахарадж също ме постави тук. Той ме повика докато спях и поиска да изпея песента *Шри рупа-манджари пада*. Така считам, че винаги съм там и стремежът ми си остана непроменен през всичките тези години.

От Чайтаня към Сарасвати

Нарекохме нашата мисия Шри Чайтаня Сарасват Матх. Най-напред е Чайтаня Матх, а Сарасвати е нашият Гурудева. Така че Чайтаня Сарасват – това наименование указва линията на приемствеността от Чайтаня към Сарасвати, нашия Гурудева. То разкрива гледната точка на нашия Гурумахарадж, Шрила Бхактисиддханта Сарасвати Тхакура, относно Шри Чайтанядев – начина, по който той виждаше нещата с божествените си очи. В рамките на това божествено вероизповедание трябва да отдаваме почитта, приемането и проповядването си. То е достъпно тук и ни касае – от Чайтаня към Сарасвати цялата ни *гуру-парампара* е обхваната, обмислена, култивирана, проповядвана и разпространена. Това е Чайтаня Сарасват.

Също така, *чайтанянуга-сарасвати – сарасвати* означава *вани, вакя* – думите или изразността на Чайтаня. *Чайтаня-вани* е истинското проповядване и напътствия на Шри Чайтанядев – така че същностното значение е „от Чайтаня към Сарасвати”. Това е културата на „Шримад Бхагаватам” каквато е видяна от Шри Чайтанядев и Неговите следовници, чак до Сарасвати. Такива са целта, темата и смисълът на живота ни. Нашата природа и познание са там. Те са нашите господари, а ние сме слугите на тяхната група. Жадуваме да ги почитаме, да разпространяваме знанието за тях, да молим хората да ги приемат. Такъв е целият ни стремеж.

Чайтаня Сарасват е приемствеността на „Бхагаватам”, разгърнатата от Шри Чайтанядев. Сред всички *ачарии*, Чайтанядев проповядва за божествената любов. Ясно и по един разгърнат, научен начин единствен Чайтанядев говори за петата цел на живота – *бхагавата-према* – че целта на живота е да се постигне любов, нежност, привличане към Бога, към Кришна. Кришна е Богът на любовта, Той е най-съкровената концепция за Господ – най-висшето разбиране за Бог е в Кришна. *Джива*, душата, може да има връзка с Него – връзка на любов – и това е върховното постижение на всички души, които въобще някога са слизали в света.

Така, Чайтаня Сарасват е изключително *чайтанянуга-сарасват – сарасват*, принадлежащ на школата на Шри Кришна Чайтанядев. Тук вярваме в Кришна съзнание и в напътствията на Чайтанядев. *Сарасват* означава, че общуването е посредством звук или слово – съкровището на словото; тук звукът се отнася до святото име. Тук се занимаваме с божествения звук, задачата ни е обменът на божествен звук. И за какъв вид божественост става дума? Нашата „търговия” е Кришна осъзнатият звук – захванали сме се с препредаването на божествения звук за/на Кришна – Кришна съзнание.

Кришна съзнание е философски онтологичен израз, но Кришна Чайтаня съзнание означава, че там е Чайтаня. Неговото име е Кришна Чайтаня. Шрила Свами Махарадж нарече своето общество ИСКОН⁴, макар хората да го приемат радушно с названието „Движението Харе Кришна”. Но „Кришна съзнание” е онтологичен израз, който може да бъде разбран от философски настроените. В името Кришна Чайтаня, *чайтаня* означава „съзнание”, така че „Кришна съзнание” значи „Кришна Чайтаня”. В този израз името е олицетворено.

Война на мая

Яре декхо таре каха кришна упадеша. Веднъж отидох в съда в Кришнанагар. Там адвокатите ми казаха: „Защо вие, всички *садху*, идвате в съда? Много е странно за *садху* да идват в съда. Не се ли срамувате?” Отвърнах: „Имате погрешна представа за *садху*. Мислите си, че *садху* трябва да се оттегли в Харидвар или в горите, където да се занимава с практиките си. Такова е разбирането за *садху* във вашия съд. Ала не сте виждали друг *садху* като основателя на Гаудия Матх. Той не се страхува от *мая*. Той иска да атакува цялата система на *мая* и да я унищожи. Прабхупада искаше да атакува, да воюва с *мая*. Нашият Гурумахарадж заявяваше, че ще обхванем всички центрове на

⁴ ISKCON - International Society of Krishna Consciousness (Международно общество за Кришна съзнание)

дейност и ще ги парализираме. Искаме да отнесем *бхагавата-катха* там. Нищо не бива да бъде елиминирано. Ние не се боим от *мая*. Искаме да я завладеем, да я сразим, да овладеем всички центрове. Защо този съд да е изключение от това? Ние сме такъв тип *садху*. Не ни е страх от *мая*, че да бягаме в джунглите или да се крием в пещери, за да продължаваме там с *хари-нама*. Хари ще устои, а всички останали неща ще изчезнат.” Така им рекох.

Гаудия Матх не се бои от нищо. Един *вашинава*, който обичаше уединения живот в *бхаджан*, веднъж попита нашия Гурумахарадж: „Защо стоите в Калкута? Това е сатанинско място, където битката за себичния интерес е толкова интензивна. Напуснете я и елате в святата *дхам*.” Но Шрила Бхактисиддхантара Сарасвати Тхакур специално избра това място с думите: „Предпочитам да представям вярата на Шри Чайтаня Махапрабху на изключително замърсено място.” По тази причина той искаше да изпрати хора на Запад. „Изтокът е запленил от чара на западната цивилизация,” казваше той. „Затова западната цивилизация трябва най-напред да бъде разгромена. Тогава очарованието ѝ ще изчезне и целият свят ще се присъедини към кампанията на божествената любов на Шри Чайтаня Махапрабху.” Това бе същият дух, в който Нитянанда Прабху е агитирал падналите души в този свят, стремейки се да ги отведе в лотосовите нозе на Шри Чайтаня Махапрабху.

Никакво признаване на *джати-брахманите*, *джати-госвамите*, онези *бабаджи*, Мисията Рамакришна – всички те са врагове, а не приятели! Това е Гаудия Матх. Собственоръчно се бием с всеки, съществуващ в името на религията, нерелигията или гювечът от религии. Собственоръчно! Опирайки се на заключенията на Бхактивинод Тхакур, нашият Гурумахарадж взе меч и обяви война на целия свят. Такъв бе неговият нрав.

Такава беше идеята на генерала – Прабхупад. Трябва да завземем всички ключови места на *мая*, където и да ги видим, продължавайки да повтаряме святото име на Кришна и извършвайки служене към Кришна.

Веднъж в Алахабад, може би същата година, в която Свами Махарадж получи посвещение, в един парк нашият Гурумахарадж хвърли ръкавицата: „Предизвиквам ви!” Както борците предизвикват всекиго да се борят на някоя поляна, двамата лице в лице – точно както онзи, който от християнин стана мохамеданин, Мохамед Али – така и нашият Гурумахарадж предизвика света: „Готов съм да се сражавам с всеки, за да докажа, че най-висшата позиция заемат моите учители Бхактивинод Тхакур, Гоуракишор Дас Бабаджи, Махапрабху. Нека който желае дойде да се сражава с мен, за да решим този въпрос – готов съм!” Така каза той: „Готов съм да предизвикам всекиго, който и да е. Нека дойдат и се сразят с мен. Аз искам да утвърдя моя Гурудев на трона, на най-висшето място.”

С такава сила се опълчи той! Досуц като река, спускаща се от хълмовете с бурния си помитащ поток. Така Прабхупада започна такъв всеобхватен *прачар* (проповядване). Нека враговете дойдат с всичките си аргументи, ние ще ги разнищим до един. И така, какво имате да кажете? От най-последния атеист до тъй-наречения богослов, елате всички! Единствен Кришна е най-висшият и Неговият *бхаджан*, божествената любов, е най-висшата. Ще защитаваме тази позиция – това е идеята.

Дълбоко познаване на „Бхагаватам“

Нашият Гурумахарадж искаше да завладее цялата територия на *мая*. Такова беше неговото настроение – да атакува от различни посоки. Навремето един от умерените политически лидери дойде в Калкутския *матх* и изглежда имаше известно познание върху писанията, както и върху „Бхагаватам“. Като изслуша беседата на нашия Гурумахарадж, той зададе много въпроси, а сетне каза: „Не съм си и представял тези две неща, които намирам тук: такова дълбоко познаване на „Бхагаватам“ и такова внимание към всеки етап на аргументация, подкрепен с цитати от „Бхагаватам“. Каквато и да е темата на дискусиата, в подкрепа се представя *шлока* от „Бхагаватам“ – такова дълбоко познаване на „Бхагаватам“ никога преди не съм нито виждал, нито съм си представял, че е възможно да има.“

„И другото нещо – ежедневен религиозен вестник. Не ми го побира ума, че се публикува религиозен ежедневник!“ Прабхупада отвърна: „Ние говорим за Ваикунтха – безграничния свят. Пък този свят е *мая*, което означава ограничен. Толкова много вестници неспирно се занимават с делата на този ограничен свят. А в безграничния свят има само един ежедневник и това е невъобразимо за вас? Има толкова много новини.“ Повлиян от разговора с нашия Гурумахарадж, този човек започна да публикува книги по свое усмотрение, но нямаше успех в тази сфера.

Книгите на Гаудия Матх обаче са различен вид. Те се основават на научни принципи в съчетание с *хари-нама*. В *шастра* се споменава, че и най-малкото количество Кришна съзнание може да пречисти оставащите *анартхи* – то е толкова мощно и дезинфекциращо, че и най-слабият помен от Кришна съзнание пречиства по чудотворен начин. Обаче трябва да е истинско Кришна съзнание, за да пречиства – *ниргуна*, най-висша класа на концепцията *ниргуна*. Точно както мъничка хомеопатична доза може незабавно да донесе изцеление, по същия начин всеки човек от най-низша класа може да стане пригоден за най-висшия дълг на *брахмана*. Ако има *сат-санга*, в обществото на *садху*, с тяхната обединена сила всякакъв дързък опит би могъл да бъде предприет.

Приятелите, които да ми помагат в проповядването

Чували сме от нашия Прабхупада: „Толкова много приятели дойдоха при мен да ми помагат в изпълнението на дълга ми. Трябваше да свърша всички тези неща, ала понеже съм непригоден за това, Кришна ми изпрати толкова много приятели, за да ми помагат в това дело.“ Това е истинското разбиране за *ваишнава* в нашата *гуру-варга*. Казано ни е да виждаме нещата по този начин. Когато погледнем всичко в истинския му план, откриваме, че всеки има индивидуална душа, ала по природа всички принадлежат единствено на Кришна и на никой друг. Затова и всеки е дошъл да помогне в различна дреха – в разни багри те са дошли да извършват служене към своя Бог. *Сварупа-шакти* въвлича хората от различни статуси да ѝ помагат в изпълнението на дълга ѝ да служи на *кришна-лила* – да бъдат използвани в *лила*. Всичко е за Него, казано с езика на Хегел. Всичко е за Него. Така че това значи жертва – да жертваш всичко за Негово удовлетворение. Такъв е главният поток на мисъл и чистота. Най-висшият тип чистота е там – в отдаването пред Автократа. Когато Автократът е абсолютното добро, красота, любов и хармония, не бъдете скъперници по отношение

на Него. Нека Му се отдадем напълно, осъзнавайки, че сме Негова собственост, че Той е нашият Господар, който решава дали да живеем или да мрем. Той е в позицията да направи каквото си иска с нас – ето какъв Господар е.

Отдаденост с такова качество може да ни спаси, да ни даде вечен, стабилен живот. Трябва да живеем и дишаме в такава атмосфера, в която Той има пълните права над нас да решава дали ще живеем или ще умрем – ние Му принадлежим. Това осъзнаване трябва да е с такава степен на чистота – тогава и степента на святост ще нараства съответно. Чистотата и светостта са от един и същ порядък. Обикновено чистотата не е истинска чистота; тя трябва да достигне до стандарта на светостта, на божествеността. *Тат-паратвена нирмалам* – чистотата е *нирмала*. *Тат-паратвена* – до степента, в която осъзнаваме, е ние сме за Него, до тази степен ще нараства чистотата ни.

Сарвопадхи-виинирмуктам – всичко останало трябва да бъде отстранено. *Тат-паратвена нирмалам* – съкровено разбиране, че изцяло Му принадлежим, че сме един вид роби. Това е чистота. В каквато степен имаме вяра в Него, това е стандартът на чистотата - дотолкова е чисто, божествено и свято. Това не означава, че подобна осъзната позиция е абстрактна. *Хришикена-хришикеша севанам бхактир учяте* – всички съставни части на духовното ви тяло ще влязат в употреба. Те не са ваш враг – врагът е в природата на заниманието, а не в сетивата и органите, които извършват дадена функция, не. Не е нужно те да бъдат елиминирани. Единствено природата трябва да бъде променена. Всичко ще стане златно. От желязо ще бъде превърнато в злато – от кал ще стане злато. Всичко си остава, единствено природата трябва да се промени. Опасното, страшното е само концепцията за вторичния интерес – разбирането за отделен интерес, различен от този на абсолютния център на абсолютното добро. Единствено това трябва да се елиминира, нищо друго. Всичко ще си остане незасегнато и ще се използва до насита. Всеки има своето истинско, най-висше удовлетворение; просто трябва да бъде установена връзката.

Това не е мадхуря-раса

Нашият Гурумахарадж не е наблягал на обожанието на *мурти* на Гоура-Нитянанда, нито ги е поставял; единствено на Панча Таттва, а на други места въведе чиста *мадхуря-раса* – Махапрабху и Радха-Говинда. Навсякъде той поставяше Махапрабху – както в комбинация с Радха-Говинда, така и отделно.

*радха кришна праная викритир хладини шактир асмад
екатманав апи бхуви пура деха-бхедам гатау тау
чайтанякхям пракатам адхуна тад-дваям чайкхям аптам
радха-бхава-дютти-свалитам науми кришна-сварупам*

„Любовните взаимоотношения на Шри Радха и Кришна са трансцендентално проявление на вътрешната даряваща наслада енергия на Бога. Макар Радха и Кришна да са едно в Своята идентичност, Те се разделят завинаги. Сега тези две трансцендентални идентичности отново са се слели във формата на Шри Кришна Чайтаня. Покланям се на Него, който се прояви с чувствата и цвета на Шримати Радхарани, макар да е самият Кришна.” („Чайтаня Чаритамрита”, Ади, 1.5)

Екатманав апи бхуви пура – в древни времена Радха и Кришна се разделили заради специфична лила, но – *чайтанякхям пракатам адхуна тад-дваям чайкхям аптам* - отново са се обединили. *Радха-бхава-дютти-свалитам науми кришна-сварупам* – Енергията и Притежателят на Енергията са се прегърнали много близко. Присъстват и Доминиращата, и Доминираната тенденции, при това с изключително екстатични чувства. Кришна е надмогнат от Енергията си, Той търси самия себе си – *кришнася атманусадхана*. Влиянието на Радхарани над Кришна е такова, че Кришна се превръща в преданоотдаден и търси самия себе си. Олицетворението на сладостта вкухва самия себе си и обезумява.

Гурумахарадж проповядваше единствено тази *мадхуря-раса*, обаче с голяма предпазливост. Той влагаше може би деветдесет и пет процента от енергията си в обратното - да проповядва кое не е *мадхуря-раса*. За да изясни негативната страна му се налагаше, по неговите собствени думи, да „пролива галони кръв” да ни научи, че това не е тази *раса*. *Нети нети* – „не е това, не е това”.

И каквото и да правеше той – *пуджала рага-патха гаурава бханге* – целият му живот се изразяваше в тези негови думи. *Пуджала рага-патха* - самата природа на *сампрадаята* е това.

пуджала рага-патха гаурава бханге
матала хари-джана вишяя ранге

Пуджала рага-патха гаурава бханге – цялата насоченост на неговия проповеднически поход беше *пуджала рага-патха гаурава бханге*. *Рага-патха* е над нас, над главите ни. Тя е целта. Ние трябва да идем там. Ала преди това изпитвате привличане към толкова много неща, към великолепието. Трябва да се стремите да изучите това, което понастоящем ви привлича, да се научите да го оползотворявате в служенето към онова велико царство на любовта. Величието, страхопочитанието, богатството, благоговението, всичко, което е величествено за вас, което ви привлича най-силно – всички тези неща вложете в служене към този Бог на любовта и красотата. Абсолютният е красота, любов и хармония; Той е автократ и всичко трябва да бъде пожертвано заради Него. Научете това!

С каквото да влезете в досег, пожертвайте го в огъня, за да утвърдите този Бог на любовта. Дори за най-дребното Му удоволствие, цялото великолепието трябва да бъде хвърлено в огъня. Научете това. Недейте и да опитвате да Го уловите в дланта си. Такава беше цялата линия на проповядването му.

Не дръзвайте да се втурвате

Рупа Госвами е класифицирал *мадхуря-раса* в „Уджвала Ниламани”. В „Бхакти Расамрита Синдху” той представя науката на общата преданост, общата *бхакти*, както и постепенното ѝ развитие. Най-висшата позиция, до която достига е *мадхуря-раса* и спира дотам. „Бхакти Расамрита Синдху” е първата част. След нея втората част е „Уджвала Ниламани”. Там се говори единствено за *мадхуря-раса* с подробности. Аз не съм я чел - само „Чайтаня Чаритамрита” и други книги.

Не дръзвахме да се втурваме в подробностите на *мадхуря-раса*. На нашия Гурумахарадж това не му се нравеше. Но тя ще избликне неустойимо у вас ако не спирате с *шраванам* и *киртанам*. *Пуджала рага-патха гаурава бханге* – цялостната концепция е токова висша. Когато ви споходи, тя ще се пробуди вътре във вас. Няма да бъде събудена от никой друг. Гаура Кишор Дас Бабаджи Махарадж е дал пример. Бабаджи Махарадж живеел в малка колиба на брега на Ганг. Друг господин, подражавайки му, вдигнал подобна колиба недалече и външно показвал отреченост като на Бабаджи Махарадж. Като него ядял или не ядял, къпел се или не се къпел. По такъв начин афиширал някакви физически въздържания. Тогава Гаура Кишор Дас Бабаджи отбелязал веднъж пред един *садху*: „Просто като влезе в родилното, едно момиче не може да роди дете.” Това е само имитация, много неща са необходими предварително.”

Нашият Гурумахарадж казваше, че това не е нещо лесно. То е най-висшето сред висшите. Затова не дръзвайте да се втурвате натам. Ще дойде ден по милостта на Бога, когато няма да можете да му устоите. Самата тенденция си я има във вас, така че продължавайте. *Инха мали сенце нитя шраванади джала* – задължението на *мали*, на ученика, е да полива вода в корените; тогава ще последва естествен растеж. Сетне плодовете ще се спуснат и вие ще ги вкусите.

Затова не дръзвайте да нахлувате в това. „Уджвала Ниламани” е книга, в която *мадхуря-раса* е описана в детайл. Накратко тя е представена тук и там в „Чайтаня Чаритамрита” по много безопасен начин. Нека подхождаме оттам; и каквото и мъничко да сме чули от устата на нашия Гурумахарадж е достатъчно, а пък един ден може да ни позволят да встъпим в онова царство.

Там са *манджарите*, има различни групи – толкова много неща. Те са над главите ни; надеждата ни е, че тези неща са откъм горната страна на нашите постижения. Но недейте да нахлувате там по неестествен начин. Това ще съсипе всичко. Нали не сме готови да съсипем сполуката си? Каквото и да имаме, там има много повече, толкова много повече. Няма по-велика перспектива за човечеството, така че защо да съм толкова пламенен и нетърпелив, че да погубвам перспективата си? Не я погубвайте! Каквото ни е дадено е достатъчна храна. А ако не намираме храна, тогава да се опитваме да я търсим ще е предателство. Стремежът е нещо хубаво, но втурването е глупаво. Преданият винаги трябва да е склонен да поема най-низшето служене.

Клонете към по-низше служене

Шрила Рагхунатх Дас Госвами казва: „Искам служенето на слуга и искам да засвидетелствам благоговението си към *сакхя*, служенето в приятелство.”

сакхя те мама намо 'сту намо 'сту нитям
дасяя те мама расо 'сту расо 'сту сатям

„Аз не съм годен за поверително служене, винаги се стремя да благоговеея пред него и ще се стремя, ако бъде приет, да върша най-низшето служене. Ако получа такава служба, ще бъде възнаграден повече от всячески.” („Вилапа Кусуманджали” I, 6)

И така, пълното удовлетворение би трябвало да идва от отношението. Но Кришна ще те въздигне: „Не, служи Ми по такъв начин,” и ние трябва да го сторим. Така е според *расата*. Тези, които са вечни приятели, не мислят така. Те са неотделими частици, наситени с *йога-мая* – с духа на това специфично служене на това специфично ниво. Кришна харесва нападките на приятелите си – харесва му, когато са манипулирани от *йога-мая*. Но ние не бива да се надуваме с нещо подобно – ние сме начинаещи, не сме *нитя-сиддхи* – ние сме в школата на *саддхана-сидхите*. Все още не сме постигнали себеосъзнаване, затова нравът ни трябва да бъде озаптяван от наставленията на Дас Госвами Прабху. Винаги се стремете да отивате по в ниското.

Махапрабху бил удовлетворен от император Пратапарудра когато видял, че кралят се е заел с низшето служене на метач. Кралят извършвал служенето на метач – това Го привлякло най-силно. Самият Махапрабху се занимавал с *гундича-марджана* (чистене на храма Гундича). Джаяганнатх щял да дойде в Гундича, затова Махапрабху и Неговата група събрали прахта от храма в Неговата *уттария*, изхвърлили я навън и сетне измили храма.

Не пренебрежение, а привличане – с низшето служене, с черната работа можем да привлечем вниманието свише. Нищо не е незначително, щом е свързано с Него. При все това има градация. В началото на служенето си винаги трябва да се стремим да оставаме в ниското. По милостта на Кришна ще бъдем приети за по-висше удовлетворение.

Нека наклонността на служещите винаги да е насочена по в ниското – „Харесвам позицията на слуга, а не службата на приятел.” Такава следва да е естествената наклонност на предания. Дори и в този свят не бива да има амбиции. Човек трябва да е слуга на слугата на слугата на слугата – и това не е преувеличение, а истината. Трябва да открием тази същина вътре в нас – тогава сме в безопасна и добра позиция. И така, *тринад апи суничена тарор апи сахишунуна* – човек никога не може да бъде излъган, ако не се самозалъгва.

Обител на възвишени чувства

Прабхупад имаше място в Бхагават Прес в Кришнанагар, където публикуваше „Чайтаня Чаритамрита”. Имаше един господин, Рам Гопал Бабу, магистър по право, който беше управител там. Беше много здравомислещ и уважаван, образован човек. Разказа ми, че веднъж отишъл в печатницата, където Прабхупад редактирал специфична част от „Чайтаня Чаритамрита”, в която се споменавала *вриндавана-лила*. В тази част Кришна бил отишъл в Матхура и Лалита Деви, като представителка на *гопите*, се обръща към Него. Тя описва позицията на Радхарани и гълчи Кришна – самият Прабхупада вероятно бе написал някакви стихове и виждаше доказателството за тях в онази част, която беше в печатницата.

Рам Гопал Бабу ми разказа, че гледал лицето на Прабхупад и виждал изписани там множество различни впечатления, идващи и отиващи си, които самият той потискал. По естествен начин много чувства и мисли се показвали на лицето му, но Прабхупад се стараел по всякакъв начин да ги овладява. Рам Гопал Бабу каза: „Видях това на лицето му и станах негов ученик.” Тази случка го бе довела в нозете на Прабхупад. Такива чувства се изписвали на лицето му, докато коригирал подготвящата се за печат част от „Чайтаня Чаритамрита”.

Той се стараел с всички сили да съдържа тези емоции в неблагоприятното публично обкръжение. „Не само *сиддхантата*,” – каза Рам Гопал Бабу – „Но това изражение на съкровен изблик на лицето му, чувствата, които открий у него – това ме отведе в нозете му.” Тази обител на възвишени чувства.

Искате да слушате *кришна-катха*?

Той разказваше също как веднъж заедно с един друг господин отишли при Бхактивинод Тхакур, когато той вече се бил оттеглил от семейния живот, и този господин помолил Бхактивинод Тхакур да каже нещо за Кришна – *кришна-катха*. Бхактивинод Тхакур бил вгълбен в медитация. Тогава, излизайки от вътрешното си съзерцание, той казал: „О, дошли сте да чуete *кришна-катха* от мен? Искате да слушате *кришна-катха*?” Множество чувства и емоции се проявили у него.

Рам Гопал Бабу каза, че всичко онова, което наблюдаваме описано от него в онази песен, *кришна нама дхаре ката бала* – всички тези божествени чувства можели да се видят у него. Ту се разтрепервал, ту космите му настръхвали, ту се потял, ту потръпвал, ту проявявал енергичност. „Дошли сте да слушате за Кришна от мен!” Така той започнал своята *кришна-катха* – с толкова много емоции.

Анализ на *мадхуря-раса*

Обсъждането на *мадхуря-раса* е за по-извисените ученици в предаността. Анализ на *мадхуря-раса* има в „Уджвала Ниламани”, която е допълнение към „Бхакти Расамрита Синдху”. А Вишванатх Чакраварти Тхакура е написал други две книги: „Уджвала Ниламани Кирана” - която е есенцията на „Уджвала Ниламани” - и „Бхакти Расамрита Синдху Бинду”. Санатана Госвами е написал „Лагху Бхагаватамритам”, една кратка книжка. А Вишванатх Чакраварти Тхакура е написал и „Бхагаватамрита Кана” – капка от този нектар. Капка от нектара, капка от океана, лъч от скъпоценността – три много къси книги, даващи същината, са съставени от Вишванатха Чакраварти Тхакура. Човек, който прочете тези три книги, може да добие известно разбиране за „Бхакти Расамрита Синдху”, „Брихат Бхагаватамритам” и „Уджвала Ниламани”. Те са подробни и съвсем кратки.

Рупа Госвами също е написал малка книжка, наречена „Уддхава Сандеша”. В нея Уддхава е изпратен от Кришна да се срещне с *гопите*. Там са описани Нанда, Яшода, пастирите, *гопите* и преживяванията на Уддхава във Враджа. Съществуват много книги, но ние трябва да следваме истинския метод на изучаване – инак ще сме

прочели всичко, но няма да сме усвоили нищо. Истинският процес на изучаване е *пранипатена-парипрашнена севая*; инак всичко е просто книжно знание, лишено от разбиране. А това би било безсмислено и сухо усилие.

„Разбрал съм всичко и ще стъпвам върху него.” Така можете да си речете, но аз чувствам, че такъв човек не се е докоснал наистина, той има само литературната част – знанието. На езика на нашия Гурумахарадж, медът е в буркана, а той се опитва да го вкуси – безсмислено е, между пчелата и меда има стъклена повърхност. Така че интелектуализмът и истинското усещане за съпричастност са съвсем различни неща; нещо повече, има вреда. Това би трябвало да насърчи човека да разбере, че ако не подходи правилно към *кришна-лила*, ще си напакости. Той ще се почувства окуражен в похотливите си преживявания с жените и така ще извърши голямо оскърбление.

Предупреждението е дадено в „Бхагаватам” от Шукадева Госвами – ако нямате власт над сетивата си, не дръзвайте да посягате, да встъпвате в тази сфера. Ще се погубите. Без да сте получили статуса на Шива, Махадев, ако пиете отрова няма да станете Нилакантха (Синята шия), а ще умрете на мига. *Наитат самачаредж джату манасати* – дори в ума си ще умрем. На онези, които владеят сетивата си, останалите им врагове със сигурност ще погинат. Ала ако някой, без да е Шива, изпие отрова в шепите си, неминуемо ще умре. Това са противоположни неща – едното се дължи на посветеност на Бога, а другото на експлоатация до краен предел, *кама*. Едното е най-гъстият мрак, а другото – най-приятната гледка.

Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур Махарадж е написал „Морфология на Веданта” и „Рая Рамананда” на английски, а Бхактивинод Тхакур е написал: „Шри Чайтаня: Неговият живот и учения”. Има и множество поеми, съчинени от Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур. Много значими са неговите коментари, утвърждаващи наставленията на Махапрабху, Кавирадж Госвами, Вриндаван Дас Тхакур и т.н.

В какво се състои нашата аномалия? Разочароваме се ако не знаем всичко, ако нещо липсва. Ние сме обикновени хора с безброй желание вътре в нас. В настоящата ни позиция склонността ни да се развиваме е похвална. Ние сме паднали *дживи*, ала искаме да се пробудим и да станем. Притежаваме, по думите на нашия Гурумахарадж, „вулканична енергия”, с която не бива да се злоупотребява. Ако бъде правилно насочвана, тя ще ни донесе най-безценното. Правилната насока е най-важното нещо в живота на всекиго – макар да имаме у себе си суровия материал, това не е достатъчно.

„Уджвала Ниламани”

Ние не сме атеисти, които си мислят: „Ако умра преди да съм прочел „Уджвала Ниламани” с перспективата ми е свършено завинаги!” Не си мислете така! Щом съм стъпил на тази пътека, аз съм в безопасност. Някой ден несъмнено ще добия това. Гурумахарадж ми е загатнал нещичко. Дал ми е пропуск, заръчвайки ми да пея песента за Рупа Манджари. Мисля, че ми е дал достъп, поне мнозина от приятелите ни казват, че „Той ти е дал достъп.” Вратар, страж на име Бхакти Ракшак. Казват, че съм закрильник, но аз мисля, че съм страж. С това име той ме е назначил за вратар.

Прабхупад иска да види кой ще влезе. Така че аз не давам паспорт или виза на кого да е.

Не бива да пропускаме никоя стъпка. Пропусна ли и едно стъпало, в мен ще зейне дупка. Трябва внимателно да пристъпваме в своя напредък, следвайки постепенния процес – *адау шраддха татах садху-санго 'тха бхаджана-крія*. Понякога, само и само да се изкачим бързо на върха, може да ни хрумне да пропуснем някой междинни стъпала, ала впоследствие ще съжаляваме за това. Напредъкът трябва да е стабилен, не кух. Каквото имам, трябва да го докарам до съвършен завършек. Тогава ще продължа нагоре:

*адау шраддха татах садху-санго 'тха бхаджана крия
тато 'нартха-нивриттих сят тато ништха тато ручис татах
атхасактис тато бхавас татах премабхюданчати*

Трябва да преминем през всички тези степени, с голямо внимание и искреност. Тогава е открием, че това е реалност.

Инак може да си остане в сферата на измислиците и въображенията – няма да добием никаква сила от това, всеки може да дойде и да ни събори от позицията ни. Това няма как да стане. Никой не може да ме разклати или изблъска. Енергията трябва да е на разположение на Върховния Бог, но къде е гаранцията, че е така? Единствено автентичен представител може да гарантира, до известна степен и писанията могат да гарантират, че енергията ми ще стигне до там – да ме пречисти, да ме направи искрен, да ме превърне в истински продавач и купувач. Енергията ми ще отиде там, всичко ще отиде там и ще ме направи искрен купувач, постоянен клиент на това и нищо друго. Ето къде се заключава умението на представителя.

Избирайки верния, автентичен представител, човек ще чувства, че капиталът му нараства и той все повече и повече става клиент на тези блага. Ще стигне до Голока с разменната си монета и ще получи безценни неща. Повече или по-малко, всеки от нас разполага с енергия. Разбира се, ленивите – тези, които са в *тама-гуна* – нямат енергия, но при все това дори и те могат да бъдат оползотворени. Умният предан би могъл да оползотвори толкова много неща в служба на Бога. Така един ден те също ще се изправят – ще се пробудят и ще тръгнат към Голока, към Вриндавана. Един ден те ще могат да си купят билет за Вриндавана. Дърветата, растенията – всички могат да получат шанса за Голока. Най-напред трябва да разберем, че това е сумум бонум (най-висшето благо) в живота ни.

Отговорността на проповедника

Какво е това? Оставяйки всичко друго настрана, ще го приемем за единствената цел, за единственото си местоназначение – инак всичко би било имитация. Ако то не заплени самото ми сърце, всичко ще е просто едно временно подражание. Ще значи, че съм объркал различните цели, различните местоназначения. Защо ще чувствам привличане към Вриндавана, изоставяйки всичко останало? Каква научна причина би могла да съществува? Какво е това нещо? Надеждно ли е? Нужен е себе-анализ. Трябва да зададем тези въпроси на собственото си сърце. Каква е причината? Необходимо е

всичко това да бъде осветлено, тъй като сме заплени от тази идея. Това нещо трайно ли е? И ако е истинско – защо е такава?

Трябва да го обяснявам на другите, а в началото трябва да го обясня и на себе си, на собствената си съвест. Трябва да съм уверен – в действията си, в поведението си, в наклонностите си, в стремежите си. Нима се каня да се самозалъгвам, след като съм отхвърлил толкова много демонични разбирания за реалността, предложени от материалистите, от тъй наречените отреченици, от тъй наречените духовни хора и подражатели? Пренебрегвайки всички тези оферти, аз продължавам нататък, обаче трябва да го обясня на собствената си съвест. Имам ли някакъв скрит мотив? Дали не съм наемник на някоя друга школа или съм истински представител на Голока? Ако не съм какъвто трябва, ще подведа мнозина. Затова следва да се поправам – да станеш проповедник води със себе си голяма отговорност. Трябва да сме искрени в своя опит, инак порочните неща отвън ще ни въздействат. Така че нека съм чист, откровен най-напред със самия себе си.

Ако имам нещо, тогава мога да го давам на другите. Каквото имам – само него мога да дам. Поне трябва да съм верен посредник. Понякога е възможно, макар самият аз да не съм съвършен, при все това да мога да давам, по милостта на *садху*. Каквото дойде може да премине през порочното ми сърце без да бъде омърсено. Това е възможно понякога, но не за дълго – то постепенно ще ме промени. Затова трябва да имаме връзка с по-висшия представител – *яре декха таре каха кришна упадеша*. Нужни са някакви *сукрити*. Не го осъзнавам напълно, но имам смътна представа, че това е добро. Затова го предавам. Не мога да го нарека нещо свое, аз съм просто временен оратор, заемам тази позиция само временно. За момента действам като посредник. Тези неща ми изглеждат много добри. Вземете ги, прилагайте ги и ще се облагодетелствате. Вземете ги оттам. Искреността е необходима навсякъде.

Яре декха таре каха кришна упадеша. Тук Махапрабху ни уверява, че по какъвто и начин някой да влезе в досег с това, той не може да не бъде пречистен. Тези неща са с такава интензивна чистота, че с времето неминуемо ще го пречистят. *Яре декха таре* – поне давайте името на всекиго. Кой може да каже това? Единствено най-висшият авторитет може да даде подобна заръка. Някои от благата може да се изгубят, но няма значение. Вървете, раздавайте на всеки. Нитянанда Прабху е бил такъв. Раздавайте навред. Не се бойте от никого. Раздавайте навсякъде и на всекиго. Такъв висш източник може да даде такава заповед.

Яре декха, Махапрабху казва, Кавирадж Госвами казва: „Без разграничение дали някой е достоен или недостоен. Наводнете всички с потопа. Нека всеки, когото срещнете, бъде избавен. Единствено когато Неговата милост дойде в такава висша степен, аз бях уловен. Нещо обикновено не би ме излекувало, но това беше от такъв висш порядък, че нямаше как да не попадна във властта му. Така най-низшият сред низшите, такъв като мен, бе пречистен. Не мога да отричам, че съм пречистен. Това би било богохулство в името на славния Нитянанда. Не бих могъл да го понеса. Макар да е гордост, хвалба от моя страна, при все това не мога да не призная колко щедър е огромният дар на Нитянанда. Дошъл съм да го представя нашироко, да му дам публичност пред всички. Дръзвам да твърдя, че имам нещо. Имам Рупа-Санатана. Имам Рагхунатх, имам своя гуру. Имам Вриндавана, Говиндаджи, Мадан-Мохан, Гопинатх. Имам всички тези неща.” Всички те са в конкретен интерес на Абсолюта. Не някакъв частен интерес, колкото и голям да е по обхват, независимо дали е себичен, на

семейството, на селото, на провинцията или хуманитарен – всичко е част от безкрая. Така трябва да разбираме тези неща. Техническите думи: *анартха-нивритти*, *бхава*, *асакти* – всички те са включени в това разбиране.

Смъртоносен удар за *сахаджиите*

Автентичният ученик ще избягва всякакви видове подражателство – *сахаджизъм*. Трябва да прекосим Бху, Бхувар, Свар, Махар, Джана, Тапа, Вираджа, Брахмалока и Ваикунтха към Голока, стъпка по стъпка. *Сахаджиите* приемат духовния напредък много евтино; те не са готови да заплатят истинската цена. Но смъртоносният удар за тях е – *упаджия баде лата* ‘брахманада’*бхеди*’яя, ‘*вираджа*, ‘*брахмалока*, ‘*бхеди*’ *паравйома* ‘*пая* – в името на предаността е необходимо да се преминат тези множество равнини, докато растението на *бхакти* израсне и достигне до Голока.

Ала псевдо-преданите нехаят да знаят какво е Паравйома, какво е Брахмалока, какво е Вираджа, какво е *брахманда*. Без да искат да знаят за тези неща, те отиват при някой гуру, получават някаква *мантра* и почват да медитират. Но ако човек медитира върху *радха-говинда-лила* в подобно невежо състояние, наместо да встъпи в *радха-говинда-лила*, ще се оплете с жените и мъжете в този свят. Ще се изгуби в царството на похотта и ще се наложи да иде в ада, вместо да се издигне до Голока.

Анурага, привличането ни към Върховния Бог, не е нещо евтино. Трябва да разберем кой е Кришна наистина. Нека онези, на които им липсва посветеност, не се самозалъгват, че могат да Го намерят в сферата на материята.

Мадхвачария дава сто точки срещу *маявадизма* и тъй нареченото му отречение, а нашият Гурумахарадж даде „Пракрита Раса Шата Душани” – сто точки срещу *сахаджизма*, за да ни предпази от имитацията на *кришна-бхаджан* в материалния живот. Толкова много пъти, на всяка една крачка трябва да вземаме решения дали да тръгнем насам или нататък. Всеки миг сме на кръстопът, но като цяло нашата искреност ще ни води. Измамата и илюзията съществуват, но и Божията милост присъства в основата. Той няма да допусне тези измамни представители да ни подведат, стига да не общуваме с тях.

Необходимостта от *вайдхи-бхакти*

Шрила Рупа Госвами казва, че трябва да спазваме *вайдхи-бхакти* (регулиращи практики) докато не получим достъп до нивото на *рага-бхакти* (спонтанната обич).

Дас Госвами също казва, че трябва да проявяваме почит към *рага-бхакти*, но да се стремим да живеем във *вайдхи-бхакти* с нейните правила и предписания съгласно *шастра*. Ала арогантните нехаят за тези напътствия на последователите на Шри Чайтаня Махапрабху.

Аз нямам нищо против *вайдхи-марга*. *Пуджала рага-патха гаурава бханге* – ние се стремим да следваме *вайдхи* и винаги гледаме устремени нагоре към *рага-патха*.

Продължавайте с *вайдхи*, обаче целта е *рага-патха*. Тя е нашият стремеж. Иначе за какво е *вайдхи*?

Законът не е всичко. Законът на вашето общество трябва да се прилага, за да подхранва божествени чувства; инак не е никакъв закон. Правилата трябва да подпомагат вярата. Пълномощията на *шастра* са ограничени. Те служат единствено да насърчат любовта, а когато любовта дойде, тя ще е волна, невъзпрепятствана. Хармоничните дела са възможни единствено в сферата на любовта. Шрила Рупа Госвами казва, че *вайдхи-бхакти*, предаността под насоките на *шастра*, помага само до известен предел. Тя ще допринесе за вътрешното пробуждане на любовта и привързаността, а сетне ще се оттегли. Законът ще се оттегли, давайки място на спонтанния поток на любовта. Правилата са необходими, особено в по-ниските степени, но трябва да оставят място за свободно движение във взаимоотношенията. Свободата е най-висшето нещо. Волното служене е *рага-марга* и именно то е истинското служене.

Вайдхи означава да контролираш себе си, но за какво? Контролирането не е само по себе си цел. То е предназначено за нещо друго. Искаме да се владеем, за да сме свободни в онези земи и да получим позицията на волни слуги. Такъв е желаният ефект от контролирането.

И какъв е той? Ще добием онова спонтанно служене. Инак би имало господар, учител с камшик, който да заповядва: „Прави това! Прави онова!“ Трябва да достигнем дотам, че волно да вършим това по вътрешен подтик. Това е успехът в живота.

Има една група във Вриндавана, които не признават необходимостта от формална преданост. Какви ли не групи ще намерите във Вриндавана. От тази група твърдят, че имат връзка с Гопал Бхатта *сампрадая* – това е *Гаудия ваишнализъм* с леки отклонения. Те искат да започнат с *рага-бхакти*, с *анурага*, елиминирайки *вайдхи-бхакти*.

Това е по-лошо и от *сахаджизма*. *Сахаджиите* формално приемат всичко, обаче тези искат лесен достъп – да правят само каквото им идва естествено, без труд – и не признават нуждата от формална преданост (*вайдхи-бхакти*). Те са лениви в практиката си, предпочитат настроението на наслаждение пред настроението на служене, а служене означава жертва. Така че такава атмосфера е опасна; трябва много внимателно да отбелязваме всяко теистично пробуждане и да се грижим да не пропаднем отново в дълбините на невежеството. С голямо внимание трябва да се стремим да събираме своите богатства.

Истинската наука на предаността

Истинският напредък към безграничното ни донася идеята: „Аз съм нищожен и се намирам в голяма опасност.“ Това означава да напредваш към безпределното. Да си мислиш: „Постигнал съм го, аз съм отгоре му“ е глупаво усещане, глупаво чувство. Самата природа на напредъка е такава: „Аз съм низш, загубен съм, толкова съм безпомощен.“ Колкото по-близо сме, толкова по-далеч ще се чувстваме, докато колкото по-далеч сме в действителност от божествеността, толкова по-самодоволно можем да

се чувстваме близо. С навлизането си в реалността на безкрая няма как да не се чувстваме най-нищи сред нищите. Това е критерият.

Самият признак на истинския напредък е усещането: „Аз съм нищо, аз съм най-нуждаещият се, най-окаяният и най-безпомощният.” Негативната страна трябва да нараства, за да привлече Позитивния. Ако една точица от негативното каже: „Аз съм позитивна”, незабавно ще бъде отхвърлена, понеже се намира под лъжовната власт на *мая*. Напротив, мисълта „Аз съм най-долният от долните” ще привлече вниманието свише. Това е истинската наука на предаността.

Махапрабху бил в *самадхи*, падайки в морето, преживявайки *курма-рупа* в Джаганнатх Пури, а след това дошъл на себе си. Тогава описал какво е преживял в *самадхи*, всичко свързано с *мадхуря-раса*. В „Чайтаня Чаритамрита” Той разказва, завръщайки се от припадъка си: „Отидох там, видях всички тези неща, но вие Ме отведохте оттам.” *Пуджала рага-патха*. Трябва да сме внимателни на всяка крачка и това по естествен начин ще ни отведе там. Не се опитвайте да отидете твърде бързо. Стремете се да оставате назад и това мощно ще ви отнесе там. Приемането ви ще се случи от по-висшата страна, не благодарение на вашите усилия.

В Своя дълбок транс Той имал преживяване за тази *враджа-лила*, разказал за това. И тези *сахаджи* се опитват да имитират подобни неща. Те просто подражават – със своето въображение, със светския си ум и фантазия си мислят, че ще влязат в досег с тази *лила*.

Дори някакъв обикновен светски учен е казал, че тази *кришна-лила* е *апракрита*. Можем да проследим това от описанията в „Чайтаня Чаритамрита”. Кавирадж Госвами е обрисувал *лилата* на Кришна, даже *джала-кели* (забавленията във водата) по такъв начин, че не можем да вземем своя похотлив ум там. Той е съхранил чистотата на *лилата* в своето описание, докато Кришна и *сакхите* си играят във вировете на Ямуна. Трансценденталните характеристики са запазени в това описание. Тази *нитя-лила*, която Махапрабху преживял в дълбокия си транс, е дадена от Кавирадж Госвами. Тя не е нещо земно – трябва да сме подготвени за подобно преживяване. Толкова много високо трябва да достигнем дори за най-мъничкото преживяване на тези висши забавления. Трябва да сме готови да платим за това; единствено с тази цел дойде нашият Гурумахарадж.

Нитай-Гоура-Радхе-Шяма

Сахаджиите последователи на Рам Дас Бабаджи също са подражатели. В тяхната теоретична концепция има груба грешка, понеже казват *бхаджа нитай-гоура-радхе-шям*. Това е най-опасното нещо. В творбите на Кавирадж Госвами откриваме че Нитай е Баларам.

Гуру на Рам Дас бил Чаран Дас, който внезапно „открил”, че Нитай е Радха. В това е опасната разлика между тях и Госвамиите, висшите авторитети в нашата *сампрадая*. Пандит Гададхар наистина е Радхарани, а Махапрабху е Кришна. Така че тези хора имат сянката на истинското нещо. Нитянанда е напълно идентичен с Баладев. Ала те казват, че Нитай е Радха.

В съня си Чаран Дас получил тази *бхаджа нитай-гоура радхе шамя мантра*. Обаче Бхактивинод Тхакур и Гурумахарадж казват, че това е измислица. Тя може и да се е появила в съня му, но това просто доказва, че той е бил фалшив човек, лишен от досег с реалността.

Рупа, Санатана, Кавирадж Госвами и Нароттам Дас Тхакур – трябва да приемаме техните заключения, тяхната визия, тяхната преценка. А това *бхаджа нитай-гоура радхе-шяма* е аномалия. Какво е това? То противоречи на чистата линия на предаността и чупи спускащата се *мантра*, която е нещо живо. Нима можем по своя прищявка да я разсечем на парчета, да вземем част от нея и да я смесим с друга част, създавайки нещо ново? Подобна идея не носи щастие.

Чаран Дас бил малко по-рано във времето от Прабхупад. Той много ревностно искал Прабхупад в редиците на общността си. Веднъж чух от Прабхупад, че Бхактивинод Тхакур отишъл в храма на Махапрабху в Навадвип, а Прабхупад вървял след него. Бхактивинод Тхакур бил на няколко крачки напред и изведнъж Чаран Дас се изправил пред Прабхупад: „Ти си бъдещата ни надежда!“ – така започнал той да възхвалява Прабхупад. Прабхупад поспрял за минута, пък после отново настигнал Бхактивинод Тхакур. Той запитал Прабхупад: „Какво ти говореше този човек?“ „Каза ми така и така, че „ти си нашата бъдеща надежда.“ Бхактивинод Тхакур казал: „Много внимавай да не паднеш в капана на този човек.“

Нечистата приемственост

Гуру на Чаран Дас бил Бхагават Дас Бабаджи, който бил ученик на Джаганнатх Дас Бабаджи. Бхагават Дас Бабаджи не бил истински чист. Рам Дас Бабаджи идва от приемствеността на Бхагават Дас Бабаджи и Чаран Дас Бабаджи, и този Чаран Дас Бабаджи измислил тази *мантра* – *бхаджа нитай гоура радхе шяма джапа харе кришна харе рама*. Тази фундаментална грешка присъства в *сиддхантата* им – тя никога не може да бъде насърчена, затова не можем да имаме никаква връзка с тях.

Бхактивинод Тхакур по-късно приел *веша* от Гоура Кишор Дас Бабаджи, а Гоура Кишор Дас Бабаджи приел *веша* от Бхагават Дас Бабаджи. Гоура Кишор Дас Бабаджи имал обичая да слуша „Бхагаватам“ от Бхактивинод Тхакур в Свананда Сукханда Кунджа, в Годрумadvипа. Там има малка *пакка* стая, построена в Годрума, където Гоура Кишор Дас Бабаджи сядал и слушал тълкуванията на Бхактивинод Тхакур върху „Бхагавата“.

Бхагават Дас бил престъпник, който по-късно изоставил този начин на живот, отишъл във Вриндаван и приел *веша* от Джаганнатх Дас Бабаджи. Но историята на Чаран Дас е друга. Той бил *грихастха*. Веднъж имало бунт, Чаран Дас извършил убийство и се укривал, отивайки преоблечен във Вриндаван. После, след дванадесет години, когато вече бил свободен от криминално преследване, той отново си отишъл у дома, а след няколко дни се върнал във Вриндавана.

И така, този Чаран Дас приел *веша* от Бхагават Дас и започнал да проповядва много усърдно. Бил човек с гигантски ръст, пеел с моштен глас и танцувал; той

измислил тази *мантра* - *бхаджа нитай-гоура-радхе-шяма* и всички тези неща. Искал и Прабхупад да го подкрепя. В началото Прабхупад отишъл при него и го попитал: „Откъде взе тази *мантра*? Спомената ли е в *шастра*? Създал си нова *мантра*!” Този човек променил толкова много неща, а освен това бил безхарактерен.

Той казал, че не трябва да си строиш клозет – смисълът на това е, че не е нужно да се жениш. Когато имаш нужда да се изходиш – изходи се където се намираш. Но не си строй постоянен клозет, т.е. недей да се жениш. Такава била неговата идея.

Сакхи-бхеки

Сакхи-бхеки било друго отклонение на Чаран Дас. *Сакхи-бхеки* е вид имитация. Те си мислят: „Ако външно нося дрехите на *сакхи*, това ще ми напомня, че всъщност съм жена.” Освен това получават *мантра* от своя гуру в групата на *сахаджиите* – „Ти си момиче на единадесет години, твоята водачка е Рупа Манджари, Виласа Манджари и т.н. Така трябва да продължаваш да мислиш за себе си. Ти си младо момиче в компанията на много други *сакхи*, имаш определено служене – старай се да го изпълняваш. Външно трябва да просиш, за да поддържаш живота си, но вътрешно трябва да продължаваш да мислиш така. Облечи се в женски дрехи и това ще ти помогне в разбирането, че си жена.” Това е *сакхи-бхеки*.

Имаше един *сакхи-бхеки* в *матха* на Чаран Дас Бабаджи, чието име беше Джаягопал Бхаттачария, а наричаше себе си Лалита Сакхи. Видях го преди да се присъединя към Гаудия Матх, когато бях отишъл в Навадвип в търсене на *садху*, от когото да приема посвещение. Той беше *брахмана*, освен това беше висшист. По онова време беше около петдесетгодишен. Беше с висока фигура, облечен в женски дрехи и се старееше да подражава на движенията на жена. Един господин сред посетителите там дойде с брой на списанието „Гаудия” от Гаудия Матх. В това списание имаше някакъв коментар за *сакхи-бхеки*. Преди да чуе тази статия, този *сакхи-бхеки* не разговаряше с никого, понеже се представяше за срамежлива жена. Но когато гостът прочете статията от „Гаудия”, той изведнъж прогърмя с мъжки глас: „О, какви ги приказват? Това не е вярно! Трябва да прочетете една друга статия от списанието „Сонара Гауранга” от д-р Радхаговинда Натх. Тази статия ме подкрепя.”

Аз не знаех всички тези неща по онова време. Бях просто наблюдател и слушател на всичко това. Чудех се: „Откъде е това списание „Гаудия”? А другото списание е в подкрепа на този господин” – само това отбелязах. Този човек изглеждаше много сериозен, представяше се за много напреднал – ала когато дойде критиката, от женските дрехи се показа мъж, който яростно възропта: „О, те ме обиждат! Те нищо не знаят! Може да видите, че има и друга статия!” Направи ми впечатление това отношение.

Сакхи-бхеки е подражание. В този земен свят може и да постигнем нещо и да удовлетворим себе си – това е съвсем лесно. Можем да направим много евтина сделка. Не желаем да плащаме за жадуваната цел. *На хи каляна крит каичит* – никой не може да те излъже, ако сам не се подлъгваш. Да смяташ, че това тяло е всичко е отрова за душата. То е негативно изображение на душата. Това е нелепо – *тамо-дхарма*. Ако

просто чрез жертване на това тяло от плът и кръв бихме могли да постигнем Кришна, всяка секунда бих приел смъртта милиони пъти.

Друг път научихме, че Рам Дас Бабаджи, ученикът на Чаран Дас, ще идва в Кална и ще прави *киртан*. Някои от нас отидохме да го видим. Той пееше, а двама от последователите му седяха от двете му страни – обилни сълзи се лееха от очите му, от носа му се стичаше слюз като нишка. Неговите хора от двете страни му помагаха, като го бършеха и почистваха с кърпа. Понякога трепереше толкова силно, че ако човек прави това в продължение на няколко минути, цялото му тяло ще се съсипе. Мяташе врата си толкова енергично – цяло чудо бе, че не го повреди. Очите му гледаха с много странен поглед.

Аз имах известно познание от „Чайтаня Чаритамрита“, затова се усъмних в неговите „екстатични симптоми“. Мнозина от спътниците ми бяха впечатлени от него, но аз изразих съмненията си. Тогава настана време за *арати* и той бе помолен набързо да спре. „Какво е това?“ После, по време на *аратито*, аз се приближих към Рам Дас Бабаджи пред *муртите* Гоура-Нитянанда и лично го попитах: „Кой е Нитянанда и кой Гоуранга?“ Той ми каза: „Този отляво е Нитянанда, а отдясно – Гоуранга.“ Видех го спокоен като камък. Нямаше и следа от предишните му чувства – дори капка не бе останала. Бях удивен как внезапно прекъсна *киртана* по молба на свещенослужителя, а когато го доближих и му зададох въпрос, той ми отвърна. Рекох си: „Как е възможно, какво е това? Когато Махапрабху е бил в *самадхи* Му е било нужно дълго време да слезе от това ниво – това не е нещо формално, като дреха, която обличам, а сетне захвърлям. Но ако по естествен начин обзема сърцето е много трудно да се излезе от това чувство, от това настроение. Такава би следвало да е истинската природа на подобно въздействие. Обаче човекът сега е в нормално настроение, докато само допреди няколко минути се намираше в най-висшия божествен екстаз.“

После, когато отново отидох в Гаудия Матх, научих, че всичко това е фалш; там проповядваха против Рам Дас Бабаджи. Това шоу на чувства целеше единствено да привлече хора. И цитираха от Рупа Госвами, че подобно представление е възможно единствено чрез практикуване на фалшиви чувства:

*нисарга-ниччхила-сванте тад абхяса-наре'ни ча
саттвабхасам винапи сях квапй-ашру пулакадаях*

„Когато видиш сълзи и настръхнали коси у някого, чието сърце външно е меко, а отвътре е твърдо, който е свикнал да плаче, трепери и т.н. макар да не притежава и подобие на божествени чувства – знай, че подобни фалшиви прояви са съвсем празни и безжизнени.“ („Бхакти Расамрита Синдху“ 3.89)

В някое театрално представление някой може да получи ролята на Нарада Госвами, да пее „Харибол, Харибол!“ и да лее обилно сълзи, но всичко това е изкуствено. Човек може да се научи стопроцентово да проявява тези симптоми в тялото си. Някои хора с лекота плачат, а други могат да се научат да го правят. Тези две групи люде показват множество „възвишени чувства“ пред публика. Възможно е човек да изучи това изкуство без ни най-малък досег с божественото.

Трябва да се стремим да помагаме на обикновените хора да бъдат избавени от подобно шарлатанство, от подобно шоу и фалшива проява на висши *ваишнаски*

качества. Не бива да позволяваме на такова куче да влиза в храма. Тези хора искат чрез подражателство да заемат позицията на *ваишнави*. Не можем да търпим да гледаме подобно нещо. Та кой би могъл да остане бездеен, пренебрегвайки това?! „Глупец! Измамник! Искаш да заемеш позицията на наш гуру. Искаш да превземеш трона на нашия гуру – не мога да понеса това! Стой вън, куче!” Ето с какъв кураж се хвърляше в защита Прабхупад.

Боейки се да приближат Гаудия Матх

Имаше един професор Мелвил Т. Кенеди (който публикува книгата „Движението на Чайтаня: обзор” през 1925 г.), който беше против Гаудия Матх, а бе благосклонен към групата на този Рам Дас Бабаджи.

Чайтаня на този професор Кенеди означаваше *сахаджия* концепцията за Чайтаня, а не Чайтаня на Гаудия Матх. Това е лесно-смилаема храна за учените, обаче Гаудия Матх е костелив орех. Затова Кенеди дори не припари до Гаудия Матх и прие, че другите проповядват идеала за Чайтаня. Те наистина се бояха да приближат Гаудия Матх, тъй като бяха против всеки, който поддържа, че култът към Чайтаня е най-висш. Така че Гаудия Матх не е лесна храна за западните учени.

Нито пък ние се интересувахме от мотивите на Кенеди, който претегляше всичко за свое удоволствие и от камбанарията на собствената си ученост – магнахме с ръка на него! Нямаме време за губене да се срещаме и да разговаряме с такива; трябва да имаме общ стандарт в кого беседваме.

Нямам нищо общо с този Кенеди. Не обичам да слушам за него. Бездруго вече е мъртъв. Той подкрепяше сектата на този Рам Дас Бабаджи, която представя един противен аспект на *Гаудия ваишнавизма* и приемаше именно тях като стандарт за *ваишнави*. По това може да се съди за Кенеди. Той считаше онази група за *ваишнави*, представлящи Чайтаняев. Това казва всичко. Защо да си хабя енергията срещу него?

Неговата книга разпространи тази вяра сред някои – тежко им. Били са изкушени от това, а сетне са си тръгнали – мнозина ще го сторят. Идват и си отиват – такава е модата навсякъде. Идват от любопитство, а после след известно време си тръгват. Не са водени от дълбок стремеж да разрешат трудностите си – това е проблем на вярата.

Адхокшаджа Кришна

Когато за пръв път дойдох тук, в Навадвип, един младеж имаше обичая да се облича като жена. Този глупец веднъж каза: „Виждал съм Кришна, при това не само аз, но Го показах пред толкова много свидетели как стои в едно тамариндово дърво отгатык Ганг. Мнозина видяха Кришна, аз им Го показах.”

Рекох му: „Защо се самозалъгваш? Научих, че си *брамин*, а си се свързал с тези *сахаджии* и си деградирал до такава степен! Видял си Кришна? Кришна не може да

бъде видян с тези очи. Той е *адхокшаджа*. Научили сме това в беседи със светците и четейки *шастра*, Ведите, Упанишадите, „Бхагаватам“, „Гита“. Така че недей да се самозалъгваш. Сам знаеш, че още си роб на сетивата си. Имаш похот, гняв, какво ли не. Чувстваш го, а и аз го знам. Ти мамиш не само глупаците, но което е по-лошо, мамиш самия себе си.” Говорех му много строго: „Защо се самозалъгваш, обличайки се в тези женски дрехи? Ти бездруго вече имаш женско его! То е вътре в теб. Обличайки се с тези дрехи, просто ще общуваш с жени.” Той се впечатли от строгостта ми и след няколко дни спря да носи женските дрехи, обръсна главата си и дойде при мен: „Запиши ме сега сред учениците си.”

Кришна е *адхокшаджа*, Той не може да бъде видян и е много, много голяма рядкост да се спусне. Той идва от духовната в материалната сфера в такова сияние и слава, че когато очите ни се отворят, гледката ги залива като потоп. А сетне, когато Той се оттегли, нищичко не остава.

Така че не е толкова лесно, има толкова много степени: *адау шраддха*, *садху-санга*, *бхаджана-крія*, *анартха-нивритти*, *бхава-бхакти*, *према-бхакти* – това е като математическо уравнение. С този философски компютър можем да премерим и проследим доколко е напреднал даден човек. Има ли той истинска *шраддха*? Или ще рече: „О, Шива, Кришна, Кали, Шакти – всички са Бог, всички са равни.” И такъв човек ще ми казва: „Видял съм Кришна.” Това е неприемливо.

Стандартът за виждане на Кришна

Съществува стандартен критерий за измерване на какво ниво човек ще види Кришна и след като е видял Кришна, какво ще бъде последствието. След като е видял Кришна, какво ще бъде поведението му. Всички тези неща трябва да се вземат предвид. *Сахаджииите*, които смятат, че Кришна, *сваям-бхагаван* Кришна, е на по-ниско ниво, ние ги презираме. Те са родени оскърбители. Санатана Госвами и Джива Госвами са дали уравнението, че елиминирайки множество неща в нашата сфера на познание, можем да достигнем до онзи трансцендентален бряг. Това въобще не е толкова лесна работа.

Аз още не съм видял Кришна, но вървя по пътя в търсене на Кришна. Нито съм Го постигнал, нито съм Го видял, обаче Го търся и чувствам, че съм на прав път. Каквото е казано, че има по пътя, до някаква степен съм го преживял. Аз съм на истинския път към Кришна – толкова мога да кажа. Но нямам дързостта да изрека, че съм виждал Кришна или че съм в *лила* с Него.

Благоговеея пред всички тези неща и не искам да ги взимам за толкова евтини. Не желая евтин Кришна, не желая някакъв Кришна за продан. Копнея за *даршан* с онзи Кришна, към когото ме води моят Гурумахарадж – дали ще е в този живот или след стотици животи, няма значение. Няма да залъгвам никого с фалшиви думи, но считам, че съм по пътя, благодарение на милостта на Гурумахарадж. Това е, което мога да кажа и го чувствам.

Бхактивинод Тхакур пее: „Аз съм жител на Свананда Сукханда Кунджа,” като че е в *лилата*. Това е неговият най-висш идеал. Той описва своя идеален живот, виждайки

го отдалеч. Описва чувствата в съкровеността на сърцето си: „Внезапно за миг го съзрях, ала когато посегнах да го обознача по определен начин, той изчезна.” Нещо такова е.

Ако Бог е благосклонен, човек може да зърне за миг своя идеал. Недейте да опитвате да го изтъргувате лесно, ще бъдете измамени. Молете се. Пригответе се да заплащате все по-висока и по-висока цена. Не приемайте никакъв пазарлък, инак ще се окажете губещи. Защо? Ние копнеем за Абсолюта, а Абсолютът никога не може да бъде ограничен. Казваме, че търсим Абсолюта, но в действителност желаем да господстваме над Абсолюта. Това е невъзможно – подобни амбиции трябва да бъдат смачкани, прерязани още в зародиш. В това търсене трябва да сте готови да умрете. „Умри, за да живееш” – не бъдете свидливи. Стремете се да се отдадете изцяло. Тогава, в степента в която сте готови да се пожертвате и съумеете да го сторите, по естествен начин ще се озовете в друга една равнина. Но нима си мислите, че сте субекти и превръщайки Него в обект, ще можете да Го направите свой затворник? Не се стремете да Го видите – стремете се вие да станете Негови затворници.

Запазвайки своята субективност, не можете да влезете в никакъв досег с Него. Старият ви аз трябва да изтлее, да се появи новият ви аз; така ще виждате Кришна съзнание навсякъде наоколо. Тогава Кришна може да пожелае да ви дари с досега на Своето съществуване по разнообразни начини. Не бива аз да съм изследовател и да превръщам Кришна в обект на своето изследване, да Го правя затворник на въображението си, в тъмницата на своите представи.

Когато още не се бях присъединил към *матха* и бях студент по право, дойде националистичното движение. Точно пред залата в университета в Калкута един господин изнасяше политическа реч, затова си тръгнах и се качих нагоре по хълма от отсрещната страна на улицата. Там видях един *садху* и го попитах на развален хинди: „Виждал ли си Господ? Можеш ли да ми покажеш Бога?” *Садху* отвърна с толкова въодушевление в гласа: „Нима не виждаш? Нима не Го виждаш? Погледни всичко това – атмосферата, дърветата, водата, гледката, всички тези неща. Хвърли поглед навред околоръст. Не Го ли долавяш? Не Го ли виждаш?” Той каза това толкова вдъхновено, че в този момент аз видях съзнателната основа. В основата на всичко съществуващо прозрях духовната същина. По такъв впечатляващ начин той изрече: „Нима не Го виждаш? Погледни небето, дърветата, Той е там, Той е навсякъде. Не виждаш ли? Само Той е там.”

Негативният копнеж

Чрез постоянните си занимания ще стигнем до степента да виждаме Кришна навсякъде, да говорим за Кришна, да слушаме за Кришна, да повтаряме името на Кришна, да приемаме Неговия *прасадам* и да събираме дарения за Него. По такъв начин постепенно ще встъпим в интензивното усещане на Неговото сияние, на Неговия блясък и малко по малко ще започнем да добиваме разбиране според способностите си.

*атха ва бахунайтена ким гятена таварджуна
вистабхяхам идам критснам екамшена стхито джагат
(„Бхагавад Гита” 10.42)*

„Арджуна, какво повече да ти кажа? Кой съм аз? Всичко, което можеш да си представиш съществува едва в едничка Моя незначителна частичка. Ти питаш за това, а то не е нещо евтино. И какво ще правиш сетне?“

Махапрабху казва: „Аз Го търся, ала не съм постигнал дори мъничко от тази божествена любов – *на према гандхо ‘сти дарани ме харау*. Как инак бих могъл да поддържам живота си, да продължавам да живея без Неговата компания, без милостта Му.“

*югайитам нимешена чакшуша правишайитам
шуняйитам джагат сарвам говинда-вирахена ме
(„Шикшацакам” 7)*

Югайитам нимешена – един миг ми се струва като безброй светлинни години. *Чакшуша правишайитам* – безброй сълзи текат от очите ми. *Шуняйитам джагат сарвам* – целият свят ми изглежда едно пусто място. *Говинда-вирахена ме* – защото все още не мога да добия компанията на моя възлюбен Бог Кришна.

По-висш стандарт на преданост

Понякога някой ученик може да каже: „Дал съм толкова много, а всичко, което искам е една мъничка капка, само едно докосване, за да мога да се вдъхновя да правя повече. Не че искам да се наслаждавам на Кришна, но искам някакъв отговор: „Да, аз съм тук.“

Обаче това е нищо. Храним се, вървим, къпем се, обличаме се – търсим толкова много удобства, а какви изисквания изпълняваме? Постарайте се да пресмятате всичко от гледна точка на безкрайното. Няма пределно нещо, колкото и да е велико, което да се сравни с безпределното. Самата същина на безкрайността е от друг тип. Щом сте стъпили на този път, ще си мислите: „Не мога да сторя нищо, за да се доближа до Кришна. Не съм направил нищичко.“ Това е мерната единица спрямо безкрайността. „Аз правя това, правя онова, върша толкова много, отплащам се толкова много“ – това е тъкмо обратният път. Тези, които действително са на пътя на Кришна, чувстват: „Не мога да направя нищо за Него.“ Цялостното отношение се променя. Такава беше идеята, дадена ни от нашия Гурумахарадж относно природата на пътя на истинското търсене.

Веднъж двама *брахмачари* след десет години служене дойдоха при Шрила Прабхупада да му зададат някои въпроси, ала се колебаеха да говорят. Тогава Прабхупад сам ги попита: „Вие май искате да ми кажете нещо, но мълчите.“ „Да, дойдохме да кажем нещо на Твоя Светлост, но не смеем.“ „Не, не, казвайте каквото имате да казвате.“ Тогава те рекоха: „От десет години сме дошли и вършим служене каквото ни се възлага, но досега не чувстваме нищо към Кришна. Не усещаме да сме осъществили никакъв напредък.“ Прабхупад попита: „Това, което тъкмо казахте, вярно ли е? Искрени ли са думите ви?“ Те отвърнаха: „Да, което казахме е вярно.“ Той им рече: „Тогава всичко е наред. Продължавайте, не се бойте.“ Такава беше гледната му точка. Какво означава тя?

Не си постигнал нищо – търсиш нещо, но не си придобил нищо осезаемо. Това усещане е добър признак. Ако кажеш, че имаш много знание, много какво ли не, това е напредък по егоистичния път. Напротив, трябва да ставаш все по-празен. Това е поразително нещо.

Единствено негативният копнеж по Кришна е мерилото за нашия напредък по този път. „Нямам нищо. Не мога да вкуся нищо. Ще полудея, все още не съм добил и помен от Кришна.”

Това е пътят – *вираха-випраламбха*. Онзи ден казах: „Рискуваш всичко без да печелиш нищо” – пътят е такъв. Казва се „Без риск няма печалба”, обаче рискуваш всичко, без да печелиш нищо – ето какъв е този път. Рискуваш всичко, но няма да получиш нищо, защото това, което според нашите понятия е печалба и загуба, ни е впримчило в негативната страна – ние не познаваме мерките.

Бъдете готови. Не се удовлетворявайте с нищо, мислейки си „Това е Кришна”. То не е Кришна. *Нети нети нети! Нети* – елиминирайте фалшивото и в основата ще можете да намерите нещо истинско. „То е там. Има го в писанията. Имат го гуру и *ваишнавите*, но аз нямам нищо. То е тяхна собственост през цялото време, не моя. И никога няма да бъде мое притежание, то е притежание на моя Гурудева.” По такъв начин се настройва ъгълът на виждане. Бог е в притежание на моя Гурудева, на Нанда, на Яшода – те могат да се отнасят с Него както изберат, но аз съм един турист. Служителите Му ще ме помолят: „Направи това или това в служба на Него.” Такава позиция е по-благоприятна за мен – не да идвам наблизко, а да служа отдалеч. Аз не съм пригоден. Трябва да се чувстваме непригодни. Непригодността трябва да е първото, което да анализираме, първото ни откровение.

Нужно ни е *шаранагати*, себеотрицание. Трябва да се откажем от това какви сме, да разрушим своето его – тогава ще Го разкрием. Трудно е да разрушиш егото си, ала когато това бъде сторено, едно друго его ще излезе наяве чрез служене. Когато сме елиминирали настоящото си его и достигнем до самата същина на разбирането за душата, тогава се озоваваме в една удивителна атмосфера и чрез служене постепенно ще навлизаме в нея.

Спомням си примера за един *саньяси* от запада. Той танцуваше като луд, за да покаже колко е вдъхновен от *кришна-раса*. Аз никога не съм виждал нашия Гурумахарадж да танцува и пее, единствено трезво да говори за Кришна. Ако някога някоя сълза се процедеше от очите му, с овладян ум той я обърсваше крадешком. Бдеше да не даде израз на никакво чувство, а появяваше ли се някое чувство, внимателно се стараше да го прикрие.

Такъв беше нравът му – да не се показва. Какво спечелиха Рам Дас Бабаджи и други *сахаджи* с техните демонстрации на лудо танцуване, проливане на сълзи и треперене? Целият този театър привличаше обикновената тълпа към тях, а на Прабхупад му се налагаше да обяснява, че тези неща не са истински признак на преданост. *Коти мукта мадхйе дурлабха ека кришна бхакта* – сред милиони освободени души е трудно да се намери и един предан на Кришна. Стремете се да дойдете в близост до безкрайността. Трябва да прекосим безкрайността и да разтворим

егото си. Хегел казва: „Умри.“ Най-напред се научи да умираш, и то не за какво да е, а за разбирането за Кришна, идващо от Гурудев: „Умри, за да живееш.“

Сиянието на Радхарани

Ние сме будни в този свят на материята, но има други, които са напълно будни в земята на вярата. Този свят на материята е подземен – той е далеч-далеч от тяхната представа. Този осезаем свят на експлоатация и наслаждение е далеч-далеч от онези, които са дълбоко вгълбени в един свят на служене с вяра, *шраддха*.

Те вярват, че дори само да изпитваш нуждата да зърнеш Кришна е вид наслада. Казват: „Не, ние няма да притесняваме Неговата сладка воля. Когато пожелае, Той може да се яви пред нас и тогава ще получим възможността да Го видим; иначе не.“ Това е един вид налагане на нашата експлоататорска природа – да искаме Кришна да застане пред нас за наше собствено наслаждение. Преданите не желаят това. Мадхавендра Пури постел до такава степен, че не просел храна от другите. Ако нещо заядене идвало от само себе си, той го приемал; в противен случай гладувал. Кришна дошъл, донесъл му храна и казал: „Пури, защо не си просиш прехрана?“

Мислим си, че Мадхавендра Пури бил голям щастливец, понеже Кришна му занесъл храна, обаче откриваме дори по-висша преданост у Санатана. Когато Радхарани дошла и донесла на Рупа Госвами продуктите за готвене на сладък ориз, Санатана Госвами много се смутил в сърцето си: „На какво прилича това, Рупа? Да не си поискал нещо заради мен?“ Рупа Госвами отвърнал: „Да, сторих го, Гурудев. Помислих си, че ако се сдобия с малко мляко и ориз, ще мога да приготвя сутляш, който много обичаш и ще мога да те поканя да приемеш *прасада*.“ Санатана отвърнал: „Толкова е вкусен, никога не съм ял толкова вкусен *прасад* – навярно произходът му е специален. Кой ти даде съставките? Ти си ги поискал, кой ти ги донесе?“ Рупа отвърнал: „Една девойка дойде от името на семейството си и ми ги подари.“ Санатана запитал: „Коя е тази девойка?“ Така и не открили подобно момиче в недалечното село.

Тогава Санатана разбрал, че Радхарани сама е идвала и е донесла съставките. „Ние копнеем да ѝ служим, а вместо това Тя е идвала да ни служи! Постъпил си неправилно. Как е възможно! Тъкмо обратното се е получило. Какво си сторил, братко? Поискал си нещо за мен и Тя го е донесла – о, какво нещастие!“ Санатана Госвами бил много разочарован и си тръгнал с такива мисли. Рупа Госвами също не могъл да приеме такъв *прасадам*.

Тази случка със Санатана Госвами разкрива, че по-висшият тип преданост никога не настоява Кришна да дойде и да ни доставя каквото и да било. Да Му налагаме волята си всъщност не е служене. Той ще прави каквото Му се харесва, а каквото поиска от нас, трябва да се чувстваме щастливи, ако можем да го осигурим. Всички останали желаниа до едно трябва да бъдат изоставени и напълно елиминирани, а ние трябва да предоставим себе си на разположението на Всевишния. Природата Му е такава, че Той по естествен начин осигурява всичко на Своите предани, ала преданите не желаят самият Бог да удовлетворява нуждите им. Чистата преданост е такава. С вяра преданият си мисли: „Той е моят господар и аз не искам да имам *даршан* с Него, за да задоволявам низшите си нужди.“

Ниска класа вяра е настояването, че „ако Го видя, тогава ще съм доволен, че Той съществува”. Макар да нямаме способността да Го видим, да се считаме за субекти, а Него за свой обект – това е низш тип вяра. Висшият тип вяра диктува, че Той съществува и е причината на всичко - причината, от която произлиза всичко, поддържа се и накрая отново се прибира в Него. Резултатът не е всичко – съществува причина. Каква е природата на тази причина? Някои казват, че Брахман е причината, други казват, че е Параматма, а трети твърдят, че Бхагаван е причината на всичко – и местоназначението му, и творецът му. Затова стремете се да поддържате вярата. Безсмислено е да се търсят доказателства дали Той съществува или не. Дълбоката вяра казва, че съществува.

Вярата е почти несъществуваща за нас в сегашните ни условия, ала тя е най-реалното нещо, тя има по-висше съществуване. Другите неща може да изчезнат, но тя ще устои завинаги.

Вярата е специфичната сила на Шримати Радхарани. Кришна е олицетвореният екстаз – Той чувства себе си, вкухва себе си и се наслаждава на себе си, раздавайки тази екстазна радост на останалите – това, обаче, е възможно единствено чрез вяра, чрез *шраддха*. Тя е самата природа на *хладини-шакти*, която Радхарани представя в пълнота. Вярата е способна да пренесе Кришна съзнание във външния свят.

Вярата е сиянието на Радхарани, чиято светлина позволява на другите да разберат Кришна. Негативното съчетано с позитивното Ги разкрива за външния свят. Всички части на центъра могат да се разширят и да разпространят тази вяра, тази радост. *Шраддха* означава вяра; ние трябва да разберем тази чудна субстанция. Каква е тя? Не е просто нещо абстрактно.

Управлението е служене на Радхарани

В Пури, по време на сетните дни на Прабхупад, три месеца преди да ни напусне, веднъж го заварих да диктува своите коментари към „Чайтаня Бхагавата”. В това време дойдоха няколко предани с въпроси по управлението на храма. Оставяйки коментара настрана, той започна да разпитва за финансовата администрация на *матха*. Почувствах се малко смутен. „Защо трябва да го притесняват в такъв момент, когато е зает с вгълбено мислене, разказвайки за най-висшия свят.”

Но един от уважаваните ми по онова време духовни братя ми каза: „Това е задължение на самата Радхарани – да управлява домашните дела на Кришна.” Това обяснение дълбоко ме развълнува. Тя поема отговорността да се оправя с дома на Кришна. Ето това е *самбандха-гяна*, където всичко е преданост! А онова, което на външен вид може да изглежда като науката на предаността, току виж се оказало друго.

В земния свят Дурга Деви (Маха-мая) се грижи за управлението и може да бъде считана за представителка на Йога-мая в този изкривен свят. Йога-мая се приема за всеобхватната енергия, подчинена на Баладева, комуто е поверено управлението – да благоприятства *кришна-лила* във Вриндавана. *Чайева яся бхуванани вибхарти дурга* – Дурга отговаря в този земен свят за управлението, а нейното по-висше разширение в

позитивния свят е Йога-мая. Йога-мая управлява в трансценденталния свят, а нейното факсимиле, копието ѝ, се разстила тук в тази светска равнина. Затова Дурга Деви казва в „Нарада Панчаратра“: *тава вакшаси радхахам расе вриндаване ване* – „Аз съм Радха във Вриндавана!“ Тя с гордост заявява: „Ние сме енергия, а енергията не бива да бъде пренебрегвана. Ние имаме своето разширение във Вриндавана. Там е Радхарани, чиято представителка съм аз. Тя заема най-висшата позиция във Вриндавана, макар да принадлежи към страната на енергията – негативната страна. Тази негативна страна се разпростира чак до най-висшата сфера, затова не бива да ни пренебрегвате. Тук аз съм любимата на Махадев, но в своя истински аз, заемам най-висшата позиция там, във Вриндаван.“

Прахупад казва, че ние наистина сме *шактаси* – ние сме поклонници на енергията, но не просто *шакта*, а *шуддха-шакта*. Изначалната енергия в във Враджа; Тя е посветената половина на Кришна. Съществува директна връзка с Кришна, както и индиректна чрез Нея. Такава е позицията на Радха.

Последователите на Дарвин

Бенгал е специално определен за поклонение на *шакти* или Кали. *Тантра* също е там. Те вярват, че трябва да удовлетвориш пряката си господарка, надзирателката на затвора. В „Брахма Самхита“ Деви е описана като господарка на цялата тази *брахманда* - затвора, в който са хвърлени онези, които водят нередовен живот. Те не следват *ишавасям* или *яджнартхат кармано 'нятра, локо 'ям карма-бандханах*. Не разпознават най-висшата власт и мислят за себе си: „Ние сме отделни в независимо състояние – ние всички сме Шива.“ Те са поставени в утробата на Мая. Мая означава погрешно разбиране. Мая Деви властва над тях и те искат да удовлетвориш богинята, управляваща този затвор. Така наказанието им може да стане малко по-сносно, докато не получат шанса да се издигнат. Понякога тя освобождава онези, които са много искрени и им посочва пътя, по който да вървят нагоре към Нараяна.

В „Брихад Бхагаватамрита“ виждаме Гопакумара да извършва обожание с *камакхя мантра, шакти-мантра*. Понеже той е много искрен, Камакхя Деви му посочва пътя по-нагоре. Ала обикновено подобни поклонници са неискрени; те поднасят някакви приношения, искайки в замяна облаги. Мислят си: „Как това би могло да ми послужи?“

Те постигат определен тип освобождение, ала не получават съвета да обожават Нараяна и да се издигнат. Тяхната цел става Шива – да постигнат позицията на Шива, господаря на материалната енергия. Обаче остават свързани с материалната енергия и постепенно отново навлизат в *мая*.

*йе 'нйе 'равиндакша вимукта-манинас
твайи аста-бхавад авишуддха буддхяхх
(„Шримад Бхагаватам“ 10.2.32)*

Те не могат да си подсигурят виза, но получават паспорт. След като са се сдобили с паспорт, могат да се движат по граничната зона, ала тъй като нямат виза, отново се налага да влязат обратно. Такъв е общият случай. Обаче в специални случаи

Мая Деви ги препоръчва за виза. „Прави това по такъв и такъв начин и можеш да получиш виза и да идеш нагоре към Ваикунтха. Иначе можеш да достигнеш до сетната граница на това творение, но след това ще трябва отново да влезеш в пределите му.” Това е в случай, че имат вяра.

Някои от тях мислят, че *шакти*, енергията, е над всичко и че съзнанието е подчинено на енергията. Енергията е най-висшето съществуване и тя поражда съзнанието - такова е разбирането на тези, които са открили докрай *шактаси*. *Пуруша* и *пракрити* – *пуруша* означава съзнание, а *пракрити* означава енергия.

Енергията в хода на своето развитие поражда съзнанието, а това съзнание бива три типа – Брахма, Вишну и Шива. Брахма с *раджа-гуна* е сътворението. Вишну е *саттва-гуна* – тоест природата на поддържането с Вишну. Брахма, Вишну, Махешвара – трите *гуни*, материалните качества, са създадени от енергията.

Ако някаква енергия, лишена от съзнание, е считана за най-висшата, това може да е единствено материалната енергия. Това е теорията на Дарвин за фосила. Ортодоксалните *шактаси*, независимо дали го знаят или не, са последователи на Дарвин. Те вярват, че материята поражда ума, но според Веданта е тъкмо обратното. Съзнанието я създава – това е субективна еволюция. А пък те вярват в обективната еволюция, че *пракрити* създава всичко, като се започне с трите *гуни* – *саттва*, *раджа* и *тама*. След това започва да съществува цялото битие. Такава е тяхната теория. А тези, които са почти *ваишнави*, които са искрени, също признават *пракрити*, но по друг начин: „Ти си моя майка и си ми дала виждането кое какво е. Аз мога да виждам. Затова сега мога да продължа нататък.” Именно този тип развитие е показан в „Брихат Бхагаватамрита” от Санатана Госвами.

на хи каляна крит кашчид дургатим тата гаччхати
(„Бхагавад Гита” 6.40)

Тези, които са искрени в сърцето си, получават истинска помощ от надзирателката на затвора. Управата на тъмницата ги насочва правилно. „Те са добри затворници и макар да са дошли в тази тъмница, все пак са добри хора. Трябва да бъдат насочвани подобаващо така, че да могат да излязат навън и да заживеят със семействата си.”

Три класи атеисти

Будистите също са тип *шактаси*. Те вярват, че има сила в материята, но не и вечно съзнание. *Чарваките*, епикурейският аспект на мисленето, вярват, че съзнанието се е появило единствено благодарение на комбинацията от някакви материални субстанции. С разпадането на тялото не остава нищо. Това са най-низшият тип атеисти.

Будистите са умерени материалисти. Те казват, че при финото комбиниране на материалните неща е бил създаден и умът. И според *кармата* изпитваме физическо привличане към дадени обекти и получаваме физическо тяло. Физическото тяло може

да се трансформира – във физическия свят човек получава много тела в съответствие със своята карма.

Така че с разпадането на тялото, душата не изчезва, както мислят епикурейците от школата на Чарвака. Но с разпадането на ума всичко приключва и не остава нищо. Това също е един вид атеизъм. Атеистът счита, че душата е смъртна. Душата в действителност е безсмъртна, но тези люде твърдят, че тя е тленна. Едните казват, че след гибелта на физическото тяло, не остава такова нещо като душа. А будистите казват, че с гибелта на менталното тяло не остава такова нещо като душа.

Шанкара пък прави една стъпка по-нататък. Шанкара казва, че там бездруго съществува светлина, че тази светлина е фокусирана тук и изглежда като душа. Точно както слънцето или луната се отразяват в стъкло. Луната съществува и се отразява в стъклото. Махнеш ли стъклото, там няма да има луна. Така че всички *дживи* не са различни души, а само една душа, както луната в небето се отразява в множество стъкълца. Множеството отражения се считат за различни души. Това казва Шанкара. А будистите? Никаква луна! Никаква душа! Разпадането на ума означава разпад на душата. А Чарвака, най-ниската класа – с разпадането на тялото не остава нищичко!

Така че има три групи атеисти според *вашинавите*. Всички те са считани за атеисти, тъй като не вярват във вечното съществуване на душата. Всичките са същински атеисти и сред тях има класификация според концепцията и средата. Християнството и ислямът имат вяра във вечното съществуване на душите, а също и на Бога, ала тяхната концепция за Бога, душата и света е от различен тип.

Обезоръжаване на учените

Учените като цяло са считани за друг тип атеисти. Учените обикновено изпитват негативни чувства спрямо религията, затова за да ги убедим, най-общо казано най-напред трябва да ги обезоръжим – да им покажем, че техните методи са неточни. Първата точка е: как с ограничено разбиране може да се постигне Безграничното? Освен това, един от вашите учени може да казва нещо, а друг велик учен да рече: „Не, не е така! Това е лъжливо.“ По различни начини можем да се опитаме да посочим верния процес на познание. Страничното знание не може да насочва централното знание, обаче централното може да води страничното. То може да го управлява. Теорията на Хегел е: „Реалността трябва да е от себе си и за себе си.“ Бог е отнел всичко от дланите на учените и ги е оставил с празни ръце.

Онзи ден някой ми каза, че учените *откриват* нови неща. Отвърнах: „Да, те откриват нови неща, обаче *създават* ли нови неща или вече си ги е имало? Вече са си били там, а те само ги *разкриват*. Не намират причината – само частично ги откриват и проумяват. Но безкрайното съществува. Смайващото познание за него е отвъд нашето разбиране. С огромни усилия ние изнамираме нещо и си мислим, че сме го създали: „Аз съм по-велик от Твореца на всичко това!“ Не е ли глупаво? Всичко бездруго си е там. Всички чудеса съществуват. Чудо на чудесата! Пък аз откривам само едничко чудо в свята опитност и се мисля за по-велик от Бога! Какви глупци са тези учени! Открил съм една точица в ограничения свят, а се фукам, че съм повече от Господ. Нима може да съществува по-голяма глупост?

Науката е нищо! Науката е част от погрешното разбиране. Какво е науката? Шайка експлоататори! При това най-лошия тип експлоататори – експлоатират дори минералите. И ще се наложи да заплатят с лихвата. За всяко действие има съответната реакция. Това не е аналитичен свят. Каквото желаете, единствен Той ще ти го даде. Действие-последия. Вие не сте господарите, които да плячкосват тази вселена. Хораразбойници! Тя не е предназначена да я разграбват. Има справедливост.

Това е моят принос към Бхактиведанта Института, който бе помолен от Свами Махарадж да разгроми теорията на Дарвин за фосила. Моят принос е, че произходът на всичко е съзнанието и че това, което възприемаме като материален свят, плава като айсберг в океана. Съзнанието е изначалното същностно нещо и различните видове мисли и идеи – че това е камък, това злато, а това тигър – всички тези идеи плават в света, в океана от съзнание. Искан да подчертая това. А Господарят на съзнанието като хипнотизатор иска от нас да виждаме и ние сме принудени да виждаме така – безпомощни сме. Това също има степени. Но Неговата воля, волята на Господаря е най-важното. Ние сме безпомощни. Това е Неговата *лила*, Той представлява единната цялост, а ние сме една мъничка частичка от тази единна цялост. Имаме някои закони на действието, но Той е всевластният, който може да променя законите. Ние сме сътворени от Него и предназначени за Него.

Всичко е субективна еволюция на съзнанието. Съществува субективна вечна сфера, както и този свят, където се тества нашата свободна воля. Там също има еволюция, но то е нещо друго – вечната *лила*.

Позиция в безкрая

Престанете с вашите изследвания в този свят! Върнете тъй наречения си „прогрес“ и вижте, че Божията милост е с вас. Просто спрете с тези свои негативни опити. Негативният ви ентузиазъм трябва да бъде прекратен и ще откриете, че Божията благодат е с вас. Той е навред, Той е и вътре във вас. Опитайте се да го намерите отвън. *Тад дуре тад вантике* – най-далече и най-близко. Той ви е най-близкия, ала и най-далечният. Затова прекратете това свое енергично търсене и ентузиазъм от противоположната страна. Станете себедостатъчни. „Аз мога да узная!“ Ако Той ви напътства да Го познаете, тогава ще можете да узнаете. Това е методът, препоръчан в писанията.

Правото да стори така, че да Го познаете е в Неговите ръце, не във вашите. Затова приемоте този метод да Го познаете – зависи от Него. Той е от себе си и за себе си. Вие сте за Него, не Той е за вас. Не вие сте Го създали, а Той ви е създал. Постарайте се да разберете своята позиция в безкрая. Вие сте предназначени за Него; и ако първо приемоте това настроение, ще откриете, че Той също е за вас.

ами то 'томара, туми то 'амара ки каджа апара дхане
(„Шаранагати“, Осма Песен)

Най-напред се отдайте, казвайки: „Аз съм Твой!“, а сетне ще узнаете, че и Той е ваш.

сукридам сарва-бхутанам гятва мам шантим риччхати
(„Бхагавад Гита” 5.29)

„Единствен Аз се наслаждавам на всичко и съм приятел на всички. Когато си способен да осъзнаеш, че Аз съм всичко във всичко, ала същевременно съм и приятел на всички, тогава опасенията до едно ще изчезнат от теб.”

Нашият интерес е представен в нашия Закрилник. Ние може и да не знаем истинския си интерес, но Той го знае по-добре. Затова не бива да се боим от Него, от това, че Той разполага с властта. Абсолютното Добро е всевластно – и е най-добре да е така. Във всевластието следва да има свобода – това ще е добре за всички, защото центърът на цялата абсолютна власт е абсолютно добър. Няма да има опасения, няма да има място за страх – тогава сърцето ще е пълно само с покой. Вие сте за Него, не Той е за вас.

Да крадеш за Кришна

От реална гледна точка, никой не е собственик на нищо, собственикът е Кришна. Най-общо казано да крадеш и мамииш е позволено, ако наистина го правиш за Кришна и за някой *бхакта* на Кришна. *Асура-лутия кая, кришнера бхандара* – демоните плячкосват и използват нещата на Кришна за свои цели. Всичко принадлежи на Кришна, така че ако открадна нещо и го предложа на Кришна или на *бхакта* на Кришна, това не е кражба в абсолютен смисъл, а единствено в относителен. От абсолютна гледна точка никой не е господар или собственик на нищо, дори и на тялото си, какво да говорим за някаква собственост. Това тяло не принадлежи на човека, то не му се покорява. Всичко, *ишавасям* – всичко принадлежи Нему. Така че „това е мое, онова негово, а това – на трети” – всичко подобно е неразбиране, лишено от абсолютно съображение, то е несъобразено. Трябва да го надскочим и да осъзнаем, че всичко, включително и самите ние, принадлежи на Кришна – всичко. И всички ние трябва да действаме в името на Неговия интерес, тогава това ще бъде нормален живот. *Джанма, мритю, джара, вядхи* – раждането, смъртта, старостта, болестта – тези неща са ненормални, те са наказания. Всички наказания, които сме принудени да изстрадваме, се дължат на това неразбиране.

ЧАСТ ВТОРА

БОЖЕСТВЕНО РЪКОВОДСТВО

Някои предани имат първо посвещение, *хари-нама*, от Шрила Свами Махарадж и второ посвещение от друг гуру, но това е нещо формално. Не всичко зависи от относителното съображение, има и други неща – абсолютното съображение. Това е относително – формално.

На кого гледат като на гуру зависи от отношението им, от това до каква степен връзката им с техния Прабхупад е свършена. Ако неговото отношение и отношението на Прабхупад са еднакви, тогава е така. Но ако неговото отношение се отклонява от това на Прабхупад, тогава не можем да очакваме да е така. Винаги трябва да се взимат предвид тези две страни – относителното и абсолютното съображение. Онова, което е дадено в нашата *гуру-парампара* следва абсолютното съображение, не относителното. Не откриваме по формален начин, че този е ученик на онзи, а той на друг – не в това е последователността. Но е извлечена същността, по-висшия тип същина, и именно тя е приета. Цялата *гуру-парампара* е такава. Установено е.

Откъдето и да получаваме най-висшата трансцендентална реализация, ние я приемаме. Това не зависи от мястото, от земята, от знаенето на английски, от философията, от това или онова. Най-висшият критерий ще е онова, което съм разбрал, че е концепцията на нашата цел. Ала къде да я намеря? По кой път да поема? Това е *гуру-парампара*. Ще я откриеш по този път.

Дикша-гуру на Рупа Госвами и на Санатана Госвами бил Видя Вичаспати в Навадвип. След това и Рупа, и Санатана били свързани със Сварупа. А Сварупа бил свързан с Махапрабху – Радха-Кришна в едно. Сварупа е почти в същата класификация като Рупа-Санатана. Гуру на Джива Госвами бил Рупа Госвами. *Дикша-гуру* на Рагхунатх Госвами в дотогавашния му живот бил Ядунандана Ачария. Но Рагхунатх получил нова връзка. И Рагхунатх, и Джива били свързани с Рупа. Кавирадж Госвами бил свързан с Рагхунатх. И следващият е Нароттам, който е ученик на Локанатх Госвами. Локанатх Госвами не се споменава в *парампара*. А след това Вишванатх е свързан с Нароттам. Помежду ум няма пряка връзка – той е в средата, две стъпала надолу. Гуру на Нароттам е Ганга Нараян Чакраварти. След това Вишванатх. И Баладева също е там – той има принос в средата. А сетне от Баладева идва връзката с Джаганнатх Дас Бабаджи.

След това идва Бхактивинод Тхакур, чийто пряк гуру, Випин Госвами, е пропуснат. Мнозина са пропуснати. Випин Госвами идвал в приемствеността на Джахнава, съпругата на Нитянанда Прабху. Има много жени на междинните стъпала – десетина-дванадесет. Всички те са пропуснати. А Бхактивинод Тхакур е свързан с Джаганнатх Дас Бабаджи, който му е *шикша-гуру*, а неговият *дикша-гуру* е пропуснат. После Бхактивинод Тхакур поискал от Прабхупад да приеме *дикша* от Гоура Кишор Дас Бабаджи Махарадж. Така Прабхупад гледал и на двамата в една и съща приемственост. А от него сме дошли ние – следващото поколение.

На това бяхме научени ние, в противовес на страстната опозиция на *кула-гуру*, както и на *бабаджите*. „Гаудия Матх всъщност не признава *гуру-парампара*” – такава

е основното им възражение. Класата на *бабаджи*, на *кула-гуру*, класата на *госвамите* гръмогласно твърди: „Гандия Матх не признава *гуру-парампара*, която е нещо толкова важно за един *вашинава*. Те нехаят за това.” Това е главният аргумент против Гандия Матх.

Ала нашето становище е, че ние не сме обвързани от връзки от плът. Ние искаме единствено същината на *парампара* – където и да я открия, ще преклоня главата си там. А каквато и почитаема физическа връзка да има някой, нямам нищо общо с него. Никаква телесна връзка.

Следвайте духа

Трябва да следваме духа, а не формата, която откриваме там. В тази *гуру-парампара* физическата връзка е пренебрегната, а е проследен потокът на чистото знание. И ние трябва да вярваме в това. Ако имаме вяра в тези неща, тогава сме истински последователи на Гандия Матх и трябва да го проповядваме. *Сахаджиите* ни атакуват: „О, те нямат *гуру-парампара*, те до един са изгубени. Кой ще се грижи за тях? Нямат си закрилник. Беззащитни са. Гандия Матх са гъби. Техният гуру беше гъба – всичките са гъби! Оставени са на тъмно. При тях не може да се проследи приемственост. Какви въобще са те?” Това е *колохара* – техният голям шум.

Но съществува *шастра*. Съществува разговорът с Рамананда Рая, както и други писания. Съществуват шестте „Сандхарбхи”, с чиято помощ трябва да разбираме „Бхагаватам”, „Махабхарата”, „Гита” и всички *шастри*. Къде е същината, за която копнеем? Положителната страна, мястото, за което искаме да си купим билет, се намира тук. И „Гита”, и „Бхагаватам”, и „Махабхарата” казват, „Чайтаня Чаритамрита” също казва, че е така – с одобрението на сърцето ни. *Криятам яди куто’ти лабхяте* – на какъвто и пазар да го намерите, дайте парите и го купете незабавно! Без никакви пазарлъци за цената – това е похват на материалистите. И така, където и да го намерите, купете го на всяка цена. В „Бхагавад Гита” ще намерите такова скъпоценно нещо, също и в „Махабхарата”, в „Бхагаватам” – тук-там се намират такива скъпоценни неща, те съществуват. Затова където и да ги откриете, взимайте ги без бавене!

Приемственост на мисълта

Не е невъзможно за проследяване. Онзи, който има очите да вижда, няма как да не последва тази идея. Те може да рекат: „Не го виждам. Защо да го правя?” Обаче и ние имаме *гуру-парампара*.

По времето на Махапрабху също са имали *гуру-парампара*, но са изоставили всичко и са отишли при *париишадите* на Махапрабху – Адвейта, Нитянанда Прабху, Гададхара. Защо са отишли, като вече си имали своя *гуру-парампара*? *Гуру-парампара* не означава приемственост от тела. Трябва да търсим приемствеността на мисълта на Кришна съзнание, защото сме просяци именно за нея. За нищо друго – не за някаква формалност, не за нещо материално, нито за знание, *гяна* или каквото и да било.

Търсим същината, а не формата. Това настроение е проявено в нашата *гуру-парампара*; него трябва да следваме.

В историята също откриваме това. В Англия са проследени най-могъщите крале, а останалите са на заден план. Неквалифицираните крале са оставени на заден план. Във всеки един списък на президенти или крале е така, навсякъде. Незначителните личности са на заден план. Всеки може да дойде индивидуално и да научи за тяхната стратегия, тактики и смелост – на Наполеон, на Александър, на Ханибал. Никой нехае за промеждутъка между Ханибал, Александър, Наполеон и Юлиус Цезар. Специалистите разглеждат тях, а не някой редови генерал от този период – той не ги интересува. Същото е и в научните изследвания. Казва се за идните поколения, че след Нютон идва Айнщайн – всички между тях остават на заден план.

Така че сме задължени на стожерите, които са дали някакъв съществен принос. Искаме да съхраним техния дар за благо на всички, включително и на себе си. Искаме същината, а не формата. Доколкото е възможно можем да проявяваме уважение към тази форма. Но основно ни интересува същината. Съдържанието в съда, а не самият съд, макар да зачитаме и съда до известна степен. Ала онова, което е съдържа вътре – в него е вложено вниманието ни. В нашата *гуру-парампара* сме приели тази линия. И когато сте приели тази *гуру-парампара*, тогава това е ясно.

Виждането за гуру

Трябва да се стремим да виждаме, че интелигентността ни е собственост на нашия Гурудев – тя не е наша. Тя е там, сияе много красиво на главата на нашия Гурудев. Необходимо е да регулираме визията си по такъв начин. Но това е отвъд моя досег, трансцендентално Трябва да дойдем много близо до Гурудев, защото досега все той е слизал надолу. Гурудев в личната си длъжност във *вдиндавана-лила* може да бъде видян като една определена *манджари*.

Прабхупад веднъж каза: „Моят Гурудев е Гуна Манджари, Гоура Кишор. Но ако се вгледам в него в сърцето си по един по-всеобхватен, по-благороден начин, мога да открия Радхарани в него.” *Манджари* представя частична *лила*, не общата *лила*. Но той каза: „Ако се вгледам внимателно с един по-широк поглед, мога да открия Радхарани в него.” *Антарями* – по този начин. Той представя Нея, цялото му сърце е предано на Радхарани. По този начин можем да следваме. И навсякъде е възможно – навсякъде можем да виждаме това.

Махапрабху казал на Рамананда Рая: „Ти си *маха-бхагават*. Накъдето и да погледнеш, с лекота откриваш Кришна.” *Яхан тахан радха-кришна томаре спхурая*. Трябва да мислим за Радхарани. Дълбоко вникване, елиминиращо всичко. Благодарение на Нея би било възможно за нас да мислим за Нея по един по-интензивен и всеобхватен начин. Така бихме могли да имаме някакво разбиране за Нея. *Ваикунтхадаша* означава това – трансцендентален поглед.

Но има някакъв вид екстаз в това, че тези тъй наречени действителни неща не улавят ума ни, нито сърцето ни, а онова, което може да ни привлече, е повече от

въображение. Онова е реалност, а това е безсмислица. Тези конкретни, действителни неща са просто боклук, поради това, че са тленни. Такава е нашата опозиция. Душата е в досег с душата – това е естествено. Когато душата е принудена да влезе в материална концепция, това е ненормално, то е *мая*, илюзия. И душата не може да се освободи. Тя не може да се движи в собствения си елемент. Принудена е да се движи всред фосили, а това е ненормално. Душата трябва да се движи в собствената си почва, в собствената си среда, а сетне може да се издигне и към по-висша почва.

Научили сме, че дори в този свят, в „Кама Шастра”, която описва светската любов, жените и мъжете са класифицирани. Обикновено има четири подразделения. За мъжете *ашваджатия* е най-ниската класа, като кон. После следващата класа е *вришаджатия* – вол, това е малко по-добре. След това *мрига* – те са втората класа. И сетне първата класа *шашака* – *шашака* означава заек. Това са четирите класи мъже.

Жените също са разделени в четири класи: *хастини* е най-жестоката класа, четвъртата. Следващата, малко по-високо, е *шанкхини*. Втората класа е *читрини*, а първата сред подразделенията за жените е *падмини*.

Тази класификация е според темперамента им за грубо наслаждение. В по-висшата класа насладата им е само в песни, танци и разговори, без грубо-сетивни преживявания. А най-грубото сетивно наслаждение, плътското желание, е в най-низщата категория. Класифицирането е в съответствие с това. Така че ако ни удовлетворяват фините неща, значи това е от по-висш клас. Хората с по-висше мислене не пребивават в света на фосилите, те винаги са заети. Люде като Нютон и Айнщайн винаги са заети с по-фини неща, не толкова с груби.

Същото може да се приложи и в духовен смисъл. Удовлетворението там е в по-фините неща. Такива хора не се нуждаят от нищо грубо, за да намерят удовлетворение. Такова едно съществуване е по-висше битие. Те живеят и действат, удовлетворени от високия си идеал и могат да поддържат тази позиция по двадесет и четири часа на ден. И от това ниво продължават да напредват.

Обаче с груб манталитет не можеш да поддържаш такъв живот във финия свят. За онези, които искат груби неща за езика, за носа – за тях това сетивно привличане е главното в живота им. Някои са повече привързани към езика, други към допира, трети към виждането – според нивото на тази сетивна опитност.

Но по-висшият тип намират удовлетворение в по-висшата равнина. Нашият Прабхупад казваше: „Ако се вгледам в моя Гурудев с копнеж, мога да открия Радхарани в него.” Така казваше той. Вглеждайте се надълбоко във вътрешното битие.

Гуру като *нитя-сиддха*

Един чист *нитя-сиддха* преданоотдаден (такъв като Шрила Бхактиведанта Свами Прабхупада) може понякога да говори за предишния си живот (например като лекар), но това трябва да бъде оставено на заден план. Очаква го най-светлият му дълг – да разпространява тази доктрина на любовта. Той е бил лекар, способен да отстрани и

излекува не само физическите болести, но и болестта на сърцето за мнозина в този свят. Такава била неговата цел.

Едно важно нещо, което искам да изясня е, че когато е нужно чистите предани да извършат някакви божествени дела, техният тъй наречен земен живот е просто претекст. Точно както някой криминален агент може да се облече в какви да е дрехи, да приеме каквато и да било форма или задължение, обаче главната му цел е да наблюдава.

Когато идват в този земен свят, *нитя-сиддхите* идват под най-разнообразен претекст по волята на Кришна, но не това е важното. Реалността е там, а това е само фалшива временна дреха. Виждате Пандавите, както и други *паришади* на Кришна, в различни ситуации и с разни идентичности. Един проси, друг се гневи – толкова много неща. Но това са светски неща, просто за да покажат на хората, че това не значи нищо. Всичко то е *мая*; *самттва-гуна*, *раджа-гуна*, *тамо-гуна* – всичкото е *мая*.

Един свят живот според стандарта на този свят се счита, че е в *самттва-гуна*, обаче това е лъжовно. А животът на разбойника Ратнакара Дасю (Валмики) е много *тама-гунски* – но това също е лъжовно. Дойде ли светлината, мракът на всяка съдба може да изчезне в миг. Всичко това има малко значение за *ниргуна*, *йога-мая*. Щом *йога-мая* пожелае, *маха-мая* се оттегля.

В затвора има определен закон за затворниците, за престъпниците, обаче ако някой по-високопоставен офицер дойде на посещение в затвора, там, където отиде, затворническият закон не важи. Кришна казва: *пракритим свам адхистхая, самбхавамй атма маяя* – чрез контролиране, не чрез битка. Където и да се въдвори този по-висш закон, по-низшият закон е принуден да се оттегли. Дори не е необходимо никакво усилие, никаква борба за отстраняване на *маха-мая*.

*апи чет судурачаро бхаджате мам ананя бхак
садхур ева са мантавах самяг вьявастито хи сах*

Каквото и да прави той, то е свършено, сто процента правилно. Може да виждате някакви мрачни неща в живота на някой *садху*, но ако той е истински *садху* на позицията *ниргуна*, тогава каквото и да виждате, то е просто заблуда без никаква стойност, стига той стопроцентово да върши правилното нещо. *Мая* е негативно състояние, лишено от стойност, докосне ли го нещо позитивно. Разглеждайки примерите с Ратнакара Дасю, с Джагай и Мадхай, виждаме, че в предишния миг те са били големи демони, а в следващия стават велики *бхакти*. Такава е Неговата божествена воля.

Концепция от феноменалния свят няма място в безмерната божествена воля. Безпределната божествена воля е едно, а това осъдително погрешно разбиране е нещо съвсем друго. Какво би могла да стори *мая* на Кришна?

Така че светците могат да идват във всякакъв облик, да се държат по всякакъв начин, но *шастра* ни казва да не гледаме повърхността.

*киба випра киба няси шудра кене ная
йеи кришна-таттва-ветта сеи гуру хая*

Съзнанието за Кришна е абсолютно. То не зависи от нищо. Все пак, понеже ние тук имаме някакви слабости, може да се стремим да си намерим гуру от високо потекло, с красива осанка, отказал се от богатствата си като Будхадев и с велика ученост. Това може да е от помощ за учениците. Но в действителност няма никаква стойност. В *кришна-бхакти*, предаността към Бога, божествеността нехае за какво такова величие от този лъжовен свят.

Гурудев никога не е *садхана-сиддха*

Обикаляхме Враджа Мандала и във Варшана направихме лагер. Прабхупад даваше лекции, а ние всички седяхме наоколо вслушани и именно тогава той ни каза: „*Гуру-парампара* се спуска надолу чак до собствения ни Гурудев. Не бива да гледаме на тях като на *садхана-сиддха*, трябва да ги виждаме като *нитя-сиддха*.” Гурудев никога не е *садхана-сиддха*, защото *сакиад-дхаритвена самаста шастраир уктас татха бхавята ева садбих*. Позициите на Гурудев и на обикновения *ваишнава* са различни. На Екадаши на Гурудев се поднася *анна-прасадам бхога* (зърно) на олтара. На останалите *ваишнави* не. В зависимост от нуждата на ученика, Кришна, Баладев или Радхарани са представени в Гурудев, точно както обичта към детето е най-голяма в майката, а не в бабата или останалите.

Така, по специалната божествена подредба, най-големият доброжелател на ученика е неговият гуру. Това е незамърсена, най-чиста връзка. По заръка на Кришна, учителят трябва да присъства там и да се грижи за ученика. Затова никога не бива да гледаме на гуру като на *садхана-сиддха* – той се намира в последователността от началото на *парампара*. Не бива да го виждаме като *садхана-сиддха*, а като *нитя-сиддха*. Инак ще проявим неуважение. От нас се иска да виждаме гуру като самия Кришна или като Негова представител, тъй като той е изпратен от Него.

Трябва да встъпваме в тази връзка с такова разбиране – единствено тогава нашият *бхаджан* и нашата *садхана* ще имат истински заряд. Мислейки си „аз съм близо до съвършенството” напредъкът ми ще се увеличава. Не бива да смятаме, че има нещо примесено в истината, която ни е докоснала, че в нея има някаква мръсотия. Нима в нея има и процент нечистота? Не. Истината в съвършения си облик е тъкмо пред вратата, милостиво очаквайки да ни поведе. *Шастра* иска от нас да виждаме нещата по такъв начин, а каквото казва *шастра*, не е лъжовно. То е истина. Но ако не успяваме да дораснем дотам, дефектът е у нас.

*сакиад дхаритвена самаста шастраир уктас татха бхавятха ева садбих
кинто прабхор ях прия ева тася ванде гурах ири чаранаравиндам*

За *ваишнавите*, гуру е *мукунда-преитха* (скъп на Кришна), понеже те знаят, че гуру е *кришна-шакти* от най-висш тип – функцията на гуру е там. Не е самият Кришна, затова е *мукунда-преитха*.

Най-скъпият на Бога е дошъл като гуру при мен, а аз съм съвсем близо до това най-висше пречистващо динамо. Затова няма как да не бъда пречистен. Такава идея трябва да имаме вътре в себе си – тя наистина ще подпомогне нашия напредък.

Привидно страдание

Може да изглежда, че великите предани страдат от болест и старост, макар в *шастра* да е казано, че дори последиците от предишните греховни дела могат да бъдат унищожени. Съществуват различни нива и различни преценки. Има степени, на които последиците от миналото се приключват чрез страдание. А на по-висшите стъпала, когато душата е пробудена и се е свързала с екстатичната равнина, външните страдания не значат нищо за нея.

Да речем, някой се жертва доброволно за страната си; вътре в себе си той чувства щастие, макар външно да изпитва някакво страдание. Понеже отдава живота си в името на своите сънародници, външното страдание е сведено почти до нула. Вътрешната радост е всичко.

Когато душата е свързана с равнината на Кришна, тя ще изпитва екстатични чувства, а онова, което е само на повърхността, няма да я засяга. При все това, то понякога е видимо за околните. Когато и да виждате *ваишнавите* външно да имат някакви проблеми, трябва да добиете разбиране за голямото щастие, на което те се наслаждават вътрешно. Точно както в случая с война – генералът дава живота си с усмивка. Това е възможно. Вътрешно има щастие, макар външно да е налице известна болка. Но за тях тя е пренебрежимо нищожна. Щом когато някой обича страната си, той е способен да пренебрегне телесните страдания, тогава колко повече важи това за онези, които обичат Бога!? Такава болка е незначителна.

Трябва да си мислим, че страданието ни дава храна – дава ни възможност да служим на *ваишнавите*, с което изключително много ще удовлетворим Бога. Ако един *ваишнава* изпитва някакво страдание, болка, притеснение в ума си, тревога в сърцето – това е божествена подредба намиращите се в по-ниска позиция да получат шанса да му служат. По-този начин ще могат да се докоснат до по-съкровената и по-възвишена равнина. Понякога някой възвишен предан може да изпитва някакви привидни материални затруднения, както нашият Свами Махарадж. Преди да замине за Америка той бе намушкан от крава, а по-късно, по време на пътуването по море към Америка, преживя два сърдечни удара.

Така че има две гледни точки. Първата предполага, че той е бил обикновен човек. И *мукхам кароти вачалам пангум лангхаяте гирим* – Кришна е влязъл в него и е извършил чрез него дивните си дела – това е единият ъгъл на виждане. Вторият е, че той е бил възвишена себеосъзната душа, макар и външно проявяваща най-различни дефекти. Съпругата му не била благоразположена, семейството му не било сполучливо. Опитвал се да прави успешен бизнес, но се провалил. Това било физическото му обкръжение. Животът му бил изпълнен с борба. Всичко това сякаш показва, че той бил член на земния свят, в който всичко е лъжовно. Другата гледна точка, както казах, е че човек може да е *пангу*, сакат, но божествената воля на Кришна може да го накара да танцува както никой друг.

Последните дни на Прабхупад

В сетните си дни нашият Гурумахарадж много обичаше да слуша поемите на Дас Госвами и на Рупа Госвами – *ниджа никата нвасам дехи говардхан твам*. Значението е, че Радха Кунда е най-висшето място, обаче *пуджала рага-патха гаурава-бханге* – отдавайки почитания на най-висшата позиция, ние ще слезем по в ниското. Гордостта ни ще бъде мъничко удържана и ще можем да заемем едно нормална позиция. Аз не съм в най-висшата позиция, а малко по на ниско – аз съм *вашинава дас*, не съм *вашинава*. Това е много благотворна и интелигентна позицията.

В последните дни преди напускането си нашият Гурумахарадж бе спокоен от един вид разочарование. Затова помоли всички ни да си сътрудним: „Сред вас има мнозина способни люде. Работете заедно за разпространяване доктрината на Махапрабху.” Такова бе неговото желание.

Обикновено такава е характеристиката на *ачариите* преди напускането им – *мадхавахам карияну-даса*. Този израз е от Видяпати. *Мадхавахам пуринама ниваса*. *Ниваса* означава разочарован. Обезсърчен относно бъдещето.

Бхактивинод Тхакур също изразява подобни чувства. „О Махапрабху, никой няма да получи Твоята милост, разочарован съм, какво да сторя? Нека възпявам името Ти, моля Те, позволи ми. Никой няма да го приеме.” Това са думи на Бхактивинод Тхакур. И ние чувахме на няколко пъти този израз от устата на Прабхупад – *мадхавахам пуринама ниваса*. „О, Мадхава, обезсърчен съм за бъдещето.” Преди да напуснат телесната равнина, *ачариите* обикновено изразяват такова настроение. То се спуска по такъв начин върху тях, за да не изпитват повече влечение към дейностите, на които са поставили начало, и във всяко отношение да се отдръпнат от тази равнина.

Обикновено когато един *ачария* напусне тялото си, следва хаос и безпорядък. Трябва да ги изтърпим и да продължим – това е изпитание за нас. Точно както идването на *ачария* е благословия за света, така и напускането му е проклетие за този свят. Разбира се, това води до много неща и в крайна сметка всичко зависи от непорочността и от чистотата на намерението ни. Трябва да го превърнем в нещо лично. Тогава много неща може да се случват, но опре ли до окончателна преценка и осъзнаване, ще получим повече светлина и ще можем да го проумеем по-ясно. След напускането на *ачарията*, човек може да потърси помощ при *садху*, но помощта на писанията също е там. Това не е *садху-санга*, а *шастра-санга*. Зависи най-вече от нас самите дали ще разберем истинския смисъл от *шастра*.

Шастра и садху

Шастра е пасивна, но *садху* е активен. *Садху* може да ни окаже активна помощ, докато *шастрите* помагат по пасивен начин. Трябва да извлечем смисъла от тях, обаче *садху* може да раздаде нектара им. Той може да поправи погрешните ми идеи, докато *шастра* на може да го стори. Единствено нещо живо е способно да направи това, така че да приемем истинския смисъл според способностите си. Познанието на мъдрите и знаещите е събрано в *шастра*. Духовните експерти са вложили там резултатите на своя опит в божествения живот.

Също така ни е казано, че трябва да се обръщаме към духовната същина, скрита в книгите. Спомням си, вероятно в резултат на предишното си раждане, когато получих *гаятри*; без да се консултирам с никаква книга, обясняваща значението на *гаятри*, аз се обърнах към самата Гаятри: „Моля те, разкрий ми се каквато си в тази *мантра*.” Тя е жива, тя не е просто набор от някакви светски думи, но самата Гаятри не нещо живо. И ако пожелае, тя може да ни разкрие своята вътрешна природа. С такова разбиране пожелах да продължа да повтарям *гаятри* в младостта си. Това беше подкрепено от Гаудия Матх когато се присъединих; потвърдено е и в *шастра*.

Дори „Бхагавад Гита” има толкова много интерпретации. В зависимост от гледната точка, интерпретациите могат да бъдат приемани различно. *Яо бхагавата паро ваишнавера стхане* – изискването е да четем *шастра*, *ведически* писания, разбирайки ги от *ваишнауска* гледна точка. *Ачаряван пурушо-веда* – единствено който има учител да го обучава в *шастра*, може да разбере истинското ѝ значение. Инак, ако някой претендира, че познава много писания, без да е получил истинския смисъл от *садху*, той може и да се заблуждава. Възможно е да не разбира действителното значение на *шастра*. Възможно е. Затова *ачаряван пурушо веда* – само тези, които са изучавали *шастра* под напътствията на истински *ачария*, могат да осъзнаят същинското значение на *шастра*.

Шри мурти

В общуването с преданите може да се научи повече дори отколкото в служенето към Божеството (*шри мурти*), понеже *мурти*то е пасивно, а преданият е активен. *Шастра* също е пасивна, но е по-жива от *шри мурти*. *Шастра* ще ви даде повече от *шри мурти*, а *садху* – повече отколкото ще дадат писанията. Обикновено е така. Трябва да изучим всичко в неговата пълнота от *садху*. Ако Бог пожелае, дори една джунгла може да ви напомня на концепцията за Вриндавана и Кришна. Можете да я откриете навсякъде. По Своя воля Той може да направи всичко, каквото си поиска с предания. Това е нещо отделно. То винаги става под надзор. По специалната си воля, Той може да стори всичко. Това е обичайният закон в държавата, обаче може да бъде провъзгласено извънредно постановление. Във военно време всичко принадлежи на държавата. Няма лична собственост. Така всевластието е над всичко. Има общ закон за общите маси в съответствие с установената от държавата йерархия, ала може да се получи и специална директива, която да се прилага навред.

Живото писание

От кого е написана *шастра*? От някой светец. И така, нужно е общуване със *садху* и *шастра*. *Садху шастра крипая яди кришна мукха хая* – *садху* е живото писание, а *шастра* също присъства по пасивен начин, давайки съвет. Но *садху* може да подходи активно, а от писанията получаваме благодат пасивно. Общуването и с двете може да ни помогне да получим своите реализации.

Садху шастра крипая хая – ние напредваме по милостта на писанията и на светците, които са олицетворените писания, които въплъщават с живота си съветите на писанията и са по-могъщи. В общуването с тях можем да попием онова по-висше знание и онази вяра, *шраддха*, които ще ни водят. Всичките ни преживявания са

безполезни, също както ако трябва да се свържем със слънцето или с луната. Там въздухът, земята, всички тези инструменти се провалят, единствено електричеството ще ни помогне да имаме досег с това толкова далечно място. По същия начин *шраддха* може да ни даде информацията и нужния досег. То е далече, много далече – отвъд обхвата на възприятията ни, отвъд оскъдния, ограничен опит на очите, ушите и ума. Те са много недостатъчни, много ограничени, а вярата може да се издигне, да проникне оттатък тази сфера и да стигне далеч-далеч до луната и слънцето.

Вярата трябва да се развива с помощта на писанията и на светците. Вечният свят е мрак за нас; ние сме будни в този тленен свят. А трябва да е тъкмо обратното. Трябва да се събудим там, във вечния свят, а този свят от тлен да бъде пренебрегнат, оставайки в мрак за нас. *Я ниша сарва-бхутанам...*

Истинният подслон пробужда бхакти

И така, трябва да получим помощта на *садху*, които имат Кришна съзнание в себе си. Точно както от една свещ може да бъде запалена друга. Свещта не може да произведе светлина самичка отвътре; тя трябва да бъде запалена от друга свещ. Нещо подобно е. Ние трябва да пробудим своето заровено Кришна съзнание, което е покрито от *анябхиласа карма гяна*. То трябва да бъде събудено чрез нечия друга светлина – тя би помогнала на спящото в нас съзнание за Кришна. Това представлява *садху-санга*. *Кришна-бхакти-джанма мула хая 'садху-санга'* – можем да получим *кришна-бхакти*, която толкова радва Кришна, от *садху*. В същото време научаваме, че *бхакти* е *ахайтуки* – безпричинна!

*са вай пумсам паро дхармо ято бхактир адхокиадже
ахайтукй апратихата ятма супрасидати
(„Шримад Бхагаватам” 1.2.6)*

Безпричинна е и не може да бъде възпряна. Когато се пробуди в сърцата ни, ще чувстваме сърцето си чудно удовлетворено. Това удовлетворение се поражда в сърцето ни – ние го чувстваме. *Ахайтукй апратихата* – тя няма причина и не може да бъде възпряна. Ще бликне поток нагоре и никакво противопоставяне няма да има ефект. Бхакти е такава.

Помненето на лотосовите нозе на Кришна ще ни доближи до вечната божествена сфера.

*ависмритих кришина-паадаравиндайох
кишинотий абхадрани ча сам таноти
саттвася шуддхим параматма-бхактим
гянам ча вигяна-вирага-юктам
(„Шримад Бхагаватам” 12.12.55)*

„Помненето на лотосовите нозе на Кришна унищожава всичко неблагоприятно и донася най-голямата сполука. То пречиства сърцето и дарява преданост към Върховната Душа, наред със знание, обогатено с осъзнатост и отреченост.”

Ависмритих кришна-падаравиндайох кишиной абхадрани – то ще намери и унищожи нежеланата *абхадра* – онзи елемент, който е отблъскващ и нечист вътре в нас. Той ще бъде изличен от неизменното ни Кришна съзнание на всеки етап. Дори най-лекият досег с него може да унищожи желанието за свързване с неща от по-низша природа. *Кишиной абхадрани ча сам таноти* – и ще подпомогне доброто (*мангалам*) вътре в нас. *Саттвася шуддхим* – същностният характер на нашето битие ще се подобри. Самото ни същество ще бъде пречистено; светогледът ни, разбирането ни, стремежите ни – всичко ще бъде пречистено. *Параматма-бхактим* - и ще постигнем преданост, привързаност към Върховния Бог. *Гянам ча* – знанието ни и разбирането ни ще се усъвършенстват. *Вирага-юктам* – *гяна* и *вайрага* са двете основни примамки. А знанието, разбирането ни вече ще приеме истинския си облик, проявявайки безразличие към светските дела.

Тук съветът е, че трябва да се стремим да поддържаме своето съзнание за Кришна – това е лекарството. Няма друго лекарство, което може да породи Кришна съзнание, да излекува болестта ни и да разкрие съзнанието за Кришна вътре в нас. Кришна съзнанието е причина за Кришна съзнанието – *бхактя санджатая бхактя*.

Най-доброто лекарство

Единственото лекарство за ленивата преданост е доброто общуване – да общувате с тези, към които изпитвате някакво уважение. Оставайте в тяхната компания, за да могат те да ви помогнат да се избавите от своя мързел. Общуването е най-могъщият фактор за превръщане на едно нещо в друго. Лошата *санга*, лошото общуване отвежда човека в лоша посока. А доброто общуване го води в добра посока. Няма друго лекарство.

Садху е по-жив, а *шастра* е по-пасивна. *Садху* е активен. Нужна е активна помощ – човек да се постави под опеката на *садху*, към когото питае достатъчно уважение. Няма да можем да избягваме исканията и заръките му. Най-добре е да живеем с такъв *садху*, за да може той да се грижи за нас и да се опита да ви води към местоназначението ни. Той е наш доброжелател, ще се грижи за нас и от обич към нас сам ще ни се притича на помощ. Трябва да се стремим да намерим такава компания. Обкръжението увелича сетивата ни към себе си, за да ги експлоатира; сънят и вялостта са *тама-гуна*. А *раджа-гуна* е склонността към експлоатация. И двете са наш враг.

Ако е възможно, трябва да се заемем с някакво отговорно служене. Отговорността автоматично ни увелича в дейността. Така че трябва да имаме някакво отговорно задължение под насоките на някой, когото можем да уважаваме, пред когото да благоговеем. Това има идеята да ме повдигне, да ме накара енергично да се заема със служене на онази незначайна божественост, която е толкова далеч. Можем да почувстваме присъствието ѝ в *садху* – в техните постъпки, в стремежите им, в беседите им, в разговорите, във всичко. Можем да доловим божествеността, божественото присъствие единствено в досег със *садху*. Инак тя е далече-далече от нас и ние може да сме склонни да се откажем, понеже ни изглежда толкова незначайна и непознаваема. Но живото, пламенно, сериозно действие, надеждата, жертвоготовността – всички тези неща ни насърчават да продължаваме да очакваме и да се надяваме. Да общувате със *садху*, към когото изпитвате уважение и да получите от него някаква отговорна задача – това ще облекчи отчаянието и потиснатостта. То може да помогне.

Асам-санга

Садху-санга е това, което ми помага да вървя към целта си. Светската равнина е изкривено отражение, ала над нея се намира истинската равнина, която е тъкмо противоположна на тази. Затова не бива да се позиционираме погрешно. *Асам санга* *тяга еи вашинава ачара*. Ученикът във *вашинавизма* практикува отреченост от обкръжението, но това не означава, че ако срещне *садху* също трябва да го отхвърли. *Стри санги-ека асадху кришна бхакта ара*. Има два типа *асам*. Единият е *стри-санги* или *йошит* – общуване с онези, които са привързани към сетивни наслади. А другият е *кришна-абхакта* – общуване с такива, които не изпитват привличане към Кришна, а се занимават с какво ли не. *Бхукти ками сиддхи ками* – тези, които имат други желания, като например за освобождение или за материално съвършенство, трябва да бъдат избягвани. Трябва да сме внимателни с тях. Някой може да учен, йоги, *тяги*, какъв ли не, обаче не е ли предан на Кришна, следва да бъде избягван.

Сукрити ни води

Навремето един господин в Курукшетра дойде да посети нашия Гурумахарадж и му зададе въпроса: „Как да разберем кой е *садху* и кой не е?” Отговорът бе, че обикновено, за да познаем *садху*, трябва да се консултираме с писанията. И тази консултация трябва да е в настроението, че това не са някакви обикновени книги; те могат да скриват или разкрият значението си пред нас. Свещената литература е жива, тя не е нещо неодошевано. Затова *шастра* може да ни се притече на помощ в разбирането кой е *садху* в най-общ смисъл. Разбира се, помагат ни и *сукритите* от предишните ни животи – това вътрешно водачество. Един господин бил добър лекар и когато умираше, най-добрият сред младите лекари дошъл да го лекува. Бил кардиолог и гений. Младият доктор му казал как стоят нещата. Той отвърнал: „Да, да, разбирам това. И аз съм на същото мнение като вас, но този, който получава инжекцията и я пуска в действие, го няма. Получателят на инжекцията отсъства в мен – жизнеността.” Това е лекарството за тази болест. Обаче в тялото трябва да присъства и способността да приеме лекарството и да го оползотвори.

По същия начин, може да дойде помощ отвън, но и получателят трябва да е дораснал до стандарта да я приеме и оползотвори. Това е *сукрити* отвътре. Външната помощ трябва да бъде приета и приложена в конструктивна работа. *Агята-сукрити*, *гята-сукрити* (неосъзнати благочестиви постъпки, осъзнати благочестиви постъпки), след това *шастра*, после *шраддха*, *садху* – по този начин напредваме. Постепенно чрез *бхаджан*, чрез *садхана* ще прозрем, че „Да, това е нещо мое. То е вътрешното ми богатство.” Това е степената, в която човек чувства, разкрива какво търси – онази радост за сърцето си. Когато усети, че съкровенията му природа е там, отвътре, тогава е близо до дома – до свидния си, любим дом.

Оттам насетне продължавайте с още повече енергия, с още по-голяма скорост, по още по-съкровен, поверителен начин – продължавайте! От това се нуждаем, това търсим! Напредвайте с този сърдечен заряд – *апанна*. И *прапанна* – не само аз да го вкусвам, но то трябва да бъде раздадено навред на всички. И те страдат от същия проблем, от който се мъча и аз. Затова трябва да го разпространявам надлъж и шир. Това е *прапанна* – ясно установено, несъмнено. Не бива да пакостя на хората – щом ще разпространявам това, тогава ще давам най-висшето благо на света. В него няма

съмнение – *бхидяте хридая грантхис чхидянте сарва-самшayah* – всички съмнения са изчистени. Това е, което не само аз, но и целият свят отчаяно търси.

Предидшна опитност

Съвсем нови хора може да имат разбиране за преданите дейности. Всичко това се дължи на техните *сукрити* – на предидшната им връзка с трансценденталната вълна *ниргуна*. Вие всички преди сте имали някакъв досег с трансценденталната вълна и където и да се намирате, тя ви кара да копнеете в мислите си за равнината на Вриндавана. На скрит план присъстват действията от миналите ви животи. Оказали сте се наблизко, когато Свами Махарадж е започнал проповядването си – тази близост, тази способност да приемете думите му, тази добродетел вече са присъствали у вас по най-различен начин. Именно това ви е накарало да оцените проповядването му – инак не би било възможно да добиете тази връзка с *ниргуна*.

Гопа Кумар е имал предидшен досег със света на *ниргуна*. Инак как би било възможно, след като е прекарал време в материалния свят, той да не му въздейства очаровашо? Живеейки, прекарвайки времето си в тази равнина, той чувства неудовлетворение. После се свързва с представител на по-висшия свят и поема нататък. Какво означава това? Означава, че външните събития постепенно се подреждат така, тласкани от добра скрита причина, че където и да отива, той не е удовлетворен. Удовлетворението е възможно единствено на най-висшето ниво. *Сукрити*, тази скрита причина е там. *Адау шраддха татах садху-санго* – оттам се започва.

Как се поражда шраддха

Как се поражда *шраддха*? *Сат-санга* – това, че срещаме правилния *садху* не е случайно съвпадение, а резултат на предходни *сукрити*. Какво е *сукрити*? Това е нашата връзка с равнината на служенето и посветеността, а не с тази земя на експлоатацията или отречнието. Това се нарича *сукрити*.

Свами Махарадж доведе всички ви тук, а сега си замина. Той също е говорил за това, ние двамата сме свързани. Тези разговори продължават – възхвалата на Радхарани, която е най-висшето достижение. Ние имаме преимущество да сме принудени да говорим за Радхарани, за Нейното величие и всички тези неща. Човек може да се занимава с какво ли не, но по Тяхна милост ние сме заети с разговори от най-висш порядък, за да добием осъзнаване.

Мад бхактим лабхате парам; брахма-бхута указва онези, които са достигнали своята духовна позиция и напълно пребивават в духовната равнина – те са прекосили светското, постигнали са отъждествяване с чистото си съзнание и са *прасаннатма*, изпълнени с радост. Такова себеудовлетворение цари там. *На шочати на канкшати* – безразлични са към светските загуби и печалби. *Самах сарвешу бхутешу* – неутрални са към светските хора, за тях всички са равни на нивото на душата. Всички са души, частици от Духа, *самах сарвешу бхутешу мад-бхактим лабхате парам* – единствено добивайки такова разбиране, човек е в позицията да встъпи в Божията любяща обител. *Мад бхактим лабхате парам* – „в най-възвишеното предано служене към Мен”. От тази позиция те имат правото да търсят и да напредват към земите на Кришна и

Неговото предано служене – *мад бхактим лабхате парам*. Бхакти се намира над земите на отречението. Трябва винаги да съзнаваме, че тя е *чинмая*, никога не е светска. Бхакти означава посветеност.

Разширена себичност

Посветеността към страната, към обществото, към семейството – всичко това е разширена себичност. В миналото аз участвах в движението на Ганди за несътрудничество, а когато дойдох в Гаудия Матх в проповядването ми се налагаше да се боря със същите хора. Нравът им бе такъв – разширена себичност. Разширена себичност е да се отъждествяваш с тялото и с телесните удобства, а това разпростира обхвата до семейството, до селото, до рода и до страната. Както сблъсъкът между Хиндустан и Пакистан, те се сражават едни с други – сблъсъкът е неизбежен, а е единствено разширена себичност. Дори и филантропията е разширена себичност. Нищо по-дребно от отъждествяване с безпределното няма да ни донесе истинско облекчение – никакъв сбор от ограничени неща няма да даде безграничност. Още от самото начало трябва да изходим от равнината на безкрайността. Мислим си: „Ще започна оттук и разширявайки обхвата на дейността си, някой ден ще стигна до безкрайното,” но това е невъзможно.

Невъзможно е, защото борът от пределни неща не може да е равен на безпределност. От самото начало всичко идва от по-висшето към по-низшето. *Шрота-пантха* – методът на спускането, дедуктивният метод – на него трябва да се покорим. Той се стреми да се разкрие, а ние трябва да се свържем с Него. Там трябва да продадем главите си – това е единственият начин, *шрота-пантха*. А това зависи от *агята-сукрити*, *гята-сукрити* и след това от *шраддха*. Ако изпълнявам дълга си към Дивния и Единствения, изпълнил съм дълга си към цялото, и дори много повече. „Каквото и да виждате и възприемате, то е едва мъничка частичка от Моето великолепие.” Никоя част не може да е важна в сравнение с Него – Той винаги надминава всичко.

Понякога несъзнателно преминаваме през слоевете на *мая* с помощта на *садху-санга*, на *санкиртан*. Посредством всички тези неща напредъкът е такъв, че без да осъзнаваме прекосяваме тези много фини, разнообразни пластове на *мая*. Стотиците листици на лотоса могат да бъдат пронизани от иглата всичките наведнъж. За нула време, съвсем без да го мислим, проникваме през всички тях. Така неволно преминаваме през различните слоеве. Ако вървим, бихме напредвали много бавно, обаче със самолет за нула време ще прелетим през множество провинции. Запитвайки за природата на Абсолюта, нашето търсене може да ни отведе на много места.

Цялата дхарма води до *вашнава-дхарма*

Ясмин гяте сарвам идам – това е единственото запитване на света. Хората живеят в неудовлетворение и търсят единствено този тип наслада, нищо по-низше. Това е търсенето. Целият свят се движи в търсене на *сукхам*, на удоволствие, на удовлетворение, на екстаз, на радост. Именно това е субстанцията, която всеки до полуда дири.

Атхато брахма-джигяса – защо съм дошъл с *брахма-джигяса*, запитването за Брахман във Веданта? *Брахма-джигяса* е всеобщият интерес. Осъзнато или безсъзнателно, всички търсят това *брахма-джигяса*. Интуитивно всичко се движи и дири – какво? Концепцията за Брахман. Този Брахман ли е съкровената същина? Не! Кришна е съкровената същина. Махапрабху поставя Кришна на мястото на Брахман – „Бхагаватам” утвърждава, че не е Брахман.

В най-крайната концепция за най-висшата цел, откриваме, че там е Кришна, разбирането за Кришна, чието сияние с Брахман, сиянието около обителта, където си играе Кришна е Брахман. Когато един кораб се движи напред има фар, а по-нататък друг фар. Какво е Брахман? Той е всеобщ, всеобхватен. А истинското изражение на най-всеобхватната концепция се открива в Кришна съзнание. *Брахма-нирвишеша* е инертност, там няма движение. Но в *савишеша* намираме разграничаване и специфичност на забавленията – там има всичко. При все това е всеобхватно. Дори този Брахман също е Кришна. По този начин вниманието ни е мощно привлечено към Него. Това е най-всеобщият въпрос в целия свят, който никой не би отрекъл, стига да е поне малко чувствителен към собствените си желания и нужди. Няма как да не е, дори и да нямаме никакъв интерес към Кришна съзнание.

Веднъж давах лекция в Мединапур, започвайки с „Какво е *дхарма*?” После стигнахме до концепцията за Брахман. След това от Брахман обяснихме концепцията за Васудева, а сетне за Лакшми-Нараян. По този начин стигнах до концепцията за Бога като Кришна по един много широк, всеобхватен начин. Имаше един човек, който започна да плаче: „Били сме толкова велики в стари времена, в древните си дни. Сега философите ни подлъгват с идеята, че сме далеч по-напреднали, отколкото в древността, че сега, в научната епоха на цивилизацията, сме се развили толкова много. Но Сваמידжи, ти ни разказа колко велики, колко благородни са били древните ни предшественици!” И той се разплака по време на срещата.

Имаше един друг учен, който беше председател на някаква партийна конференция в Пуна, г-н Бошак. Той също присъстваше. Не го познавахме но той излезе по свое желание и помоли за разрешение да каже нещо за нас. Като получи разрешението, стана и започна: „Толкова дълго време досега считахме *ваишнава-дхарма* за клон на *хинду-дхарма*, но днес чух от Сваמידжи, че *ваишнава-дхарма* е най-висшата концепция, най-висшата цел на цялата *хинду-дхарма*. Цялата *хинду-дхарма* се старее всячески да ни отведе до *ваишнава-дхарма*.” Той искаше също така да уреди да изнесем лекции сред учените в Индия на различни места. Такова беше изказването му.

Ваишнава-дхарма е не само източникът на *хинду-дхарма*; всяка *дхарма* би трябвало да води до *ваишнава-дхарма*, инак в нея има грешка. И не само *дхарма* – *дхарма броджихита кайтаво 'тра парамо нир-матсаранам сатам* – онези, които са завистливи, които изпитват каквато и да било ревност в дъното на сърцето си, не могат да понесат това. За тях всичко е изгубено.

Престижът е наш враг

Махапрабху е учил: *тринад апи суничена тарор апи сахишнуна аманина манадена*. Много е трудно човек да овладее желанието си за слава или престиж. Много е трудно да се откаже от желанието си за позиция, *пратиштха*, По-лесно се изоставя

привличането към жените и парите, но стремежът към позиция е най-трудно преодолим. Престижът, позицията е най-скритият ни враг. Докато се таи вътре в нас, не можем да служим на *ваишнавите*. Може и да склоня колебливо да служа на Бога, обаче да служа на *ваишнава* би било като да ме понижат. В действителност, да стана слуга на *ваишнава* е най-голямото нещо в живота ми, то е всичко. Само че как да приема тази идея? Бих приел служба при Върховния Бог, но да стана слуга на слугата на слугата – какво е това? Кое му е забавното? Нима човек трябва да се унижи чак дотам? Именно затова *пратиштва*, позицията, съзнанието за престиж е най-големият враг на обусловената душа.

Радха-дасям означава да станеш роб, да прегърнеш надеждата за робството като идеал. Да се класифицираш като роб на Кришна не е краят. Човек трябва да е готов да стане роб на роба на роба. Някой ще си рече: „Това е най-абсурдното нещо, не мога да го приема. Аз съм най-големият от големите. *Со 'хам шива 'хам* – аз съм господарят на *мая*.” Именно оттам започва лъжовното, отделено от Бога съществуване.

Като надраства тлението, човек достига равнината на *мангалам*, благоприятното - което е добре в сравнение с равнината на тлението. Първото стъпало отвъд пределите на тлението, или *мритю-лока*, е Махадев, Шива. Но от Шива трябва да продължим към *сундарам*, земята на красотата. Шива е само междинната позиция, или *мангалам*. Обаче *мангалам* не е обособена в пълните си характеристики на този етап – просто сте вън от опасност. Да си вън от опасност не е откъм позитивната страна, просто е най-високата безопасна позиция. Ала на човек не му стига просто да е в безопасност; той трябва да се занимава с онова, за което копнее. Безопасната позиция е Шива. По-нагоре е Садашива и равнината на позитивната заетост.

Имахме един духовен брат на име Кумар Сурендранатх Нараян Рай, магистър от университета в Пунджаб. Беше богат човек, с годишен доход от три *лакхи* (триста хиляди). Той прие *харинам* от нашия Гурумахарадж. Веднъж отиде заедно с него в Шиллонг. Докато Гурумахарадж преминаваше в кола, Сурендранатх Нараян Рай, който бе излязъл навън на разходка, го видя край пътя и незабавно се простря по очи на улицата, отдавайки му почитанията си в калта, понеже по това време бе дъждовният сезон. Прабхупада извика: „Какво правиш долу в калта? Какво правиш? Богатите ти дрехи целите се окаляха!” Тогава Сурендранатх отвърна: „Едно-единствено нещо имаме да вършим в живота – да се покланяме на *ваишнавите*. Нищо друго. Нима трябва да ми се свиди да го правя? *Пранама* е едничкото ни богатство, то е всичко. Ако съм скъперник в това, каква съдба ме очаква? *Пранама* – това е единственият ми стремеж.”

Наслада за Кришна

Един господин дойде при нашия Гурумахарадж в Калкута и каза, че в *шастра* е написано, че *камини кама*, да се наслаждаваш на жени, не е за нас, а е запазено само за Кришна. Кришна е единственият наслаждаващ се на красотата на жените. Така е споменато там. „Какво ще кажете за това? Тогава каква е нашата позиция? В буквален смисъл ли е написано, че цялото наслаждение с жени е предназначено само за Кришна и за никой друг?” „Да, да, това е голата равносметка: този тип наслаждение е предназначено единствено за Кришна, всички останали са нарушители. Сега може да попитате дали Кришна е развратник.”

Камини трябва да бъде в хармония с концепцията за Кришна; в противен случай сме загубени. Трябва да бъде хармонизирано с Него – всяко *камини* съзнание, всяка мисъл за жена, трябва да е свързана с Кришна. Същото се отнася и до *канака*, парите – господарят на парите и богатството е Нараян, Лакшми-пати. А всички ние малко или повече сме слуги по различни начини. Баладев е гуру, господарят на славата и престижа – *канака, камини, пратиитха*. Концепцията за парите, за богатството трябва да е свързана с Нараян, да има спомагателна функция. А всяка слава и престиж да се свързват с Баладев. Баладев и Нитянанда, Баладев и Радхика.

Онзи, който е първопричината за разпространяването на съзнанието за Кришна, той ще получи славата и престижа. Толкова слава не може да се очаква от никой друг. Нима някой може да се надява да добие по-славна позиция? Онзи, който може да даде Кришна, има най-висшата слава – за него е най-висшата слава. И всички пари трябва да се използват в служба на Бога – той е Нараян, Лакшми-пати, господарят на всичко. *Камини* концепцията трябва да е свързана с Кришна – не съществува по-висш адресант.

Във Вриндавана отсъства настроението на експлоатация

Настроението на експлоатация липсва във Враджа. Независимо дали виждаме това или не, всичко там е тласкано единствено от импулса за служене. И в това е красотата. *Там паратвена нирмалам – нирмалата*, чистотата, зависи единствено от това доколко е насочена към удовлетворение на центъра. Критерият за измерване на чистотата е този – инак си оставаме тук, в земите на експлоатацията. Там, в онази равнина, няма експлоатация, там всичко е непринудено. Всичко е изпълнено със служене, с чистота – инак не би имало достъп в онази сфера. Затова трябва да сме много внимателни какво всъщност означава експлоатация.

Там няма експлоатация – такава е божествеността. Без посветеност, без служене, не е възможно да съществува нищо божествено – не е възможно да се влезе дори в Шивалока или Ваикунтха-лока, какво пък да говорим във Вриндавана. Там *мадхура-раса* е най-интензивна.

Това са неща, които трябва да знаем. Нека се стремим да пазим разбирането за този стандарт над главите си. Колкото и да е далечен, нека не правим лесни компромиси с евтините неща от този свят. Нашето бъдеще ще зависи от висотата на идеала ни.

Служене на *враджавасите*

Враджа-васи-гана праچارака-дхана, пратиитха-бхикиука та'ра нахе сава – копнежът на *праچارака*, проповедника, е да получи служене към *враджавасите* – неговата цел не са светски печалби. Стремежът му е милостта на *враджавасите*. Това иска той. *Дхана* означава, че жадува за богатството и качествата на *враджавасите*. Такова е желанието му, волята му.

Прахта от нозете на *враджавасите* е съкровището на истинския проповедник. Той не иска никаква почит от страна на светските маси – нито възхищение, нито

привличане желае от хората. „О, той е голяма личност, върши много велико служене” – той не иска нищичко от това. Единственият му стремеж е да се сдобие с прахта от нозете на *враджавасите* – тя е неговото богатство. *Танра се хету працара* – той не може да не проповядва *кришна-нама* – вдъхновението извира отвътре, то не идва от външния свят. Неспособен е да възпре потока на възхвалата за Кришна в сърцето си. Този поток се лее вътрешно, не отвън. *Прашиитхаса хина* – никакво възхищение, нищо подобно не иска той отвън, от обикновените светски хора. Самата му съкровена душа го кара да говори за Кришна. Не го касаят нито похвалите, нито укорите на външния свят. Причината за действията му е съкровеният поток. Идва му отвътре. *Прана аче танра се хету працара*. Смисълът на живота му е в това. *Прана* значи живот, *прана* значи виталност, вътрешен подтик, най-съкровеният импулс. С други думи, това е предаността, *сварупа-шакти*, а не някакви изкуствени неща. *Сварупа-шакти* е отвътре. Единствено трябва да бъде разкрита. Тя е вътре, тя е съкровено съкровище; само външното покривало възпира изблика на *сварупа-шакти* да разпространява божественото послание сред всички.

Хари-катха

В зависимост от интензитета и чистотата на осъзнаване на проповедниците, техните проповеди на *хари-катха* може да са от множество различни типове. И *маха-бхагавата*, и *мадхяма-бхагавата*, и *канишитха-бхагавата* може да говорят за Хари, но има разлика в дълбочината на тяхното разбиране и посветеност.

Хари-катха на някой *канишитха* е по-добре от нищо, обаче *аваишнава* (някой, който не е предан) не бива да се слуша изобщо. *Канишитха-адхикари* е по-низш, но не е неискрен. Обаче ако някой е неискрен, *аваишнава*, неговата *хари-катха* е отрова. *Хари-катха* от *аваишнава* изобщо не е *хари-катха*. Той казва, че е *хари-катха*, обаче не е; това е *мая-катха*. Например: „Кришна и останалите богове са едно, те са еднакви” – такива са посланията на неговата „*хари-катха*”. Това е *мая-катха*, а не *хари-катха*. В концепцията на Шанкарачария, Хари е *сагуна*, *саттва-гуна* – така че това е *мая* концепция. Не е *хари-катха*, а *мая-катха*.

Всички повтарят името на Кришна – защо тогава има разлика между *шуддха-нама* и *нама-апарадха*? По същия начин има разлика и в *бхагавата-катха*. Името е същото, но един го произнася като *апарадха*, а друг като *шуддха-нама*. Как така? Трети пък го произнася като *намабхаса* – защо? В мълвенето на името, разликата между двете може да е огромна като пропасть – едното е *шуддха-нама*, а другото *нама-апарадха*.

Бхагавата-катха-апарадха всъщност не е четене на „Бхагавата”, а оскърбление към „Бхагавата”. Това не е истинска интерпретация. Той не познава „Бхагавата”, а говори с някаква друга, по-низша цел. Иска пари, иска престиж или нещо друго – обаче не и истинския Хари. Неспособен е да вижда правилно. *Ситара акрити-мая харила равана* – демонът Равана откраднал Сита насила. Махапрабху казва, че той отвлякъл само *мая* – Равана няма силата дори да види Сита. Тя цяла е олицетворение на духовността.

Един не-отдаден, Девананда Пандит, четял „Бхагавата” и я тълкувал. Един ден Махапрабху закопнял за *кришна-катха*. „О, Девананда погрешно интерпретира „Бхагаватам”. Ще ида и ще скъсам книгата.” Тогава Шривас Пандит и другите казали:

„Не, недей, не отивай!” и Го отвели настрана. Той искал да скъса самата книга, но не го сторил. Искал да я скъса. Възкликнал: „Искам да скъсам тази книга, тази книга е *мая*, той я тълкува лъжовно.” Разбира се, Махапрабу не го направил, само възклицивал така. Тогава Девананда дошъл в нозете на Махапрабху: „Аз сгреших, оскърбих „Бхагаватам”, моля Те, прости ми!”

Противоречивите твърдения на „Бхагаватам”

Целта на всяка една буква в „Бхагаватам” е да покаже и идентифицира Кришна. Някои разкази са преки, други са индиректни – *анваяд итараташ ча*. Макар не всички да са откъм позитивната страна, някои посочват Кришна откъм негативната страна. Виждаме, че образът на Хиранякашипу също играе роля в утвърждаването на Прахлад-Хари. Нужна е предисторията. Така че индиректно това също разкрива Кришна и *кришна-лила*. Тези забавления допринасят към *кришна-лила* по различни начини, като индиректно отвеждат до Кришна. *Анваря гауна мукхя вритти* – има обикновено значение и специално значение. *Мукхя гауна вритти кимва анвая* – пряко и непряко. Ала при всички случаи сочи към Кришна.

Защо е необходим Хиранякашипу? Той служи, за да утвърди величието на предаността към Кришна у Прахлад. Така че той е нужен. За да се построи една сграда са нужни тухли и много други неща. По същия начин, казано е, че всичко в „Бхагаватам” е Кришна. Дори онова, което изглежда негативно, също е необходимо, защото сочи към Кришна.

Биографиите на Махапрабху

Вриндаван Дас е Вяса на *чайтаня-лила*. Точно както оригиналният Вясадев описва детайлно *кришна-лила* в „Бхагаватам”, особено *бала-лила* на Кришна, по същия начин ранните забавления на Махапрабху са подробно разказани от Вриндаван Дас Тхакур в първата половина на „Чайтаня Бхагавата”.

Вриндаван Дас Тхакур бил първият биограф на Махапрабху и първият разпространител на *чайтаня-лила*. Кавирадж Госвами отдава огромно уважение на Вриндаван Дас Тхакур в своята „Чайтаня Чаритамрита”:

*оре мудха лика, шуна чайтаня-мангала
чайтаня-махима яте джанибе сакала
(ЧЧ, Ади, 8.33)*

Кавирадж Госвами казва: „О вие, глупци, намерете начин да чуете „Чайтаня Мангала” на Вриндаван Дас. Тогава ще можете да проумеете кой е Шри Чайтаня.” Такава е препоръката му. „Чайтаня Бхагавата” оригинално била наречена „Чайтаня Мангала”, но малко по-късно Лочан Дас Тхакур, ученик на Нарахари Саракар Тхакур от Шрикханда, също написал книга и я нарекъл „Чайтаня Мангала”. Затова Вриндаван Дас променил името на своята на „Чайтаня Бхагавата”. Така сме чували от древните хроникьори.

Вриндаван Дас Тхакур не е описал по-късните забавления на Махапрабху толкова подробно, колкото по-ранните, тъй като по-късните се случвали основно около Пури. Вриндаван Дас останал тук, в Гаудадеш, и не получавал много информация, затова не се захванал да ги разказва, а просто накратко ги скицирал. Основното му повествование касае ранния живот на Махапрабху, ала не са дадени описания на по-късния Му живот и на философските Му учения. „Чайтаня Бхагавата“ е по-скоро свързана с дейностите на *юга-аватара* – проповядването и разпространяването на святото име, отколкото с идеята за съкровено настроение на Махапрабху като Радха и Кришна в едно.

Разбира се, представата на Вриндаван Дас Тхакур за Чайтаняев и за Неговата *лила* са изложени по много емоционален начин, но ще се отнася до *сиддханта*, до онтологичния аспект в ученията на Шри Чайтаняев, там не се откриват особено много подробности. Намираме истинската *сиддханта* в „Чайтаня Чаритамрита“ – концепцията за Шри Чайтаняев, която е по-ценна за нас. В „Чайтаня Бхагавата“ може и да присъства до известна степен *раса*, ала не е представен онтологичният аспект на Шри Чайтаня. В „Чайтаня Чаритамрита“, както и в „Шримад Бхагаватам“, намираме и онтология, и *раса*.

Философията на Махапрабху, особено в по-късните Му дни, се открива в „Чайтаня Чаритамрита“, при това съвсем автентично. Можем да разчитаме на автентичността на „Чайтаня Чаритамрита“ на всяка стъпка. Всяка част от „Чайтаня Чаритамрита“ представя Махапрабху в пълнота, тъй като източникът са Рупа, Саната и Рагхунатха. Всички те са били в пряк досег с Махапрабху и са били вдъхновени от Него. Той е упълномощил Рупа Госвами да разкрие по научен и изчерпателен начин *шастрите* на божествената любов – любовта във Вриндаван. Виждаме също така, че в Пури Махапрабху помолил Сварупа Дамодар: „Дал съм му всичко от себе си – ти също му дари милостта си. Той е най-подходящият да разкрие науката за божествената любов. Можеш да вложиш пълното си доверие в него.“ Най-напред Рупа Госвами, а след него и Рагхунатх Дас Госвами били в пряк досег с Махапрабху. Кавирадж Госвами бил ученик на Рагхунатх Дас Госвами, който общувал отблизо с Рупа-Санатана и получил техните благословии. Така че това, което ни дава Кавирадж Госвами е несравнимо.

Нашият Гुरु Махарадж веднъж писа в едно писмо, че всяка част от „Чайтаня Чаритамрита“ може да бъде приета за напълно автентична, както от историческа, така и от онтологична гледна точка. „Чайтаня Чаритамрита“ може да се приеме за сто процента автентична, докато позицията на други *шастри* може да е видоизменена и частична. Например, ние приемаме някои от историческите елементи на „Бхакти Ратнакара“, но не и антологическите ѝ аспекти. Има и друга книга, „Чайтаня Мангала“, която е малко по-сантиментална, до степен да клони към погрешната концепция *гауранагари*. Затова книги като „Чайтаня Мангала“ не са толкова препоръчителни. „Чайтаня Бхагавата“ е надеждна и е в *шуддха-бхакти*, но за първостепенна спрямо нея считаме „Чайтаня Чаритамрита“.

„Чайтаня Чаритамрита“, дарът на Кавирадж Госвами, е най-голямото съкровище на *сампрадаята*. Каквото и да си мислим, тя е нашият най-висш капитал. Така че точно както Вриндаван Дас Тхакур е считан за Вяса на *гоура-лила*, Кавирадж Госвами е Шукрадев на *гоура-лила*.

Кришна-лила е апракрита

Както аз виждам нещата, „Чайтаня Чаритамрита” е най-добрата богословска книга в цялата вселена. Ерудицията, проявена от Кавирадж Госвами е несравнима. Тя е *чид-виласа*. След като прочете „Чайтаня Чаритамрита” дори обикновеният човек с оскъдна ученост може да разбере, че *кришна-лила е апракрита* (божествена).

Този стандарт се разкрива когато четете описанията на Кавирадж Госвами на *джала-крида* – как Кришна и *гопите* си играят във водата. Изказът е толкова прекрасен; никой не би могъл да си помисли, че това има каквато и да било връзка със светската похот. Толкова красиво е описано. Затова в „Гоура Ганоддеша Дипика” се казва, че Кавирадж Госвами и възплъщение на Шукадев – *шука-мукхамритам*. Словата на Кавирадж Госвами са пропити от принципа на чистото съзнание и тази чиста любов е предадена на този свят. Това е много безопасно и за обикновените същества. Поемете по този път, на всяка крачка има напътствия, това е *чид-виласа*. Тя е от отгътаната страна, не е от отсамната страна на света. Светският досег е напълно елиминиран в тези описания.

Точно както в „Бхагаватам” Шукадев Госвами разкрива забавленията, Кавирадж Госвами се докосва до толкова много фини и сантиментални неща, но въпреки всичко това е *апракрита*, не е *пракрита*. В написаното от Кавирадж Госвами това качество е съхранено напълно – то е недокоснато от този свят, то е нещо божествено. Самата природа на описанията доказва, че това е божествена, а не светска любов. Толкова удивителен е неговият стил на писане. Не остава никакво място за погрешно разбиране. Грешките са елиминирани безусловно. Такъв е чудният изказ на Кавирадж Госвами.

Ако считаме, че ученията на Шри Чайтанядева са най-висшият, цялостно разгърнат теизъм, както е казал няколкостотинкратно Прабхупада, и че „Бхагавата” е най-висшата му изява, тогава това е реалност, истина е, няма как да не бъде истина.

Аз не мисля, че „разкрита истина” означава, че преди хиляди и хиляди години нещо е било разкрито на някой *риши* и че това откровение не може да се спусне в настоящето. Откровението може да дойде по всяко време, за да подкрепи тази най-възвишена форма на теизъм. Някои смятат, че „Джайва Дхарма” на Бхактивинод Тхакур е измислица, но аз считам, че тези неща в действителност трябва да са били верни и могат да се открият някъде в творението. Щом са стигнали до съзнанието на Бхактивинод Тхакур, те не са под съмнение. Истината е вечна, тя тече, понякога появявайки се на повърхността, понякога изчезвайки. Всичко това е вечна истина.

Самбандха, абхидхя и прайоджана

Цялостно разгърнатият теизъм се дели на три аспекта – *самбандха*, *абхидхя* и *прайоджана*. Санатана Госвами е *самбандха-ачария*. Той ни е дал графично описание на обкръжението и на това кой сме. Той попитал Махапрабху: „*Ке ами кене амая, джаре тапа трая* – Кой съм аз и защо страдам?” Махапрабху отвърнал, описвайки в подробности всичко. „Кой си ти? *Дживера сварупа хая, кришнера нитя-даса* – накратко, ти си роб на Кришна, роб на Бога.”

Когато навикналите на европейски начин на живот хора обвиниха Гаудия Матх, че проповядва робство, Прабхупад отиде в университета в Дака, където бе организирана лекция. Прабхупада избра темата: „Гаудия Матх защитава достойнството на човешката раса, а не робството.” Никак не е лесно да се получи служба към Кришна. *Дживера сварупа хая нитя-даса* означава „роден роб, роден слуга”. Това беше звънкият зов на висок глас: „*Дживера сварупа хая!*” – огромна, благородна гордост, че *джива*, душата, има такава достойна позиция. Сега, в дрехите на господарка, тя всъщност е робиня на *мая*, робиня на *агяна*, невежеството. Но истинската, вродена, вътрешно присъща позиция на душата е толкова възвишена, че Кришна притежава всевластие над нея. Душите са толкова щастливи да имат такава съкровена, близка връзка с Кришна.

дживера сварупа хая кришнера нитя-даса
кришнера татастха шакти бхедабхеда пракаша
(ЧЧ, Мадхя 20.108)

Обаче тази близка връзка с Бога не се вижда понастоящем. Тя е перспективата на душата, но идвайки от демаркационната линия, от междинната енергия, тя има възможността да влезе в *мая*. Инак това не би се случило. *Кришнера татастха шакти бхедабхеда пракаша* – душата може да се приспособи към всяка от двете страни – да бъде с Кришна или да бъде с *мая*.

Така Махапрабху започнал да тълкува тези теми, докато Санатана Госвами задавал въпрос след въпрос. Махапрабху обяснил вярната концепция за обкръжението, позицията на *джива* и Бхагаван – кой кой е. Това познание се нарича *самбандха*.

Рупа Госвами най-общо се занимава с *абхидхя*, средствата към целта. Как можем да постигнем нашата жадувана позиция? Това се нарича *абхидхя*. *Абхидха* означава *абхидхана* – „естественият смисъл”. Това е речниковото значение – каквото идва естествено от Веда, от *шраута*, което тече по естествен начин. Веда обяснява какво трябва да правим. Това е *абхидхя*. *Абхидхана* и *абхидхя*. Естественото заключение на *шрути* ни е обяснено от Кришна: „Прави това и ела при Мен” – това е *абхидхя*. И така, Рупа Госвами е *абхидхя-ачария* – учителят, който ни разкрива средството за постигане на целта, а то е *садхана*.

Рупа Госвами подробно е изложил пътя и е описал как човек напредва стъпка след стъпка:

адау шраддха татах садху-санго 'тха бхаджана-крива
анартха-ниврриттих сят тато ништха ричис татах
атхасактис тато бхавас татах премабхюданчати
(„Бхакти Расамрита Синдху” 1.4.15)

Тук се описва постепенният процес, посредством който можем да встъпим в своята естествена позиция, която ни липсва от толкова дълго. Пътят е очертан графично и подробно от Рупа Госвами. *Према, снеха, мана, праная, рага, анурага, бхава, маха-бхава* – след като свършим нужното в тази равнина, следващата стъпка е тази, а след нея тази, и по този начин можете да стигнете до най-горе. Това е дадено от Рупа Госвами – пътят към целта, как да се постигне жадуваната цел.

А *прайоджана-таттва* е дадена от Рагхунатх Дас Госвами, защото той ясно и дръзко утвърждава, че нашата нужда не е толкова Кришна, колкото Шримати Радхарани, която Му служи по най-възвишен начин. Обичайно, тъй като идваме от *татастха-шакти*, перспективата ни е ограничена. При все това, дори тази ограничена перспектива в най-високата си степен ни отвежда до най-извисеното служене в *мадхуря-раса* – до Радхарани. Това е общият случай. И в другите *раси* можем да бъдем отнесени до най-висшия разред служене. Така че Дас Госвами дръзко заявява: „О, Кришна, не Те искам, ако и Радхарани не е там. Искам единствено Радхарани.”

Тук се откриват две нива на смисъла. „Аз наистина нямам способността да Ти отдавам най-висше по качество служене. Тогава защо да излизам напред? До вчера се скитах по улиците, а сега имам нахалството да се доближа до Теб и да дръзна да Ти отдавам служене. Край Теб има такива, които Ти служат от памтивека; о, колко велики са те! Какво висше качество служене Ти отдават! Трябва да призная това – ако наистина бъда освободен и облян в милост, няма как да не проумея действителната си позиция – не бива да се пречкам пред изначалните Ти, по-издигнати слуги. Това би било моя грешка, която ще е равна на самоубийство. Бих съсипал собствения си стремеж.”

„Моята най-висша цел ще бъде да помагам на истинските Ти вечни слуги, които са поели сериозната отговорност да Ти служат по най-възвишен начин.” Това е.

Нашата нужда е да сме част от групата на служещите. Затова трябва да приема естествената водачка (или водач) на моята група. „Аз не копнея да служа директно на Теб, а на водачката или водача на служенето; неговото/неговото доверие трябва да се старая да спечеля. Тогава това би могло да се нарече стремеж към истинско служене на Теб; инак ще бъде моя прищявка.”

Искате да уловите безмерното в дланта си

Рупа, Санатана и Дас Госвами са изразили най-висшето теистично разбиране за *самбандха*, *абхидхя* и *прайоджана*. След това Джива Госвами ни е дал защита откъм публична и научна страна – той хармонизира нещата и показва как писанията ни водят стъпка по стъпка. Най-напред Рупа Госвами е оповестил най-възвишеното нещо и как *шастра* подкрепя това. А Джива Госвами е дал на учените кръгове толкова много обяснения, както логически, така и *шастрични*, осигурявайки поддръжката на Гаудия *сиддхантата* – първо Джива Госвами, а след него и Баладев Видябхушан. Баладев, авторът на коментара „Говинда Бхашя” към „Брахма Сутра”, е *веданта-ачария*.

За *паракия-раса* говори както Рупа Госвами, така и Санатана Госвами. *Виддхи*, (предаността, съблюдаваща правилата на писанията), както и нотка на *анурага* (волната любов) са дадени от Санатана Госвами, а пътят на чистата, непринудена любов като начин за постигане на Абсолюта в Неговия най-висш аспект е изложен и доказан от Рупа Госвами. *Ваикунтха джанито вара мадху-пури*. Той ни разкрива развитието на *раса* в съответствие с обкръжението.

В християнството виждаме Бога като отец, но тук Той е показан не само като син, но е разкрит в пълнота и като любим. Богът като син е повече от Богът като отец.

Трябва да осъзнаем това, защото родителите също са слуги. Този специфичен тип служене в синовна обич действително е служене, което не можем да пренебрегнем, нито пък е нужно да го пренебрегваме – Бог трябва да е в центъра, а не в периферията. Той е творецът, Той е бащата, Той е над всичко, Той винаги е в центъра.

Той наистина е в състояние, което тук, в този свят, се превежда като „похот“. Центърът на цялото ни същество е любовта, нежността - не е знанието, нито енергията. Така че Той трябва да заема централна позиция в царството на любовта. Оттам ще контролира всичко. Управлението на всичко трябва да идва от царството на любовта – трябва да осъзнаем това. Осъзнаем ли го, тогава ще разберем какво са ни дали Гаудия Матх, Махапрабху и „Бхагаватам“ – какво богатство!

Трябва да разберем, че *гяна* и *карма* – енергията и знанието – са от малка важност. Те по-скоро са покривала на истинския живот, а не части от него. Те са покривала; любовта е истинският ни живот. Те и двете са подчинени на любовта и красотата. Такава е истинската ситуация в света. Когато проумеем това, тогава ще разберем какво е предаността, какво е *бхакти*. Инак ще станем *сахаджши*, имитатори. За нас това ще е мода – да носим *тилака*, дрехите, всички тези неща – но ако в сърцето си съумеем действително да осъзнаем каква е позицията на истинската любов, тогава ще разберем, че това желание да се опитваме да узнаем всичко е неуместна модна дрънкулка.

Ограниченото никога не може да измери безграничното – *гяна* е чиста глупост. *Карма* е враг – каквато и да е *карма*, тя копае собствения ви гроб. Енергията, с която искате да процъфтявате тук, просто копае гроба ви, ако не е свързана с Абсолюта. А *гяна* е нещо нелепо. Съвсем мънички сте, пък искате да уловите безмерното в дланта си – това е абсурден стремеж. Само методът на любовта, чрез който Безкрайният ще бъде склонен да дойде при нас заради нашата *шаранагати*, е единственият реалистичен стремеж за развитие. Всичко останало е абсурдно и вредно, просто ръкомахания на безумен човек.

ЧАСТ ТРЕТА

БОЖЕСТВЕНО ПРОЯВЛЕНИЕ

Вишнуприя Деви и Лакшмиприя Деви са съпругите на Гоура-Нараян. Шри, Бху и Ли́ла се разглеждат във връзка с Гоура-Нараян. Шри е Лакшмиприя, Бху-шакти е Вишнуприя, а Ли́ла-шакти е *дхамма*. По този начин те служат на Гоура-Нараян. *Сандхини*, *самвит* и *хладини* – в Упанишадите откриваме фразата *гяна бала крия ча*. Мислене, чувстване и волеизявление – най-общо в пределите на битието виждаме тези три потенции. Трите фази са *сат*, *чит*, *ананда* или *сатям*, *шивам*, *сундарам* – основата, наслаждаващия се и наслаждаващото. Доминиращата и доминираната половини, негативното и позитивното, а в основата е Баладев. Така се анализира всичко.

Ако искаме да разглеждаме нещата посредством анализ, достига́ме до тези три аспекта: мислене, чувстване и волеизявление – *гяна бала крия ча* – *сат*, *чит*, *ананда*. Всичките са съзнателни – наслаждаващият се, който иска да се наслаждава; онова, което е за наслаждение и което Той търси (наслада или *раса*) – това са трите аспекта на единното абсолютно цяло. Откриваме първото делене по три начина, три форми, по които да бъде разбрано – Шри, Бху и Ли́ла. Бху-шакти е представена от Вишнуприя – основата, на която се проявяват забавленията. След това Божиите атрибути идват от Ли́ла – обкръжението. Те помагат на Вишнуприя, или Бху-шакти, асистирайки директно в пропагандата. Посредством раздялата, приемайки привидните страдания от раздялата, Вишнуприя подпомага в огромна степен пропагандата – нейното отношение, нейният идеал, нейната отреченост помагат в огромна степен. Това разтапя сърцата на мнозина, слагайки край на завистта или чувствата на противопоставяне срещу Шри Чайтанядев, особено тук в Бенгал (Навадвип). Затова тя благоприятства проповядването на Нитянанда Прабху. Нейната отреченост и отношение допринасят в огромна степен да се пропагандира мисията на Махапрабху. Като *санньяси*, Шри Чайтаня скитал на дълъг и шир из Индия, а Вишнуприя стояла на едно място, интензивно вгълбена в обожание на Хари, на Махапрабху.

Това също бил безценен принос – особено за местността наоколо, изпълнена с търсачи на Шри Чайтаня Махапрабху. Всред цялата страна, най-неистовият тип преданост е била пробудена тук, в тази местност.

Гоура не е Нагара

Вишнуприя и Лакшмиприя са считани за съпруги на Гоура-Нараян в настроението на Ваикунтха *раса*. Това външно е свързано с *юга-аватара*, не с Радха-Кришна. Гоура-Нараян е *юга-аватар*, обаче свързан с по-висшата равнина. Така че в *навадвип-ли́ла* единствената съпругеска връзка, което откриваме по отношение на Махапрабху е с Вишнуприя и Лакшмиприя.

Практиката на *гоура-нагара* не се приема в автентичната школа на последователите на Шри Чайтанядев. *Гоура-нагара* неправилно твърди, че Гоуранга е наслаждаващият се, досущ като Кришна в „Бхагаватам“. Ала автентичната школа на последователите на Шри Чайтанядев не приема практиката на *гоура-нагара* за правилна. Има сблъсък на *раса*. Нашите *ачариш*, Вриндаван Дас Тхакур, Кавирадж

Госвами, Шестимата Госвами и останалите са отхвърлили тази идея за *гоура-нагара*. Вриндаван Дас я отрича напълно в своята „Чайтаня Бхагавата“:

*ei mata chapalya karen sabha sane
sabe stri matra na dekshena drishtikane
'stri' xena na prabhū ei avatare
Shраване o на карила-видита самсаре
Атаева ята маха-махима сакале
'гоурангера-нагара' хена става нахи бале
(„Чайтаня Бхагавата“, Ади 15.28-30)*

Вриндаван Дас казва: „Махапрабху никога не поглеждаше момичета в този живот. Той не е *нагара*, понеже идва от семейство на *брахмана* и *ачария* – а Кришна произхожда от клан на доячи. Махапрабху дойде да покаже позицията на *ачария*, а един *ачария* не може да се държи непристойно. Кой иначе би го зачитал? Кой би го приемал за *ачария*, ако проявява разпуснат нрав и общува с момичета? Така че Той никога не показваше подобно поведение. Бе много придирчив в това, много внимателен. Никога дори с ъгъла на околото си не поглеждаше момиче. Поддържаше много строг морал през целия си живот.”

Виждаме, че в *гоура-лила* има три различни групи. Едната група е повече привързана към *гоура-лила*, към настроението на щедро раздаване. Освен тях има предани като Нарахари Саракар Тхакур, които са по-силно привързани към *кришна-лила*. А третата група поддържа баланс.

Последователите на Нарахари Тхакур са неспособни да понесат, че Кришна може да дойде в ролята на *санньяси*. „На нас не ни харесва това, ние не искаме да Те виждаме като *санньяси*. Ти си нашият Кришна. Защо си дошъл в тази роля? Нима Ти не тичаш след *гопите*? Защо си дошъл в тази роба на мъдрец? Всичко това е преструвка, измама. Но ние няма да се оставим да бъдем измамени – ние разпознахме кой си. Не харесваме Твоята *саньяс-веша* и нашата група няма да приеме, че си *санньяси*.”

Обаче онези, които предпочитат *гоура-лила* казват: „Кой щеше да се интересува от вашия Кришна, ако нашият Гоуранга не беше проповядвал за Него? Единствено Гоуранга направи вашия Кришна известен. Кришна е развратник, крадец, лъжец и какво ли не – кой би Го признал, ако Гоуранга не се бе изправил и не бе проповядвал за Господаря ви, в Негово име? Гоуранга даде вашия Кришна на хората.”

Само Кришна и никой друг

В следствие последователите на Нарахари Саракар Тхакур, в неразбирането си по отношение на *гоура-нагари-лила* и неспособни да схванат истинското настроение на Нарахари Тхакур, започнали да проповядват, че „Гоуранга също е общувал с много жени, Той също е бил *нагара* като Кришна (*гоура-нагари*).”

Тези две неща не могат да вървят заедно – *ачария* и наслаждаващ се. Някой, който е в позицията на *ачария*, може да проповядва за наслаждението на Кришна и да обяснява как това е най-висшата концепция и на какво ниво е възможно. Махапрабху е дошъл да изпълни работата на наставник, на проповедник – така че Той не е *нагара*, не

е използвачът на момичета, какъвто откриваме във Вриндаван. Не би могъл да бъде – съществува противоречие. Неправилно е да се мисли, че Махапрабху може да заеме позицията на *ачария* и в същото време да се представя като развратник. Подобен конфликт на *раса* е недопустим. Влизайки в храма, за да обожават *муртите*, човек може да вземе съпругата си да му помага в обожанието. Обаче тя не бива да се закача и шегува със съпруга си, докато са в храма. Това би било *расабхаса*. Необходимо е определено сериозно отношение. В такова сериозно настроение е дошъл Махапрабху, за да раздава святото име на Бога и божествената любов всред света. Той разпространява като проповедник съзнанието за Кришна. Такава уважавана позиция не може да съществува едновременно с настроението за наслаждение *гоура-нагара*.

Никой не бива да счита, че Гоуранга е бил фриволен младеж, който свободно и разпуснато е общувал с момичета. Това е ясно изразено от Вриндаван Дас Тхакур в неговата „Чайтаня Бхагавата“, оригиналната биография на Шри Чайтанядев. Но по-късно Лочан Дас е написал „Чайтаня Мангала“, в която откриваме известно замърсяване с *нагари-бхава*. Затова не сме напълно съгласни с Лочан Дас в това отношение. Има и книгата „Бхакти Ратнакара“, написана двеста години след Шри Чайтанядев – в нея също откриваме отсянка на *гоура-нагари-бхава*. Нашият Гурумахарадж казваше, че можем да приемем някои географски и исторически аспекти от „Бхакти Ратнакара“, но не и *таттва*, онтологичната страна. При това дори някои истории в книгата са опорочени от неразбирането на онтологията. Затова не бива да се приема всичко от тази книга.

Рупа Госвами, Санатана Госвами, Дас Госвами, Кавирадж Госвами, Вриндаван Дас Тхакур и толкова много други са разказали на Махапрабху, но никой не Го описва като *нагара*. Само Кришна може да проявява тази *лила*, никой друг! Дори Нараяна и други инкарнации на Кришна никога не са го правили. Кришна е единственото изключение. Така че всичко това са измислици – глупава тенденция *кришна-лила* и *гоура-лила* да бъдат уподобени в още по-голяма степен. Прибягнато е до подобна измислица, за да се докаже, че Гоуранга и Кришна са един и същ.

Благородството на *гоура-лила*

Ако Бог Гоура не се бе появил като *юга-аватар* в тази епоха на Кали, какво щеше да стане с нас? Как щяхме да понасяме да живеем? Кой в тази вселена въобще щеше да научи за най-висшия предел на любовната сладост, олицетворяващ славата на Шри Радха?

*яди гоура на ха'та, табе ки хаита
кемане дхаритама де
радхара махима, према-раса-сима
джагате джана ке
(Васу Гхош)*

Васу Гхош казва: „Без това как щях да живея? Благодарение на Гоуранга добих вкуса на толкова висш тип нектар. Ако Гоуранга не бе дошъл, не бихме имали и понятие за това възвишено нещо. Как бих могъл да живея тогава? Този нектар е толкова живото-поддържащ. Такава висока степен на подхранване намирам в този нектар, донесен от Гоуранга, че не мога да си представя, ако не беше дошъл, как бих

могъл да живея без своята най-висша перспектива в живота. Нямах да знам къде е собствената ми пълнота. Бях чужденец за самия себе си. Той дойде и ми показа колко съм прекрасен, колко съм възвишен. Такова благородно достойнство разкри Той у мен. Аз бях лишен от него, лишен от толкова отдавна. Той ми даде ключа към дома ми, към собствения ми свиден дом. Такова съкровище получих. Никога не бих могъл да се издължа на Гоуранга. За мен това е тайната на живота ми, тайната на успеха в моя живот. Но каква благодарност мога да Му изразя? Той ми даде толкова много, а аз нямам нищичко да Му дам в замяна. Не мога да покажа подобаващо благодарността си. О, създателю, какво каменно сърце си ми дал, та съм неспособен да изразя съответстващата почит на Гоуранга, който ми е дал толкова много, че е невъзможно да го оценя.” Такива са чувствата на преданите на Гоуранга.

Кой освен Кавирадж Госвами би могъл да разкрие благородството и величието на *гоура-лила*? Кавирадж Госвами най-успешно е установил *чид-виласа*. Също и нашият Вриндаван Дас Тхакур е дал графично описание на *гоура-лила* и особено на *ади-лила*. От неговите разкази добиваме представа за скромността на Гоуранга. *Танре кширода-сайи кахи, ки танра махима* – Кавирадж Госвами е посочил огромната разлика между концепцията за Бога като Кришна и Кширодакашайи Вишну. Кавирадж Госвами е хармонизирал тези два въпроса по следния начин – че в *сваям-бхагаван* Кришна разбира се присъства Кширодакашайи. Ако някой каже, че Той е Кширодакашайи, това не е погрешно. То също е истина.

Сваям-бхагаван Махапрабху

Но разбира се има огромна разлика между Кширодакашайи-Гоуранга и *сваям-бхагаван* Гоуранга. Кширодакашайи-Гоуранга е *юга-аватарът*, донасящ *хари-нам*. Но *сваям-бхагаван* Кришна – *радха-говинда милита тану* – този облик е видян когато Махапрабху дарил Своя *даршан* на Рая Рамананда. И Госвамиите в крайна сметка са ни дали своето най-висше разбиране за това. Когато Махапрабху изпълнява *санкиртан*, обичайно Той не е *сваям-бхагаван*. Това е задължение на *юга-аватара*, понякога това е Кширодакашайи. Но в един ден на Брахма, *аитавимша*, двадесет и осмият ден на Брахма, *сваям-бхагаван* Кришна, в Своята раздяла с Радхарани идва да ни научи на това. Той не се появява във всяка Кали Юга, а само в двадесет и осмата. В останалите епохи Кали обикновено идва *юга-аватарът*, за да въведе *нама-санкиртан*.

Гоуранга е Радха и Кришна в едно. Той е самият Кришна, но в настроението на Радхика – приел е Нейната природа. Той е Кришна, който търси сам себе си, опитвайки се да вкуси екстаза, който е вътре в Него. Търсецят себе си Кришна е Гоуранга. Вгълбен в себе си, търсец себе си, стремящ се да разбере себе си, Своего собствено съкровище.

Откриваме *сиддхантата* у Кавирадж Госвами, предадена му от Рупа и Санатана, преките ученици на Махапрабху. Махапрабху искал да ни научи както за *кришна-лила*, така и за себе си, и предал това на Рупа-Санатана. Онова, което Рупа-Санатана са мислели и са филтрирали с мнението си, е било изложено от Кавирадж Госвами. Кой е Нитянанда? Кой е Гоурачандра? Какъв е Неговият дар? Всичко това можем да научим ясно от „Чайтаня Чаритамрита” на Кавирадж Госвами.

Задължени сме на Кавирадж Госвами неизмеримо за това, което ни е дал. В „Бхагаватам“ откриваме толкова много разкази, предназначени да привлекат мнозина. Голям брой от тези разкази са несъществени, но въпреки това са там. Тук обаче виждаме само Гоура-Нитянанда, нищо друго. Същината на същината – това е „Чайтаня Чаритамрита“. Чувал съм от Гурумахарадж: „Ако всички религиозни писания изчезнат и само „Бхагаватам“ остане, всичко ще бъде представено в пълнота там. По същия начин, ако „Чайтаня Чаритамрита“ остане, а всички останали богословски книги изчезнат, няма да има загуба. *Анги* е там. *Биджа* (семето), самата същина е там. *Анги* (цялото) е там, а *анга* (частите) ще възникнат от този принцип, от „Чайтаня Чаритамрита“ на Кавирадж Госвами.

Шри Чайтанядев е най-висшият принцип в теологията – *радха-говинда милита тану* – затова и „Чайтаня Чаритамрита“ също заема тази позиция. Чайтанядев е Радха и Говинда в едно. Неговата позиция и съответстващата *шастрична* позиция откриваме в „Чайтаня Чаритамрита“ – тя също винаги е там.

Сладкото разпространение на *кришна-лила*

Кришна е приел настроението на Своята предана Шримати Радхарани и се стреми да разбере себе си и да раздаде това на останалите – това е Гоуранга. Той показва на хората как се служи на Бога, като служи на самия себе си. А след това пак сам Той раздава това на околните. Той показва как Кришна е гуру. Когато сам Кришна е гуру, Той е Гоуранга.

*кришна-лиламрита-сара, тара шата шата дхара’
даса-дике вахе яха хаите
се чайтаня-лила хая, саровара акшая
мано-хамса чараха’тахате*

Чайтаня-лила е безмерната сладост на Чайтаня – каквото е вътре и каквото идва от Него е възвишеният нектар на *кришна-лила* и нищо друго. *Чайтаня-лила* е центърът, от който *кришна-лила* тече в различни форми, леейки се от всички страни, дори от всяка пора. Няма нищо друго освен *радха-кришна-лила* в Него и Той я раздава, за да помогне на хората. Безвъзмездното раздаване на различните нектарни вкусове на *кришна-лила* – това е Шри Чайтаня Махапрабху.

Той няма отделно съществуване от *нама, гуна, рупа* и *лила* на Радха-Кришна – това включва Яшода и всички останали в обкръжението на Кришна. Щом един е там, и другите трябва задължително да присъстват – *кришна-лила* означава Кришна с Неговата група. Също и Вриндаван – водата, гората, животните, птиците – всички са включени в *кришна-лила*. Всичко това идва от Чайтаня, който е Радха-Кришна в себераздаващо се настроение. Каквото и да идва от него, всичкото е Кришна. Дори в детството на Шри Чайтаня, когато човек не забелязва нищо свързано с Кришна, то е там – по различни начини Той подготвя почвата за разпространението на *кришна-лила* сред останалите.

кришна-нама дхаре ката бала

(„Шри Натама Махатмя” – Шрила Бхактивинод Тхакур)

Каква е стойността на този звук „Кришна”? Шрила Рупа Госвами е обяснил, че Кришна има четири уникални, специални качества. Всяка *джива* притежава петдесет вродени качества. Някои *девата* имат петдесет и пет – пет допълнителни качества частично са проявени у тях. Шри Нараян притежава шестдесет качества в тяхната пълнота, а Кришна има още четири, които не се откриват дори в Нараян. Тези четири качества са *рупа-мадхуря* (сладкият облик), *вену-мадхуря* (сладката флейта), *лила-мадхуря* (сладките забавления) и *парикара-мадхуря* (сладките придружители). По този начин Рупа Госвами е разкрил колко специална е *кришна-лила*. И тези неща се намират единствено във Вриндаван. Васудев-Кришна няма флейта. Споменато е, че дори Дваракеш-Кришна е запленил да търси *рупа-мадхуря*, сладостния облик на Вриндаван-Кришна, сладкия господар на Враджа, Красивата Реалност.

Мукхя-раса

Махапрабху дойде главно, за да раздава *мадхуря-раса*, а по-автоматичен начин и останалите *раси*, тъй като те са зависими от *мадхуря-раса*. *Мадхуря-раса* е *мукхя-раса* или *ади-раса*. Описана е и по двата толкова важни начина. Тя е първата изначална *раса* и сборът от всички *раси*. Всички останали са като сателити – *ватсаля*, *сакхя* и т.н. Те са зависими от този обмен – *виласа*.

Махапрабху дойде, за да даде изначалната, главната *раса*, а всички останали следват автоматично. Рупа Госвами е изключително в *мадхуря-раса*, затова и неговата *сампрадая* е позната като *рупануга*. Ние изрично заявяваме, че сме в *мадхуря-раса*. Може да има някои случаи на изключение, но основно такава е *рупануга*.

Понеже е *рупануга*, нашата *ачария гуру-парампара* е *мадхуря-раса*. Дори Нитананда Прабху е във *ватсаля-раса* и не е в списъка на *гуру-парампара*. Сварупа Дамодара, Рупа, Санатана и Рагхунатха до един са *мадхуря-раса-ачарии*. Нашата *сампрадая* основно е *мадхуря-раса*, клоняща към *радха-дасям*. Но *радха-дасям* предполага всички останали *раси*. Трябва да има и *ватсаля-раса*, и *сакхя-раса*. Това означава, че Кришна винаги е с някаква група, никога не е сам. Нужно е Неговото обкръжение, майка, баща, всички тези неща. Обаче дори *мадхуря-раса* да е прикрита, тя е главният поток там, а всички други *раси* са допълващи, подпомагащи Неговата *лила* в *мадхуря-раса*. Те също не могат да бъдат елиминирани. Те също трябва да присъстват, обаче съществуват въз основа на *мадхуря-раса*. Главното е *мадхуря-раса*, а за да подпомогнат този вид обмен, всички останали *раси* са необходими.

Махапрабху раздава Своето вътрешно богатство

Кришна служи ли на Махапрабху? Да, можем да кажем, че Кришна е запленил от собственото си паралелно съществуване като Гоуранга, защото Гоуранга означава Радха-Кришна. И Гоуранга е готов да раздава *кришна-према* на всички – да разтвори сергията на божествената любов. Той е Кришна във великодушното настроение на щедрост. Когато Кришна е в настроението на Радха, Те двамата се съчетават, за да

раздадат Своето вътрешно богатство на всеки, за всеобщо благо. Това е Кришна в настроението на Радха.

За нас Кришна е по-ценен когато е Гоуранга, защото получаваме своето сърдечно удовлетворение. В този смисъл Гоуранга стои по-високо от Кришна. Единият е слят, другият е разделен. Цялото в едно става Гоуранга, а не Брахман според *гяните* – те казват, че това е недиференцираният Брахман. Но за нас това е Гоуранга, който търси самия себе си. Когато енергията и притежателят на енергията се слоят в един цялостен Абсолют, тогава Той търси и усеща себе си, и по този начин раздава себе си на останалите.

В „Према Дхама Дева Стотрам” пише, че Махапрабху танцува, защото е преизпълнен с радост в собственото си вътрешно удовлетворение. Танцуващото настроение показва, че Той е пълен в себе си и чрез *киртана* раздава себе си на другите. Това откриваме в Гоуранга. То е самодоказващо се и е знак за най-цялостната същност, за най-висшия Абсолют.

Сваруп Дамодар казва: „Коя е Радхарани? Тя е любовта на Кришна в личностен облик, обектът на любовта на Кришна.” Така че Те са едно и също. Тя е обичта на Кришна в конкретен образ – значи са едно. Но заради забавленията в Двапара Юга, Те са се разделили във *вриндавна-лила* на две части – една доминираща и една доминирана половини. Разделят се всеки със Своето обкръжение и започват Своите забавления по различен начин. Сетне отново се съчетават в едно, за да станат Гоуранга, а Той започва да раздава себе си на хората. „Елате, вземете Ме. Аз съм и ваш.” Той се е появил в настроението на Радхарани и това е тяхното общо съкровище. Те позволяват да бъдат обикнати от хората. Затова Гоуранга е нашият най-голям подслон.

Гоуранга ни дава достъп до Радха-Кришна-лила

Ако някой копнее за милостта на Махапрабху, Нитянанда Прабху ще му даде достъп. Този, който издава визата, е Нитянанда – *хена нитай бине бхай, радха кришна паите наи, дридха кари дхара нитай пая*. Най-напред прегърнете здраво нозете на Нитянанда Прабху, за да получите достъп до царството на Гоуранга. А веднъж осигурили ли сте си пропуск от Гоуранга, ще видите, че от само себе си сте се озовали в харема на Кришна.

*ятха ятха гаура-падаравинда
виндета бхактим крита-пуня-расих
таттха татхотсарпати хридй-акасмад
радха-падамбходжа-судхамбу-расих
(„Шри Чайтаня Чандрарита” 88)*

„Когато благочестивият човек постигне преданост към лотосовите нозе на Шри Гоурасундара, неминуемо в сърцето му се ражда и нектарният океан от служене в лотосовите нозе на Шри Радха.”

Ако сте в групата на Радхарани, ако сте приети в поверителния кръг на служенето там, пропускат се издава оттук. Затова Нитананда Прабху влага всичките си усилия: „По някакъв начин, какъвто и да е той, свържете се с Гоуранга, скъпи паднали души, приятели Мои – свържете се с Гоуранга по какъвто и да било начин. За вас, падналите, е много лесно да се свържете с Него. Сетне от само себе си всички ще ви споходи неочаквано и за самите вас, донасяйки съкровено удовлетворение на сърцето ви.” От врата на врата Той умолявал със сълзи на очи, търкаляйки се по земята със златното си тяло: „Приемете Гоуранга!” Опитайте се да получите милостта на Нитянанда. Той може да даде Гоуранга. А имате ли Гоуранга, имате всичко – и двете страни, Радха и Кришна.

Затова често получаваме предупреждението – не се опитвайте да си пробивате път сами, то ще дойде автоматично. Продължавайте по програмата, дадена от *шастра* и гуру. Ако имате такава щастлива възможност, то ще ви споходи. Не е въпрос на опитност, която може да бъде дадена на този или на онзи. Не бива да се отнасяме по такъв начин – *ятха ятха гаура-надаравинде* – вложете пълното си внимание в *гоура-лила*, пък това ще се пробуди от само себе си вътре във вас. Ще ви споходи индиректно. Ако от висшето царство пожелаят така, това преживяване ще се спусне при вас за известно време и просто ще останете поразени: „Какво е това?” А сетне, когато се отдръпне, ще скърбите. То е нещо живо. Не можем да превърнем такова висше нещо в предмет на своя опит. Дори до отношенията на обикновен човек с неговите интимни приятели е много трудно да се доберем, какво да говорим за тайната *лила* на Върховния Бог. Как бихме се осмелили да навлезем! Особено публично – това е невъзможно! Можем да се опитваме да даваме някакви външни описания, но не и истинското нещо. Не бихме дръзнали да нахлуем.

Трябва да се опитваме да следваме не само звука на сричките, но и смисъла им. Какво означават тези звуци? Не бива да обръщаме внимание на външната страна, а на същината отвътре – нея трябва да търсим.

В търсене на Кришна

Брахма-джигяса – търсете Кришна, Красивата Реалност. Гмурнете се надълбоко. Умрете, за да живеете. Какво означава това наистина? Търсете не само тук, в повърхнината на вашата сетивна опитност; трябва да се гмурнете дълбоко в реалността. През толкова много повърхностни покривала, през толкова много нива умствени пластове трябва да преминем; едва тогава ще встъпим в досег с реалността. Умрете, за да живеете – скоростта, с която напредваме ще е такава, че ще трябва да проникнем през всички тези покривала и да навлезем в същинския свят.

Първо е *шраддха* (вярата), след това *садху-санга* (общуването със светци), после *бхаджана-крива* (извършване на задълженията ни), сетне *анартха-нивритти* (нуждите ни ще секнат), след това ще се появи *нишитха* (неспирният стремеж по Кришна). Тогава ще възникне *ручи* (вкусът) и по-нататък той ще продължи да нараства, достигайки *асакти* (привързаността), след това *бхава* (връзката с реалността), а сетне и *према* (божествената любов). Тогава позитивното ни участие в реалността ще породи множество неща у нас. Съществува процес – не става дума за въображение, а за процес на елиминиране и приемане.

Тогава това, което сега е реално за нас, светът на нашата сетивна опитност, ще се изпари и ще се озовем наред вътрешния свят. Не бива да вървим натам като йоги, като научни изследователи, опитващи се чрез проучване да разберат света. Там ще открием много по-дълбок интерес, ще забравим тези външни неща. В момента живеем на повърхността на света, а за вътрешната му същина не щем и да знаем. Трябва да оставим това да си иде - то е покривало, плаващо в нашето съзнание. Изоставяйки покривалото, нека се стремим да навлезем дълбоко в съзнанието.

Външното съзнание е част от цялостното съзнание, затова трябва да се заемем с това необятно съзнание, от което сме частица. Не бива да участваме в субективната експлоатация, ние не принадлежим на този свят от камък, фосил, пръст и вода. Не, ние трябва да навлезем в субективното съзнание – причинната истина, източника на познание. Трябва да влезем в онзи фонтан, от който блика водата. Трябва да влезем в онзи фонтан, за да разберем каква вода е това. Гмурваме се в източника на познанието, за да открием откъде произлиза то. Трябва да се движим срещу течението. Какъв е този поток? Той тече през сетивата ни – преходен, влечащ последствия, временен. Затова трябва да се гмурнем в извора и правилно да го разработим с помощта на концепциите за *атма*, Параматма и накрая Бхагаван.

В крайна сметка ще открием, че трябва да служим на дивната екстазна същина и ако можем да ѝ станем роби, ще намерим пълната си сполука. Такъв възвишен тип наслада и удовлетворение има там! Ако по някакъв начин съумеем да имаме дори най-бегла връзка с нещо оттам, ще открием цялото си удовлетворение. Ще добием окончателното си удовлетворение – дори в най-мъничкия досег с онова съкровище, което е изворот на цялото познание и на целия екстаз.

Преди не е било достъпно

Мадхуря-раса е щедрият дар на Махапрабху – *анарпита чарим чират* – тя е онова, което не е било възможно да бъде разпространявано преди да се появи Махапрабху. Нарича се *анарпита чарим*, защото преди не е било достъпно за обикновения човек. И кое е това нещо? То е пълната отдаденост към Кришна в интимност, в която цялата същност на човека е прегърната.

Бхакти до най-висш предел се открива в *мадхуря-раса*. Във *ватсая-раса* е малко по-малко, в *сакхя-раса* още малко по-малко и т.н. *Пурна-раса* или пълната *раса* е *мадхуря-раса*.

*кинту янра йеи раса сеи сарвоттама
татастха хана вичариле, ачхе тара-тама*

Всеки слуга, намирайки се в собствената си група, мисли, че е в най-висшата позиция. Но от абсолютна гледна точка, ако се направи сравнение, виждаме, че *дася* превъзхожда *шанта*, още по-високо е *ватсая*, а най-висша е *мадхуря*. Ала самият източник е Радхарани. Тя и Нейните експанзии раздават всички тези различни градации на *раса* до най-пълнен предел.

Сладост и щедрост

Аударя-лила означава основно да се разпространяват публично и по последователен начин забавленията (*лила*), случващи се в обкръжението на Радха и Кришна. *Аударя* е в Навадвип. *Удара* означава „щедър“ или „великодушен“. И тук ние трябва да раздаваме това сред останалите по един научен начин. Такава е разликата между *мадхуря* и *аудхаря*. Едното е сладост, другото - сладост, примесена с щедрост.

В Джаганнатх Пури основно откриваме настроението на Дварака с някои модификации – да се приемат най-падналите, особено посредством *прасадам*. *Патита-павана джаганнатха сарвешвара, вриндавана-чандра сарва-расера акара*. Така е написал Бхактивинод Тхакур в 108-те имена на Кришна.

Дварака-лила има способността да привлича най-падналите – а след това те може и да се присъединят към Вриндавана. Двете са смесени – *дварака-лила* и *навадвип-лила* са смесени. Откриваме аспекта на Бога като Патита Павана (Спасителят на най-пропадналите) тук в Навадвип и в Пури. Има две групи – има Вриндавана и Навадвип, има и Дварака и Навадвип – там Вриндавана е потулена. Когато Джаганнатх идва в храма Гундича в Пури, връзката с Вриндавана намира израз. Ала инак в храма Джаганнатх настроението е на Дварака.

Раса-лила в Дварака

Когато Дварака и Вриндавана се смесват, това е Джаганнатх. Той основно е в Дварака, но и Вриндавана е там. Той има безбройни форми на *лила*, така че какво ли бихме могли да проследим или узнаем с нашите ограничени способности? В „Дварака Самхита“ откриваме, че и в Дварака е била уредена *раса-лила*. Кралиците били чули, че във Вриндавана е имало *раса-лила* и че тя била най-прекрасното нещо. Така, когато цялата *вриндаванска* група била поканена в Дварака, кралиците насаме се обърнали с молба към Кришна: „*Гопите* са дошли, а наше сърдечно желание от дълго време е да ни покажеш Своята *раса-лила*. Ще ги помолиш ли?“

Кришна отвърнал: „Ако те се съгласят, Аз не възразявам.“ Кралиците отправили молбата си към *гопите* и *раса-лила* се състояла. Когато завършила, всички, които я видели, били удивени и кралиците отишли при *гопите* да изразят смайването си. „Това, което видяхме, е най-изумителното нещо, невъзможно е дори да си го въобразим – не можем правилно да изразим подобно нещо.“ А Шримати Радхарани отвърнала по следния начин: „Какво сте видели? Това беше нищо, едно почти мъртво представление. Къде е Ямуна? Къде са дърветата *кадамба*, къде са пауните, сърните – всички тези неща? Вриндавана беше естествената сцена и когато танцувахме бяхме млади. Това, което видяхте, беше нищо – просто фалш, подигравка.“

Тогава кралиците си помислили: „Щом това, което видяхме, е от толкова низш порядък, тогава какво ли възвишено качество се таи в оригиналната *лила*? Това е напълно невъобразимо.“ Така че психологията на Вриндавана е изключително важна.

Формата на Бог Джаганнатх

Всред кралиците в Дварака се зародило разбирането, че „Макар да имаме Кришна за свой съпруг, ние чувстваме, че по някакъв начин Той не е Кришна в Неговата пълнота. Той винаги изглежда разсеян, сякаш сърцето му не е изцяло с нас.” Обмисляйки причината за това, кралиците узнали, че преди Кришна е имал много сладостна връзка с Вриндавана и с *гопите* там. Считайки, че това е ключът за разсеяността на Кришна, те започнали да търсят възможност да открият как е живял Кришна във Вриндавана.

Искали да научат за Неговите забавления там с *гопите* и да чуят разкази за детството Му. Майката на Баларам, Рохини, живеела във Вриндавана в детството на Кришна, и макар самата тя да се намира във *ватсалия-раса*, била чувала много неща за *лилата* на Кришна с *гопите*. Така, срещайки се насаме с нея, кралиците я помолили: „Умоляваме те, опиши ни *мадхуря-лилата* на Кришна във Вриндавана.” Рохини не могла да пренебрегне искрената молба на кралиците и, поставяйки сестрата на Кришна, Субхадра, да пази на вратата, започнала да разказва Неговата *лила* с доячките от Враджа.

Случило се така, че тъкмо по същото време Кришна и Баларам си почивали в една недалечна стая и когато Рохини започнала да описва *вриндавана-лила*, те разбрали какво се случва. Идвайки пред вратата, където пазела Субхадра, Кришна и Баларам чували думите на Рохини и, спомняйки си Вриндавана, *гопите* и всички тези неща, били връхлетени от силни чувства. Огромна промяна се случила с Кришна и Баларам; чувството било толкова силно, че телата им също започнали да се променят – досущ като Махапрабху, когато паднал пред портите на Джаганнатх Мандир и ръцете и нозете Му влезли в тялото.

Подобна промяна в тялото е възможна благодарение на едно специфично чувство на екстаз, и чувствайки екстаза на Вриндавана, Кришна и Баларама претърпели такава трансформация. А Субхадра, макар че не била живяла във Вриндавана, виждайки братята си в това състояние, също преживява някакъв вид съчувствена трансформация. Чувството я споходило вътрешно, и външно тя също се променила. Причината за тяхната трансформация били думите на Рохини за Вриндавана. Спомняйки си *вриндавана-лила*, телата им се променили. Внезапно кралиците и Рохини разбрали, че Кришна и Баларам са там и слушат разговора им, затова веднага спрели.

Враджа-лила в Дварака

Макар *лила-катха* да секнала, променената фигура на Кришна останала така и Той изпаднал в транс. Не можели да направят нищо, за да върнат нещата обратно, затова в отчаяние Кришна бил занесен в Нава-Вриндавана – реплика на Вриндавана, създадена в Дварака от Баларам за удоволствие на Кришна. Там в Своя транс Той виждал единствено Баладева – всички останали били елиминирани от виждането Му. Виждайки Баладева, Кришна се зарадвал, че е във Вриндавана.

Сетне Той видял Рохини: „О, да, това е Вриндавана.” Там били подредени манекени на всички останали обитатели на Вриндавана и кралиците ги следвали отдалеч, за да видят какво ще стане. След като съзрял Баладев, Кришна видял, че и приятелите Му Шридхам и Судхам също са там. На едно място били *гопите*, а на друго стояла Шримати Радхарани. Виждайки Нейния манекен, Кришна се втурнал и Я прегърнал, а когато Сатябхама видяла това, известна трансформация се случила и с нейното тяло. Докато Кришна бил в това настроение, Баладев се приближил към Него и малко по малко успял да върне Кришна в съзнание за Дварака. Привличането към тази *вриндавана-лила* е такова, че когато тя внезапно била прекъсната, резултатът бил огромна промяна във физическата равнина.

Разбира се, тя не е физическа, но за целите на обяснението можем да я наречем така. Това секване довело до трансформация във външния план. Нещо подобно се случва по време на земетресение. Вътрешното движение на земята обезобразява повърхността. Така и вътрешното смущение, сътворено от спомена за *вриндавана-лила*, причинило огромна промяна във външния изглед на Кришна. А когато споменът за тази съкровена *лила* внезапно бил спрял, този външен изглед останал. Това е изразено в Джаганнатхдев. Когато висшата перспектива внезапно секне, последствието е такова.

Смесица между Вриндавана и Дварака

И така, Джаганнатх е последица от смесването на Вриндавана и Дварака – конфликта между усещането за *сваям-бхагаван* и *ваибхава-виласа* на Кришна. Това е нещо като *расабхаса*. В по-висшия екстаз също е възможно да съществува *расабхаса* – сблъсък на две различни вълни *раса*. Един влак може да върви с определен ход, но ако внезапно локомотивът се счупи, вагоните ще се наблъскат един в друг в голям безпорядък. Нещо подобно е.

адо яд дару 'плавате синдхох паре апурушам
(Риг Веда 10.155.3)

В този стих се казва, че *мурти* на Джаганнатх е съществувало от самото начало, от най-древни времена. Всяка *лила* на Бога е вечна – всяка част от безкрайността е вечна. В началото на „Махабхарата” откриваме *дхритаращра-виласа*, където Дхритаращра назовава главните събития в „Махабхарата” и ридеа: „Заради тази и тази случка знам, че моите хора трябва да бъдат победени.” Ала на този етап от „Махабхарата” никое от тези събития не се е било случило. Как би могъл Дхритаращра да говори за тях в началото на книгата?

Това е така, защото е *нитя*, вечно. Началото на *лилата* и краят на *лилата* не могат да бъдат разграничени. Те се случват в цикличен ред и са вечни. Това е нещо много трудно за разбиране - да влезеш в хармония с вечността – навсякъде е начало, навсякъде е край. Навсякъде е център и никъде не е периферия. Това означава безкрайно. Такава е *нитя-лила* – навред начало, навред край, всичко съществува едновременно. Кришнадад Кавирадж Госвами го е представил по определен начин. Той казва, че изгревът винаги се случва на едно или друго място. А не, че се случва тук, пък след това някъде другаде.

Като слънцето, *кришна-лила* се движи – Неговото раждане, Неговото детство и т.н. е показано тук, а сетне продължава в друга *брахманда*, друга вселена. Това е аспектът на *бхауми-лила*. А в друг аспект, в Голока, откриваме, че всяка *лила* е също *ниля*. Тя се отразява тук, в този свят и отражението се върти като слънцето. Може да бъде проследено тук, после нейде другаде – това е въпрос на пространство. Ала в Голока, в мястото-център, всичко е там едновременно. В не по-малка степен е така и в сърцата на преданите. Когато един предан си спомня *лилата*, била тя *враджа-лила* или *дварака-лила*, онова, което се отразява в сърцето му е също истинско. По такъв начин то е едновременно съществуващо и продължаващо винаги. Всяка *лила* и всяка част от *лила* съществува вечно и едновременно – и последователността, и едновременността са в хармония.

Точно както *лилата* на Бога е вечна и безкрайна, също така безкрайни са и формите Му. Рамануджа е класифицирал изражението на Върховната Същност в пет форми: *пара*, *вюха*, *ваибхава*, *антарями* и *арча*.

Пара е централната концепция за най-висшето същество. *Вюха* е Неговият разширен аз в различни функции, в различни фигури. *Ваибхава* е появяването Му в тази светска равнина в облика на *аватари* като Матся, Курма и Вараха. *Антарями* е присъствието Му във всяко сърце и всяка душа, във всяка единица съзнание. А *арча* е появяването Му в равнината на нашето физическо възприятие като *мурти*. Във формата Му на *мурти* аз мога да Го докосна, мога да Го видя, мога да Му служа. Той е дошъл в конкретен образ, за да подпомогне разбирането ни.

Обожанието на *шалаграм* и свещеният шнур

В Гаудия храмовете откриваме обожание на *шалаграм-шила*, въпреки че Махапрабху предпочитал Говардхан. Точно както свещеният шнур не е необходим, по същия начин и обожанието на *шалаграм-шила* не е необходимо, за да напредва преданият *гаудия-ваишнава* по пътя си към целта. Ала е уредено така само с две цели – позитивна и негативна.

Най-напред позитивната страна е, че човек не бива да мисли обожанието на Кришна за по-низше от обожанието на Нараяна. Голока е в по-висша позиция спрямо Ваикунтха, така че там трябва да идем. Ала най-напред трябва да преминем през Ваикунтха – трябва да преминем през множество степени, инак човек би станал *сахаджия*. *Сваям-бхагаван* Кришна е над всички. За да се подпомогне такава вяра в преданите е нужно те да считат, че трябва да преминат през Ваикунтха и да се издигнат над нея към служенето с настроение на любов.

На второ място, негативната страна е, че тъй наречените *брахмани* по кръв смятат, че един *ваишнава* няма право да стъпи във Ваикунтха. Те също обожават Кришна, пастирчето. В действителност позицията им е по-ниска от нашата, защото извършват оскърбление срещу *ваишнавите*.

Затова е необходимо *брахманите* по кръв да бъдат спасени от това да оскърбяват *ваишнавите*, а *ваишнавите* трябва да бъдат доведени до осъзнаването, че техните искания надскочат Брахмалока и Ваикунтха и ги отвеждат в Голока. Така че човек трябва да е много внимателен в тази ценна кампания.

С тези две цели е въведено обожанието на *шалаграм* (Нараян), наред със свещения шнур. Иначе нито свещеният шнур, нито обожанието на Шалаграм-Нараян са необходими. Обаче тези междинни стъпала са дадени поради наличието на неразбиране за социалния статус на един *ваишнава* – че *ваишнавата* стои по-ниско от кастовия *брамин*, че няма право да обожават *шалаграм* и т.н. – неща, които принизяват ценността на *ваишнавите* и позицията им бива считана за по-ниска.

За да се отстранят подобни погрешни разбирания във *ваишнавската* общност, както и в обществото на тъй наречените *брамини*, този метод бе специално въведен от нашия *гурумахарадж*, Бхактисиддханта Сарасвати Тхакур, и ние също следваме неговите стъпки.

Обожание на Говардхан

Говардхан-шила бил даден от Махапрабху на Рагхунатх Дас Госвами. Както *шалаграм* е почитан всред *брахманите*, по същия начин *говардхан-шила* е обожаван всред *ваишнавите*. *Шалаграм* е наричан *гандаки-шила*. Разбира се, знаем откровението, че *гандаки-шила* е намерен в река Гандаки, където се открива естественото съществуване на Бог Нараян по различни начини. Така е разкрито. И онзи, който има вяра в това разкритие, приема пътя на обожание към Нараян в облика на *гандаки-шила* или *шалаграм*.

Кришна също изразява себе си в „Бхагаватам” и на други места. Там откриваме: „Аз съм в Говардхан. Говардхан и Аз сме неразривно свързани. Всеки, който обожават Говардхан, обожават Мен.” С това разбиране Махапрабху дал *говардхан-шила* на Дас Госвами Прабху. Това обожание на *говардхан-шила* продължава в *гаудия-ваишнавската* школа. Този тип обожание дарява вход в *рага-марга* – пътеката на божествената любов към Кришна. Почитането на *шалаграм* е *видхи-марга*. Почитането на Нараян във *видхи-марга* е много трудно и много строго. *Рага-марга* е по-либерална. Тя е от сърцето и не изисква много формалности. Затова *гаудия ваишнавите*, които искат да постигнат позиция в земята на божествеността, обожават *говардхан-шила*. Това е много благоприятно, насърчаващо и плодотворно за тях.

Накратко, обожанието на *говардхан-шила* ни помага да встъпим в царството на божествената любов. Узаконената преданост, следването на правилата и предписанията, заповядани в *шастра*, би могло да увреди нашата перспектива. Махапрабху е искал да избегнем този път. Нашата вяра е над закона на тази земя. Така че обожанието на *говардхан-шила* би било по-безопасно и по-плодотворно за нашата цел – да получим служене в земята на Вриндавана, царството на божествената любов. Това е смисълът и полезността на получаването на *дикша* посвещение в пътеката на обожание на *говардхан-шила*.

Обожанието на Говардхан е съвсем семпло. Съветът на Махапрабху е като минимум да се поднася мъничко вода и *туласи*. И най-общо, каквато храна приемате, по съвсем простичък начин, без великолепиe и величественост, трябва да предлагате на Говардхан. Ако е възможно постеля и цвете, *туласи*, а сетне малко храна в купичка. Можем да правим и всичко друго, което нормално правим за *виграха* на Кришна. Говардхан с лекота се самоудовлетворява с просто и кратко обожание. Но сме открили, че Му стига и семпло приношение на вода и *туласи*. Според условията, поднасяйте каквото можете.

Служене в *киртан*

Не е необходимо да имате *мурти*, ако пътувате и проповядвате. *Киртанът* е от по-висш тип. *Арчан* е по-малко могъщ. Ако някой висшестоящ ни е помолил да се заемем със служене на *арчан*, добре. Ала инак, в общия случай, *киртан* е по-мощен, по-плодотворен. Служенето в *киртан* е отдел проповядване. Най-важното е под чие напътствие работим. Енергията ми ще бъде трансформирана и отнесена в по-висшата област. Посвещавайки енергията си, аз ще получавам някаква отплата в зависимост от това кому се покорявам – *садху-анугатя*. Това е най-важното нещо.

От една страна, ще бъда облекчен от материалните си наклонности, които ме принуждават да преминавам през различните фази на този материален свят. А от позитивната страна, душата ми ще бъде отведена в онази равнина, откъдето получавам заръката. Там ще ми бъде дадено възнаграждение. Неговите качества ще се спуснат и ще ми дойдат на помощ, а по-низшата ми енергия ще се смалва и изчезва. Така ще се озова в царството на оногова, за когото работя. Това е най-важното в *нава-видха бхакти*.

И обожанието на *мурти* може да е включено в това. Ала зависи от качеството – заради кого извършвам работата. Хануман е избил мнозина, но го е извършил в чиста преданост. В същото време толкова много пари са изхарчени за изграждане на храмове, поставени са *мурти* в съответствие с *иаштричните* предписания и е уредено грандиозно обожание. Това би могло да е *карма-канда*, ако в ума има идеята да проси за нещо. *Ким карма ким акармети кавайо'ни атра мохитах* – и най-учените не могат да разберат какво е *карма* и какво *акарма* – каква е причината. Най-важното нещо е целта, за която действам.

Хатвани са имал локан нах анти на нибадхяте. Ако някой е стъпил в онази равнина, той може да премине през множество *брахманди*, ала не върши нищо. Това е революционна мисъл. Преминавайки през множество слънчеви системи, човек е възможно да не се оплете в никакви дейности, били те добри или лоши. Съществува такава равнина. Универсалната вълна се движи и ако мога да танцувам в хармония с тази вълна, аз съм свободен. Никаква последица няма да ми въздейства. Това се нарича *ниргуна*. Там няма никакъв частен интерес. Тя е абсолютно неустойима. *Бхакти* всъщност означава да се настроим спрямо танца на онази равнина. Частните, лични интереси се сблъскват един с друг. Това може да нещо съвсем дребно и незначително. То е *сагуна*. *Бхаям двитиябхинивесатах сяд* – съображения от второстепенен интерес. Но в по-висшия случай е видно, че няма частен, личен интерес. Единственото съображение е абсолютният интерес.

Градации на арчан

Арчан е специално предназначен за Ваикунтха, не за Голока. В Рамануджа *сампрадая арчан* заема важна позиция, но в *Гаудия сампрадая сева* и *бхаджана* са по-важни. Обяснено е, че *арчан* е от по-нисш порядък.

*арчаям ева харайе пуджам ях шраддхайехате
на тад-бхактешу чанйешу, са бхактах пракритах смритах*

„Преданият, който с вяра обожава *муртите*, но не отдава нужното уважение на *ваишнавите* и въобще на хората като цяло, се нарича материалистичен предан и се счита, че заема най-ниската позиция в преданото служене.“ (ШБ 11.2.47)

Арчан означава изпит. Преди истинската битка понякога има показна битка – въздушно шоу, в което самолетите на въздушните сили показват някои военни номера. *Арчан* е нещо подобно – в подготовка за истинското служене, ние се занимаваме с подобни неща. На външен план, с външните си сетива правим опит за някакво служене. Но като цяло не сме достатъчно зрели в предаността, не можем да видим Бога в *мурти*то – не Го виждаме напълно там. Това е просто привидно. *Арчан* е упражнение за влизане в досег с истинското нещо. То ни е от помощ и е за *каништва-адхикари*.

Преданият *каништва* изпитва повече благоговение към *мурти*то, а не толкова към *ваишнавата*, понеже си мисли: „Той е просто човек. Може и да притежава някаква преданост, но аз също притежавам – нали и аз обожавам *мурти*то.“ *Каништва* не се вглежда в *бхактите* (*на тад-бхактешу*), той е привикнал повече да се занимава с материалния аспект на нещата (*са бхактах пракритах смритах*). Обаче *мадхяма-адхикари* се сприятелява с преданите.

*ишваре тад адхинешу балишешу двишатсу ча
према майтри-крипекша ях кароти са мадхямах*

„*Мадхяма-адхикари* е този, който обича Върховния Бог, приятелски настроен е към Неговите предани, проявява милост към тези, които са невежи за процеса на преданото служене и отхвърля тези, които се отнасят с ненавист към Бога и Неговите бхакти.“ (ШБ 11.2.46)

Той проявява доброта към обикновените хора, говорейки им за Бога и е безразличен към тези, които са неблагоприятно разположени към Него. Специално е грижовен към преданите, у които е живото присъствие на Бога. Вниманието му към *мурти*то не е толкова изявено, а повече цени изражението Му в сърцата на преданите. Когато човек е способен на подобно зачитане, той е стигнал до междинното ниво.

Но в най-висшата концепция, човек изоставя *арчан* и служи на преданите. Божието присъствие е по-истинско в сърцето на предания – там Той е в по-осъзната форма. За онези, които не могат да разберат това и са обусловени от сетивната опитност, Богът приема формата на *мурти*. Ала за онези, които са способни да доловят духовното Му съществуване, би било по-благоотворно да служат на преданите, отколкото да служат на *муртите*.

Позицията на предания

Има една случка, разказана в „Бхагаватам“ за Гаджендра. Имало един цар в Южна Индия, който бил зает да обожава фамиленото си *мурти*. В това време великият предан Махарадж Агастя дошъл в палата му като гост. Царят бил известен за това от един слуга, но си помислил: „Зает съм в служене на моето *мурти*, не бива да го изоставям, за да ида да посрещна Агастя.“ Агастя бил предан и йоги от най-висш тип и ако останел неудовлетворен, можел да причини какви ли не пакости на царството. Знаейки това, царят се престорил, че не е чул и след като приключил с обожанието си, дошъл и дал разпореждания *риши* да бъде приет. Обаче понеже се престорил, че не бил чул за пристигането на един *вашинава*, тъй като бил толкова дълбоко вгълбен в обожанието си, той извършил оскърбление срещу Агастя и в следващия си живот се родил като слон. Слонът по природа е много бавен в реакциите си. Това се нарича *стабдхи-буддхи*. И така, заради това, че царят се забавил да се погрижи за мъдреца, той получил тялото на слон.

Когато имало битка между този слон и един крокодил, слонът се изтощил, не можел повече да се бие и призовал името на Кришна: „Господи, спаси ме!“ Това настроение го споходило, тъй като той вътре в себе си бил предан, затова и бил спасен. Раждането му като слон се случило заради оскърблението от незачитането на един предан под претекста, че е зает с обожанието на *мурти*. Той приел *вашинавата* за обикновен човек, а *мурти*то – за самия Бог; а би следвало да остави обожанието на *мурти*то и да посрещне предания. Заръката на *шастра* е ако сме заети с обожание на *мурти* и чуем, че Гурудев или някой по-висш от нас *вашинава* е дошъл, трябва да поискаме разрешение от *мурти*то и да идем да служим на предания. Сетне по-късно трябва да се върнем и да довършим обожанието. Необходимо е да се погрижим, защото не някакъв човек е дошъл, но у него също е представен Богът. Богът присъства в *мурти*то, обаче присъства и в сърцето на предания, а това е по-висша концепция. Божието присъствие в сърцето е по-важно отколкото в *мурти*то. Първо него трябва да почитаме.

Когато за пръв път дойдох в Гаудия Матх в Калкута, видях, че в тази наета къща *муртото* на Махапрабху бе поставено в една стая на приземния етаж, обърната към улицата, а Гурумахарадж живее в стая на първия етаж. Най-напред попитах един *брахмачари*: „*Мурти*то на Махапрабху от дърво ли е направено или от нещо друго?“ Той се развълнува и каза: „Какво говориш? Това е *сакшат* Махапрабху, самият Махапрабху! Недей да смяташ, че *мурти*то е направено от дърво, глина и някакъв друг елемент от този свят. Махапрабху е там.“

Тогава поставих друг въпрос: „Добре,” рекох, „Кой е по-велик – Махапрабху или вашият Гурудев? Щом вашият Гурудев е считан за най-великия предан, защо не стои до Махапрабху, щом Той директно присъства там? Той стои на първия етаж в друга стая, а Махапрабху е оставен тук на приземния етаж, близо до улицата. *Мурти*то е на приземния етаж, а гуру е над него, на сигурно. Каква е причината?“

Чувайки такъв невъзпитан въпрос, този *брахмачари* малко се успокои и се опита да ми помогне да разбере, че Гурумахарадж също е близо до Махапрабху. „В неговото сърце е Махапрабху. Тук, в храма, има *мурти* на Махапрабху, но също и там, в неговата стая, Гурумахарадж живее с Махапрабху. Обаче Махапрабху, който е в сърцето му превъзхожда този Махапрабху тук в храма – това е най-висшето

съображение.” Не успях много да го разбера, но все пак си помислих: „Да, като че ли има някаква истина в неговия аргумент” и замълчах.

По-нататък започнах да проумявам, че Махапрабху е в сърцето на предания, а също и в *мурти*, но по-висшето изражение се открива в сърцето на предания в сравнение с *мурти*. Той е активен у предания и пасивен у *мурти*.

*томара хирдая сада говинда виширама
говинда кахена – мора вашинава парана*

„Твоео сърце винаги е обител на Говинда, а Говинда казва: „Преданите винаги са в моето сърце.” („Прартхана”, Нароттама дас Тхакур)

Арчан и бхаджан

Прабхупад ни казваше, че не можем да приемаме *арчан* за *бхаджан*. *Арчан* е проводник, а обожанието е посредством *мантрата*. *Бхаджан* означава пряко служене – душа към Свръхдуша. Чрез процеса на *арчан* се надяваме някой ден да постигнем позиция в прякото служене. *Бхаджан* не се извършва с посредничеството на никаква ментална система за пречистване на ума.

Махапрабху не е наблягал особено на *арчан*, а на *нама-бхаджан*. Тогава може да възникне въпросът защо *госвамите* са поставили *мурти* на Говинда, Гопинатх и Мадана-Мохана във Вриндавана, щом святото име е достатъчно. Нашият Гурумахарадж веднъж отговори, че трябва да разберем разликата между *арчан* и *бхаджан*. *Госвамите* са се занимавали с *бхаджан*, не с *арчан*. Те не виждали *мурти* на Кришна – те били в пряк досег с Него. Не съществувала бариера между тази равнина и онази равнина – всичко било в една и съща сфера.

Веднъж Мадана-Мохана казал на Санатан Госвами: „Не мога да ям това, което Ми предлагаш, без мъничко сол.” „О, искаш само да Ти дам малко сол? Добре, ще добавя сол.” „Не, не, Санатана, не мога да ям това и без малко *ghi*.” „Тогава защо си дошъл при един просяк? Можеш да се храниш хубаво другаде. Защо си дошъл тук да ме притесняваш? Откъде да Ти намеря *ghi* и всички тези салтанати?” Така протичал обменът помежду им.

Така че *госвамите* са препоръчали *арчан* на останалите, но самите те са се занимавали с директно служене. Това е *бхаджан*. Повтаряли са святото име, но са насърчавали *арчан* – нещо, което обичайно присъства в *сампрадаята* на Рамануджа. Рупа, Санатана и другите *махаджани* и поставили *мурти* и тяхното служене към *муртите* било стопроцентов *бхаджан*. Но общо казано, *арчан* е от по-нисък клас. *Арчанът* на *махаджаните* е по-важен за нас. *Арчанът*, извършван от освободените души, *сварупа-сиддхите*, не бива да бъде считан за обикновен *арчан*. Това е *бхаджан* – пряко служене.

И така, в *арчан* има различни градации – съществува разлика в качеството. Има обожание на *канишитха-адхикари*, обожание на *мадхяма-адхикари*, а също и обожание на *уттама-адхикари*. Само че едното е пряко общуване, а другите са според *шастра*.

Градация на *пасадам*

Понякога се задава въпросът дали обикновените хора се облагодетелстват от раздаването на *пасадам*. У тези, които ще приемат *пасадам*, преминава голяма чистота, но съществува въпросът за степента. Има *пасадам* от *маха-бхагават*, *пасадам* от *мадхяма-бхагават* и *пасадам* от *канишитха-бхагават*. Всичко зависи от това кой отговаря за *пасадама* и каква е неговата връзка с божествеността. Трябва да има поток, точно както в един електрически контакт – може да сте свързали всички жици, но ако няма ток, каква полза? *Ваикунтха нама грахане* – трябва да е налице трансцендентална връзка. Иначе формата си остава само форма; тя е безполезна.

Дух трябва да има вътре във формата. Формата също е нужна – кабелите са необходими, за да протече електрическият ток – но само от кабели полза няма. Така че разпространението на *пасада* трябва да има истинска връзка с божествеността, иначе всичко е търговия, едно външно представление. Може да присъства скрит мотив, който да превръща всичко в бизнес. Точно както *джати-госвамите* правят търговия като взимат пари за четенето на „Бхагаватам“. Но ако онзи, който се занимава с разпространение на *пасадам*, има искрена връзка с Бога и тази връзка се спуска и прониква всичко, тогава това е *пасадам*. Иначе е имитация.

Също може не винаги да е така, че ако някой обикновен човек приеме *кришна-пасадам*, ще се роди като човек в следващия си живот. Може да получи човешка форма и след четири или пет раждания. Но където и да отиде, връзката ще я има. Всичко е записано в по-висшата сфера и няма да бъде изгубено.

Стандартът за *нама-санкиртана*

Винаги трябва да има връзка с божествеността. Бхактивинод Тхакур е казал, че водещият група за съвместно възпяване (*санкиртан*) трябва да е *шуддха-бхакта* (чист предан) – *киртан* групата трябва да се води от такъв човек. Иначе ще бъде танцуване и подскачане на земно ниво. Трябва да има божествена връзка. Ако съвместното възпяване не е под водачеството на човек от по-висшата равнина, то трябва да бъде отхвърлено. Не бива да се забъркваме в това. Бхактивинод Тхакур е написал: *шуддха-бхакта аругати, киртана хаиле секхана яя*.

Ако е под водачеството на *шуддха-бхакта*, тогава можем да присъстваме; иначе не. Там ще има *нама-апарадха* – оскърбления срещу святото име. Не бива да участваме в подобно нещо. То ще е *намакара* – само звукът на името ще присъства, ала вътрешната реализация ще липсва, а именно тя е главното. Каква вибрация се създава? Това е най-важното. Не ни интересува сладката мелодия или вещото произношение. Трябва да се стремим да усъвършенстваме качеството. Затова трябва да има връзка с божественото, връзка със спускащ се посредник. Онзи, който има очите, може да долови тази връзка. *Ом агяна тимирандхася гянанджана шалакая*. Собствената ни реализация ще бъде гаранция, собственото ни познание. Това възприятие ни е дадено от Гурудева. Той премахва булото на невежеството и дарява *дивя-даршан* – божествените очи. *Дивя-чакишу дикша* – *дикша* означава, че той ни предава

трансцендентално знание. В степента, в която притежава това знание, той ще го вложи в ученика си. Гуру ще научи ученика как да се свързва с Кришна, в изключително отъждествяване с интереса на Кришна. Ала Кришна не е видим, затова връзката е чрез гуру или чрез *ваишнавата*. По този начин трябва да развием себеотрицание до краен предел и в зависимост от степента на отдаването си ще бъдем благословени.

Предложете всичко на Кришна

Веднъж ако нещо е посветено в служба на Кришна, то е напълно съзнателна единица. Всичко тук е предназначено изключително и само за Кришна, за никакъв друг Бог. Всичко е предназначено за Кришна съзнание – не за *субрахманя* съзнание или някакво друго съзнание – единствено за Него. Всичко е съзнателно и живо; недопустимо е никакво друго съзнание, освен пълна посветеност на Бога.

Всяко цветче, родено тук, е предназначено единствено да удовлетвори Кришна. Радхарани не би била щастлива, ако се стремим да използваме цветята в служба на някой друг. Те всички са за служенето към Кришна. Също и тук, в нашия *матх*, някой може да обира цветята или пък да взима някои от тях с лечебна цел, но това наскърбява сърцето ми – те всички са предназначени да служат на Кришна. Тези хора искат да вземат корени от растенията, които са собственост на *матха*, за медицински цели, затова им казвам: „Идете при Махапрабху, вземете Неговото разрешение, пък тогава ги берете.” Щом е необходимо и няма как да се избегне им казвам: „Вървете първо да получите разрешение.”

Чух, че веднъж в Йогипитх – мястото, където се е родил Махапрабху – имало едно дърво *кадамба*. Тъкмо когато Прабхупад излизал от *матха*, за да иде в Калкута, един предан си казал: „На дървото *кадамба* цъфна ново цветче, а не е дадено на Прабхупад.” Той взел цветчето и хукнал към колата на Прабхупад. Прабхупад попитал: „Какво е това?” „Ново цветче от дървото в Йогипитх.” „Ново цветче?” „Дойдох да ти го покажа, Прабхупад, и ще го дам на Махапрабху.” „Тогава иди и го покажи първо на Махапрабху. Вземи разрешението Му, пък после ми го донеси. Сега заминавам. Ако щях да остана, можеше да го сложиш в дланта ми и аз сам щях да Му го покажа. Обаче сега тръгвам, затова иди и първо Му го покажи, а след това ми го донасяй. Трябва да вземеш Неговото разрешение – това е *прасад*. Да Му го покажеш означава да Му го посветиш. След това ние можем да приемем *прасада*.” Богът е нашият подслон – *тена тьяктена бхунджита ма гридхах кася свид дханам*. Това е ключът в живота ни – *тена тьяктена* – след като Му го предложиш, можеш да го използваш.

*ягя-шишитасинах санто мучянте сарва-килбишаих
бхунджате те тв агхам папа йе пачантй атма-каранат
(„Бхагавад Гита” 3.13)*

Всеки път, когато посвещаваш нещо на самия себе си, правиш грях – създаваш дисхармония в обкръжението. Но ако го поднесеш на Кришна, пък след това го използваш, хармонията е съхранена. Всичко е сътворено, за да служи на Кришна, всичко е за Него. Така че най-напред трябва да посвещавате всичко на Него, а сетне можете да вземете оставащия *прасад*. *Ишавасям идам сарвам* – навсякъде всичко е

притежание на Всевишния, всичко Му принадлежи. *Тена тьяктена бхунджита* – от каквото и да се нуждаете, след като го поднесете, след като Той свише ви разреши, можете да го вземете. Не бива да има нарушения в закона и реда – законът и редът на целостта трябва да останат ненакърнени. Трябва да живеете тук като верни поданици – не незаконно, било то физически или ментално. На думи и дела трябва да сте верни поданици в царството на Бога. Това е, което се изисква от нас; тогава ще има мир и хармония, и няма да има последици. Инак последици ще има и ще трябва да ги изстрадате.

Жертва и самозабрава

В разбирането за Бога като Кришна се таи концепцията за най-висшия Абсолют – красотата, хармонията, екстазът, сладостта, очарованието. Очарованието привлича и това привличане е служене, то е отдаденост. Всичко, което се отдава на красотата, носи очарование. Той осъзнава собствения си чар. Това означава жертва. Ние сме поклонници на красотата – *сундарам*. *Сатям шивам сундарам* – тази хармония е прекрасна. Хармония означава *саманя* – правилна настройка. Правилната настройка е красота. Няма оплаквания, нуждите на всички са посрещнати. Те сами себе си не знаят, заплениени от красотата. Откриваме самозабравата в красотата.

Казва се, че самозабравата, в своята фина независимост, се счита за по-висша концепция от жертвата. В жертвата човек има съзнание за себе си и давайки нещо, съзнава: „Аз давам нещо за дадена цел.” А в пълната самозабрава той дава нещо в пълно заплениение от интереса на цялото. *Гопите* казват:

*деха смрити нахи яра, самсара – купа кхахана тара
таха хайле на чаре уддхара
(ЧЧ, Мадхя, 13.142)*

„Ние нехаем за себе си, нямаме отделен интерес. Стига Кришна да е удовлетворен, на нас не ни пука в какво състояние сме. Ние не съзнаваме собственото си съществуване.”

За тези, които нямат концепция за собствените си тела (*деха смрити нахи яра, самсара-купа кхахана тара*) – ямата на този материален свят, адът и всички тези неща не значат нищо. Те не съзнават собствените си тела. Какво може да им стори адът? Всички са в пълно Кришна съзнание, самозабравили се. Никаква болка не може да ги докосне. Ако има самосъзнание, ще последват наслада и болка. Ала в самозабравата интересът на Кришна е пръв.

Такъв е калибърът на божествената любов. Самозабрава за каузата в името на центъра. Такава осъзнатост за Благодетеля. Те нехают за обществото, нито за писанията, нито за каквато и да било религиозна концепция – Кришна е всичко. Цялостно привличане и робство на Бога.

Религия означава правилна настройка

Разбира се, никой не иска робство, всеки ненавижда робството. Обаче робството към Кришна е най-висшето постижение според *вайшнавата*. То е най-ценното – в зависимост от степента на заробване получаваме и достойна позиция. Да си роб на Всевишния не е толкова евтино. Робство означава безусловна отдаденост, пълна отдаденост. Нужно е цялостно отдаване до степен да се самозабравиш. Себичност означава агресия, експлоатация. Необходимо е да премахнем тъй наречената себичност на агресивната си природа. Всичко е изразено в този призив; този призив е божествената любов - да сме директно свързани с Него.

Хануман е имал тази сърдечна непоклатимост в служенето си в *дася-раса*. Където и да стане дума за *дася-раса*, Хануман е посочван за идеалния слуга. Разбира се, неговото специфично служене е толкова прославлено, че понякога превъзходството му е подкрепено от някои специални съображения, които не се вменят в обичайната наука за предаността. Гаруда е считан за слуга на Кришна, а се приема, че Кришна заема по-висша позиция от Рамачандра. Затова и Гаруда би следвало да е по-висш в *дася-раса*; но виждаме, че той търпи поражение в ръцете на Хануман няколкократно.

Веднъж Гаруда взел преднина пред Хануман, когато Рама и Лакшман били във война с Равана. Рама и Лакшман били завързани със змии. Тогава Брахма им внушил да мислят за Гаруда. Гаруда дошъл и още с приближаването му, всички змии се разбягали. Рамачандра бил много удовлетворен и разнежен от служенето на Гаруда, и му казал да си поиска благословия. Гаруда отвърнал: „Знам, че Ти си моят господар Кришна, Нараян, само че сега си в друг облик, в който Хануман е Твоят изключителен слуга. Но ако дори мъничко си доволен от службата ми, моля Те да ми покажеш фигурата на моя възлюбен Бог Кришна.”

Тогава Рамачандра отговорил: „Хануман е ей там; той няма да понесе подобно нещо.” Гаруда казал: „Няма проблем, аз ще наредя нещата.” С крилето си Гаруда направил временен заслон, в който Рамачандра му показал образа си на Кришна. Естествено Хануман разбрал какво става и се закле: „Ще си отмъстя когато моят Бог Рама дойде като Кришна.”

По-късно, в Двапара Юга, Гаруда бил помолен от Кришна да набере сто и осем сини лотоса и той отишъл да ги бере от едно езеро, недалеч от дома на Хануман. Хануман разбрал, че Гаруда идва и затова се настанил на пътеката в облика на малка стара маймуна. Гаруда искал да мине, обаче тъй като е невъзпитано да прекрачиш друго живо същество, помолил маймуната: „Махни се от пътя ми, не искам да те прескачам. Моля те, отмести се от пътеката.”

Обаче Хануман си имал мотив и отвърнал: „Аз съм стара маймуна, нямам сили дори да помръдна. Моля те, мини от някъде другаде или ме премести от пътеката. Не мога да мръдна. Твърде съм стар и не ми е добре.”

Тогава Гаруда го помолил още по-настоятелно: „Не, не, ти не знаеш кой съм. Мръдни! Освободи пътя, иначе ще трябва да ти дам урок.” „Какво да правя? Болен съм, не мога да се поместя. Не ми се гневи, какво мога да сторя?” Гаруда отново го заплашил, но получил същия отговор. „Какво да правя с него?”, замислил се Гаруда.

„Ще трябва да го преместя от пътя.” „Да,” казал Хануман, „така направи ако искаш.” Гаруда рекъл: „Няма да те докосна. Ще те отвее с пляска на крилете си.” „Добре,” отвърнал Хануман, „така направи щом искаш.”

Гаруда започнал да размахва криле в мощта на реактивен самолет, с каквото британците са атакували Фолкландските острови. Махал ли махал, но що да види: „Какво е това? Плясъкът на крилете ми изкоренява дървета, но тази малка маймунка е непоклатима. Какво става?” Тогава забелязал, че не само тялото на маймуната, а дори и косъмче по козината ѝ не помръдвало. С цялата си сила сграбчил Хануман в човката си, но и това не помогнало. Гаруда не можел да стори повече; тогава Хануман се изправил, хванал го и го сложил под мишницата си.

„Не, недей! Аз дойдох да бера сини лотоси за моя Бог. Кой си ти? Защо ме притесняваш по този начин?” Хануман рекъл: „Не се тревожи за сините лотоси, аз ще ги набера.” Все още с Гаруда под мишница, той взел сините лотоси и поел към Дварака.

Кришна знае всичко. Той знаел, че тези неща ще се случат. По това време си бил в Дварака, а с Него били Рукмини и Сатябхама. Докато Хануман приближавал портите на Дварака, Кришна започнал да разговаря с Рукмини и Сатябхама за неговата преданост към Рама. Щом Хануман достигнал Дварака, открил, че дверите се охраняват от Сударшана чакра. Той тръгнал към портите, възпявайки: „Джая Рама! Джая Рама! Сита-Рама! Джая Рама!” Тъкмо тогава Кришна казал на Сатябхама: „Моят предан Хануман идва. Понеже той обожава Сита и Рама, аз ще приема облика на Рамачандра, а ти приеми облика на Сита.” Сатябхама обаче не можела да приеме ролята на ничия друга съпруга, затова Кришна казал: „Щом не можеш, ще помоля Рукмини.” Рукмини пристъпила напред и приела образа на Сита. Тогава се замислили: „Хануман е вече почти тук. Ами Сатябхама?” Кришна ѝ казал: „Иди да се скриеш под трона.”

Дискът Сударшана-чакра се въртял край портите като часови. Хануман пеел: „Джая Рама! Джая Рама!” Сударшана-чакра му казал: „Тук няма Рама! Къде си тръгнала, маймуно?” Хануман отвърнал: „Не, не, моят Рама е тук, ти не разбираш.” Сударшана казал: „Не! Не мога да те пусна да влезеш.” Тогава Хануман просто пхнал в центъра на Сидаршана-чакра пръста си, който внезапно станал толкова голям, че дискът спрял да се върти и му застанал като стегнат пръстен.

Така Хануман влязъл в Дварака с Гаруда под мишница, сините лотоси в ръка и Сударшана-чакра на пръста. Пристъпвайки в двореца, той видял Рукмини като Сита и Кришна като Рама. Хануман си рекъл: „Моят Бог е тук!” Той започнал да поднася сините лотоси в светите нозе на Рамачандра, докато възпявал: „Сита-Рам, Сита-Рам!” А след това запитал: „Господарю мой, кой шумоли там под трона? Какво е това?” „А, нищо, не обръщай внимание,” казал Кришна.

Гаруда, Сударшана-чакра и Сатябхама изпитвали някаква самонадеяност, някакъв вид гордост в ума, всеки в своята сфера, затова волята на Кришна била малко да дойдат на себе си. По този начин, с помощта на Хануман, Кришна успял да озапти гордостта им. Кришна заема по-висока позиция от Рамачандра, обаче Неговите сподвижници изтърпели известно унижение в дланите на Хануман. Така че *дася-расата* на Хануман, неговото сладко настроение на служене, е много интензивно и прославно.

Такава е *лилата* на Бога. Всичко си е там, но гледната точка е различна. Това е *лила*, цялата отдаденост е към центъра. Тук е изкривеното отражение, а там е оригиналът. Така че всичко е подобно – само гледната точка е точно наопаки.

Едното е пълна жертвоготовност, а другото – принципът на пълното самовъзвеличаване. Въпросът е единствено във вътрешната настройка. Нашият Гурумахарадж много често използваше фразата: „Религия означава правилна настройка.” Настройка към цялото. А концентрацията на цялото също варира в зависимост от различното ниво на разбиране. Най-висшето акордиране е акордирането с любов. Там не би могло да има никакви оплаквания. Ако има нещо друго, то може да бъде поправено с настройване. Отровата става лекарство и лекарството става отрова.

Което е лекарство за *маявадите* е отрова за преданите – въпросът за недиференцираното освобождение е тяхната най-висша цел. Това е техният нектар – тяхната най-висша форма на лекарство, ала то е отрова за един *вашинава*.

Отречение означава, че всичко е за Кришна

Човек може да използва отровата като нектар в лекарство, инак тя ще го погуби, досущ като един *вишайи* (материалист), който се опитва да се наслаждава на онова, което е предназначено за Кришна. Енергията също идва с отрова. *Сампати* означава енергия, която носи манталитета на притежател.

Запленен от парите, човек започва да прави търговия, тогава душата сякаш умира и започват дейностите на светския човек. В натрупването на пари се губи истинският принцип. Ако *адхикари* не е автентичен, той може да бъде отнесен от потока на парите към света на експлоатацията – *камани канчана*.

Махапрабху не искал да се среща с Пратапарудра, защото той бил *вишайи*. *Сандаршанам вишайинам атха йошитама ча ха ханта ханта виша бхакшанато 'пй асадху* – за един *саняси* е по-лошо от изпиването на отрова да се среща с цар, който е олицетворение на паричното богатство. Той е в самия център на управлението на материалния просперитет. *Йоши* означава, че е склонен към наслаждение и Махапрабху казва, че да се влезе в досег с тези две неща е като да се погълне отрова – затова човек трябва да е внимателен.

Тези, които са в компанията на преданите (*садху-санга*) и следват напътствията на по-висш *садху*, са в правилна позиция – това е всичко, което е необходимо.

Веднъж през месец август Бон Махарадж отишъл да събира дарения за Кришна-*джанмащами*. Цял месец в Калкута течеше фестивал. По това време всички проповедници се връщаха в Калкута и обикаляха от врата на врата да събират *бхикши* (подавания). Бон Махарадж бил заедно с един-двама *брахмачари*, с които отишли в една част на Калкута да събират. Обичайно един от групата приближавал някой джентълмен и го молел: „Ние сме от Гаудия Матх. Скъпи господине, молим ви да помогнете, искаме да съберем малко средства. Вие, хората тук, сте много предани.”

Бон Махарадж помолил един джентълмен: „Моля ви, дайте ми адресите на неколцина добри и щедри господа, към които можем да се обърнем, за да съберем средства за нашата цел.” Джентълменът отвърнал: „Идете в еди коя си къща – там ще намерите такъв човек.” Обаче това била къщата на една проститутка. Бон Махарадж тръгнал със силна вяра и потропал. Вратата се отворила и излязла една жена: „О, вие сте *садху*, какво искате от мен?” Господинът, който пратил Махарадж да иде в тази къща, се смеел наблизко с неколцина свои приятели. Бон Махарадж дал на дамата една покана и казал: „Провеждаме фестивал и молим за някакъв принос от вас.” Дали тя дала нещо или не – не знам.

Бон Махарадж си тръгнал, а тези хора си умирали от смях. Като се върна в *матха*, той каза на Прабхупад: „Няма да ходя повече да прося.” „Защо?” „Тези негодници ме пратиха в дома на една проститутка. Никъде не излизам вече да събирам дарения!”

Тогава Прабхупад даде лекция: „Мнозина сред вас са изоставили собствените си притежания, но при все това аз ви изпращам навън да събирате дарения. Мислите ли, че греша като постъпвам така? Не. *Вишайите* винаги искат да ни вкарат в своя капан. Всичко трябва да бъде вложено – трябва да се учим да прилагаме всичко в служба на Кришна – единствено тогава сме спасени. Иначе, ако оставим нещата така, дойде ли удобен случай, това ще се върне и ще ни ухапе. Така че трябва да използваме всичко, което идва към нас, всичко – с всичко трябва да се отнасяме по такъв начин. Където и на каквото и да се натъкна, в което има и най-малък намек или помен за Кришна, аз трябва да го използвам в служба Нему. Обърнем ли му гръб, то ще стане наш враг. Но ние трябва да превръщаме всички тези неща в приятели. Това ще ни помага в служенето към Кришна. Така трябва да подредим нещата в този свят, че да не оставяме нищо настрана.

*анасактяся вишаян ятхархам упаюнджитах
нирбандхах кришна-самбандхе юктам вайрагям учяте
прапанчикатая убддхя хари-самбандхи-вастунах
мумукишубхих паритяго ваирагям пхалгу катхяте
(„Бхакти Расамрита Синдху 2.255-256)*

Паритяджя вайрагям – да изоставиш всичко, което е не-Кришна – това е фалшиво и повърхностно отречение. Обратно, истинското отречение е да виждаш всичко в служба на Кришна – *нирбандхах кришна самбандхе*.

Месец Пурушоттама

Смисълът на отречението е да ни осигури по-благоприятни възможности за *кришна-сева*. На всеки няколко години има един допълнителен месец, месецът Пурушоттама, който е благотворен специално за късметлиите. Месецът Пурушоттама притежава всички добри качества, досущ като самия Бхагаван Пурушоттама, и е считан за венеца на месеците. Дори най-светите месеци като Ваишакха не могат да се сравняват с Пурушоттама – Бхагаван, самият Бог, милостиво е приел този месец и е вложил в него цялата си сила. Това е описано в „Шри Бриханнарадия Пурана”. Следовниците на материалистичната *смарта-сампрадая* със своя *кармика* стандарт за

отсъждане, избягват извършването на каквито и да било ритуали по време на този месец, както и всичко, което се счита за материално благотворно. Според тях този месец е неплоден и безрадостен в материално отношение.

В „Шримад Бхагавад Гита” 4.33 Богът казва, че ако извършваме *карма* правилно, добиваме способност да встъпим в *гяна*.

сарвам кармакхлам партха гяне парисамапята

Чрез извършване на благочестиви дейности може и да постигнем рай, ала след като добрите последици се изчерпат се връщаме в този свят, познат като *мартя-лока*, равнината на смъртта. Така тези, които се стремят към материални неща, трябва да изтърпят последствията на своите действия.

Преданите на Кришна, обаче, са поклонници на *киртаниях сада харих*. Техният процес на обожание е даден в „Шри Чайтаня Чаритамрита”:

*ниджабхиста кришна-прештха пачета 'лагия
нирантара сева каре антармана хана
(ЧЧ, Мадхя, 22.159)*

Те са по двадесет и четири часа на ден заети в служене на Бога, защото нямат и миг за свое собствено сетивно наслаждение. Непримирими са към тези, които са против извършването на *сева*, особено към тези, които желаят някакви резултати в този свят. Когато виждат такива *дживи*, за тях това е по-лошо от ад – в писанията виждаме много примери за това.

По подобен начин и поклонниците на *сагуна*, равнината намираща се във властта на природните *гуни*, винаги показват неодобрението си към поклонниците на *ниргуна* – сферата, намираща се отвъд качествата на природата. И за това не липсват примери в писанията.

Смарта брахманите, покоряващи се на законите на светската природа, имат регулярен график на задълженията през дванадесетте месеца, затова те пренебрегват този допълнителен месец. Тези, които желаят материални резултати от плодоносните си дейности, считат този месец за ялов и вреден в материално отношение. Понеже такива хора не го зачитат, този допълнителен месец се чувства отрицателен и изпитва нуждата да се отдаде на своя господар.

Обаче онези, които постоянно прекарват времето си в обожание и служене на Господа, му отдават голямо внимание. Те знаят, че плодоносните дейности са причина за обвързването с материята.

Богът винаги осигурява голяма закрила на отдадените, затова Той дава цялото си лично богатство и имане на този месец, като по такъв начин месецът приема Неговите качества и става досущ като Него. По тази причина Богът му е дарил и Своето име, Пурушоттама, превръщайки го в царя сред месеците. Сам Той прославя този месец и го дава на най-скъпите си предани, които обича като себе си. Преданите служат на Господ Голока-вихари Пурушоттама много щастливо през месеца Пурушоттама и с радост се

захващат с допълнителни отречения през този период – в месеца, когато материалистите са много смълчани в техните дейности.

Появяването на Екадаши

Точно както месецът Пурушоттама е скъп на Кришна, Екадаши се счита за любимия ден на Кришна, в който преданите се въздържат от материални дейности. Екадаши е *апракрита*. *Апракрита* означава нещо, което прилича на *пракрита*, само че не е светско. Предупредени сме, че Екадаши не е светски ден, макар да изглежда, че е. Тъй като се намира под влиянието на луната, Екадаши сякаш е светско. Топлината в света, както и частта вода в тялото се променят благодарение на влиянието на луната, точно както океанските приливи и отливи се влияят от нея. С приближаването на пълнолунието и новолунието, частта вода в телата ни се увеличава, затова развиваме и настроение за наслаждение. Моят Гурумахарадж спомена за тези неща в една лекция на Курукшетра през 1927 г – научното основание е, че заради движението на Земята, Луната и Слънцето, топлината намалява, а *раса*, водата на насладата в тялото, се увеличава, поради което нараства и наклонността към забавление.

Затова постът е нужен, за да противостои на това външно раздвижване в природата. Постът може да ни избави от тази странна реакция. Гладуването е препоръчително, а ако човек изобщо не може да гладува, може да мине на такава диета, която е по-малко възбуждаща, тоест да приема *анукална* (не-зърнена храна). Ние постим, за да озаптим сетивата, тъй като те по естествен начин стават по-интензивни в този период. В резултат на това човек се възбужда и желае да се наслаждава – да посяга на обкръжаващото. Именно това нечестно незачитане на собствения аз трябва да бъде овладяно, и по тази причина е препоръчително гладуването – това е един начин.

Ние приемаме някои видове храни, а други не, тъй като първите се считат за по-малко вредни и доставящи по-малко наслаждение на тялото. Също така в „Хари Бхакти Виласа“ се споменава, че някои специфични видове грехове се подслоняват в тези храни, които не приемаме. Папа означава такъв грях, който много обича да се приютава в зърнените храни и онези места, които ние със сигурност искаме да избегнем. Първокласното гладуване е дори без прием на вода (*нирджала*). Онези, които не могат да преживеят без храна, могат да ядат плодове, корени и мляко.

Освен това от духовна перспектива самият Кришна също изпитва по-голяма нужда от наслаждение, а когато Кришна изпитва по-голяма нужда, преданите имат по-голям шанс да предложат служене. Тези мигове са по-ценни за тях, защото Кришна иска да се наслаждава и в това време преданите трябва да са заети да осигуряват повече неща за Негова наслада – до степен да не им остава никакво време за собствените им нужди. Преданите винаги стоят край Кришна, осигурявайки Му каквото Му е необходимо, като дори забравят да се хранят и всякакви други неща. Те искат да са много заети със служене към Кришна, а в такъв момент на нужда това ще донесе повече отплата, изразяваща се в привличане към Кришна, което ще донесе повече благодат. Така че първостепенната причина е да се зарадва Кришна, а второстепенна е, че посредством гладуването можем да направим тялото си сухо, което ще намали настроението ни за наслаждение. Такова е общото обяснение.

Има и още толкова много други неща. Всичко е съзнателно, всичко е лично; Екадаши също има свой личен характер и е отдадена в служене към Кришна, заедно с цялата си компания. Тя не приема никаква храна, нито каквото и да било друго, както и не позволява на никого в своята група да приема храна или да си губи времето, но винаги е заета в служене на Кришна.

Значимостта на Двадаши

Казано ни е, че Хари е благосклонен към Екадаши и Двадаши, и причината вече бе обяснена. Хари би бил удовлетворен и от най-малкото служене, поднесено на тези дни. И така, и Двадаши, и Екадаши са считани за любимите дни на Кришна. Спазването на Екадаши е задължително; макар Двадаши също да се почита като любимка на Хари, при все това предпочитанието е към Екадаши. Двадаши е предпочитана пред Екадаши единствено в осем случая, определящи се от съпада на *накшатра*, *титхи* и т.н., когато спазваме Маха-Двадаши вместо Екадаши.

На Екадаши и Двадаши дори малко служене донася голяма награда. Награда означава, че настроението ни за служене и нашата ревностност се нарастват в това време. В по-дълбок смисъл това значи, че в този момент Хари иска да приеме повече служене. В това е щастието на служещите, че Хари иска повече от тях; затова и значимостта на служенето нараства на Екадаши и Двадаши. Също така на Двадаши не берем листа *туласи*, защото се смята, че Туласи Деви е спазвала пост на Екадаши.

Служенето струва повече от гладуването

Отбелязва се също, че служенето е от първостепенна значимост. Ако постя и не приемам дори вода, може да се наложи да лежа и да съм неспособен да правя какво служене за Бога. Това е нежелателно. Затова е по-добре да се приема *анукалта* и да се извършва служене към Бога.

По-добре е да се служи, отколкото да се седи бездейно. Така че ако *прасада-сева* се приема като служене, това е най-добре. Същевременно трябва да се взима под внимание индивидуалната позиция на предания. *Сахаджиите* въобще не спазват пост на Екадаши. Те казват: „О, ние сме във Вриндавана – тук не се гладува!“ Но Шрила Прабхупад не харесваше това – в името на *кришна-бхакти*, *сахаджиите* продължават да хранят сетивата си. Обаче когато е необходимо за служенето към Кришна да поддържаме тялото си, ние приемаме *прасадам* – не бихме искали заради гладуването енергията ни да отпадне. Ето така почитаме Екадаши. Ако постът не пречатства служенето ни, можем да продължаваме да постим.

Веднъж в деня на Джанмашами, Хаягрива Брахмачари (Бхакти Дайита Мадхава Махарадж) трябваше да организира пътуването на Прабхупад до Матхура, където да спазва Пурушоттама-маса. Хаягрива бе изпратен ден по-рано да наеме подходяща къща, а пък този ден се случи Джанмашами. Прабхупад помоли собствения си готвач да нахрани Хаягрива с ориз навръх Джанмашами. „Предстои му дълго пътуване и не

бива да губи сили – има важното задължение да уреди тази къща там.” Такава бе неговата заръка. Но Хаягрива се поколеба, както и готвачът. Той все пак не прие ориз на Джанмащам – вместо това яде *сабху* (тапиока), банан и извара.

Обаче ако професор Санял бе на негово място, несъмнено би приел ориз – бе толкова последователен и покорен към заръките на Прабхупад. Той би казал: „Щом Прабхупад ми е казал да ям ориз – ще ям ориз.” Така разсъждаваше. Но Хаягрива се поколеба: „Не, не, не е необходимо, достатъчно съм силен, мога да изпълня задължението си.” Самият Прабхупад, когато искаше да хапне нещо в ден на пост, приемаше *анукалта*.

Моят Гурумахарадж чувстваше, че ще получиш максимум енергия ако приемаш добра храна и извършваш добро служене. Това е най-доброто. Кришна не иска да ни ликвидира. Нахрани се добре с *прасадам* и си върши добре служенето. Каквото е необходимо – приемай го заради Кришна – не заради себе си. Ти принадлежиш на Кришна, така че ако си слаб и това затруднява служенето ти, ще изгубиш. „По-добре войниците ми да са добре нахранени и да работят здраво.” Такъв беше принципът на моя Гурумахарадж. Наполеон също е казал: „Един добре нахранен войник се равнява на десетима недохранени.”

По твоята воля

Веднъж на Екадаши тук дойде един *саньяси* от Туфан Мейл. Пристигна надвечер, окъпа се в Ганг, след това прави *киртан*, танцува, обикаля, отдавайки почитания и всички тези неща. По-късно го попитах дали би искал да приеме *анукалта*. Той отвърна: „Обикновено не приемам, но щом искаш, тогава разбира се, ще приема *анукалта*. Твоята воля е по-важна от поста.” Такова беше решението му.

Нужно е да се разбере, че каквото и действие да предприема, откликвайки на собственото си его, това ще въдвори материална атмосфера. Трябва да се предоставя на разположение на по-висш предан – искам да убия едва-доловимия копнеж на вътрешното си тяло. Покорявам ли се на заповедите му, той ще се разраства. Спра ли дажбата му, ще умре. Цялата ментална система може да умре без храна. Никакви инсинуации от егото ми отвътре. Извършвам служенето, което моят гуру ми е заръчал да върша. Свързан съм с Ваикунтха, с трансценденталния свят. Искам да разтворя егото си и да се измъкна от света, създаден от него. Живея в собствения си въображаем свят и този свят трябва да си отиде. Тогава за мен ще се отвори един друг свят – светът на моя гуру. В него искам да живея.

Веднъж един *саньяси*, изоставяйки ангажимента, даден му от нашия Гурумахарадж, отиде да посети Бадарикашрам и други свети места. После той беше наказан: „Защо изостави отговорността си към своето служене и тръгна на поклонническо пътешествие?” По онова време бях нов и отговарях за *матха* в Курукшетра, когато ми бе изпратено писмо с думите: „Ако този *саньяси* дойде в *матха*, не го пускай да влезе.” Той бе старши *саньяси*, а аз бях новак, затова много се напрегнах. „Как така? Този *саньяси* е отишъл да посети Бадарикашрама, мястото на Вясадева и Шукадева – в какво е сгрешил? И няма тази грешка е толкова голяма, че му е забранен достъп до *матха*?!” Беше голям шок за мен. Той наистина пристигна след

ден-два. Преди това бях проявявал голямо уважение към него; как бих могъл сега да му кажа: „Не можеш да влезеш в този *матх*.” Беше ми изключително трудно. Когато дойде, аз му прочетох писмото: „Такива са заръките от централния *матх*.” Той отначало се развълнува и започна да обижда по-старшите авторитети. Накрая му казах: „Махарадж, умът ми е много разтревожен и изпитвам голям страх.” „Защо те е страх?” – попита. Отвърнах: „Ако след петнадесет години служене си стигнал дотам, че да трябва да бъдеш изпъден от мисията, тогава каква надежда остава за мен? Аз съм просто начинаещ.” Тогава той се показа в друга светлина: „Не, не, не – не бива да се боиш. Някой може да не си вземе изпита за бакалавър или магистър, но това не означава, че начален ученик като теб също ще се провали.” След това прие, че „Това не е несправедливо; правилно е, понеже съм сторил нещо нередно.” В крайна сметка стигна до това заключение.

Тъй или инак, този *санньяси* се върна в калкутския *матх* и беше наказан за известно време – бе му отнета *дандата* и името му бе променено, но след около година бе реабилитиран. Беше отдавнашен предан на Гурумахарадж и лично ми разказа, че отишъл при Прабхупад и му каза: „Ти отне *дандата* ми и промени името ми. Ето, тук е обувката ти, а тук е главата ми – защо просто не ме набиеш хубаво с твоята обувка?” Прабхупад отвърнал: „Мислиш ли, че съм много щастлив да те наказвам?” Тогава този *санньяси* ми каза: „В този миг цялото ми разочарование се изпари и аз се завърнах.”

Цялата тази случка остави огромен отпечатък в ума ми. Изоставянето на служенето към гуру, за да идеш на свято място, е оскърбление, изискващо наказание. Как така?

Но всъщност това служене е нашата най-висша връзка. Божията воля идва чрез Неговия представител и да си зает в служене на Него е много, много ценно. Обратно, да избираме от своята по-низша позиция кое е добро и кое лошо, и да отиваме на някое свято място е един вид религиозен лукс. Божественото служене стои над независимостта на обикновената душа.

„Аз постъпвам правилно като посещавам светите места” – това произхожда от моето фалшиво его, а далеч по-висше его дава заръката: „Направи еди какво си! Бог го иска от теб!” Това идва от друг свят. Такова осъзнаване ме споходи постепенно - че да се покоряваш на заръките на *ваишнава* означава да служиш на божественото, а именно това ще ни отведе до най-висшето местоназначение.

Отречението е по-опасно

Близо до Италия в Средиземно Море има място, наречено Сцила. Това е скрита скала, а недалеч е водовъртежът Харибда. И когато някой кораб мине между тях, или ще се блъсне в скалата и ще е обречен, или ако е по-близо до Харибда, ще попадне във водовъртежа и ще бъде повлечен надолу. Така че е изключително трудно да се премине между Сцила и Харибда.

Така и от едната страна е *бхога*, а от другата е *тяга* – експлоатация и отречение. И двете са опасни. Ала отречението е по-опасно от експлоатацията – то е по-могъщ

враг. Склонността към отречение е по-голям враг на предаността към Кришна, отколкото експлоатацията. А *маявадите* обичат отречението.

За да привлече тези, които са в орден на отречението, Махапрабху приел *санньяс*. Той дори приел *маявада санньяс*, а да привлече *маявадите*, тъй като силата била в техни ръце. По онова време обществото било под контрола главно на *маявадите*, затова Той приел робата на *маявади санньяси* и влязъл в тяхната група. Той проповядвал: „Това, което правите, противоречи на предаността и е лудост. С вашите будистки принципи се опитвате да влезете във ведическата доктрина, с което нанасяте голяма вреда на обществото. *Веда на мания бауддха хаила настика* – вие представяте благата на будистката школа, пременени по ведическа мода. Това е по-опасно и е в голям ущърб на обществото.” Ведическата *варнашрама* винаги води към Кришна – *кришна-бхакти* е нещо позитивно, не е негативният *брахман*.

Каква строгост трябва да спазвам като *санньяси*? Трябва да посветя максимално енергията си на Кришна и ще приема всичко, което благоприятства това. Което е по-благоприятно за служенето към Кришна, него ще върша, а което не е, ще го отхвърлям.

Рагхунатх Дас Госвами

Рагхунатх Дас Госвами бил познат със своята отреченост. Махапрабху го благословил и казал на преданите: „Той притежава великолепието на Индра, небесния цар, а съпругата му е като прекрасните райски девойки, но това не привлича ума му. Нека всички ние го благословим да постигне успех в живота.” След като се прибрал у дома, Рагхунатх се държал съвсем настрана от домашните дела. Десет човека били наети да го пазят постоянно, по двадесет и четири часа на ден, за да не може да избяга, но той въпреки това избягал и отишъл в Пури.

Махапрабху го поверил на Сварупа Дамодар, който е втори Махапрабху – *сакшад махапрабху сварупа*. Сварупа Дамодар е Лалита Девии в *кришна-лила*. Махапрабху казал на Рагхунатх: „Каквото аз не знам, Сварупа Дамодар го знае всичко, затова теверявам на него. Когато почувстваш нужда да узнаеш нещо, питай него.”

Рагхунатх все пак дошъл при Махапрабху, но му било казано: „Аз вече съм те дал на Сварупа Дамодар, ала ако все пак искаш да чуеш нещо от Моите уста, тогава следвай тези наставления:

*грамя-катха на шунибе грамя-варта на кахибе
бхала на кхаибе ара бхала на парибе
амани манада хана кришна-нама сада ла'бе
врадже радха-кришна-сева манасе карибе*

„От негативната страна: не яж вкусни храни и не се занимавай със светски разговори, а откъм позитивната страна: винаги се стреми да повтаряш името на Кришна и в ума си се старай да се свържеш със служенето към Радха-Говинда във Вриндавана.” (ЧЧ, Антя, 6.236)

Тези четири напътствия били дадени на Рагхунатх Дас пряко от Махапрабху и той ги следвал през целия си живот. Махапрабху му дал *говардхана-шила* и *гунджа-мала* от Вриндавана. Рагхунатх мислел за *говардхана-шила* като за Кришна, а за *гунджа-малата* като за Радхика. С това настроение Им поднасял *туласи* и вода. Шестнадесет години живял по този начин в Пури. Понеже Ориса бил хиндуистки щат, а Бенгал се намирал под мохамеданско владичество, никакво бенгалско влияние не можело да има в Ориса. Затова баща му не можел да повлияе на управата и единствено успял да му изпрати един готвач, един слуга и малко пари. Казано им било да наемат хубава къща, да готвят храна за Рагхунатх и да му помагат в ежедневния живот. Обаче Рагхунатх не ги приел за себе си; единствено помолил Махапрабху да приема *прасадам* там по два пъти в месеца, за да бъдат те благословени.

След известно време изоставил тази идея, усещайки, че Махапрабху не бил удовлетворен да приема този *прасадам*, понеже идвал чрез хора със светска нагласа и в него можела да проникне някаква отрова. Тогава Махапрабху бил много доволен от Рагхунатх Дас.

Отречеността (*ваирагя*) на Рагхунатх била отвъд всякакъв стандарт, който можем да си въобразим – понякога просел от храма, понякога приемал редовна храна, а по-късно започнал да събира изгнилия *прасадам* от Джаганнатх, който дори кравите не искали да ядат заради лошия му мирис. Рагхунатх взимал този *прасадам* и измивайки гнилото, изваждал сърцевината и я ядял със сол.

Когато Махапрабху открил, че Рагхунатх живее на такъв *прасадам*, Той ненадейно дошъл: „О, какъв хубав *прасадам* приемаш! Ядеш всеки ден толкова вкусен *прасадам*, а не предлагаш и на Мен?” И Махапрабху хапнал от този *прасадам*. След третия път Сварупа Дамодар Го спрял: „Не, не, това не е за Теб, мой Господи!” Такава била интензивната степен на себеотречение у Рагхунатх Дас.

След като Махапрабху напуснал този свят, Рагхунатх отишъл във Вриндавана с намерението след като види Вриндавана, да напусне тялото си: „Ще се кача на Говардхана, ще се хвърля оттам и ще си ида.” С тази идея Рагхунатх отишъл във Вриндавана.

Ала там намерил Рупа и Санатана, и което е по-удивително – намерил Махапрабху в тях. „О, Махапрабху е тук! Махапрабху действа чрез тях. Махапрабху е в творбите на Рупа и Санатана, в техните дела, в тяхното движение.” Открил, че са напълно обсебени от Махапрабху. „Махапрабху е тук, Той не може да умре.” Така той се сближавал все повече и повече с Рупа и Санатана, и виждаме екстремната отреченост и пълната самозабрава в живота му. Той изчел цялата литература, особено книгите на Рупа за *рага-марга*, и бил вероятно най-великият ученик на школата *рупануга* – да такава степен, че я развил дори още по-нататък, давайки ни много повече от Рупа - изключителния стремеж по служенето към Радхарани, а не към Кришна без Нея.

В последните си дни във Вриндавана, Рагхунатх Дас преживявал от ден на ден, пиейки само по едно малко бърдуче суроватка. Това не е по силите на обикновен човек от плът и кръв. Велики души като *госвамите* наистина са се спуснали от другия свят, затова за тях е възможно да покажат идеала на самозабравата. Непостижимо е за обикновените хора от плът и кръв да спазват такава степен на отречение без да умрат,

но *госвами* са създали този стандарт и идеал чрез подобна *ваирагя*. Всеки ден по хиляда пъти Рагхунатх Дас се покланял на различни *ваишнави* и мантрувал по една *лакха*⁵ свети имена. Повтарял имената на около две *лакхи ваишнави*, медитирайки над тях. По този начин изразявал почитта си на две хиляди *ваишнави*, наред с отдаването на хиляда *дандавати*. Такова било себеотрицанието на Рагхунатх Дас Госвами.

Първенството на *триданди-санньяс*

Казва се, че орденът на отречението (*санньяс*) е забранен в Кали Юга – *ашвамедхам гаваламбам санньясам пала пайтрикам*. Това обаче касае *карма-санньяс*. *Карма-санньяс* означава, че изоставяш всичко – а подобен род *санньяс* е невъзможен в Кали Юга. В *шастрите* се описва, че в Сатя Юга, докато съществуват костите на човека, дотогава и той ще е жив – има ли кости, ще има и живот. В Трета Юга животът може да се поддържа в нервната система. В епохи различни от Кали Юга хората можели да понасят големи отречения, тъй като телата им не били зависими изцяло от храната. Ала за Кали Юга се казва: *калав аннагатах пранах* – продължителността на живота зависи от храната. Невъзможно е да се живее без храна.

Всички аскези са специално приспособени за Кали Юга и единственият продължителен пост, позволен в тази епоха, трае двадесет и четири часа, не повече. В други епохи обичайно постът продължавал поне дванадесет дни – ако човек е направил нещо нередно, според *смрити-шастра* дванадесетдневното гладуване било стандартно наказание за всички прегрешения. Обаче в Кали Юга двадесет и четири часовото гладуване е максимумът, защото човек не може да оцелее без храна. Ако някой трябваше да приеме *карма-санньяс*, докато същевременно е толкова зависим от материалното взимане-даване, той не би бил способен да поддържа съществуването си. Така че *карма-санньяс* – което означава пълно прекратяване на каквото и да било взаимодействие с този материален свят – е безполезен, защото ако няма никаква връзка със света, човек не би могъл да преживява в Кали Юга, какво пък да говорим да проповядва. Но животът на един *ваишнавски триданди-санньяси* не е кой знае колко екстремен. Приемай *прасадам* и извършвай някакво служене – това е така да се каже видоизменена форма, основаваща се на *юктахара вихарся* – онзи, който живее в съответствие с този принцип може да приеме *санньяс*.

Откриваме *триданди-санньяс* в *шастрите*. Когато Равана дошъл да открадне Сита Деви, той дошъл като *триданди*. Когато Арджуна се предрешил, за да се срещне тайно със Субхадра, той се облякъл в *триданди-веша*⁶. *Триданди-санньяс* присъства в „Бхагавата“ – *браминът* от Аванти приел *триданди-веша*, Кришна разказва тази история на Уддхава. *Триданди-санньясите* били високо уважавани в обществото по онова време. Има много типове *санньяси*, но *триданди* изглежда заемат най-висша позиция сред всички тях. *Екаданди* откриваме в школата на Шанкара, а в *Рамануджа сампрадая* виждаме *триданди-санньяс*.

⁵ Сто хиляди

⁶ Робата на *триданди-санньяс*

Прабодхананда и Пракашананда

Нашият Гурумахарадж казваше, че Прабодхананда Сарасвати е бил *триданди-санньяси* от *Рамануджа сампрадая*. Прабодхананда дошъл от юга и бил чичо и Гурудев на Гопал Бхатта Госвами. Написал е много книги, като „Радха Раса Судханидхи“, „Вриндавана Шатака“ и „Навадвипа Шатака“. Обичайно живеел в Камявана във Вриндавана.

Когато на Кавирадж Госвами било заръчано да напише „Чайтаня Чаритамрита“, той отишъл при старшите *ваишнави*, за да получи милостта им. Отишъл също и при Прабодхананда, който казал: „Да, напълно одобрявам тази книга. Тя ще бъде много обожавана, но имам една молба – не споменавай моето име.“ Затова и не откриваме името му в „Чайтаня Чаритамрита“; споменат е обаче в „Бхакти Ратнакара“. Той не искал никаква почит, затова пожелал: „Не споменавай името ми; но давам благословиите си книгата ти да бъде от много висш порядък.“

Сишир Кумар Гхош, създателят на вестника „Ананда Базар Патрика“, погрешно смята, че *маявади* Пракашананда Сарасвати се е превърнал в Прабодхананда Сарасвати – написал е така, обаче това не е вярно. Счита се, че Прабодхананда е Тунгавидя, една от осемте най-близки приятелки на Радхарани във Вриндавана, така че той не може да бъде *маявади*. Вриндаван Дас Тхакур пише в „Чайтаня Бхагавата“:

*касите падая бета пракашананда
сеи бета мора анга каре кханда кханда
(ЧБ, Мадхя, 3.37)*

Махапрабху казал: „В Бенарес има един *маявади* и голям оскърбител на име Пракашананда. Той не признава Моята форма и разсича на късове духовното Ми тяло.“ По този начин е споменат Пракашананда от Бенарес. Следователно, Прабодхананда не може да бъде *маявади* – това са две отделни личности.

Пракашананда бил обърнат във *ваишнализма* и е вероятно също да е отишъл във Вриндавана, но не получил голямо признание сред *ваишнавското* общество. Бил отхвърлен както от тази страна, така и от имперсоналната, където също не се радвал на голямо уважение; изглежда е отишъл в непозната посока.

И така, Тунгавидя станала Прабодхананда в *гоура-лила*; неговите творби са много сладостни, величествени, изключително затрогващи и привлекателни – удрящи право в целта. И нашият Гурумахарадж казваше, че той бил от ордена *триданди* в школата на Рамануджа. Тук-таме също виждаме други *триданди-санньяси*, но най-често ги откриваме в *Рамануджа сампрадая*.

Във *Валлабха сампрадая* няма *санньяс*. Но във *Вишну сампрадая* виждаме Шридхар Свами, който е бил *санньяси*. Нашият Гурумахарадж въведе нашироко *триданди-санньяс* в нашата *сампрадая*. Той запълни празнината, връчвайки *браминския* свещен шнур и *дандата*.

Варнашрама-дхарма е просто стъпка към *ваишнава-дхарма*. *Брахмана-дхарма* изчезва и откъд нея започва *ваишнава-дхарма*. За да покаже това, за да проповядва тази

позиция сред обществото и сред *ваишнавите*, той даваше ордена *санньяс*, запълвайки празнината.

Санньяст на Прабхупад

Бхактисиддханта Сарасвати Прабхупада приел *санньяс* от собствения си гуру – той бил *бабаджи*, което е над *санньяс*. Въвел го от *Рамануджа сампрадая*, която го взела от „Бхагаватам“. Следвайки примера на Рамануджа, той приел *санньяс* от снимката на своя Гурудева, който бил *бабаджи*. Така че *санньяс* присъства в автентичния *бабаджи* орден. Псевдо-*бабаджи* орденът не ни интересува.

По онова врем той не намерил никакъв подходящ *ваишнава* гуру, затова трябвало да приеме *санньяс* от снимката на своя Гурудева. Бродел из Вриндавана и се удрял с длан по челото: „Дошъл съм на такова свято място, но не мога да намеря и един истински *ваишнава* тук.“ Такова било впечатлението му. Тези думи излезли от устата му. Не могъл да намери истински *ваишнава* в цяла Вриндавана и цял Навадвип. Такъв висок бил стандартът на *ваишнавизма* в ума му – единствено Бхактивинод Тхакур и Гоура Кишор Дас Бабаджи отговаряли на него.

В *джйотиша* (астрологията) откриваме, че когато планетата на Брихаспати (Юпитер) има най-голямо влияние, човек може да приеме *триданда-санньяс* – Брихаспати е *дева-гуру*⁷. *Екаданда-санньяс* е под влиянието на Буда-граха (Меркурий). Мангала (Марс) силно влияе на *капалика*, които са *тантристи*. Когато Сани (Сатурн) има силно влияние, това е благоприятно за *джайнистки санньяс*. Така е написано. Брихаспати е *дева-гуру* – неговото влияние благоприятства *триданда* ордена.

Тридандите имат голямо признание в обществото. Затова Равана и Арджуна отишли да осъществят целите си, предрешени като *триданди*, а Нитянанда Прабху счупил *екадандата* на Махапрабху на три парчета; оттам Прабхупад получил вдъхновение да дава *триданда* на своите последователи, в контраст с *екадандата*, която била разпространена в Бенгал.

Нашата *данда* има четири *данди* – една представя самите нас, *джива-данда*, и *праса*, което е емблема на разсичането на *анартхите* на онези, на които проповядваме, както и на ученика. Също така *санньясите* приемат обет да посветят три неща: че ще използват думите си единствено в служба на Бога; че няма да мислят по обичайния начин, а за каузата на Махапрабху и на гуру; и че ще съхраняват и посвещават тялото си в служба на Бога и на нищо друго. Провалят ли се в това, може да има някакво отклонение. Трябва да се молим за посветеност, за да призовем милостта и да бъдем опростени във всичко. Когато се подхлъзнем и паднем на земята, с помощта на същата тази земя можем да се изправим отново. Следвайки този принцип, нека се опитваме.

⁷ Учителят на полубоговете

Санньяса-веша за проповядване

Прабхупад прие червената одежда на *санньяс*. Въпреки че Махапрабху и съратниците Му носели червена роба, при все това Санатана Госвами в присъствието на Махапрабху облякъл бяла роба – робата на *нишкинчана*. *Бабаджите* са гуру на *санньясите* - те диктуват на проповедниците, давайки наставления под формата на *шастра* – кодът и пазителя на кода. Те са заети в това да подготвят духовния код. *Бабаджи* носят бели дрехи. Те не се представят за проповедници. *Санньясите* не се занимават със собственото си добруване, а с помощ на масите доколкото им е по силите. Най-общо функцията на *санньясите* е да скитат тук и там, и да проповядват.

Така Прабхупад създаде друга група *санньяси*, повлияни от *бабаджите*, които са дали напътствия в *шастрите*. За да се изпълнят тези напътствия, да се приложат на дело е необходима друга, по-нископоставена група от *санньяси*. *Бабаджите* са *турия*, те са отвъд *варнашрама*, а в рамките на *варнашрама* най-висшата част са *санньясите*. От тях се очаква да пътуват надлъж и шир из страната и да проповядват религиозната доктрина на хората. Именно тази група бе създадена от Прабхупада, действаща под насоката на творците на *шастра*, *госвамите*, за които не е необходима религиозната униформа на проповедници. Те са *нишкинчана*, те не желаят нищо – единствено подготвят религиозния код.

Нашият Гурумахарадж носеше тази роба до самия край на живота си. И почти всички, на които той даде червената роба, я запазиха до сетния си дъх. Единствено Кришна Дас Бабаджи, който беше *брахмачари* и не считаше себе си за проповедник, прие *бабаджи* след напускането на Гурумахарадж. Един друг *санньяси* по своя прищявка прие *бабаджи-веша* за известно време, а после я захвърли и отново прие червената роба.

Един *матх* въведе бялата роба, включително и последният им *ачария*. Пренебрегвайки Прабхупад, те предпочетоха да приемат идеята на Рупа и Санатана. Считаха, че идеята на Прабхупад е нещо временно, само за определен период, а одеждите, които Рупа и Санатана са приели в присъствието на Махапрабху, са истинската роба на *Гaudия ваишнавите*. Обаче Махапрабху останал с червената си дреха чак до края на Своята *лила*, също както и съратниците Му като Парамананда Пури, Ишвара Пури и всички духовни братя на учителя на Махапрабху, които били в приятелски отношения с Него, до един били *санньяси* с червена роба.

Също така не е обичайно за *санньясите* или *бабаджите* да поддържат брада или дълга коса. Но с определена цел, за проповядване, това може да е допустимо. Когато Санатана Госвами отишъл при Махапрабху, той бил съвсем брадясал и Махапрабху заръчал: „Заведете го на бръснар да му махне брадата”. Нито *санньясите*, нито *бабаджите* поддържат брада. Така че ние не харесваме да се пуска брада, но по време на *чатурмаса-врата* в *шастрите* се споменава, че човек може да си остави коса и брада. Иначе, в обичайния случай не. При все това, не е така, че ако някой има дълга коса или дълга брада, той не може да бъде *ваишнава*.

Имаше един Вамши Дас Бабаджи, който беше независим *ваишнава*. Нашият Гурумахарадж също му отдаваше уважение като *ваишнава*, но той имаше дълга брада и не я бръснеше въобще. Изглеждаше много небрежен, обаче не като вид мода. Не

позволяваше на никой бръснар да го бръсне, но въпреки това бе уважаван *вашинава*. Дори нашият Гурумахарадж го почиташе. Ако имате брада с цел да проповядвате (например в някоя мюсюлманска страна), в името на служенето към вашия Гурудева, тогава не е проблем.

В наши дни християнските проповедници изоставят расото и просто се обличат в западни дрехи, а монахините, които се обличаха съвсем дискретно, сега носят дрехи на обикновени жени. Те се отказват от специалните си одежди, защото не искат да се представят за религиозни проповедници – не искат да показват, че са някаква специална група.

Приспособяването се проявява до такава крайна степен, че дрехата не значи нищо, всичко е във вярата. Кой е принципът, залегнал в основата на всички тези промени в системата на проповядващите? Вярата е всичко, а робата е нищо.

Духът трябва да се запазва ненакърнен

Формата може да бъде пренастроена, но духът трябва да се запазва ненакърнен. Добре е да се съхрани и формата, тъй като тя може да бъде духовна форма, а не форма от този земен свят.

Забелязахме, че в една пиеса в Германия бяха сложили фигура на Господ като белобрад старец високо на един балкон, откъдето той даваше наставления. Те нямат познание за формалния аспект на Бога – някакъв глас, някакви неопределени неща, някакви звуци – това бе всичко, което показваха. Но във Вриндавана, в *апракрита-лила*, формата съществува и тя е изцяло духовна. Формата не може да бъде премахната от духа, защото духът има своя форма. Тук ние имаме само съответстващи форми. Формата съществува – тя не е абстрактна и може да бъде видяна от онзи, който е на духовно ниво. Иначе ще бъде като *маявада* – духовна, недиференцирана, абстрактна истина без форма.

Нашето разбиране обаче не е такова – всичко съществува в своята пълнота, но има духовен смисъл. Например ние използваме обекти с привидно материална форма в духовното служене – като *мриданга* (барабан) и *картали* (цимбали).

Голокера према-дана – онова, което е било използвано от Махапрабху е най-благоотворно за създаване на подобна духовна атмосфера. Не можем да пожертваме формата – само че трябва да разберем по какъв начин тази форма е необходима за духовната истина. Защо Кришна е син или черен, а не бял? Защо позата Му е *трибанга*? Защо очите Му са обагрени в червено?

Всички тези неща имат своя смисъл, не са по случайност, нито пък варират в сърцата на преданите в тяхната медитация. Съществува стандарт и ние трябва да достигнем този стандарт. Дадено е описание на *рупа*, *гуна*, *лила* – на всичко; и ние трябва да проумеем, че формата си има и вечен аспект. И дух, и форма – и двете трябва да бъдат запазени.

Приспособяване с цел проповядване

Чувал съм от Сакхи Чаран Бабу, че когато Прабхупад приел *саньяс*, той отишъл във Вриндаван с двама негови последователи – Парамананда и Кунджа Бабу. Одеждата на Прабхупад била с червения цвят на *саньяси*, но на *бабаджите* това не им се понавило и те казали: *ракта-вастра вашинавера парире на юя*. В „Чайтаня Чаритамрита” се споменава, че един *вашинава* не бива да носи червени дрехи, тъй като те представят *маявади* или *тантрика*. Така че *бабаджите* винаги приемат бели дрехи, но Прабхупад носеше червени и неговите одежди бяха на *саньяси*.

Когато отишли във Вриндаван, Парамананда и Кунджа Бабу били в европейски дрехи. Сакхи Бабу каза, че това довело до шок сред *сахаджистите*. „Какво е това? Той идва във Вриндаван в червена роба, а неговите *брахмачари* носят европейски дрехи.” Обикновено ние ползваме индийско облекло, но той влязъл във Вриндавана с революционни дрехи. И така, започнали да го критикуват от все страни: „Виждаме, че вие, хора, не цените това, което ни е дадено от Махапрабху.”

Отговорът на Прабхупад бил: „Цялото ви внимание е привлечено от блясъка на европейската култура. Ние трябва да се обърнем към европейците и тогава за нас ще е възможно да ги приемем във вярата на Махапрабху. А щом европейците я приемат, след това и вие ще я приемете.

Вие сте омаяни от европейската цивилизация. Превърнали сте се в роби на европейската цивилизация – цялото ви внимание е насочено към нея, затова най-напред европейците трябва да бъдат въведени. Аз се представям по такъв начин, че да се обърна към днешната научна култура, защото вниманието е върху европейците. Индия е запленена от европейската цивилизация, но европейската цивилизация трябва да бъде сломена! Западът привлича всички стожери на този свят - те трябва да дойдат при нас, и тогава тези глупави индийци също автоматично ще дойдат.”

Неговото настроение беше да се подготви като генерал и да атакува настоящата европейска цивилизация. „Тези глупци са просто слепи последователи на тази култура.” Такова беше настроението му. Ние трябва да търсим повече духа, а не толкова формата. Дали е дреха, писалка, палто – всичко си има някаква стойност. Не е така, че няма стойност, обаче духът вътре е най-важното нещо. Ако е необходимо за служенето му, човек може да носи одеждите на *грихастха*. Дори по времето на нашия Прабхупад, някои ученици понякога си слагаха костюм, а други се обличаха в бели дрехи, макар да бяха *вашинави* от високо ниво. Те трябваше да общуват с чиновници, офицери и хора от висшето общество, така че одеждите им трябваше да са подходящи.

За да изпълним заръките на нашия Гурудева подобаващо, може да се обличаме по какъв ли не начин. Въпросът е в чистотата на целта – въпросът е в сърцето.

Саньяс имена

За имената на *саньясите*, Прабхупад използваше най-напред Бхакти, след това дума от три срички, а след това едно от сто и осемте имена от „Саттвата Самхита”. Този тип *саньяс* имена не са били разпространени преди Прабхупад. Той винаги даваше имената Бхакти и Дас, но не и името Ананда за *саньясите* – то обикновено се използваше от Вивекананда и школата Шанкара. Ананда обикновено се добавя в *брахмачари-аширама* – Сварупа, Ананда, Чайтаня и Пракаша – тези имена обичайно се препоръчват за *брахмачарите*. Виждаме, че в мисията Рамакришна, а също и в Шанкара Сампрадая, в *саньяс* имената те използват Пракашананда, Прабодхананда и т.н., но Прабхупад ги ползваше единствено според писанията – Ананда, Пракаша, Сварупа и Чайтаня като имена на *брахмачари*, а не в названията на *саньясите*.

Нитянанда не е бил саньяси

Нитянанда не е бил *саньяси*, той е бил *брахмачари*. Има някои, които твърдят, че е бил *саньяси*, но Той не е носил никакви специални одежди нито на *саньяси*, нито на *брахмачари* – бил е много независим дух.

Нитянанда Прабху е бил известен като възвишен *авадхута*, вгълбен в езотеричната сладост на предаността. *Авадхута* означава някой, който не се интересува особено от външните си дейности – но това не означава, че е *саньяси*. Когато човек от висше ниво се занимава с практики в низша природа, макар в действителност да стои над подобни занимания, той е считан за *авадхута*.

Не е доказан факт, че Нитянанда е бил *саньяси*. Това „Ананда” в името „Нитянанда” указва суфикс, нормално добавян към имената на *брахмачарите* – Ананда, Сварупа и Пракаша са различни *брахмачари* имена. Знае се, че *дикша-гуру* на Нитянанда е бил Мадхавендра Пури, но не виждаме никъде да се споменава Негов *саньяс-гуру*.

Срещата на Бог Нитянанда с Неговата съпруга Шримати Джахнава Деви е описана в „Бхакти Ратнакара”. Бог Нитянанда и Джахнава Деви са вечни спътници и техният брак е част от вечната им *лила*. Някои тъй наречени *саньяси* използват брака на Нитянанда за извинение да се оженят и да изоставят обета си за безбрачие.

Парамахамса бабаджи

След като добие качествата на *брахмана* и *саняси*, чак тогава човек може да се стреми към позицията на *бабаджи* (*парамахамса-веша*) – одеждата на гуру на *санясите*, *панчама-аирама* (петият орден). Онези *бабаджи*, които не са преминали степената *саняса*, не се приемат за истински *бабаджи* – те са се отклонили. Те само носят външната дреха, но не могат да поддържат позицията на *бабаджи*.

Простата имитация на дрехата не може да даде на човек позицията на *бабаджи*. Преди да се облечеш като генерал, трябва да научиш какво е сражение, с какво трябва да се сражаваш и как да боравиш с толкова много оръжия – само войнишката дреха не те прави войник. По същия начин, трябва да придобиеш вътрешните атрибути на *бабаджи* – само дрехата не може да те превърне в *бабаджи*. Толкова много *бабаджи* има в Навадвип и Вриндавана, но нашият Гурумахарадж не признаваше никого от тях. Той се удряше по челото и възкликваше: „Дошъл съм на такова свещено място, но за мое нещастие не видях и един *ваишнава* тук.” Такова беше разочарованието му. Такива бяха думите му във Вриндавана. Така че за *ваишнавите* не може да се съди по дрехите им.

За човека се отсъжда, че е *ваишнава* според вътрешните му реализации – тези, които имат истинските очи да видят вътрешните реализации, не биха се интересували от никакви външни дрехи. Ако някой просто се облече като *видван*, *пандит*, това не го прави *пандит*. *Тавач ча шобхате муркхо яват кинчин на бхашате* – добре облеченият глупак остава неразпознат, докато не заговори. Единствено облеклото на *пандит* няма да го превърне в *пандит* – когато разговаряме с истински *пандит*, сами ще забележим дали е учен или не.

Така че *ваишнавата* може да бъде измерен само от *ваишнава*. Един *ваишнава* може да прозре кой е *ваишнава*. Той има очите, с които да види какви са критериите са *ваишнава* – той притежава *дивя-дрищи* и благодарение на това може да почувства: „Това е *ваишнава*, тук има *ваишнавизъм*”. Иначе присъства само външна форма на *ваишнава*, повърхностно шоу – *тилакът*, *малата* и дрехата не могат да направят някого *ваишнава*.

Бабаджи-веша

Позицията на *бабаджи* била дадена от Махапрабху – *бабаджи-веша* била за пръв път приета от Санатана Госвами в Бенарес в присъствието на Махапрабху. Махапрабху трябва да е дал съгласието си. Тази *парамахамса-веша* се счита да е над *саняс*.

*нахам випро на ча нара-патир напи ваишо на шудро
нахам варни на ча гриха-патир но вана-стхо ятир ва
кинту продян-никхила-парамананда-пурнамритабдхер
гопи-бхартух пада-камалайор даса-дасанудасах
(„Чайганя Чаритамрита”, Мадхя 13.80)*

„Аз не съм свещенослужител, цар, търговец или труженик (*брахмана, киштрия, ваишия, шудра*); нито съм студент, семеен, оттеглил се или скитащ просяк (*брахмачари, грихастха, ванапратха, санньяси*). Определям се единствено като слуга на слугата на слугата на лотосовите нозе на Шри Кришна, господаря на *гопите*, който е олицетворение на вечния, саморазкриващ се нектарен океан, преливащ от пълнотата на божествения екстаз.”

Нахам варни – брахмачари, на ча гриха-патир – грихастха, но ванапратхо – ванапратха, ятир ва – санньяси. Това са четирите стъпала в *аирама-дхарма*. Дори *санньяси* има един вид позиция – той също трябва да следва някакви предписания в живота си.

Обаче *бабаджите* са отвъд какъвто и да било закон – те нямат позиция в обществото. *Санньясите* имат позиция като водачи на обществото. Но *бабаджите* нехаят за нищо – те са прекъснали всякакви връзки с обществото. Изцяло са се отдали на *вриндавана-сева*, вгълбени в *паракия-бхаджана*.

Нашият Гурумахарадж виждаше, че имитатори приемат дрехите на *бабаджи* без да покриват нужния стандарт. Злоупотребявайки с робата на *бабаджи*, *сахаджуите* подменят истинската ѝ стойност. Тези деградирани *бабаджи* са причина за множество отклонения от верния път.

За тях е непосилно да уловят истинското настроение на онзи живот. Затова те деградират и създават толкова много притеснения в обществото, донасяйки лоша слава на Рупа, Санатана, Махапрабху и Гаудия Сампрадаята като цяло.

Затова Прабхупад наблягаше на ордена *санньяс*. „Най-напред се квалифицирайте за водачи на обществото. Пък сетне, когато му дойде времето, можете да заемете позицията на *бабаджи*, ако считате за необходимо. Това не зависи от външната дреха – зависи от вътрешния напредък на реализацията. Не от никакви външни одежди.” По този начин Прабхупад създаде ордена *триданда санньяс*, проповядвайки, че *бабаджите* са наши гуру.

Той казваше за тях: „Ние не признаваме някой, който се е облякъл в дрехата на *бабаджи*. Не, вие не сте *бабаджи*. Само външната дреха не ви донася честта на позицията *бабаджи*. Всичките сте лицемери и вредите на обществото и на истинските *ваишнави*. Не бива да дръзвате да мърсите дрехата на Рупа и Санатана.”

Такова бе предупреждението на нашия Гурумахарадж. Също така Прабхупад въведе свещения шнур – най-напред станете *брахмани*. Човек първо трябва да стигне до Брахмалока, след това до Вираджа, и след това до Паравйома, мястото на *ваишнавите*. Най-напред стани *брахмана, дайва-брахмана* – стреми се да добиеш качествата на *брахмана* и приеми свещения шнур. Сетне отвъд това е да си *ваишнава*.

Класата *бабаджи* използват *каупина*, но се боят да ползват брамински шнур. Нашият Гурумахарадж ни е казал, че *каупина* е по-високо – *каупина* означава да прекратиш всички светски сетивни наклонности до краен предел; затова не бива да се дръзва да се приема *каупина*, подражавайки на Рупа и Санатана.

Преди това човек трябва да се стреми да стигне до позицията на *брахмана* – приемете свещения шнур ако имате смелост и истинска искреност да вървите към духовния свят, а след това направете крачка напред и приемете червената роба на *саньяси*. Осъществете някакъв действителен напредък в духовна посока – тогава ще се намерите в сигурна позиция; и не само това, но ще бъдете въведени в *кришна-лила* във Вриндавана. Тогава ще можете да отдадете почит на тази одежда на Рупа и Санатана – инак само ще ги принизите. Такъв беше темпераментът на нашия Гурумахарадж, с което той въведе ордена *триданди-саньяс* в Гаудия *ваишнавската* школа.

Имаше един Рамакришна Дас Бабаджи, когото всички *враджа-васи* смятаха за *сиддха-маханта* – единствен Прабхупад не го зачиташе. Един *бабаджи*, ученик на Рамакришна Дас Бабаджи, дойде при Прабхупад на Радха Кунда и му каза, че *бхаджана-кутирът* на Локанатх Госвами Прабху е в руини и го помоли да го реконструира. Прабхупад се съгласи, но междувременно напусна тялото си. Известно време след това Сакхи Бабу ми напомни, че отговорникът за *бхаджана-кутирът* на Локанатх Госвами е идвал при Прабхупад и че Прабхупад бе дал съгласието си за възстановяването на *кутира*. „Ако се заемеш с тази задача,” каза ми Сакхи Бабу, „аз ще ти дам пари.” Съгласих се, отидох там, реконструирах къщата и поставих мраморна плоча с името на Шри Чайтаня Сарасват Матх, упоменавайки името на Сакхи Бабу, който бе осигурил средствата. По онова време за мястото се грижеше един пряк ученик на Рамакришна Дас Бабаджи, чието име беше Рамеша Дас Бабаджи.

Бхаджана-кутирът на Локанатх Госвами беше в Маимансингх, Бангладеш. Този Рамеша Дас Бабаджи беше като че ли бакалавър на науките – беше добър учен с многообразни способности, умеещ да очарова хората с думите си. Имаше толкова много квалификации.

Рамеша Дас Бабаджи бе зает с *бхаджан* там когато дойдох да възстановя *кутира*. Тези *бабаджи* обичайно са безразлични към нас – тъй като ние носим червена роба, те не са склонни да ни приемат помежду си; ние от своя страна също не се интересуваме от тях, понеже са подражатели. Тъй или инак, ремонтът на *бхаджана-кутура* трябваше да се направи, така че продължавах работата си.

Един ден му казах, че ние приемаме червената роба на *варнашрама саньяси*, за да покажем, че *бабаджи* е по-висше от *саньяс*. Най-напред трябва да станем *саньяси*, пък сетне можем да бъдем издигнати до позицията на *бабаджи*. Той беше изключително удовлетворен от това обяснение. Казах му, че нашият Гурумахарадж е запълнил празнината – ние не бихме дръзнали от каква да е позиция да приемем сана *бабаджи*. Той беше много доволен от това становище. След това му казах, че ние не считаме, че сегашните подражателите заемат истинска позиция на *бабаджи* – те са фалшиви, до един са лицемери.

Той не можа да понесе, че ние сме *саньяси*, които считат *бабаджите* за свои гуру, ала същевременно не смятаме, че те са достойни за тази позиция. Беше вбесен и заяви: „Ти си атеист!” Отвърнах: „Да, може да сме считани за тъй наречени атеисти от вас, понеже отхвърляме фалшивите *бабаджи* във Вриндаван.” След като приключих работата си, аз си заминах, а след това чух от Кришна дас Бабаджи Махарадж, който живееше в Нандаграм, че този господин държал за домашна помощница съвсем младата дъщеря на един метач, която да му помага с прането. Външно показвал, че взаимоотношенията им били като на баща и дъщеря. В крайна сметка обаче го хванали

с това момиче и тогава му се наложило да напусне мястото. Той изоставил своята *бабджи-веша* и отишъл право в Матхура, където, тъй като бил образован човек, започнал да преподава на студенти като частен учител.

Каупина стои по-високо от браминския шнур

Научих, че тъкмо по времето, когато този бивш *бабаджи* се захванал с преподаване в Матхура, той срещнал Бхакти Праджан Кешава Махарадж и възникнал същият въпрос. Кешава Махарадж му казал: „Вие протестирате, че ние даваме свещения шнур на кого ли не.” Това е тяхното възражение – че какви ли не хора ще дойдат и Гаудия Матх ще им даде свещения шнур, както и червената роба. Тогава Кешава Махарадж му задал въпроса дали свещения шнур или *каупина* стои по-високо. Който дойде в групата на *бабаджите*, дава му се *каупина* и го правят *бабаджи*. Така че Кешава Махарадж го попитал: „Ние признаваме, че щедро раздаваме свещения шнур на този и онзи, но вие пък давате *каупина* на този и онзи, без много-много да му мислите. Кое е по-висше – *каупина* или свещения шнур?” Онзи нямало как да не признае, че *каупина* стои по-високо от свещения шнур. Наложило се да потвърди това. „Ние даваме свещения шнур щедро на кого ли не, но това е от по-малка значимост; обаче вие давате по-висшето нещо, *каупина*, на кого ли не. Кой тогава върши по-голямо зло за обществото?” Той не можал да отвърне нищо. Ние считаме, че *каупина* стои по-високо – онова, което Шриман Махапрабху е дал на Санатана Госвами е най-висшето нещо. Всеки, който дръзва да приеме тази одежда, най-напред трябва да стане *брахмана*, да придобие качествата на *брахмана*. След това, в по-висшата позиция, ще се сдобие с изключителна памет за Радха-Говинда. Това е най-висшето – *гопите* живеят само за това, а предварителното условие е духът да е над материята.

Най-напред се приучете да мислите така – значимостта на духа винаги е над материята. Стигнете до това ниво, укрепнете в тази позиция, а пък оттам насетне се стремете да вървите нагоре към най-висшата позиция в духовното разбиране. Пропускането на това би било имитация – подобни хора объркват материалните неща за духовни – това означава да подражаваш. Размазваш кал по тялото си, а казваш, че е нектар – това не е приемливо! То е чиста фалшификация. По този път трябва осъзнато да прекосим множество стъпала. Намирате се тук, а си мечтаете за там, мислейки си, че сте *сиддха-махатма* – ние ненавиждаме това. То е богохулство към Махапрабху и към Неговата *сампрадая*; то е *каланка*, мръсотия.

Шрила Бхактисиддхант даваше *бабаджи-веша* на някои хора, но това се считаше за нещо като *ванапрастха*. Тези, които водеха автентичен живот на отреченици, но нямаха особена способност да проповядват, получаваха *бабаджи-веша*. Някои оставаха във Вриндавана, без да развиват лоши наклонности. Имаха добър нрав и с голям плам възпяваха светите имена, но не бяха подходящи за проповедници. Такива люде на стари години получаваха *бабаджи-веша* от него.

Ваишнава-дхарма

И така, *санньяс* е най-високият орден във *варнашрама*, а *варнашрама* е стъпало към *ваишнава-дхарма*. Приложима е като благоприятна стъпка. Можем да започнем от *варнашрама-дхарма*, ала трябва да я изоставим, навлезем ли в царството на *ниргуна*. *Варнашрама* е свързана със *саттва-гуна*. Заради нашата *карма*, дейностите и вниманието ни са там. *Гяна* са нашите постижения; когато човек живее, оставайки верен на вярата си и се отдава на напълно посветен живот, това се превръща във *ваишнавизъм* – тогава той трябва да изостави дотогавашния си живот. Ако цялата *карма* се върши единствено заради удовлетворението на Кришна, тогава всичко е добре – това е *ваишнавизъм*. Когато цялото търсене (*гяна*) е сериозно и отдадено пред сладката воля на Кришна, човек встъпва в истинския *ваишнавизъм*. И когато йога, посоката на нашата енергия, спре да търси каквито и да било други постижения и се съсредоточи изцяло в удовлетворението на Кришна, тя встъпва в сферата на *ваишнавизма*.

Бхакти-мукха-нирикшака карма-йога-гяна – без *бхакти*, *карма*, *гяна* и *йога* не могат да имат успех. Те обещават резултати без помощта на *бхакти* – без подкрепата, без помощта на универсалната вълна, на вселенската сила. Ако Бог отдръпне цялата енергия, с която ги поддържа, те остават за никъде – безсилни са; могат само да дават предложенията си, като толкова много други компании.

Различни компании, например застрахователните компании, банковите компании и т.н., могат да работят докато правителството не оттегли подкрепата си към тях. Но ако правителството се отдръпне, те не могат да съществуват. Могат да процъфтяват и да работят добре с пасивната подкрепа на правителството. Ала оттегли ли то поддръжката си, те са за никъде.

Така и ако енергията на Кришна, Неговата симпатия се отдръпне, *карма*, *йога* и *гяна* увисват в нищото. Обаче въз основа на подкрепата на управата, подкрепата на Божията воля, те могат да продължават самостоятелно и да предоставят своите резултати.

Бхакти-мукха-нирикшака карма-йога-гяна – *карма* и *гяна* винаги гледат в лицето на *бхакти*, служенето към Кришна. *Еи саба садханера ати тучча бала* – това, което те дават, е съвсем нищожно нещо.

Нашата *бхакти*, нашето служене не зависи от нищо друго – то може да тече независимо, от всяка една точка. От всяка точка на живота ни – единствено чрез досега с автентичен учител, можем да се свържем с *бхакти* – можем да продължаваме независимо, без никаква помощ от енергията. Всичко може да бъде отхвърлено и единствено чрез служене, чрез *садху*, човек може сигурно да напредва към *бхакти*. И така, *варнашрама* или *санатана-дхарма* най-общо означава *варнашрама* ордентите: *брахмана*, *кшатрия*, *ваишия* и *шудра*. Квалификацията на *брахманите*, най-висшата група, е че те търсят нещо, което не е светско, което е съзнателно. Като цяло те нямат никаква ясна представа за съзнателния свят, а само някакво смъртно разбиране за духовния свят.

Така че *брахманам сахасребхях шатраяджи вишишяте* се отнася до някой, който е зает в жертвоприношение – тоест моделът, стандартът, че всичко трябва да се върши за удовлетворение на Него - Центъра, Истината, Кришна. *Шатраяджи сахасребхях сарва-веданта-парагах*. Тогава може да се дойде до стъпалото на търсеция, *веданта*, който обича да борави със съзнанието, с фините неща – *сарва-веданта-вит-котя вишну-бхакто вишишяте*. Там йогите и *гяните* са като *кармите* – те не се занимават с груби неща, но са заети с взаимоотношенията си със съвсем фини, съзнателни неща.

Обаче съзнание не означава съзнание за Бога. Съществува съзнание за аза, съзнание за причината на този материален свят, съзнание за толкова много неща. *Брахманите*, които са главата на *варнашрама-дхарма*, повече са привикнали към духа, отколкото към материята. Ала не са разбрали пълния идеал на духовния свят – чистия духовен свят на Ваикунтха и Голока. Що се отнася до *гяните*:

бахунам джанманам анте гянаван мама прападяте
(„Бхагавад Гита” 7.19)

Когато *гяните* се отдадат в нозете на Васудева, те стават *ваишнави*. А *кармите*:

ягяртхат карmano н'ятра, локо 'ям карма-бандханах
(„Бхагавад Гита” 3.9)

Когато *кармите* проумеят, че всяка работа, която не се върши за Вишну, ще ги обвърже с материята, с последиците, те стават *ваишнави*. А йогите:

йогинам апи сарвешам мат-гатенантар атманах
(„Бхагавад Гита” 6.47)

Те следват толкова много мистични тактики с тялото и ума, стремят се да извисят съзнанието си към по-висшата, по-фината сфера на света. Ала когато, изоставяйки всички тези неща, влязат в досег с преданите и започнат своя *бхаджан*, те стават *ваишнави*.

И така, *варнашрама* се приема на толкова много стъпала – с манталитета на *шудра*, с манталитета на *ваишья*, с манталитета на *кшатрия*, с манталитета на *брахмана* и сетне с манталитета на *ваишнава*. Когато приемат начина на мислене на *ваишнава* – че Вишну е всичко и че нашата истинска позиция е на Негови слуги – и започнат този начин на живот, пропъждайки всичките си амбиции в този земен свят, били те груби ламтежи или фини стремежи, тогава те стават *ваишнави*.

Ти си *ваишья* ако печелиш пари, но да речем харчиш голяма част за служенето към Кришна, за пропаганда на Неговото име. Ако организираш защита на *ваишнализма*, на служенето към Кришна, и се стремиш да го подпомагаш, ние те уважаваме като *кшатрия* – организационните ти способности, борческите ти способности ще бъдат оползотворени за Него. *Брахманите* обясняват ведическите писания, Пураните и т.н. Ала свързаността с Кришна е всичко, никакви други цели не са равни или по-големи на Него. По такъв начин такива люде са свързани, затова трябва да ги приемаме. А *шудрите* може да се стараят да влагат енергията си в служба на Кришна. Които и да

сте, ако дойдете да впрегнете себе си в служба на Кришна, ние сме благосклонни към вас, ние ви признаваме.

*чари варнашрами яди кришна нахи бхадже
свакарма карите се раураве пади мадже
(„Чайтаня Чаритамрита”, Мадхя, 22.26)*

Ала ако не сте свързани със служенето към Кришна, тогава изпълнявайки собствените си съответни задължения ще бъдете жертва на различни последици, което означава да пропаданете надолу. Нагоре и надолу, нагоре и надолу – не можете да се измъкнете от този порочен кръг. Единствено във връзката с Кришна, Самовластния автократ, великата съкровищница на любовта и красотата, можете да се избавите. Свържете се с Него и сте спасени – инак в каквато и позиция да се намирате, ако сте безразлични към това, ще получите лошите последици. Такова е положението ни.

Рамананда самвада

В началото *варнашрама* ще даде фундаменталното разбиране за божественото. Когато разговорът между Шри Чайтаня Махапрабху и Рамананда Рая започнал, и Махапрабху задал първия въпрос, Рамананда отговорил с „*варнашрама*”. Общата основа е там, това е фундаментът. Но ние не бива да спираме дотам, трябва и да напредваме. В „Гита” 18.46 е обяснено:

*ятах правриттир бхутанам йена сарвам идам татам
сва-кармана там абхярчя сиддхим виндати манавех*

„Обожавайки Бога, който е източникът на всички същества и е всепроникващ, човек може да постигне съвършенство, извършвайки собствената си работа.”

Ятах правриттир бхутанам – трябва да се придържаме към позицията, която сме придобили с предишните си дела, ала можем да я използваме като основа за своето усъвършенстване. *Варнашрамачаравата нурушена пара нуман* – Рамананда започнал оттам.

Приемайки практиката, която общо се препоръчва във *варнашрама*, човек трябва да продължава с изключителна преданост към Вишну – това е истинската *дхарма*. Тогава Махапрабху казал: *ехо бахя, аге каха ара* – „Влез по-надълбоко.” И Рамананда започнал: „Истинската цел на *варнашрама* е да се осъзнае, че концепцията за Кришна е най-висшият идеал, заради който е била създадена *варнашрама*.” *Ят кароши яд ашнаси* (БГ 9.27) – резултатът трябва да се свърже с Кришна и *варнашрама* е била създадена именно с тази цел. Иначе тя самата осуетява собствената си цел.

И така, имайки своята позиция във *варнашрама*, човек трябва да съзнава, че Кришна, или Нараяна, е всичко. Другите богове са спомагачи – те са дошли по някакъв начин да ни помогнат да се учим на почит и обожание. Обаче истинското обожание е към Нараяна. Махапрабху казал: „Това също е повърхностно – иди по-нататък.” Тогава Рамананда рекъл: *сарва дхарман паритяджя мам екам шаранам враджа* (БГ 18.66) –

„Пренебрегвайки всички задължения, изброени във *варнашрама*, посвети се изключително на служене към Кришна” – това е същината на всички писания. „Това също е повърхностно, влез по-навътре.” Тогава Рамананда казал:

*брахма-бхутах прасаннатма на шочати на канкшати
самах сарвешу бхутешу мад-бхактим лабхате парам
(„Бхагавад Гита” 18.54)*

Когато някой е постигнал такава позиция, в която няма нищо общо с материята и осъзнава, че е дух, той има качествата наистина да влезе в досег с предаността. Махапрабху казал: „Това също е повърхностно и предаността не започва тук.” *Мад-бхактим лабхате парам* – той ще получи *бхакти* от там нататък, но това не е позицията на предаността. Той само се е определил като дух, който няма нищо общо с материята. Достигнал е до граничната позиция, но си няма и понятие за позитивната страна. Ще добие преданост откъм позитивната страна – *мад бхактим лабхате* – ала засега се намира на предела между *мая* и реалността.

Тогава Рамананда казал: *гяне праясам удапая* – изоставяйки своето желание за познание, човек трябва да поеме по пътя на *шаранагати*, или отдаването. Истинското съкровище е тук – това е визията, концепцията за истински пратеник от Ваикунтха. *Сатам прасангам мама виря самвидо* – той ще срещне представител на Ваикунтха. Това е действителното богатство и човек трябва да се откаже от суетата, че може да узнае всичко, да го улови в дланта си. Отхвърляйки подобно тщеславие, той трябва да влезе в досег с истински пратеник от Ваикунтха. Оттук започва действителният живот в преданост – всичко останало е външно. Сега достигаем до тази точка – нека проследим развитието в земите на предаността и как да се осъществи такова развитие – Махапрабху го помолил да разкаже това.

Тогава той описал *шанта*, *дася* и *сакхя*. Като стигнали до *сакхя*, Махапрабху казал: „Това е добре! Иди по-нататък! Иди по-нататък!” *Ватсалья-према*. „Добре! Иди по-нататък!” *Мадхуря-према*. „Да, това е! Има ли още нещо?” Рамананда отвърнал: „Да, *радха-дасям*. *Радха-дасям*, и само *радха-дасям*, е най-висшето.” Тогава Махапрабху казал: „Това е зенитът на цялата реализация. Можеш ли да се сетиш за нещо по-висше?” „Имам нещо на ум, но не знам дали някой разполага с доказателства за него. Ала понеже попита, не мога да цитирам никое писание, никаква *шастра*, обаче имам една песен, съчинена от мен.” Тази песен води към Кришна и намеква за *аватара* Махапрабху. „*Самбхога* във Вриндавана и *випраламбха* в Навадвип. Самият Кришна в едно с Радхарани, идва да се раздаде на хората. Това считам за най-висше, това е в сърцето ми. Не знам дали го приемаш и Ти харесва.” „Не, не, не, не казвай това!” Махапрабху запушил с длан устата на Рамананда. „Не отивай по-нататък!” Тогава Рамананда казал: „Прабху, Ти си дошъл да ми донесеш благодат, но се криеш. Не бива да правиш това. Душата ми е Твоя слугиня. Най-напред Те видях като *санньяси*, ала сега виждам Шям Гопал, един тъмнолик пастир, а има и златиста женска фигура, облечена по вриндавански. Кой си Ти? Кажеш с прости думи! Не ме подлъгвай. Аз съм Твой най-нисш слуга.” Тогава Махапрабху рекъл: „Да, Аз съм такъв, какъвто Ме видя, но дойдох прикрит. И в писанията се споменава, че това Мое пришествие ще бъде скрито. Но ти го видя!” Като зърнал специалния облик, разкрит от Бога, Рамананда изгубил сваят и паднал на земята. Тогава Махапрабху го свестил и Рамананда видял пред себе си просто *санньяси*, който казал: „Сега съм удовлетворен. Тръгвам си, Рамананда.”

Рамананда бил онемял от удивление. Махапрабху се отдалечил, а Раманданда започнал да идва на себе си.

В разговора им се споменава и това: *сакхи лила вистарая*, *сакхи ашвадая* – ако човек иска да встъпи в тази *враджа-раса*, необходимо е да се обърне към някоя *сакхи* в *мадхуря-раса*. Те владеят нещата. Цялата хазна на *мадхуря-раса* е в ръцете на *сакхите*. Те могат да раздават на другите. И така, *гуру-рупа-сакхи* – в *мадхуря-раса* гуру е в облика и настроението на *сакхи* на Радхарани.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

БОЖЕСТВЕНО РАЗКРИТИЕ

Някои хора казват: „Кришна е някакъв специфичен образ с човешки черти. Как би могло това да е вселенско изражение на Абсолютната Истина? Кришна съзнание също е нещо местно, някакво ограничено вярване. Вие казвате, че Кришна е Абсолютът, но Той е някаква конкретна фигура – ние не считаме, че Абсолютът се ограничава до определена фигура. Той е отвъд обхвата на възприятията на очите и ушите ни, отвъд опита на ума и интелекта ни. Той е всеобхватен и всепроникващ.”

Това е разбирането за Абсолюта като Брахман – Брахман означава всеобхватен – всичко се съдържа в него. Брахман означава най-необятното познание, което може да допълни всички възможни клонове на знанието. Над него е разбирането за Параматма. Параматма означава всепроникващ, по-малък от най-малкото. По-малки от атома са протоните и електроните, а по-малка и от тях е Параматма. Параматма е най-малкото от малките неща, а Брахман – най-огромното от огромните неща.

Бхагаван е нещо различно – Бхагаван, или Върховният Бог Кришна, е този, който привлича вниманието на всеки. Той не е нито най-огромният, нито най-малкият, а Този, който може да привлече вниманието. Този аспект на Бога в най-екстремната си форма е Кришна и е толкова сладостен, че може да привлече всичко и всички. Може да има безчет атоми – и големи, и малки – но гравитацията ги привлича, придава им някаква форма и те стават космос. В най-висш смисъл привличане не означава просто физическо привличане, а цялостно – в тяло, ум и душа.

Центърът на най-висшето привличане е Кришна. Кришна означава „Този, който може да привлече всичко и в замяна да му дари върховно удовлетворение.” Въпреки че може да влиза в обсега на виждането ни, това виждане няма връзка с този свят – Той е трансцендентален. Кришна може да играе в танца *раса* и едновременно да стои до всяка една *гопи*, разширявайки се в безбройни Свои реплики, за да може до всяка *гопи* да има по един Кришна. Брахма открадна теленцата и приятелчетата на Кришна, но по Неговата воля всичко било съхранено – в Кришна не съществува загуба, толкова безграничен е Неговият характер. Ала понеже ние сме ограничени, Той идва при нас по начин, който е лесно да обозрем, така, че да можем да Го видим. Инак очите ни са безполезни в опитите ни да доловим безпределното.

Ако нещо е твърде блестящо, ние не можем да го видим. Очите ни имат своите ограничения. Ако една светлина е много силна, не можем да я гледаме, нито пък я долавяме, ако е прекалено смътна. Способни сме да възприемаме само междинната част от спектъра. По подобен начин, ако някой звук е твърде силен, нашето ухо не успява да го долови, а ако е много тих, ухото ни също не го хваща. Слухът ни е способен да функционира единствено в пределите на определен звуков обхват. От всичко, което е над или под сетивните ни възприятия, няма никаква полза за нас. Затова и Кришна се появява за нас в средата, по толкова много начини. Появява ни се в определен цвят, в определен образ. За очите се появява като *мурти*, за ушите – като святото име, за езика се появява като *прасадам*. Така по пряк начин нашите сетива могат да имат съответната връзка с Него.

Безграничният може да бъде опознат от ограниченото

Веднъж отидох да проповядвам в Карачи, някъде около 1935 г. Президентът на Ария Самадж дойде да ни посети, мислейки си, че има лесна жертва, и първите му думи бяха: „Ако ограниченото може да опознае Безграничния, значи Той не е Безграничен. Вие сте поклонници на кукли, на идоли – казвате, че можете да познаете Бога, а сте просто едни мънички душици. Безпределното никога не може да бъде опознато от вас.” Такъв бе неговият аргумент. „Вие, *вашинавите* проповядвате обожание на кукли, идолопоклонничество. Това, с което се занимавате, касае само ограничения свят. Не знаете нищо за безграничното.” Той ме атакува във основа на този довод. Но аз незабавно отвърнах: „Ако Безграничният не може да се направи познаваем за ограниченото, значи не е Безграничен.” Това го накара да замълчи, нямаше отговор. И така, във *вашинавската* вяра, както и във всяка друга вяра, трябва винаги да помним, че всичко зависи от Него. Той може да слезе до нашето ниво, макар ние да не можем да се въздигнем до Неговото.

Ние можем единствено да Го привлечем да слезе до нашето ниво, усилвайки негативната си наклонност. Нека се молим: „О, Господи, толкова съм долен, най-падналият сред падналите съм, най-низшият сред нищите. Без Твоята помощ съм нищо. Моля Те, бъди удовлетворен, смили се над мен.” Това е възможно единствено посредством *шаранагати*, себе-отдаденост. Посредством *шаранагати* можем да привлечем по-висшата сфера да се спусне тук, в по-нисшата. Силата е в Неговите ръце. Той може да ни отнесе в Своето царство. Той е всемогъщ, а ние не можем насила да влезем в онова царство. Нямаме естественото право да сторим това. Направени сме от по-низша субстанция.

Той е *адхокшаджа*, трансцендентален. *Адхокшаджа* се отнася до онази равнина на съществуване, спрямо която светът на опита се намира в по-низша позиция – светът на опита потъва надолу, изтласкан от равнината *адхокшаджа*. Онази фина равнина на съществуване може да се спусне при нас, но ние не можем да се възкачим – единствено ако Той ни вземе ще идем. С паспорт е възможно да стигнем до предела на нашата юрисдикция, до границата, ала само ако имаме виза можем да встъпим в друга страна. Така че човешкият ум и интелект не могат да имат съприкосновение с равнината *адхокшаджа*.

Преди няколко дни имаше слух за летящи чинии. Казаха, че от някаква по-цивилизована земя извънземните са дошли с малък самолет да бродят над този свят. Земните военновъздушни сили подгонили летящите чинии, но те изчезнали. Къде са отишли, никой не може да каже и военните се върнали разочаровани. Летящите чинии могат да кацнат тук, да се свържат с тази планета; военновъздушните сили могат да ги следват до известен предел, обаче летящите чинии изчезват извън обсега на погледа им. *Адхокшаджа* или трансценденталната сфера е нещо подобно. Съществува фина сфера, която може да се спусне в нашия груб ум и интелект, но ние не можем да се качим там.

Да влезеш в семейството на Кришна

Бог не е безсърдечна машина. Дошли сме при сърдечния Абсолют. Той има сърце, има всичко. Спомням си, че по времето на Свами Махарадж, една жена даваше лекция в този *нат-мандир*. Тя каза: „Ние дойдохме от толкова далеч и сме толкова благодарни на Свами Махарадж, толкова сме зависими от него, неговият зов най-силно ни въздейства. Единствено тук можем да живеем заедно с Бога като членове на Неговото семейство. Живеем и служим като членове от семейството Му, и Той също ни счита за Свое семейство.”

*тадамритавам пратипадамяно
маятма-бхуяя ча калпате вай
(„Шримад Бхагаватам” 11.29.34)*

„Онзи, който се отказва от всички плодотворни дела и се приподнася целия на Мен, пламенно жадувайки да Ми отдава служене, постига освобождение от раждането и смъртта и се издига до положението да споделя собственото Ми могъщество.”

Това *атма-бхуяя* (да имаш еднакво могъщество с Бога) откриваме и в „Бхагавад Гита” 18.55:

тато мам таттвато гятва вишате тат-анантарам

„След това те могат да осъзнаят Мен и Моята истинска природа, и да влязат в Мен.”

Какво е значението на това „да влязат в Мен”? То е „да влязат в Моето семейство.” *Атма бхуяя ча калпате* – дава им се признание – „Те стават членове на собственото Ми семейство. Аз ги считам за Свои, понякога дори за повече от Мен самия,” както казва Той на Уддхава. „Уддхава, ти си Ми толкова скъп, по-скъп дори от Брахма, от Шива, от по-големия Ми брат Баладева, от съпругата Ми Лакшми Деви, даже от собственото Ми тяло. Обичам те дори повече от себе си – *пранабхури варяси*.” Това е споменато на много места. „Считам те за повече от собствения си живот, Уддхава.” Такива неща съществуват и те са истински. Такъв е стандартът на нашия идеал, целта ни е с такова качество. Това е нещо много, много висше – ала в същото време не бива да си мислим „Постигнал съм го, имам го”; това единствено би доказало, че е безплодно въображение. То съществува! То е истинско, обаче аз съм пропаднал. Единствено с помощта на гуру и *ваишнавите* можем да се надяваме да постигнем подобно велико ниво, където можем да бъдем едно с Върховния Господ. Такова е най-важното качество на *према*, божествената любов. Такава е специалната квалификация на *бхагавата-према*. Тя може да извиси мъничката душа до степен да е най-любима на самия Бог – такова е необикновеното свойство на предаността.

Шри Рупа Манджари-пада

Бхагавата-према в *мадхуря-раса* е препоръчана от Махапрабху като най-висшата форма на постигане, възможна за вярата на *джива*. Бхактивинод Тхакур е дал кратко описание, скица на този тип поверително служене в *мадхуря-раса* под водачеството на Рупа Госвами в групата на Радхарани.

Нароттам Тхакур разбира същностните характеристики на *рупануга-бхаджана* до такава степен, че в песента си „Шри Рупа Манджари-пада” е изразил своя стремеж: „Кога моят Гурудева, Локанатх Госвами, ще ме хване за ръка и ще ме отведе при Рупа!” По-извисената позиция на Рупа като *манджари* означава по-висши занимания, по-различно служене, които са специфични за групата на Радхарани. Това най-поверително служене обичайно не се дава нито на другите *сакхи*, нито на останалите слуги.

В „*Шри Рупа-манджари-пада, сеи мора сампада*” е изразен изключително концентриран стремеж, копнеж да се влезе, да се получи достъп до групата на Шри Рупа – такива трябва да са характеристиките на стремежа. *Шри Рупа-манджари-пада, сеи мора сампада* – „Считам лотосовите нозе на Шри Рупа Манджари за единственото си съкровище – за мен нищо друго не е богатство.

Сеи мора сампада, сеи мора бхаджана пуджана – *бхаджана* означава съкровено, искрено приношение към най-висшата реалност. А *пуджана* е формалният опит; и формалното, и съкровеното – *бхаджана пуджана*. *Бхаджана* е нещо по-вътрешно и откровено, *пуджана* е по-външно. В началото, разбира се, присъства формалният опит, формалният респект, а след това идва вътрешното приношение – *пуджана* и *бхаджана*.

Сеи мора прана-дхана – тя е източникът, който поддържа моя живот. *Сеи мора абхарана* – тя е украшението на живота ми. *Сеи мора дживанера дживана* – тя е самият живот на живота ми, същината на същностното ми съществуване.

Сеи мора раса-нидхи – тя е изворът на целия ми екстатичен стремеж – океанът на моята пламенна радост. *Сеи мора ванча-сиддхи* – в нея е осъществяването на съкровения ми стремеж. *Сеи мора ведера-дхарам* – Ведите имат такава висока позиция в очите на обществото, но аз считам, че те ме вдъхновяват единствено да приема позицията на Рупа Манджари за истински смисъл на Ведите. *Сеи врата, сеи тапа, сеи мора мантра-джана* – има една мода, особено сред жените, да приемат множество различни обети, като например *савитри-врата*. Савитри е спазила такъв обет и е прославена с целомъдрието и верността си. Със своята вяроност тя избавила съпруга си от смъртта. Има толкова много красиви идеали у жените от древни времена. *Сеи врата* – не искам да поемам никакъв друг формален обет, освен обета към Рупа Манджари. *Сеи тапа* – толкова много отречения и аскези се практикуват за постигане на жадувани цели, но моето отречение е единствено за нея. Ако изпълнявам него, считам, че съм изпълнил всички останали отречения.

Сеи мора мантра-джана се отнася до тези, които се заемат с *джана* – повтаряне на определени духовни звуци да постигане на някаква жадувана цел. *Сеи мора дхарам карма* – служенето към нея покрива всички видове занимания в служба на свети цели.

Във всякакъв аспект аз се съсредоточавам в това да постигна служене към нейните нозе. Всичко ще го има – *ясмин гяте сарвам евам вигятам бхавати, ясмин прапти сарвам идам* – във всички фази на живота, във всички задължения в живота, аз искам само едно – да служа на Рупа Манджари.

Анукула хабе видхи, се паде хаибе сиддхи – жадувам единствено обстоятелствата да са благоприятни, управителят на тези земни сили да бъде умилоствивен от мен. Дано той уреди нещата така, че да постигна това в живота си. *Ниракхибо е дуи наяне* – тогава какво ще стане, ако управата ми помогне? *Се рупа мадхури раси, прана кувалая шаши* – ще ми бъде позволено да зърна нейната прекрасна фигура - как тя се движи, как служи. Това ще ме споходи. Ще бъда свързан, ще виждам нозете ѝ, те ще ме напътстват, ще извършвам някакво служене под нейна насока. Ще ми бъде позволено да съзря прекрасната ѝ снага, която е като луната – точно както луната е извор на красота и енергия за *кумуда*, аления нощен лотос. Обичайно слънцето кара лотосовите цветове да разцъфват, ала аленият лотос *кумуда* цъфти на лунна светлина.

Лотосът извлича енергия от слънчевата светлина. Но в този случай са лъчите на луната. *Прахуллита хабе ниши дине* – защото Нароттам Тхакур жадува толкова много, че тази нужда се появява и денем, и нощем. Тъй като тук е спомената луната, това означава, че нощем е най-голямата нужда за *мадхуря-раса*. Така луната се отнася до помощта през нощта. Споменат е *кувалая*, не *кумуда* – специфичен вид лотос. *Прахуллита хаибе ниши дине* – той ще цъфти и ден, нощ в лъчите на тази прекрасна фигура. Това ще вдъхновява дните и нощите ми в служене към Кришна.

Тогава настъпва друга степен: *тува адаршана ахи, гарале джарала дехи* – не издържам да съм лишен от такова общуване. Да постигна тези неща за мен е като да съм у дома си, но защо съм принуден да оставам вън от дома? В раздялата с теб съм сякаш ухапан от змия, целият ми живот е съсипан от болката на змийската отрова – раздялата с теб. *Чира дина тапита дживана* – отдавна страдам от мъките на раздялата с теб, господарке моя.

Ха ха рупа коро доя, дехо море пада чая, нароттама лаила шарана – сега идвам в твоите нозе. Моля те, дари ми постоянно служене в твоята група, приемам подслон в теб. За мен няма друг път. Отдавам се изцяло на теб, а ти ми дай да служа постоянно в твой лагер. Без това за мен е невъзможно да продължа да живея.

Рупануга-сампрадая

Каква е тази *рупануга-сампрадая*? Махапрабху е дал това име – *рупануга-сампрадая*. Първият ученик на Махапрабху е Рупа Госвами, макар Рупа Госвами формално да приема посвещение от Санатана Госвами. Обаче Махапрабху срещнал първо Рупа, а сетне Санатана. Затова се казва Рупа-Санатана, а не Санатана-Рупа. Санатана бил по-големият от двамата братя. Но ние се обръщаме с „Рупа-Санатана”, защото Махапрабху признал най-напред Рупа.

И така, какво действително означава *рупануга-сампрадая*? Трябва да обърнете специално внимание на това. *Мадхуря-раса* е тоталната *раса*, най-интензивната сред

всички *раси*. Тя е всеобхватна. Двадесет и четири часова заетост в служене към Кришна е възможна единствено в *мадхуря-раса*. В останалите раси може да настъпи умора, ала не и в *мадхуря-раса*. Понякога бащата или майката може да си рекат: „Много съм уморен, ще направя това малко по-късно.” Но в *мадхуря-раса* няма подобна реакция.

Разликите между Рупа Манджари и Лалита Сакхи разбира се са неща от много висш порядък. Не бива да имаме дързостта да навлизаме в тези фини теми без вярното водачество. Когато Радха-Говинда са заедно насаме, дори най-близките *сакхи* не отиват там, обаче *манджарите* могат да отидат. Малките *севаки* могат да идат и да извършват каквото служене е необходимо там, и това се дължи на крехката им възраст. На тях им е позволено, докато по-големите приятелки на Радхарани запазват почтителна дистанция. И така, когато Радха-Говинда са насаме, Тяхната *лила* е с най-възвишено качество *раса*, а тя е достъпна само за най-малките – за *манджарите*, ала не и за *сакхите*. Така че върховното постижение е да попаднеш при Рупа, водачката на тази млада група, която има привилегията да извършва специално служене на това ниво. Затова *рупануга*. Където и да се намираме, трябва да приемем, че това е зенитът на нашето осъществяване.

***Рупануга-сампрадая* отива на Запад**

Нашият Гурумахарадж винаги говореше за *рупануга*, *рупануга*, *рупануга*. *Рагануга*, и след това по-специално *рупануга*. По-общо *рагануга*, а по-специфично *рупануга*. Това е нашата *паривара*, нашето самоотъждествяване, нашата природа. Бхактивинод Тхакур казва: „Тичам да получа достъп до водачеството на Рупа Госвами.” Кой тича? Този, който има такъв стремеж – той тича да се запише в групата на Шри Рупа – този, който има такава надежда. И това би било най-висшето постижение на щастливата ни съдба – Рагхунатх Дас Госвами го е заявил. И досега това е най-висшата точка на постигане в цялата *Гаудия-сампрадая*. Рагхунатх Дас Госвами е *ачария* на нашата най-върховна нужда, на крайната ни цел – той е *прайоджана-ачария*. По милостта на всички вас и поради необходимостта, Прабхупад извлече всички тези неща от мен и аз няма как да не си спомня, че той искаше от мен да ида на Запад.

Сега нашите беседи стигат до Запада по милостта на Бхактиведанта Свами Махарадж. В „Рагхувамша”, описвайки династията Рагху, в която се е появил Бог Рама, Кали Дас казва: „Аз съм човек с малък опит в литературата. Такива велики стожери са произлезли от великата Рагху-вамша, а аз се каня да пиша за тях с беглите си познания по поезия?” Много *шлоки* от Кали Дас са посветени на тази цел.

гтхава критавардхаре, грантхе пурва сурибхих
мано ваджра самутхена, сутрешийе вастуне гатих

„Предшествашите прославени *кави*, поети като Валмики Муни и Шрила Вясадева, са обрисували Рагху-вамша и са направили лек пътя за навлизане в тези свещени описания. Как е възможно това? В една огърлица, скъпоценният камък е много твърдо нещо, нишката не може да го прониза. При все това, железното свредло е направило дупка в него и сега нишката преминава с лекота.”

Бхактиведанта Свами Махарадж беше като *ваджра*, могъщо свредло, което вече е пронизало твърдото нещо и аз преминавам оттам като нишка. Той беше толкова велик и толкова семпъл в същото време. По някакъв начин Махапрабху и нашият Гурудева постигнаха чрез него нещо огромно, невъобразимо. Един наш духовен брат не можеше да понесе всичко това. Ала онзи ден, връщайки се от Маяпур, този *саньяси* каза: „Това е *ачинтя* – невъобразимо!” Той не искаше да му отдаде признание, обаче от устата му се изплъзнаха думите: „Това, което направи Бхактиведанта Свами Махарадж е *ачинтя*, то е невъобразимо!” Така че това е нещо божествено. Невъобразимо е делото му; онова, което стори Нитянанда Прабху, което стори Баладев чрез него е невъобразимо.

Рупануга се счита за най-висшето постижение на *Гаудия-ваишнавската* школа. Бхактивинод Тхакур е написал „Рупануга Бхаджана Дарпана”, малка поема в своята „Гита Мала”. В нея той съвсем ясно разкрива към какво трябва да се стремим.

И така, с този най-висок идеал в сърцето си ще продължаваме напред, а навън ще молим хората да се присъединят към Кришна съзнание. Всички останали стремежи са безплодни в този свят – всички те са временни и влекат своите последици, затова присъединете се към Кришна съзнание! Махапрабху ни го е дал, а в тази съвременна епоха ни го даде Бхактивинод Тхакур. Бхактисиддханта Прабху, и особено на Запад Свами Махарадж, проповядваха това Кришна съзнание, което има такава дълбочина. То е най-дълбокото нещо в най-съкровения ни живот.

Ние притежаваме такава природа – тя може да не е достъпна за всеки, може би не всеки може да я достигне, но тя е Кришна съзнание, тази божествена любов. Абсолютният Бог е Богът на любовта и ние можем да заживеем в Неговото семейство – такава надежда и перспектива са ни дадени, и трябва да се стремим да подходим към тях по научен начин. Това не е аналогия, не е мълва, не е въображение – елате, опитайте, почувствайте и го вземете. То е градация, стъпка по стъпка – трябва да пробвате да го постигнете. То е достижимо, но за това си има правилен метод и ние трябва да опитаме този метод. Всяко нещо изисква методика, във всяко формално образование е налице постепенен процес. Ако кандидатствам за виза, също има процедура. *Пранипата, парипрашна, сева* (БГ 4.34) – по този начин можем да напредваме. Това е възходящият поток, а не уловката на низшите неща; тук ни улавя висшето. Така че процесът е различен – единствено чрез отдаденост можем да напредваме към тази висша реалност.

Пранам на Бхактисиддханта

Рупануга-дхара – *дхара* означава линия, школа или поток. Така че *рупануга-дхара* значи потокът на чистата любов, идваща чрез Шри Рупа Госвами и неговите предшественици, които също са от такъв калибър. Но той е централната фигура. Неговата позиция е свързваща, по научен начин установена – чрез него този поток преминава. В съответствие с напътствията на Махапрабху, на Рупа Госвами е възложено да изведе научния облик на този поток. Ние сме следовници на онова, което протича през него към отсамната страна. Искаме да се окъпем в тези струи и проследявайки ги да се изкачим нагоре.

Аз също съм написал поема за Прабхупад, *пранам-мантра*.

*гауде ганга-тате нава-враджа-навадвина ту маяпуре
ири чайтаня-матха-пракаша-каваро дживайка-калянадхих
ири сиддханта-сарасвати-видито гаудия-гурванвайе
бхато бханурива прабхатагагане рупанугаих пуджитах*

„Онази велика личност, живееща в Гаудаदेशа на бреговете на Ганг в Навадвип, който е новата Вриндавана и е познат като Маяпур, прояви Шри Чайтаня Матх и е единственият загрижен за истинското добруване на съществата. Той е известен като Шри Бхактисиддханта Сарасвати, следовник на приемствеността на Гаудия учителите. Сияен като слънце в утринното небе, той е обожаван от последователите на Шри Рупа Госвами.”

Гауде ганга-тате нава-враджа-навадвина ту маяпуре – в Бенгал (Гаудаदेशа), на бреговете на Ганг, се намира новата Вриндавана или скритата Вриндавана – Гупта Вриндавана. *Маяпуре* – в поселището Маяпур. *Шри чайтаня-матха-пракаша-каваро дживайка-калянадхих* – единствено за благо то на *дживите* той установи Чайтаня Матх в Маяпур. *Шри сиддханта-сарасвати-видито гаудия-гурванвайе* – в школата на *Гаудия ваишнавите* неговото име е Бхактисиддханта Сарасвати. *Бхато бханурива* – той сияе като утринно слънце. *Прабхатагагане рупанугаих пуджитах* – и е почитан от следовниците на Шри Рупа Госвами. Бхактисиддханта Сарасвати дойде и създаде Чайтаня Матх на бреговете на Ганг в Маяпур, Гаудаदेश, който е копие на Вриндаван. Той стори това от името на *гуру-парампара*. Бхактисиддханта Сарасвати блести като сутрешното слънце и е обожаван от последователите на Рупа Госвами - *рупанугаих пуджитах*.

Радхарани е правила *сурйопасана* (обожание на слънцето) – външно Радхарани е поклонница на Слънцето. Всички истински последователи на Рупа Госвами го обкръжават със своето благоговение и го обожават с различни приношения. *Рупануга джанера дживана* – написано е с думите на самия Прабхупад в *гуру-парампара*:

*махапрабху ири чайтаня, радха-кришна – нахе аня
рупануга джанера дживана*

Махапрабху Шри Чайтаня, който не се различава от Радха и Кришна в едно, е самият живот на групата, позната като *рупануги*. *Вишвамбхара-приянкаран, ири сварупа-дамодара* – най-любим на Вишвамбхара, на Махапрабху, е Сварупа Дамодара и *ири рупа-санатана* – както и братята *госвами*, известни като Рупа и Санатана. Имената им са дадени от самия Махапрабху. *Рупа-прия махаджана, джива рагхунатха хана* – след това любимци на Рупа били Джива и Рагхунатха, и *та'ра прия кави-кришна-даса* – след това Кришнадас Кавирадж, авторът на „Чайтаня Чаритамрита”. Той е свързан с Рагхунатх. *Кришна-даса прия-вара, нароттама сева-пара* – въпреки че гуру на Нароттам бил Локанатх, Прабхупад е видял, че *дхара* (потокът) тече от Рагхунатх през Кришнадас към Нароттам Тхакур. От Нароттам Тхакур същият поток – *я'ра пада вишванатха аша* – идва при Вишванатх Чакраварти Тхакур, след това в Баладев Видябхушан, Джаганнатх Дас Бабаджи, и сетне Бхактивинод Тхакур. Той е можал да проследи същия поток със същото висше качество в Бхактивинод Тхакур. А Гауракишор Дас Бабаджи също го е имал. Тогава той е написал „Имам вечния стремеж да служа в светите нозе на Радхарани.”

*ири-варишабхана-ви-вара, сада сева сева-пара
та 'хара дайита-даса нама*

И името на слугата е Дайита Дас. *Еи саба хари-джана* – „Стремя се да отдавам служене в тази школа, за да удовлетвори гуру, Гауранга и Радха-Говинда.” Така той дава знанието за своята позиция там.

Не преподавам рагануга-бхакти

Пуджала рага-патха гаурава бханге – такава е мотото на нашия Гурумахарадж. Това принадлежи на нашия Гурудева, а ние му служим една стъпка по-ниско. Трябва да осъзнаваме факта, че истинското богатство на нашия Гурудева е *рагануга-бхакти*. Такава е нашата цел. „Обаче самият аз не съм подходящ. Трябва да стана подходящ за целта да служа на слугите на тези, които са в *рагануга-бхакти*. Моля се някой ден да съм способен да достигна този стандарт.” Такова трябва да е отношението ни; ала ако си мислим, че сме подходящи, това е неправилно, то е дефект. Напредъкът ще е индиректен, не пряк. Махапрабху казва: *на према гандхо 'сти дарани* – „Няма и капка истинска *рагануга-бхакти* в Мен. Тя е безмерна, тя е океан. А Моите опити са преструвка, превземка.” Той обвинява сам себе си по такъв начин, макар да се знае, че *рагануга-бхакти* Го изпълва и владее целия.

Рагануга-бхакти е самият живот на *према* – съкровено, неустойно привличане към служенето на Кришна. То е неспирно и не пресмята печалба или загуба. Трябва да се молим за това. То ще дойде неустойно и ще ни помете. Както океанът си играе със сламчица, и то ще си играе с мен. Това е *бхакти*. Това е *рагануга* – тази *према* е океан от любов. Вие няма да имате никаква инициатива – ала това не е беда, този океан е космос. Той прелива от хармония, а ние сме в Неговата длан. *Йога-мая* нагласява всички тези неща. Нека изпитваме чувство на безпомощност – ще усещаме еманацията на любящото служене, на *према* – божествената любов.

Аз не преподавам *рагануга-бхакти*, но давам ясно да се разбере, че тя е нашата цел. Трябва да я поставим над главите си – *пуджала рага-патха гаурава бханге*. Ние я почитаме, нашата най-висша цел е *рагануга-бхакти*. С тази цел в ума си извършваме делата си тук, в този свят.

Рагануга

Различните стъпала на развитие, *самбандха*, *абхидея* и *прайоджана*, са също и различни стъпала в преданото служене, като *вайди-бхакти*, *рагануга-бхакти* и т.н. Във *вайди-бхакти* обикновено виждаме органическата позиция на Господаря на целия свят. Той взаимодейства с нас и ние сме водени от определени закони и правила. Това е Нараяна във Ваикунтха. „Това е нещо добро, получавам удоволствие като Му служа. *Шастрите* също ме насърчават да го правя.” Такива са заключенията на слугата във

вайдхи. Налице е благоговение, величие и известна боязън, че „може да не извърша служенето си правилно” – това е пресметлива преданост и пресметливо служене.

Но в *рага-марга* служенето е спонтанно и автоматично. „Аз съм безпомощен – не мога да устоя да не го направя.” Това служене е напълно зависимо, досущ както се случва вътре в организма – има някои доброволни действия, а има и рефлексии, неволеви автоматични процеси. Когато ядем нещо, процесът на храносмилане е автоматичен – ние не го спомагаме. Без да знаем как, работата си върви. Така и в *рага-марга* нещата се случват без нашата пресметливост – доброволното ни участие там не е голямо. То неминуемо следва тази вътрешна, спонтанна енергия, която действа. Тези, които са в *рага-марга*, не могат да живеят иначе, освен да извършват своето служене. Такова е положението там. Няма мерене, няма пресмятане – всичко е естествено и спонтанно.

Във Ваикунтха, *самбандха*, връзката е Нараяна. Ние отдаваме служене, ние сме Негови слуги, а Той е нашият Господ, господарят на всичко. Но в *рагануга* не е така, че Той е наш Господар. Понякога приятелите на Кришна се катерят по раменете Му, понякога дори Го зашлепяват. Друг път Кришна ги носи или се качва на раменете им. Те се чувстват съвсем равни с Кришна в тяхната връзка на *сакхя-раса*. Във *ватсалья-раса* Яшода си мисли: „Той е по-неспособен от мен и аз трябва да се грижа за благополучието Му. Той ми чупи нещата, трябва да Го накажа.” Такова е отношението им към самия Господ в *рагануга*. Така е уредено от *йога-мая*, за да донесе истинско, по-голямо удоволствие на Кришна. Не господар и слуга, а любящ и възлюбен. Това е главното там.

Рагануга-самбандха

В *самбандха-гяна* човек също може да постигне предано служене в *рага-марга*. *Самбандха* означава „Кой съм аз? Къде се намирам? Какъв съм? Искам правилна връзка с обкръжението.” Такива са съображенията на *самбандха*. „Той е мой любим, Той е мой син” – по този начин е сякаш същото като в земния свят. Това е *самбандха*.

Там е трансцендентално, а тук е светско – това е разликата, те са противоположни. Но изглеждат почти по еднакъв начин. Аранжирментът е много подобен на този земен свят. Само че онова е най-висшето, а това най-низшето. Това е егоцентрично, а там Богът е в центъра. Там нещо може да изглежда егоцентрично, а тук може да си мисля, че съм поставил Бог в центъра със своето въображение. Ала там действително за тях Богът е в центъра, макар да си мислят, че имат личен интерес. Такава е позицията им.

Рагануга-абхидея

В духовната сфера не знаят какво е *абхидея*. *Абхидея* за тях е: „Просто искам да зарадвам моя приятел Кришна като си играем или като Му донеса няколко паунови пера. Искам да Те удовлетвори, Кришна. Моля Те, вземи това!” Такава е тяхната *абхидея*. *Абхидея* е станала осезаема. Такава е местната *абхидея* - дейностите,

съответстващи на връзката помежду им. Това е *лила*, игра. Понеже те са постигнали целта си, тренировки не са им необходими. Те са достигнали целта. Ако искате *абхидея* там, това са местните взаимоотношения, според както е необходимо за дадена позиция. Това може и да е *абхидея*, но те са постигнали целта си и не вървят по никакъв път, не преминават през никакъв процес. Вече са извървели пътя и са постигнали мечтаната позиция. Там *абхидея* означава обмен – обменът е свършеното състояние. Може да го наричат *абхидея*, но всъщност с *абхидея* е свършено в смисъла, която е приложим тук, тоест да извървиш пътя от едно място до друго. С това се приключва, стигнем ли там, но то остава под формата на лечебен обмен. Изглежда, че е *абхидея*, но не в смисъла на средство към някаква цел. Целта вече е постигната и вече автоматично сме въввлечени в *лила* по аранжиранията на *йога-мая*.

Рагануга-прайоджана

И *прайоджана* също е непосредствена. „Искам да донеса радост с моето приношение, с моето служене.” В свършеното състояние *прайоджана* се отнася до всяка *лила*. *Самбандха*, *абхидея*, *прайоджана* – когато *прайоджана* е в дланта ми, а *самбандха* е установена, наред с моята вечна и непрестанна връзка с Него – това е *абхидея*. Когато бях далеч, имах някаква обща представа какъв е Той. После, когато дойдох по-близо, това е *абхидея*. Щом добия тази визия и получа тяхната *крипа*, това е *прайоджана*. Съкровеното ми удовлетворение е там. В приятелско обкръжение, двете групи на Кришна и Баларам се боричкат едни с други. И в това боричкане се чувстват удовлетворени, чувстват, че са постигнали смисъла на живота си в пълнота, постигнали са пълно удовлетворение в тази битка на ужжим.

Веднъж Баларам ударил шамар на Кришна, който се оплакал на Майка Яшода: „Бате ме наби, мамо!” Баларам много се засрашил и като се отдалечили малко, казал на Кришна: „Да, наистина Те ударих, Мое свидно братче, но биваше ли да се оплакваш на майка за това? Подобава ли?” „Просто изтичах да получа малко нежност от мама.” „Защо Ме накара да се чувствам толкова неудобно, като ѝ разказа това?” Такава е *лилата*. Кришна прави това, за да види реакцията на Баларам. Това също е настроение на наслада, на служене към Кришна. Тези неща изглеждат обикновени, но видът блаженство, на което Те се наслаждават, е съвсем различно, свършено. Ние можем да се догаждаме донякъде за него, в съответствие със степента на отдадеността ни, можем да имаме по-дълбок поглед върху това в съответствие със степента на *тадекатма-рупа* - доколко имаме общ интерес с Него. Това ще ни помогне да разберем реалността, скрита във всички тези неща.

Виждането на Бхактивинод за *рагануга-бхакти*

В „Чайгания Шикшамрита” и „Джайва Дхарма” Бхактивинод Тхакур е писал за *рагануга-бхакти*. Тя оригинално е описана от Рупа Госвами под инструкция и вдъхновение от Махапрабху в „Бхакти Расамрита Синдху” и особено в „Уджвала Ниламани”. Най-висшата позиция на *рагануга-бхакти* е разкрита в „Уджвала Ниламани”, а по-ниската ѝ позиция – в „Бхакти Расамрита Синдху”. Тя е била

преведена на бенгалски от Бхактивинод Тхакур по негов начин в „Чайтаня Шикшамрита“, „Джайва Дхарма“ и на много други места.

Това ще е цел за нас, ала не бива да си мислим, че сме напълно квалифицирани за нея. Тя е нещо толкова безценно – *шива виринчи ванчита ведам*. Брахма, Шива и всички по-висши кандидати се стремят към нея, ала не са я добили. В една поема, която съчиних за Бхактивинода Тхакура, съм споменал *шри-радха-пада-севанамритам ахо* – това е нектарното служене на Шри Радхика, Радхарани. „О, колко удивително! Ти, Бхактивинод Тхакур, си майстор, стане ли дума за този нектар.“

Варам имам падабджа-муле бхават-сарвасвадхи-радхика-дайита-дасанам – тай-висшият и най-чист стремеж, най-възвишеното желание на сърцето ти е *радхика-дайита-даса* – изключителният слуга на Шри Радхика, Дайита Дас, нашият Гурудев. Моля те, помогни ми той да ми разреши и дари достъп до неговата група. *Гане ганятам* – ти можеш да ме препоръчаш да встъпя в групата на Дайита Дас, нашия Гурумахарадж – Варшабханави Дайита Дас.

Винаги чрез Радхарани

Сакхите винаги искат да съберат Кришна с Радха – в това е тяхното съкровено удовлетворение. То винаги идва чрез Радхарани – толкова са чисти. Стандартът на чистотата е такъв, че те жертват собствената си връзка с Кришна и всички се обединяват в името на най-висшето, което може да донесе максимална наслада на Кришна.

И така, вместо върховното постижение – прякото общуване с Кришна – те толкова пламенно търсят удовлетворението Му, че не се втурват сами да застанат пред Него. За тях най-важно е удовлетворението на Кришна и който може да Му го донесе, *сакхите* му помагат – такава е тяхната най-съкровена природа. Нека се стремим да приемем подслон у тях – това е най-висшето достойние, скрито в *саньяс-мантрата*.

Истинската сила е във Врджа – това е Богинята на посветеността към Кришна. Съществува пряка връзка, а непряката връзка с Кришна е чрез Нея – такава е позицията на Радха. Това присъства в *саньяс-мантрата*. В другите *дикша-мантри* има пряка връзка с Кришна, а в *саньяс-мантрата* нашата духовна връзка с Кришна се проявява посредством *гопите*. Това е *радха-дасям* – то е над *кришна-дасям*. Съкровеният смисъл на *саньяс-мантрата* е *гопи-дасям*.

Саньяс-мантра

Тя е напълно в *мадхуря-раса* – *гопи-бхавашрая*. В тази *мантра* намираме основния поток, ако искаме да сме насочени към *мадхуря-раса*. Останалите *раси* дават частично представяне, но *мадхуря-раса* съдържа всички *раси* – *ватсая*, *сакхя*, *дася* и *шанта* – всичко е включено там. Тя представя целостта – а останалите са части. Всяка една е добра на собствената си позиция.

Все пак от абсолютна гледна точка, от приемствеността на нашата *гуру-парампара* и от *мантрата*, аналитично ние разбираме съвсем ясно, че всичко се свежда до *мадхуря-раса*. За да паснем напълно в семейството на Кришна, трябва да променим себе си и да се настроим спрямо принципа за удовлетворението на Кришна. Тогава, когато това най-сетне бъде сторено, ще намерим своето място в различни групи служители в съответствие с нашия съкровен вкус.

Нашият гуру е Радхарани и нашите *мантри* са в рамките на *радха-дасям*. Особено *саньяс-мантрата* – *гопи-бхавашрая* ясно означава, че приемаме подслон в служене към *гопите*. Трябва да се хвърлим в океана от екстаз, представен като Кришна. След това в *саньяс-мантрата* ще вложим вярата си в подслона и служенето към *гопите*. *Саньяс-мантрата* означава това; *мантрата* съществува, *гуру-парампара* съществува, те всички посочват пътя ни към *мадхуря-раса*.

Тази *мантра* се дава или на *саньаси*, или на *бабаджи* – петия *ашрам*. И на двамата се дава една и съща *мантра*. Съкровеният смисъл на *мантрата*, която се дава по време на *саньяс*, насочва не само към *кришна-дасям*, но там се споменава и *радха-дасям*, указвайки ни посоката: ето вашата посока, вашата цел е натам. Такова е значението на *саньяс-мантрата*. В съответствие с напредъка си ще сме способни да разберем това в бъдеще. Спецификата, скрита в *мантрата*, която се получава в момента на *саньяс*, е дадена в кондензирана форма.

Един от моите духовни братя, Шраути Махарадж, веднъж ме попита какво е значението на тази *мантра*. Мислеше си, че тя се отнася до Махапрабху и ме помоли да задам този въпрос на Гурумахарадж. Не го направи самият той, а помоли мен: „Ти попитай Прабхупада” и аз го сторих. Прабхупад каза, натъртвайки: „Не, не е насочена към Гоуранга, а към *гопите*.” Така разгълкува той *мантрата* и аз предадох това на Шраути Махарадж: „Прабхупад каза така и така; той отхвърли твоето предположение.”

Тези неща са загадка за нас на настоящето ни ниво и ни дават смътна идея, че трябва да поемем в тази посока, вървейки към най-висшата цел. Разбира се, похвално е, че сме стигнали до такъв висш идеал. Но да сме разбрали какъв е истинският идеал не означава, че сме го постигнали. Трябва да сме внимателни в своето пътешествие – не бива да се заблуждаваме. Не си мислете, че никой не може да ви направи на глупаци. Трябва да сме много внимателни по своя път, тъй като много неща могат да възпрепятстват напредъка ни.

На такова напреднало ниво аз ще се стремя не специално към Кришна, но към господарката на определена група, където служенето ми би било най-подобаващо – да мога да съм зает в такова служене в *мадхуря-раса*. Търся помощта на Кришна да встъпя в определена група, под заповедите на водачите на тази група, и стремежът ми ще бъде

да се отдам напълно на тяхно разположение, в подслона на моята господарка. *Аирая* означава, че съм готов да се отдам на стремежа за такова постижение под властта на водачката на тази група, а не директно под властта на Кришна – защото е споменато в писанията, че *сакхите* не желаят пряко единение с Кришна, такава е тяхната природа. Те считат себе си за клонони, а дългът на клоните е да подхранват ствола. Радхарани е считана за централния ствол, а *сакхите* са множество клонони и тяхната присъща природа е такава, че те не искат пряко единение с Кришна заради самите себе си.

Несравнимият дар на Бхактивинода

Трябва да оценяваме също и, че такава е била вътрешната наклонност на Бхактивинод Тхакур. Когато написах своите молитви към Бхактивинод, Прабхупад много се зарадва. Когато показах тези *шлоки* на Прабхупад в Дарджелинг, Шраути Махарадж също присъстваше там. Прабхупад прочете стиховете с голямо щастие, произнасяйки ги с радостен тон. Той ценеше поезията и поетичните похвати, подчертаващи теологичните и онтологични аспекти.

*локанам хита-камя бхагавато бхакти-прачарас твая
грантханам рачанаих сатам абхиматаир нана-видхаир даршитах
ачаряих крита-пурвам ева кила тад рамануджадяир будхаих
премамбхо-нидхи-виграхася бхавато махатмясима на тат*
(„Бхактивинода-вираха Дашакам”, 6)

Онова, което ти, Бхактивинод, направи като цяло, е сторено и от Рамануджа, и от други велики *ачари*. Ала твоето величие и благородство надхвърлят това – ти стигна по-високо. Къде?

*яд дхамнах кхалу дхама чайва нигаме брахмети самджняте
ясямшиася калаива духкха – никараир йогешвараир мригяте
ваикунтхе пара-мукта-бхринга-чарано нараяно ях сваям
тасямши бхагаван сваям раса-вапух кришино бхаван тат прадах*
(„Бхактивинода-вираха Дашакам”, 7)

Прабхупад харесваше и градацията в този стих - *яд дхамнах кхалу дхама чайва нигаме брахмети* – това е Брахман, даден от Шанкара. След това е Параматма на йогите. Сетне онова, което е оставил Рамануджа – Лакшми-Нараян, за тях това е най-висшето от всичко. Но ти, Бхактивинод, стигна толкова далеч, толкова високо, показвайки ни съзнанието за Кришна, подминавайки и елиминирайки всички тях. Какво е Брахман, както най-общо го разбират тъй наречените богослови? *Яд дхамнах кхалу* – това е само сиянието на духовния свят. Сиянието на духовния свят е наречено Брахман във Ведите, а Шанкара и неговите последователи твърдят, че това е най-висшето – сиянието на духовния космос е имерсонално.

А какво е Параматма, в търсене на която са се втурнали йогите? *Ясямшиася калаива духкха никараир* – на цената на болезнени усилия и аскетични покаяния, те се стремят да намерят всезнаещия и всепроникващ принцип вътре в себе си. Какво прави Той? Обитавайки сърцето, Той напътства, ръководи, Той е Параматма – *йогешвараир мригяте*. Тази Параматма е част от част от част от Нараяна.

А сам Нараян е във Ваикунтха - *ваикунтхе пара-мукта-бхринга-чарано нараяно ях сваям* – Нараян, чиято част и чието сияние е всичко това, наред с освободените души, мнозина сред които са заети с активно служене на това Велико Същество. *Ваикунтхе пара-мукта-бхринга-чарано нараяно ях сваям, тасями бхагаван сваям*. Той е *виласа* и ние трябва да се стремим да търсим действителния източник на Нараян.

Следвайки качеството и интензивността на *раса*, трябва да вървим към все по-висшите нива и там можем да намерим Кришна – *сваям-бхагаван*. Ти, Бхактивинод Тхакур, можеш да ни дадеш това, толкова си велик. По твоята милост, прекосявайки отвъд концепциите на Шанкара, Патанджали, Рамануджа и другите, на нас ни е позволено да идем още по-нататък, по-високо, до Кришна Лока – *сарвачинтия-майе паратпара-пуре голока вриндаване*, където откриваме тази *гяна-шуня-бхакти* на *гопите*. Там ще намерим *кришна-лила*.

Паспорт и виза за Вриндаван

Ти, Бхактивинод Тхакур, можеш да ни дадеш паспорт или виза за земята на Вриндавана, където живеят невъобразимо прекрасните девойки, *гопите*. Там, в онези забавления, Кришна се отдава изцяло на тяхно разположение. Кришна се предава напълно пред тяхното простосърдечие, красота и любов. Това можеш да ни дадеш ти. Ти можеш да ни отведеш до това ниво, ти, Бхактивинод Тхакур – твоите творби, твоите напътствия, твоята милост могат да ни отнесат толкова нависоко.

*ири гаурануматам сварупа-видитам рупаградженадритам
рупадяих паривешитам рагху-ганаир ашвадитам севитам
дживадяир абхиракиштам шука-шива-брахмади-самманитам
ири-радха-пада-севанамритам ахо тад датум iso бхаван
(„Бхактивинода-вираха Дашакам”, 9)*

Не само Кришна в Неговата *раса-лила*, но дори повече можеш да ни дадеш ти. Какво е то? *Шри-гаурануматам* – онова, което дарява самият Гоуранга, Радха и Кришна в едно. Той е дарил *сварупа-видитам* и стойността на този дар е разбрана в пълнота от Сварупа Дамодара. *Рупаградженадритам* – великият Санатана, по-големият брат на Рупа, който е *самбандха-гяна ачария*, напълно е оценил този дар и *рупаградженадритам* – Рупа Госвами сам е попил вдъхновение от Махапрабху чрез предаване и *шакти-санчара* – той самият е раздавал тази *рага-раса*, тази божествена любов. *Паривешитам рагху-ганаир ашвадитам* – и Рагхунатх я е вкусвал в пълнота и я е развил. *Дживадяир абхиракиштам* – а Шри Джива и Баладева са съхранили, запазили са този дар с духовното си познание.

Такова е заключението на всички разкрити писания. Те са доказали това, правейки съпоставка и с други *шастри*. Това не е фриволно заключение, то има връзка с други вдъхновяващи духовни писания, които по различни начини посочват същото. Макар да не го изразяват пряко, в други писания се намеква за истината на Бхагавата. Каква е тази истина?

Брахма, Шива и Уддхава само копнеят и търсят, ала не са я открили. Това е *радха-дасям* – служенето към Шри Радхика. А ти, Бхактивинод Тхакур, си в позицията да раздаваш на всекиго този най-висш нектар на нашата *сампрадая*. Ти си толкова велик, позицията ти е толкова благородна. Тук е споменато мястото на Бхактивинод Тхакур в сравнение с всички останали *ачарии* и е доказано по теологичен и онтологичен начин.

Прабхупад беше много удовлетворен от критическото, научно и духовно разгръщане на поемата, както и от поетическата ѝ красота. Той винаги изразяваше удовлетворението си от това и с голяма радост посочваше *сиддханта* в моите *шлоки*. Казваше: „Бхактивинод Тхакур е написал това чрез теб, Шридхара Махарадж.” Такова беше мнението на Прабхупад. На някой друг бе казал: „Това, което дойдох да дам на света, е тук. Завещавам го на света.” А на мен каза: „Написал си го много хубаво.” Беше изключително удовлетворен, че онова, което е действително необходимо, е изразено правилно. От това, което сме разбрали досега, тази е целта на живота ни. От където се намираме, разбираме, че към това трябва да се стремим.

За щастие имаме в себе си способността на разбираме и пишем за подобни неща – *мадхуря-раса, паракия, рупануга*. *Радха-дасям* е отдел в рамките на *кришна-бхакти*. Това е *рупануга*. *Ачария-парампара* се занимава с това да ни напътства в тази посока. Любовните отношения с Върховния (*мадхуря*) са разкрити от Махапрабху, подкрепяйки *дася, ватсалья* и *сакхя*.

*анарпита-чарим чират карунаяватирнах калау
самарпайитум уннатотиджвала-расам сва-бхакти-ширям
харих пурата-сундара-дютти-кадамба-сандипитах
сада хридая-кандаре спхурату вах сачи-нанданах
(„Чайганя Чаритамрита”, Ади 1.5)*

„Нека Върховният Бог, който е познат като сина на Шримати Сачи Деви, по трансцендентален начин заживее в най-съкровения параклис на сърцето ви. Сияейки с блясъка на разтопено злато, Той се появи в епохата на Кали по безпричинната си милост, за да даде това, което никоя инкарнация не е раздавала преди: върховната и сияйна сладост на преданото служене в настроението на интимна любов.”

Анарпита чарим чират – онова, което никога не е било раздавано преди в древни времена, толкова съвършено и толкова чисто. Намерих тази *шлока* в „Бхавишя Пурана” написана от Ведавяса. „Бхавишя Пурана” беше публикувана на санскрит и аз открих едно копие в Мадрас. Там имаше три глави посветени на Махапрабху Шри Чайтанядева. Намерихме споменати и имената Рупананда и Дживананда – името на Джива Госвами бе дадено като Дживананда, а на Рупа Госвами като Рупананда. А за център на проповядването на Махапрабху бе даден Шантипур, така че има известни разлики. В „Бхавишя Пурана” е спомената също дискусиата между Рамануджа и Мадхвачария с Махапрабху върху *ваишнавската* онтология, макар исторически тя да не е възможна.

Но както Бхактивинод Тхакур е разкрил в своята „Навадвипа Дхама Махатмья”, тези *ваишнавски ачарии* са дошли във финия, а не във физическия свят. Мадхвачария дошъл да спори с Махапрабху и да утвърди своята *двайта-вада*. Рамануджа също дошъл да спори, донасяйки своята *вишиштадвайта-вада*. Но Махапрабху им отвърнал

по мистичен начин така, че те занемели и си отишли безмълвно. Това го има в „Бхавишия Пурана”. Махапрабху изрекъл единствено тази мистична *шлока* (*анарпита чарим чират*) и те замлъкнали. Същото е описано и в „Джайва Дхарма” на Бхактивинод Тхакур.

Анарпита чарим чират – онова, което никога не е било раздавано преди е *радха-дасям*, най-тайната цел. Осъществяването на живота ни се крие там, защото интензитета на служене на Радхарани няма равен. Когато подобен род служене влезе в досег с Кришна, от *акхила-расамрита мурти* се извлича огромна по качество и количество *раса*, която се влага по такъв прекрасен и благороден начин. Това не може да се намери никъде другаде. За тези, които са в тази група, вкусът на *раса* – и то не просто на *мадхуря*, но специално на *паракия* – е много по-голям както по качество, така и по количество, но особено в качествено отношение. И ако вие искате да вкусите този тип *раса*, на която е способна да се наслаждава единствена Радхарани, нямате друга алтернатива. Щом този вид *раса* привлича Радхарани толкова много, значи би следвало да е с най-висше качество. И ако искате да вкусите дори частичка от този стандарт на *раса*, нямате друг избор, освен да получите служене в тази група. Това е съвсем логично.

Радха-дасям

Рагхунатх Дас Госвами дръзко е заявил, че *радха-дасям*, *радха-каинкаря*, е най-висшата цел. Съществува *радха-дасям*, *яшода-дасям*, *нанда-дасям* – служене към водача на всяка група – и това е, което трябва истински да ни вълнува, цялото ни внимание нека е насочено натам. Ако служим по такъв начин, постепенно ще стигнем до Рупа, която предвожда най-младите служещи. Това е ясно обяснено в *шлоката* на Дас Госвами:

*аша-бхараир-амрита-синдху-маяих катханчит
кало маятигамитах кила сампратам хи
твам чет крипам майи видхасяси наива ким ме
пранаир врадже на ча варору бакаринати*

„С тази надежда някак преживявам дните си, влача своя живот в тези тягостни времена единствено заради тази надежда. Тя ме подкрепя, нектарният океан на надеждата ме привлича и поддържа. Някак прекарвам дните си с този едничък подслон. Как иначе още съм жив, след като изгубих прякото общуване с Махапрабху, Сварупа Дамодар и още толкова много други велики души? Защо живея? Заради този лъч надежда. Перспективата и качеството на моята надежда са много големи и висши. Обаче търпението ми достига предела си. Не мога да издържам повече. Не мога вече да чакам. Свършено е с мен. На края на силите си съм и няма да чакам повече. Ако в този миг не ми покажеш милостта си, Радха, с мен е свършено. Завинаги ще изгубя възможността. Няма да имам желание да продължа да живея. Всичко ще е безполезно. Без Твоята милост, не мога да изтърпя да живея вече и миг. А Вриндавана, която ми е по-скъпа от самия ми живот, ми е станала противна. Тя неспирно ме пронизва с болка. Какво да говоря за нещо друго, сам Кришна е отблъскващ за мен. Срамота е да изричам такива думи, но не мога да обичам дори Кришна, докато Ти не ме вземеш в Своята поверителна група за служене. Това е очарованието, което ме привлича. Прозрял съм

ключа на цялото очарование в служенето към Твоята група. Без него всичко е лишено от вкус за мен. Не мога да продължа да живея дори във Вриндавана. И даже Кришна, какво да говорим за някой друг, не ме привлича с нищо.”

Дас Госвами се моли на Радхарани: „Отдавна тая тази надежда, тази най-сладка мечта, *амрита синдху майи* - моята *аша* (надежда) е подобна на океан от нектар. Отдавна, отдавна подхранвам тази надежда, че ще получа привилегията да Ти служа. Продължавам да влача дните си с безмерната и сладка надежда да служа на божествените Ти нозе. Ала сега мисля, че достигнах предела на надеждата си. Повече не мога да се сдържам. Повече не мога да живея. Повече не мога да дишам. О, Господарке моя, достигнах сетните граници на надеждата си. Ако не си удовлетворена от мен и не ме приемеш, няма да мога повече да поддържам живота си. Докарах се до последния миг на живота си, до окончателното заключение. Каква полза от тази Враджа, каква полза от моя живот, щом не мога да постигна тази най-сладка цел на мечтите си? Каква е ползата да продължавам да живея нататък? Влача ли влача живота си, но какво да правя с тази толкова велика и прославена Враджа Дхама? О, Ти, с най-прекрасните нозе, какво да правя с Кришна? Не Го искам. Ти ще служиш на Кришна, Ти имаш тази способност, за Теб това е естествено, а ако аз служа на Теб, служенето ми чрез Теб може да достигне до Кришна и това би било най-висшето достижение на щастливата ми съдба.” Дас Госвами заявява това. И до ден днешен то е най-висшето постижение за цялата *Гаудия сампрадая*. Тази надежда се приема за най-висшата цел в нашия живот – *радха-каинкаря, радха-дасям*. Когато Гурумахарадж стигаше до тази *шлока* – *аша-бхараир-амрита-синдху-маяих* – той я обясняваше много емоционално, понякога със сълзи на очи. Ставаше като призрак. Тълкуваше тази *шлока* само сред неколцина избрани ученици и докато го правеше, можехме да видим, че той си е у дома.

Радха Кунда

Отначало можем да бъдем привлечени от най-високия връх в Хималаите. Сетне когато приближаваме, виждаме много други красиви върхове. Най-напред сме привлечени най-общо от Кришна; след това влизаме в досег с *вашнава*, който точно съответства на нуждите на нашата съкровена природа. По такъв начин напредваме от Махапрабху към Сварупа Дамодар и с позволението на Лалита стигаме до Рупа; а там където е Рупа е мястото на най-висшето постижение. Това е показано в *лилата* на Дас Госвами Прабху.

*твам рупа-манджари сакхи пратхита пуре ‘смин
пумсах парася ваданам на хи пашясити
бимбадхаре кшатам анагата-бхартрикая
ят те вядхайи ким у тач чхукка-пунгавена
(„Вилапа Кусуманджали” 1)*

„О, приятелко Рупа Манджари, макар да си известна и значима в този град, при все това не можеш да видиш лицето на Върховния Бог застанал пред теб. Съпругът ти не е тук, но на устната ти има следа от плода *бимба*, като че някой я е ухапал. Да не е бил някой голям папагал?”

Шри рупа-манджари сакхи пратхита пуре 'смин – това са шлоки, писани от него, а той е приет за ачария на прайоджана-таттва. Онова, което е най-висше по необходимост, се намира в ръката му. Ала всичко това трябва да се приема с настроение на божественост от равнината на посветеността, а не на наслаждението. Никакво настроение на удоволствие и наслаждение не бива да пристъпва там, защото то ще ни задържи тук долу, в равнината на светската относителна реалност. Божественото достига своя зенит до най-висш предел при Шри Рупа Манджари.

*ваикунтхадж джанито вара мадхупури татрапи расотсават
вриндаваням удара-пани-раманат татрапи говардханах
радха-кундам ихани гокула-патех премамритаплавана
куряд ася вираджатто гири-тате севам вивеки на ках
(„Упадешамрита” 9)*

Най-висшето място на нашето служене е Радха Кунда, както е изразено от Рупа Госвами. До сетните си дни той останал там в най-възвишена сладостна връзка с *кунда-лилата* на Радха-Говинда. И другите *ачарии* са проповядвали, че *радха-каинкаря (дасям)* е най-висшият апогей на живота и това е позволено по милостта на Всемогъщия. В последните си мигове, когато бил на около осемдесет години, Рагхунатх Дас пълзлял по бреговете на Радха Кунда и зовял „Радхе, Радхе, Радхе” сякаш бил наполовина полудял.

Името на Радха

Шукадев не можел да произнесе името на Радхарани докато изричал „Бхагаватам” сред насъбралите се учени, затова там не е споменато Нейното име. Джива Госвами е дал обяснението, че учените кръгове не биха могли да оценят тази възвишена форма на любов в *паракия* – те били мъдри учени, но не и извисени предани. Затова Шукадев не искал да издума името на Радхарани в този събор на учените, които не биха оценили *паракия раса сева* – служенето на Радхарани и *гопите*. Тяхното служене е абсолютно и не се подчинява на никакви закони или предписания, били те обществени или религиозни. То е пълна и безусловна отдаденост към Кришна от най-висше ниво. Такъв голям риск да служат на Кришна с цялото си сърце има там. Затова Шукадева Госвами не можел да произнесе името на Радхарани в кръга на учените – това е тълкуванието, дадено от Джива Госвами в неговите „Сандарбхи”.

Когато произнасям името на Радхарани, аз винаги отдавам *пранам*: „О, моля Те, прости ми! Нямам качествата да произнасям Твоето име. Казвам толкова много с мъничкия си език, изричайки името Ти. Моля Те, прости ми, че имам дързостта да назовавам Твоето име. Прости ми!” Тя е толкова възвишена, толкова велика, толкова благородна, че ние не можем да се считаме за достойни за произнасяме името Й. Шукадев Госвами не е изрекъл името Й в целия „Бхагаватам”, в който е изложил истинското виждане за божествената любов. Равнината на любовта е над знанието, над интелекта, над разсъдливостта. Вибрацията на тази равнина е абсолютна любов, абсолютно насочена към Кришна, пренебрегвайки всички други изисквания, идващи от материалното обкръжение.

Паракия-раса

Радха-дасям означава *паракия-раса*, където се изисква максимално отдаване. В *кришна-лила* в Гокула, *гопите* имат съпрузи, а в Голока има само образно представяне на съпрузите, защото иначе *паракия* би била невъзможна. Те присъстват само на фин план, за да се създаде паника в ума на *гопите*, която да усилва интензитета на тяхната любов в *милана* (срещата). В *мадхуря-раса* можем да имаме цялостна връзка, а за да се усилва емоцията, *милана* трябва да се случва много рядко и интензивно. За да спомогне за това, ролята на съпрузите е необходима. Това привнася сянка на страх в сърцата на *гопите*. „О, аз имам съпруг! Как мога да ида да се срещам с Кришна?“ Всички тези неща се пораждат в ума и правят *милана* още по-сладка. Подобно е на помненето. Такъв вид съзнание е необходимо, за да му придаде характер на *паракия*. А характерът на *паракия* е нужен, за да направи срещата много рядка, а също и рискована. Така тя става много интензивна, което помага да нарасне любовта към Кришна.

Тази *паракия* е създадена от *йогамая*, за да подсили единението до най-висшия възможен интензитет. Такова нещо в *свакия* няма. Когато е общоприето от обществото и писанията, че Той е наслаждаващият се на всички нас, тогава стандартът на насладата е обикновен. Ала за да стане по-интензивен, нужно е условията за истинското единение да са пресъздадени от *йога-мая*. Така Джива Госвами е разкрил от писанията, че Радхарани в действителност е любимата на Кришна, но във Вриндавана тя сякаш формално принадлежи на някой друг (*паракия*). Изглежда, като че Тя има съпруг. Това прави всичко много скъпоценно, много рисковано и дори заслужаващо порицание, усилвайки по този начин интензитета на единението.

Паракия-бхаджана

Нещо важно, което трябва да бъде разбрано, е по какъв начин принципът *паракия* се прилага към настоящия ни живот. Всичките ни предишни *кармика* задължения са аналогични на позицията на съпруг (*пати*). В индийската обществена система, съпругът има пълна власт над жената. Да оттеглиш признателността си към него, да не му се покоряваш и да търсиш утеха или наслада от друг (любовник) е като да се избавиш от задълженията към всички други заповядващи сили, различни от Кришна.

Силата на миналите ни действия има правото да предявява своите изисквания към нас. Скитайки се из света, ние сме създали толкова много дългове на толкова много места, които не могат да бъдат пренебрегнати (*карма* и *гяна*). Те искат да господстват над нас, да си получат обратно дълга, който имаме към тях. Трябва да гледаме на тях като на съпруг, предявяващ изисквания, които трябва да изпълним. Да не се покоряваме на този съпруг и да използваме свободната си воля, за да идем при Кришна е *паракия-бхаджана* (преданост към любовника).

От едната страна са цялостните изисквания на обкръжението, а от другата страна е възможността да използваме свободната си воля да тръгнем към Кришна, пренебрегвайки външните си задължения. Това е като да мамим съпруга (*пати-вашчаян*). Точно както когато заемаме пари сме задължени да изплатим дълга. Да

постъпваме публично с него по такъв начин, сякаш го детронираме, отхвърляме го и не му се покоряваме, не е допустимо – не можем да избягаме от задълженията си. Но със свободната си воля в самата дълбина на сърцето си можем да сме заедно с Кришна.

От предишния си живот сме придобили толкова много противоположни на Кришна наклонности, които ни държат за свои пленници. По някакъв начин трябва да отведем свободната си воля далеч от тях, без те да знаят това, и да я посветим на Кришна. В настоящата ни позиция е възможно да направим това. Където и да се намираме, без значение какъв дълг сме натрупали, колкото и голям да е товарът ни, свободната воля може да ни изведе от този кръг на задълженията и да насочи всичко към Кришна.

Нашата съкровена симпатия и убеденост трябва да са насочени натам. Молитвите ни са за това. Ние съзнаваме, че се намираме напред неблагоприятно обкръжение. Съпругът, роднините, обществото, дори писанията – всички са срещу мен. Измамвайки ги до един, тайно, със свободната си воля и с помощта на Неговите предани, аз ще отида при Кришна.

Всички предрасъдъци са представени от обществото, дори нравствените закони на писанията, които включват почти всичко – *сва-джанам аряпатха*. Всички те са на една страна. Но измамвайки ги, аз ще използвам свободната си воля да посветя тайно сърцето си на Кришна. „Мой Господи, с помощта на Своя пратеник, изведи ме оттук! Изведи ме оттук!” Трябва да сме достатъчно смели и дръзки да спрем да се покоряваме на предишните си задължения и да се обърнем с най-съкровениите си молитви за истинския си интерес, посвещавайки себе си като *найведям* (приношение) в лотосовите нозе на Кришна като Негова собственост.

За жените ще бъде трудно, защото нещо подобно, но изкривено, ще се опита да заеме мястото на истинското. Тяхната позиция е по-опасна. Привидно може да изглежда, че ще е лесно, понеже тези, които са без привилегии, получават повече милост. Ала трябва да сме внимателни в своя анализ и да не объркваме женската природа в земния свят с женствеността в духовната сфера.

Ние не сме наслаждаващите се, ние трябва да даваме наслада – това е основната негативна концепция. Не ние боравим, а с нас се борави. Трябва пасивно да поднесем себе си, без себе-утвърждаване. По отношение на проповядването сме активни, с намерението да променим неразбирането във вярно разбиране, обаче когато се обръщаме към Кришна, всичко е изключително въпрос на милост. Като птичката *чатака*, която живее само от дъждовна вода – независимо дали облаците ще посипят мълни или дъжд, тя няма друг подслон – *вирачая майи дандам дина-бандхо даям ва*. И докато не се натрапваме и не предявяваме изисквания, всъщност ние поставяме своето изискване. Докато се представяме, че не искаме нищо, в действителност спонтанно утвърждаваме претенцията си. Посветеност означава, че степената, в която не искаме нищо, всъщност установява претенцията ни в онези чудни земи.

Там процъфтяваме, а тук умираме. „Умри, за да живееш!” е теорията на Хегел. Това е нещо много добро, философията на Хегел: „Реалността е за себе си” и „Умри, за да живееш!” - тези две неща ме впечатлиха много силно. Всеобхватни концепции! Кришна е потребител на всичко, всичко е за Него. И „Умри, за да живееш!” Ако искаш да живееш, ще трябва да умреш. Научи се да умираш, щом искаш да живееш.

Разпръсни своето его! Да умреш означава да унищожис егото си. Тогава покривалата на душата едно по едно ще отпаднат. И вътрешното съкровище ще се появи в своята девствено-чиста слава – ще блесне онзи най-фин, най-скъпоценен лъч.

Най-висшата посветеност е единението в раздяла

Посветеността в своето най-висше състояние е единение в раздяла. Външно подобна позиция може да ни обезсърчава, ала вътре в сърцето вярата ни се подхранва. Нашата връзка става все по-силна и неуязвима – неразрушима дори насред наказание или раздяла. Стъпка по стъпка ще отиваме все по-надълбоко и нависоко към нашия чист идеал.

В Своята „Шикшацака” Махапрабху казва: *ашлишия ва пада-ратам пинаштуру мам адаршанан марма-харам кароту ва*. С такава любов, с такова отношение никога не можем да сме разделени от Кришна. Това е апогеят на посветеността – най-възвишената форма на единение в най-дълбоката равнина.

Дори самата Радхарани казва, че Кришна е съвършен във всяко едно отношение. „Не мога да Го вина за нищо, макар да постъпи толкова жестоко с всички ни, напусайки Вриндавана. Това е непосилно болезнено за нас, но то си е Моята *дурдайва-виласа* (моята злочеста съдба). Не мога да Го обвинявам по никакъв начин.” Това е единение в раздялата.

Това е удивителен тип постижение, когато някой, който притежава нещо, казва: „Не, нямам го” – такава е специфичната характерна черта на безкрайното. Този, който го притежава, казва „Аз нямам нищо”. А ако някой казва, че го има, той няма нищо – това е така, тъй като тези думи се изричат откъм негативната страна по отношение на позитивната. Негативното, у което липсва каквото и да било себе-утвърждаване, може единствено да привлича. Утвърждаването принадлежи единствено на позитивното, а негативното може само да копнее, изразявайки собствената си реалност чрез негативната характеристика; то може да изрази позицията си чрез степента на нуждаене. Това е мерилото на негативната страна – дълбочината на нуждата, дълбочината на привличането, а не на спечеленото.

Без качеството смирение никой не може да встъпи в царството на предаността. Смирението има различно качество от гледна точка на интензивността, намерението или чистотата. Смирението е нещо общо. Но смирението на Санатана Госвами е с по-висше качество и е по-висше по степен, и именно това го поставя в пряк досег с Махапрабху. Интензивното смирение е критерият за негативната страна.

Там робът също може да има уникални права, съответстващи на степента му на саможертва и себеотрицание, и на интензивността на копнежа му по милост. Съществува градация на напредъка в негативната страна. Казали са ни, че този, който заема най-висшата позиция, счита себе си за най-нисш от всички. Това е мерилото за негативността. Той, който отдава най-голямото служене, счита: „Толкова съм неудовлетворен, не мога да свърша никакво служене към Кришна. Аз съм най-лошият от всички слуги. Не умея да служа правилно.”

В действителност именно това е квалификацията за отдаване на служене на Бога. Това неудовлетворение е капиталът на служенето. „Аз не мога да удовлетвори моя Бог; не мога да свърша работата както ми е казано.” По такъв начин преданият винаги е нащрек до най-висш предел. Винаги с подозрение се вглежда в самия себе си. Такова е егото на негативната страна – никога не утвърждава себе си, винаги се укорява. Съберат ли се такива предани, комбинацията става много, много сладостна. Атмосферата е много сладостна – няма агресия, всички се стремят да допринасят. Пресмятат с математическа точност: „Аз съм *татастха-джива*, а по-висшата сфера е изградена от по-висша субстанция, отколкото съм аз. Там всички са гуру – земята, водата, въздухът – всичко е гуру, свършен гуру. Единствено като роб мога да встъпя там, в съответствие със степента, в която приемам да съм роб, и то с истинско сериозно желание да съм такъв.” Онази по-висша сфера е субективна – ние сме субект по отношение на този свят на обекти.

Нека копнея единствено: „Моля Те, ела!” Той е позитивен, аз съм негативен. Затова нека насърчавам негативната си характеристика: „Аз съм най-окаяният. Аз съм най-отчаяната паднала душа, която се нуждае от най-голямата помощ, от най-голямото Ти внимание – толкова злочеста, че няма друга такава. Моля Те, спусни се и ми помогни, избави ме от това най-низше положение.”

Това е напредък. Дори Махапрабху Шри Чайтаня казва: „Проливам толкова много сълзи, повтаряйки името на Кришна, но нямам и капчица любов към Него.” Махапрабху казва това: *на према гандхо ‘сти дарати*. „Нито дори капка истинска *рагануга-бхакти* няма в Мен.” Тя е безпределна, тя е океан. А Моите опити са преструвка. Те са изкуствени.” Той укорява себе си по такъв начин. Макар всъщност *рагануга-бхакти* да Го изпълва целия, напълно да Го е завладяла.

Няма друг начин – единствено да Го привлече да слезе до моето ниво чрез негативната си страна, а именно своя копнеж. Него трябва да развивам; онова, което Го привлича е смирението. Той ще се спусне да ме вземе. Негативната страна трябва да се усилва, но не и да предявява искания. Нека Той поеме инициативата – смирение, жадуване и непосилна нужда са онова, което ще Го привлече. Да дойде или да не дойде зависи от Неговата сладка воля. Аз не мога да Го принудя да дойде, колкото и интензивно да Го каня. С други думи, мога да Го принудя единствено по силата на пламенния си зов. Мога да усилвам плама на своя зов: „О, Господи! Ти трябва да дойдеш и да спасиш тази паднала душа! Не мога да живея без Теб!” По такъв начин негативното трябва да се усилва, за да привлече позитивното. Доминиращото и доминираното са двата аспекта на едно и също нещо.

Четири категории *випраламбха*

Божествената раздяла (*випраламбха*) може да бъде класифициране в четири категории – *пурва-рага*, *мана*, *према-ваичитра* и *праваса*.

Пурва-рага е преди срещата – двете страни всъщност не са се срещнали, но са влезли в някакъв далечен досег, било посредством името, някоя картина или звука на флейта. Няма истинска среща, а само някаква идея за свързване. Това е *пурва-рага* – раздяла преди срещата.

Мана означава, че след като са се срещнали, помежду им е възникнало някакво различие по дребни въпроси. „Той ме пренебрегва, избягва ме” – такива чувства се появяват. „Щом е така, не искам да имаме връзка!” Разбира се, в дълбокото се таи истинска любов, но временно се пораждат подобни препирни и единият желае да се отдели от другия: „Не ми харесва това общуване” – това е *мана*.

Према-ваичитра възниква когато Радха и Кришна са заедно, но по някакъв начин си мислят, че не са. Това може да се случи когато Радхарани стои до Кришна и виждайки сянката си върху Него си мисли, че друга жена Го прегръща толкова близко. Ревността избликва в Нея с такава сила, че Тя изпитва силната болка на раздялата. Такива чувства на единение в раздяла се наричат *према-ваичитра*. Разбира се, подобно усещане се появява единствено в *мадхуря-раса*, а не в другите *раси*.

Праваса възниква когато има действителна раздяла, било то за кратко или за дълго време – това са два вида *праваса*. Кришна може да иде до Матхура за известно време или пък да замине някъде далече. Такава раздяла се нарича *праваса*.

Тези четири типа *випраламбха* – раздяла между любимия и любимата – са от много висша категория. Ако лекомислено си чешем езика с тези теми, това ще нанесе вреда на реализациите ни в бъдеще, защото светските характеристики може да опитат да ни повлекат надолу. Затова нека подхождаме към подобни теми с голямо внимание.

Единение в раздяла

Чувството за раздяла е нормално и безопасно, а чувството за единение в повечето случаи е коварно за по-ниското ниво. Лесно е да се обърка едно нещо с друго. Съществува възможността за пропадане. Затова Махапрабху Шри Чайтаняев ни е показал пътеката на единението в раздяла – това е най-безопасната пътека. Да си мислим „имам Го” е опасно. В повечето случаи това е фалш; трябва да сме много внимателни с тези неща. Не бива да си мислим, че сме се сдобили с каквото и да било, че сме влезли в някаква връзка с Бога. Трябва да сме много, много внимателни в това.

Един ученик на Свами Махараджа веднъж каза на лекция, че единението в раздяла е най-висшата реализация. Бях много щастлив да чуя от него, че единението в раздяла, *випраламбха*, е най-висшият тип постижение. Без *випраламбха* нищо друго не може да дойде при нас. Противоположността на Кришна, антитезата, се проявява като *випраламбха*. *Випраламбха* е най-всеобхватната концепция, свойствена за Кришна съзнание.

А ако можем да получим милостта на онази равнина, ще изпитаме самозабравата. В самозабравата, ако сме в Кришна съзнание, сме в безопасност – Кришна съзнанието ще бъде в основата и нищо друго. *Випраламбха* е най-сигурната и най-безстрашната позиция.

Випраламбха е по-безопасна от самбхога

По-опасно е да се култивира *самбхога*, отколкото настроението на раздяла – то е малко по-сигурно. Безопасно е да разглеждаме раздялата от най-висш тип, обаче да разглеждаме единението е много, много опасно. Можем мъничко да участваме в чувствата на раздяла, ала не бива да си мислим, че те са от тази по-низша равнина. Болката на раздялата не е от тази равнина; при все това раздялата е по-малко опасна. Внимателно можем да поговорим мъничко за нея, но да говорим за *самбхога* би било много, много опасно. Когато Радха-Говинда и *сакхите* са заедно, и се радват на общуването помежду си, за това би било много, много опасно да се говори, да се мисли или да се занимаваме с него, намирайки се в тази светска равнина – ще нанесем голямо оскърбление, в това е идеята. Така че пряко да разглеждаме тази тема е пагубно.

Индиректното разглеждане на раздялата, както Махапрабху лично е показал чрез Своя пример, е от помощ. Махапрабху и *бхактите* проявяват толкова силно настроение – те не могат да понесат раздялата с Кришна. „О, не мога да понасям дори собственото си съществуване без Кришна – без Неговата милост, без Неговата компания не мога да поддържам това нежелано съществуване.” Всички тези чувства могат да ни помогнат до известна степен.

Не бива да подражаваме на това, а да гледаме на него с уважение като на най-висш идеал. Това ще ни помогне да изметем своите *анартхи*. Чувството на раздяла от Кришна трябва да е интензивно, но дойдат ли сълзи, не бива да си мислим, че сме постигнали това ниво. Подобни неща трябва да бъдат избягвани. *На према гандхо 'сти* – Махапрабху казва: „Нямам и капка божествена любов в себе си; как иначе бих оставал жив в този свят?”

Единението в раздяла е истинското единение

Да се гмурнем надълбоко в отчаянието – това е признак, че някой е в божествената реалност. В един смисъл *вираха* (раздялата) е нещо позитивно, не е небитие – тя е съществуване. Самото единение и единението в раздяла са две различни неща. Безкрайният побира всичко – дори и тези, които нямат съзнание за безкрайността.

Природата на свободата на *джива* е единение в раздяла – това е истинското единение с Безкрайния. Да се влезе в пълно единение зависи от Него и това е нещо много рядко. Свободата на *джива* се простира до единението в раздяла – не е въпрос на интензивност.

В *бхава-бхакти* и *према-бхакти* също има единение в раздяла. Това е нещо обикновено, но навлезете ли в дълбочина ще откриете, че е много, много интензивно. То също е нещо безпределно. Гмурнете се по-надълбоко в *раса* – степента зависи от тази класификация на единението. Най-дълбокото единение е възможно единствено в *мадхуря-раса*. То почти подлудява човека. *Маха-бхава* е лудост в най-възвишен смисъл. Най-висшата форма на разсъдък е лудостта, тоест тъкмо обратното – това е *маха-бхава*.

„Моля Те, вземи ме със себе си, не мога да понасям раздялата с Теб!“ Махапрабху е учел: „Вие сте винаги с Мен и ако правите каквото ви казвам, наистина сте с Мен.“ Това означава, че да си физически близко не е истинска близост. Близостта е манталитет – ако искаме да се свържем с по-висшите, тогава единствено като им служим можем да сме близо до тях. Това не може да се постигне чрез никакъв физически или умствен процес. Просто да бъдем търпеливи слуги – каквато заръка дойде, да сме готови да я изпълним. Това е начинът да сме в близко общуване. Близостта се измерва с *анугатам*, покорство – покорството е мерилото дали Той е близо или далеч. Такава е мерната единица за близост. Физически далеч, но духовно съвсем близо. Обратното е да си физически много близо, ала духовно далеч-далеч.

Раздяла с предания

В разговора между Рамананда Рая и Махапрабху се казва, че най-голямото нещастие, най-силната мъка, най-интензивната болка, която един *ваишнава* някога може да почувства, е раздялата с предания. *Кришна бхакта гуру вираха* – това е най-дълбокото страдание, което съществува в този свят. Тази раздяла, *вираха*, ни дава чистота.

Раздялата носи чистота; тя е изпит за нашата вяност към каузата. Ако в раздялата чувстваме такава болка, това е стандартът да измерим що за любов изпитваме. Интензитетът и болката в раздялата са стандартът. Това е истински тест, истински приятел. Там не може да присъства насладата. Съветът към падналите души е да се придържат към чувството за раздяла – това ще е от помощ за тях.

Самбхога може да бъде приложена по погрешен начин от пропадналите, затова безопасният път за тях е *випраламбха*. *Випраламбха* в действителност ни закриля – като строг, но истински приятел. А *самбога* може да ни подлъже поради злочестата ни съдба, каквато може да имаме. Затова по-сигурно е да култивираме *випраламбха*, отколкото *самбхога*.

Нашето истинско богатство е огънят на раздялата

Изгарящият огън на раздялата с Кришна е истинското богатство. Както при Шри Чайтанядев – Неговото чувство на раздяла с Кришна било толкова интензивно, че не можел нито да спи, нито да се храни. Раздялата, която изпитвал, била така непосилна, че нощем се опитвал да излезе от къщата, въпреки че вратите били заключени. Прескачал дуварите на дома, на практика безсъзнателно, и припадал пред храма на Джаганнатх. Такава силна степен на раздяла откриваме в Него! За нас е невъзможно да си представим подобни чувства. Понякога Той триел лицето си в стените, понеже не можел да излезе да зърне Своя Господ.

Една *сакхи* веднъж разказала на Кришна за болезнената раздяла, която Радхарани чувства от Него. „Преди – казала тя – от очите Й безспир течаха сълзи, но Тя вече не плаче. По някакъв начин е успяла да раздаде Своите сълзи на приятелките си. Сега те плачат ли плачат, а Тя не проронва и сълза. Преди тялото Й имаше известна

температура, но сега и топлината ѝ си е отишла. Тя я е прехвърлила на близките си *сакхи*. Сега приятелките ѝ говорят какви ли не скръбни бълнувания. Преди всички тези неща присъстваха в Шримати Радхарани, но по някакъв начин Тя е успяла да ги предаде на приятелките си. Преди беше потънала в дълбок размисъл: „Каква ли съдба ме чака? Може би Кришна никога вече няма да се върне, Той прави това и това.” Толкова много мисли имаше преди в Нея, но сега не виждаме и следа от тях. Възрастните са притеснени: „О, нашето момиче няма да оживее. Тя ще умре съвсем скоро. Каква ще е съдбата на Ваджа тогава? Ако Тя умре, Кришна никога няма да се върне вече тук.” Животът, който ѝ е останал, долавяме в тежкото ѝ дихание и в ударите на сърцето, ала след ден-два и те ще секнат. Кришна, дано си щастлив от постъпките си! Твоите постъпки са причината за всичко това, обаче Тя успя да Те облекчи – вече няма да има оплаквания срещу Теб. Тя безмълвно си отива, оставя Те на мира да се наслаждаваш с приятел(к)ите си.”

Интензивността на *випраламбха*

Билвамангала Тхакура казва: *анатха-бандхо карунайка-синдхо*. „Не ми е възможно да преживея тези злочести дни. Не мога да издържам да живея вече без да Те виждам. Нали си приятел на безпомощните, нали си океан от милост и благодат. Моля те, Господи, помисли – как мога да живея дните си без Теб!” Такъв ще е обичайният темперамент на предания. Разбира се, чувството за раздяла трябва се насърчава. Ако видим, че някой изпитва истинско чувство на раздяла с Бога, нека ценим това, докато всичко останало трябва да считаме за ненормално и опасно.

Това са изключително възвишени трансцендентални теми и макар че не бива да се дискутират подробно, такава е природата на божествената любов в единение и раздяла. Двете са взаимно-зависими, едното не може да съществува без другото, като раздялата се създава доброволно, за да обогати единението.

Всички вие сте дошли толкова отдалеч, за да се потопите в тези възвишени теми за божественото. Толкова ви благодаря! На моите стари години е почти невъзможно да бъда оползотворен от своя Гурумахарадж да изнасям беседи за Махапрабху. Но вие, приятели мои, идвате и извличате от мен каквото съм успял да съхраня от моя Гурумахарадж в сърцето си. Мисля, че днес успех поне малко да дам израз на позицията на своя Гурудев.